

ماه های رحمت ترجمه کتاب فضائل الا شهر الثلاثة

نویسند: مرحوم شیخ صدوق رضوان الله علیه

مترجم: سید محمد حسینی بهارنچی

ذکر این کتاب توسط مؤسسه فرهنگی - اسلامی شبکه الامامین الحسنین عليهما السلام

بصورت الکترونیکی برای مخاطبین گرامی منتشر شده است.

لازم به ذکر است تصحیح اشتباهات تایپی احتمالی، روی این کتاب انجام گردیده است.

مقدمه

الحمد لله المحمود برحمته و المشكور بنعمته و المدعو باجابته و المبشر عبادہ
بالرحمه و إجابہ الدعوه الذى لا إله إلاّ هو الرحمان الرحيم و صلواته الدائمہ على
أفضل أنبيائه و رسله سيّد ولد آدم و خاتم النبيّين محمّد المصطفى من بريّته و
على المصطفين من عترته و أهل بيته الأئمّه الهادين المهديّين الذين أذهب الله
عنهم الرجس و طهرهم تطهيراً و لعنه الله على أعدائهم و ظالميههم و غاصبي
حقوقهم و منكرى فضائلهم و مناقبهم اجمعين.

انگیزه تألیف

دوست داشتم کتاب شریف «فضائل الأشهر الثلاثة» نوشته مرحوم شیخ المحدثین محمد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه قمی اعلی الله مقامه الشریف که از أعظم علما و مورد اعتماد خلف و سلف بوده و به دعای حضرت بقیه الله عجل الله فرجه الشریف این توفیقات را حاصل نموده و در باره فضایل ماه های رجب و شعبان و ماه مبارک رمضان تألیف نموده است را به فارسی ترجمه و در اختیار دوستان اهل البيت علیهم السلام قرار دهم، شاید بهره ای هم به این حقیر روسیاه عاید شود. از این رو، کتاب یاد شده را در سفر عمره رجبیه سال 1384 ه.ش همراه خود به مدینه و مکه بردم و در ساعات فراغت آن را ترجمه نمودم؛ به امید آن که همه مومنین و مؤمنات در خانه ها و مراکز فرهنگی و مشاهد مشرفه و مساجد و مجالس دینی از آن استفاده نمایند. این کتاب کتاب دعا و زیارت نیست، ولی روایات مندرجه در آن بسیار مشوق و راهگشا است و انسان را به دعا و عبادت و روزه و ذکر خداوند ترغیب می نماید. اهمیت این کتاب از آن جاست که عمده برکات و عنایات خداوند و استجاب دعاها و آمرزش گناهان و قبولی اعمال و تأمین توشه آخرت و عاقبت به خیری و قرب به خداوند در سه ماه مبارک رجب و شعبان و ماه رمضان حاصل می شود و طبق روایاتی که وارد شده اگر کسی در این سه ماه آمرزیده نشود و یا دعای او مستجاب نگردد در ماه های دیگر برای او امیدی نخواهد بود جز آن که عرفات را درک کند. از خداوند توفیق قبولی و ثبات و حسن عاقبت را خواستاریم.

خادم اهل البيت علیهم السلام

سید محمد حسینی بهارانچی

شخصیت مرحوم صدوق رحمه الله

کتاب «فضائل الأشهر الثلاثة» از کتب مرحوم صدوق رحمه الله است که اخیرا با تحقیق جناب آقای میرزا غلامرضا عرفانیان از سوی انتشارات «دارالمحجّه البيضاء» (دارالرسول الاکرم صلی الله علیه و آله) چاپ شده و این حقیر برای استفاده برادران و خواهران دینی و دوستان اهل البيت علیهم السلام آن را به فارسی ترجمه نمودم. صاحب کتاب «الذریعه» می فرماید: کتاب «فضائل الأشهر الثلاثة» از کتب شیخ صدوق رحمه الله است و محدث نوری در کتاب های خود و علامه مجلسی در کتاب بحار آن را به شیخ صدوق نسبت داده و از آن نقل نموده اند. «سپس می گوید: این کتاب در سه بخش تدوین شده است: 1- فضایل ماه رجب؛ 2- فضایل ماه شعبان؛ 3- فضایل ماه رمضان، و مؤلف هر بخش این کتاب را کتاب مستقلی قرارداده (ولی به علت مختصر بودن آنها همه را در یک مجلد گردآورده) و در کتاب صوم «من لایحضره الفقیه» به هر کدام آنها اشاره نموده و به نام کتاب «فضائل الأشهر الثلاثة» معروف گردیده است.⁽¹⁾»

مؤلف کتاب محمد بن علی بن حسین بن بابویه قمی، معروف به صدوق است که در سال 311 هجری قمری در شهر قم متولد شده و هفتاد و چند سال زندگی نموده و در سال 381 هجری قمری در شهر ری

1- (1) الذریعه، ج 252/16

به لقاء الله پیوسته است مرحوم صدوق، طبق نقل بعضی از مورخین، حدود نوزده سال از زمان غیبت صغرای امام زمان علیه السلام را درک نموده است؛ چرا که وفات «سمری»، آخرین نایب خاص آن حضرت، در سال 329 هجری قمری واقع شده است و پس از آن مرحوم صدوق نزدیک به نیم قرن از غیبت کبرای امام زمان علیه السلام را درک نموده است. مرحوم صدوق مورد علاقه و محبت امام زمان علیه السلام بوده؛ چنان که ولادت او نیز با دعای آن بزرگوار انجام گرفته است و تفصیل آن در مقدمه کتاب های «من لایحضره الفقیه» و «کمال الدین و تمام النعمه» و خصال و غیره بیان شده است. عادت مرحوم صدوق رحمته الله این بوده که فتاوی خود را با ذکر متن احادیث معصومین علیهم السلام بیان می نموده و در اثر دعای حضرت بقیه الله عجل الله فرجه الشریف کتاب های فراوان و متون اولیه شیعه با سندهای متصل در فقه و تفسیر و تاریخ و اخلاق و فضایل و غیره به دست با برکت او به رشته تحریر درآمده و مورد اعتماد و استفاده علمای شیعه بلکه اهل تسنن و عموم مردم قرار گرفته است. او تمام عمر خود را صرف حفظ و نشر معارف شیعه و خدمت به خاندان نبوت علیهم السلام نموده است. خلوص نیت و نورانیت قلم او برای همه علما و علاقه مندان و دوستان اهل البیت علیهم السلام مشهود است. حشره الله و ایانا مع محمد و آله صلوات الله علیهم اجمعین.

باب فضایل ماه مبارک رجب

اشاره

(1) کتاب فضایل ماه مبارک رجب، تألیف ثقه المحدثین و رئیس اهل حدیث مرحوم ابوجعفر محمد بن علی بن الحسین بن موسی بن بابویه قمی رضوان الله تعالی علیهم اجمعین. از اصول حدیث شیعه و مورد اعتماد علمای گذشته و حال و آینده بوده و خواهد بود. از خداوند متعال علو درجات نویسنده و حافظین آثار و سخنان اهل البیت علیهم السلام و آمرزش این حقیر مترجم و خوانندگان محترم را خواستاریم.

پاداش روزه در ماه رجب

1(2)- حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام فرمود: «کسی که اولین روز

1- 1(1)- أخبرنا أبو جعفر محمد بن علی بن الحسین بن موسی بن بابویه رضی الله عنه قال: حدثنا محمد بن إبراهيم بن إسحاق الطالقانی قال: حدثنا أحمد بن محمد الكوفي الهمدانی مولى بنی هاشم قال: حدثنا علی بن الحسن بن علی بن فضال عن أبيه عن أبي الحسن علی بن موسی الرضا علیه السلام قال: من صام أوّل يوم من رجب رغبه فی ثواب الله عزوجلّ وجبت له الجنّة ومن صام يوماً فی وسطه شفع فی مثل ربيعه و مضر و من صام فی آخره جعله الله من ملوک الجنّة و شفعه فی أبيه و أمّه و ابنه و ابنته و أخیه و عمّه و عمّته و خاله و خالته و معارفه و جبرانه و إن كان فیهم مستوجب للنار.

ماه رجب را برای رسیدن به پاداش خداوند روزه بگیرد بهشت برای او واجب می گردد؛ و کسی که روز نیمه ماه رجب را روزه بگیرد به اندازه جمعیت قبیله ربیع و مضر (دو قبیله بزرگ عرب) روز قیامت حق شفاعت پیدا می کند؛ و کسی که روز آخر ماه رجب را روزه بگیرد خداوند او را از پادشاهان بهشت قرار می دهد و شفیع پدر و مادر و فرزند و برادر و عمو و عمه و دایی و خاله و آشنایان و همسایگان خود خواهد گردید؛ گرچه آنها بعضاً مستحق آتش باشند.»

1(2)- انس بن مالک گوید: از رسول خدا صلی الله علیه و آله شنیدم که می فرمود: «کسی

که یک روز از ماه رجب را از روی ایمان و اخلاص روزه بگیرد خداوند بین او

و بین دوزخ در قیامت هفتاد خندق فاصله قرار می دهد که عرض هر خندق به اندازه فاصله بین زمین تا آسمان است.»

(2)3- سالم فرزند علی بن ابی حمزه بطائنی گوید: چند روز قبل از

1- (1)2- حدّثنا عبد الرحمن بن محمّد بن خالد البجلی قال: حدّثنا عمر بن محمّد بن درستویه الفارسی قال: حدّثنا حماد بن أبی سلیمان عن أنس بن مالک قال: سمعت النبی ﷺ يقول: من صام یوما من رجب إیماناً و احتساباً جعل الله تبارک و تعالی بینہ و بین النار سبعین خندقاً عرض کلّ خندق مابین السماء إلی الأرض.

2- (2)3- حدّثنا محمّد بن أحمد السنانی قال: حدّثنا محمّد بن أبی عبد الله الکوفی قال: حدّثنا موسی بن عمران النخعی عن عمّه الحسین بن یزید عن علی بن سالم عن أبيه قال: دخلت علی الصادق جعفر بن محمد ﷺ فی رجب و قد بقیت أيام فلماً نظر إلیّ قال لی یا سالم هل صمت فی هذا الشهر شیئاً قلت: لا والله یا بن رسول الله ﷺ قال لی:

پایان ماه رجب خدمت امام صادق ﷺ رسیدم، هنگامی که آن حضرت مرا مشاهده نمود فرمود: «ای سالم! آیا در این ماه روزه گرفته ای؟» گفتم: ای فرزند رسول خدا ﷺ! به خدا سوگند، نه! فرمود: «همانا فضایل و برکاتی از تو فوت شده که جز خداوند کسی نمی داند.»

سپس فرمود: «این ماهی است که خداوند آن را بر ماه های دیگر فضیلت داده و حرمت آن را بزرگ شمرده و کرامت خویش را بر روزه داران این ماه واجب نموده است.»

(1)گفتم: ای فرزند رسول خدا! آیا اگر من در باقیمانده این ماه روزه بگیرم به برخی از پاداش روزه داران در این ماه نایل می شوم؟ امام صادق ﷺ فرمود:

«ای سالم! هرکس یک روز از آخر این ماه را روزه بگیرد از شدت جان دادن و وحشت قیامت و عذاب قبر ایمن خواهد بود؛ و هرکس دو روز از آخر این ماه را روزه بگیرد به او جواز عبور از صراط داده خواهد شد؛ و هرکس سه روز از آخر این ماه را روزه بگیرد از وحشت قیامت و سختی های آن ایمن خواهد بود و بیزاری و نجات از

1- (1) لقد فاتک من الثواب ما لا یعلم مبلغه إلاّ الله عزوجلّ إنّ هذا الشهر قد فضّله الله و عظم حرمة و أوجب للصائمين فيه کرامته قال: قلت له: یا بن رسول الله فإن صمت ممّا بقى شیئا هل أنال فوزا ببعض ثواب الصائمين فيه؟ فقال یا سالم: من صام یوما من آخر هذا الشهر کان ذلک أمانا له من شدّه سكرات الموت و أمانا له من هول المطلع و عذاب القبر و من صام یومین من آخر هذا الشهر کان له بذلک جواز على الصراط و من صام ثلاثة آیام من آخر هذا الشهر أمن یوم الفزع الأكبر من أهواله و شدائده و أعطى براءة من النار.

آتش دوزخ به او داده خواهد شد.»

(1)4- حضرت باقر علیه السلام فرمود: «هرکس روز اول و یا وسط و یا آخر ماه رجب را روزه بگیرد خداوند بهشت را برای او واجب می گرداند و او را در بهشت همنشین ما قرار می دهد؛ و هرکس دو روز از ماه رجب را روزه بگیرد به او گفته می شود گذشته های تو بخشوده گردید، عمل خود را از سر بگیر؛ و هرکس سه روز از ماه رجب را روزه بگیرد به او گفته می شود گذشته و آینده تو بخشیده شد، پس برای هرکس می خواهی از برادران و اهل معرفت خود شفاعت کن؛ و هرکس هفت روز از ماه رجب را روزه بگیرد درهای هفتگانه دوزخ به روی او بسته می شود؛ و هرکس هشت روز از ماه رجب را روزه

بگیرد درهای هشتگانه بهشت به روی او گشوده می گردد و از هر دری از درهای بهشت که به خواهد می تواند وارد شود.»

1- (1)4- حدّثنا محمد بن إبراهيم بن اسحاق قال: حدّثنا عبدالعزيز بن يحيى البصرى قال: حدّثنا المغيرة بن محمد قال: حدّثنا جابر بن سلمه قال: حدّثنا حسن بن حسين عن عامر السراج عن سلام الجعفى عن أبى جعفر محمد بن على عليه السلام قال: من صام من رجب يوما واحدا من أوله أو وسطه أو آخره أوجب الله له الجنة وجعله معنا فى درجاتنا «درجاتنا» يوم القيامة و من صام يومين من رجب قيل له: إستأنف فقد غفرلك ما مضى و من صام ثلاثة أيّام من رجب قيل له: غفرلك ما مضى و ما بقى فاشفع لمن شئت من مذنبى إخوانك و أهل معرفتك (مغفرتك) و من صام سبعة أيّام من رجب أغلقت عنه أبواب النيران السبعة و من صام ثمانية أيّام من رجب فتحت له أبواب الجنان الثمانية فيدخلها من أيّها شاء.

(1)5- حضرت باقر عليه السلام فرمود: «هرکس هفت روز از ماه رجب را روزه بگیرد خداوند او را با سلامت از صراط عبور می دهد و از آتش دوزخ نجاتش خواهد داد و بهشت را برای او واجب و در غرفه های آن اسکانش خواهد داد.»

(2)6- حضرت صادق عليه السلام فرمود: «هرگز از روزه روز بیست و هفتم ماه رجب دریغ مکن؛ چرا که در آن روز نبوت و پیامبری بر حضرت محمد ﷺ نازل گردید و پاداش روزه گرفتن در آن برای شما مانند روزه گرفتن در شصت ماه خواهد بود.»

(3)7- حضرت رضا عليه السلام فرمود: «خداوند پیامبر خود حضرت

1- (1)5- حدّثنا محمد بن إبراهيم بن إسحق قال حدّثنا عبدالعزيز بن يحيى قال: حدّثنا المغيرة بن محمد قال: حدّثنى جابر بن سلمه قال: حدّثنى الحسين بن

الحسن عن عامر السراج عن سلام النخعي قال: قال ابو جعفر محمد بن علي عليه السلام : من صام سبعة ايام من رجب أجازته الله على الصراط و أجازته - أجازته من النار و أوجب له غرفات الجنان.

2- (2)6- حدثنا محمد بن الحسن بن أحمد بن الوليد قال: حدثنا محمد بن الحسن الصفار عن أحمد بن أبي عبد الله البرقي عن القاسم بن يحيى عن جده الحسين بن راشد قال: قال الصادق جعفر بن محمد عليه السلام : لاتدع صيام يوم سبعة و عشرين من رجب فإنه اليوم الذي نزلت فيه النبوة على محمد صلى الله عليه و ثوابه مثل ستين شهرا لكم.

3- (3)7- حدثنا أبي قال: حدثني سعد بن عبد الله قال حدثني أحمد بن الحسين بن (عن) الصقر عن أبي الطاهر محمد بن حمزه بن اليسع عن الحسن بن بكار الصيقل عن أبي الحسن الرضا عليه السلام : بعث الله محمدا ثلاث ليال مضين من رجب فصوم ذلك اليوم كصوم سبعين عام قال سعد بن عبد الله: كان مشايخنا يقولون: إن ذلك غلط من الكاتب و ذلك أنه ثلاث ليال بقين من رجب.

محمد صلى الله عليه و ثوابه را در بيست و هفتم ماه رجب به نبوت و پیامبری مبعوث نمود. از این رو، روزه گرفتن در آن روز مانند هفتاد سال روزه گرفتن است.» (1)8- حضرت موسی بن جعفر عليه السلام فرمود: «حضرت نوح عليه السلام روز اول ماه رجب سوار بر کشتی شد و به همراهان خود فرمود: «آن روز را روزه بگیرند»؛ و هر کس روز اول ماه رجب را روزه بگیرد آتش دوزخ به اندازه مسافت یکسال از او دور می گردد؛ و هر کس هفت روز از ماه رجب را روزه بگیرد درهای هفتگانه دوزخ به روی او بسته خواهد گردید؛ و هر کس هشت روز از ماه رجب را روزه بگیرد درهای هشتگانه بهشت به روی او باز خواهد گردید؛ و هر که

پانزده روز از ماه رجب را روزه بگیرد به خواسته خود می رسد و هر کس بیشتر از آن را روزه بگیرد خداوند عطای بیشتری به او خواهد داد.»

1- (1)8- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ قَالَ: حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْمُهْتَدِي عَنْ سَيْفِ بْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِنَّ نُوحًا عَلَيْهِ السَّلَامُ رَكِبَ السَّفِينَةَ أَوَّلَ يَوْمٍ مِنْ رَجَبٍ فَأَمَرَ مَنْ مَعَهُ أَنْ يَصُومُوا ذَلِكَ الْيَوْمَ وَقَالَ: مَنْ صَامَ ذَلِكَ تَبَاعَدَتْ عَنْهُ النَّارُ مَسِيرَةَ سَنَةٍ وَ مَنْ صَامَ سَبْعَةَ أَيَّامٍ أَغْلَقَتْ عَنْهُ أَبْوَابُ النَّيْرَانِ السَّبْعَةِ وَ مَنْ صَامَ ثَمَانِيَةَ أَيَّامٍ فَتَحَتْ لَهُ الْجَنَانِ الثَّمَانِيَةَ وَ مَنْ صَامَ خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا أُعْطِيَ مَسْأَلَتَهُ وَ مَنْ زَادَ زَادَهُ اللَّهُ.

(1)9- همان حدیث قبل از امام صادق علیه السلام .

(2)10- حضرت زین العابدین علیه السلام فرمود: «رجب نهری است در بهشت، سفیدتر از شیر و شیرین تر از عسل، هر کس یک روز از ماه رجب را روزه بگیرد خداوند از آن نهر او را سیر آب خواهد نمود.»

(3)11- و فرمود: «ماه رجب ماه بزرگی است و خداوند پاداش اعمال نیک را در آن چندبرابر می دهد و گناهان در آن ماه بخشوده می گردد؛ و هر کس یک روز از ماه رجب را روزه بگیرد آتش دوزخ به اندازه مسافت یک سال از اودور می شود؛ و هر کس سه روز از آن را روزه بگیرد بهشت برای او واجب می گردد.»

1- (1)9- وَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْوَلِيدِ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الصَّفَّارُ قَالَ: حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى قَالَ: حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي نَصْرِ الْبِزْنَطِيُّ عَنْ أَبَانَ بْنِ عَثْمَانَ عَنْ كَثِيرِ النَّوَّاسِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِنَّ نُوحًا عَلَيْهِ السَّلَامُ رَكِبَ السَّفِينَةَ أَوَّلَ يَوْمٍ مِنْ رَجَبٍ فَأَمَرَ مَنْ مَعَهُ أَنْ يَصُومُوا ذَلِكَ الْيَوْمَ وَقَالَ: مَنْ صَامَ ذَلِكَ الْيَوْمَ تَبَاعَدَتْ عَنْهُ النَّارُ مَسِيرَةَ سَنَةٍ.

2- (2)10- حدَّثنا محمد بن الحسن قال: حدَّثنا الحسن بن الحسين بن
عبد العزيز المهدي عن سيف المبارك عن أبيه عن أبي الحسن عليه السلام قال: رجب
نهر في الجنة أشدّ بياضا من اللبن و أحلى من العسل من صام يوما من رجب
سقاها الله من ذلك النهر.

3- (3)11- و بهذا الاسناد قال: قال أبو الحسن عليه السلام : رجب شهر عظيم
يضاعف الله فيه الحسنات و يمحو فيه السيئات و من صام يوما من رجب
تباعدت عنه النار مسيره سنه و من صام ثلاثه أيّام وجبت له الجنة.

نام های ماه رجب و رحمت فراوان خداوند

(1)12- ابوسعید خدری گوید: رسول خدا ﷺ فرمود: آگاه باشید! همانا ماه رجب ماه پر برکت خداوند است و آن ماه بزرگی است و آن را ماه اَصَمّ می گویند؛ چرا که ماه های دیگر به فضیلت و حرمت آن نمی رسد (و قتال در آن حرام است و ماه اَصَبّ نیز به آن می گویند چون رحمت خداوند در آن فراوان سرازیر می شود)

(2)سپس فرمود: «آگاه باشید که ماه رجب ماه خداست و ماه شعبان ماه من و ماه رمضان ماه امت من است؛ و هرکس یک روز از ماه رجب را از روی خلوص و ایمان روزه بگیرد مستحق رضوان و خشنودی بزرگ 1- (1)12- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَحْمَدَ اللَّيْثِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْأَزْدِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ عَلِيٍّ الْمَقْرِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الْمَرْوُزِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَاصِمٍ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو هَارُونَ الْعَبْدِيُّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخَدْرِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَلَا إِنَّ رَجَبَ شَهْرَ اللَّهِ الْأَصَمِّ وَهُوَ شَهْرٌ عَظِيمٌ وَإِنَّمَا سَمِيَ الْأَصَمَّ لِأَنَّهُ لَا يَقَارَنُهُ شَهْرٌ مِنَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ حَرَمُهُ وَفَضْلُهُ وَكَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ يَعَظُمُونَهُ فِي جَاهِلِيَّتِهَا فَلَمَّا جَاءَ الْإِسْلَامُ لَمْ يَزِدْ إِلَّا تَعْظِيمًا وَفَضْلًا.

2- (2)الا و من صام من رجب يوما إيماناً واحتساباً إستوجب رضوان الله الأكبر و أطفى صومه في ذلك اليوم غضب الله عزوجل و أغلق عنه بابا من أبواب النار ولو أعطى ملاء الارض ذهباً ماكان بافضل من صومه و لا يستكمل أجره بشيء من الدنيا دون الحسنات اذا أخلصه لله عزوجل و له إذا أمسى

دعوات مستجابات إن دعى شيئا في عاجل الدنيا أعطاه الله و إلا أدخر له من الخير أفضل ما دعى به داع من أوليائه و أحبائه و أصفياه.

خداوند می شود و غضب و خشم خداوند براو خاموش و دري از درهای آتش به روی او بسته می گردد و اگر زمین پر از طلا باشد و در راه خدا بدهد به پاداش و فضیلت آن نمی رسد و چیزی از دنیا نمی تواند معادل آن باشد مگر حسنات و اعمال نیک؛ اگر برای خدا انجام گرفته شده باشد.

و برای روزه دار در ماه رجب دعاهاى مستجاب ده دعای مستجاب می باشد که اگر برای دنیای خود خواستار شود مستجاب می گردد و گرنه همانند بهترین دعای اولیا و دوستان و برگزیدگان خدا برای او ذخیره می گردد.

(1) هر که دو روز از ماه رجب را روزه بگیرد اهل آسمان ها و اهل زمین نمی توانند پاداش او را نزد خداوند بیان کنند و پاداش ده نفر از صادقین (یعنی ائمه معصومین عليهم السلام) که در طول عمر خود اعمال خیر و عبادت خدا را انجام داده باشند برای او نوشته می شود و در قیامت نیز به اندازه

1- (1) و من صام من رجب يومين لم يصف الوصفون من أهل السموات و الأرض ماله عند الله من الثواب والكرامة و كتب له من الأجر مثل أجور عشرة من الصادقين في عمرهم بالغه أعمارهم ما بلغت و يشفع يوم القيامة في مثل ما يشفعون فيه و يحشرهم في زمرة حتى يدخل الجنة و يكون من رفقاءهم و من صام من رجب ثلاثة أيام جعل الله بينه و بين النار خندقا أو حجابا طوله مسيرة سبعين عاما و يقول الله عز وجل له عند إفطاره: لقد وجب حقك عليّ و وجبت لك محبتي و ولايتي أشهدكم ياملائكتي أني قد غفرت له ما تقدم من ذنبه و ما تأخر.

آنان حق شفاعت خواهد داشت و خداوند او را با آنان محصور خواهد نمود تا این که داخل بهشت گردد و با آنان هم نشین شود.

(1) و هرکس سه روز از ماه رجب را روزه بگیرد خداوند بین او و بین دوزخ خندق و یا حجابی قرار می دهد که طول آن هفتاد سال راه خواهد بود و در وقت افطار به او می فرماید: «حق تو بر من واجب شد و محبت و ولادت من بر تو لازم گردید» سپس به ملائکه خود می فرماید: «ای ملائکه! گواه باشید که من گناهان گذشته و آینده او را بخشیدم.

(2) و هر کس چهار روز از ماه رجب را روزه بگیرد از همه بلاها و آفت ها - مانند جنون و جذام و پیسی و فتنه دجال - عافیت می یابد و عذاب قبر از او بر طرف می گردد و پاداش اولیا و توأیین و اوأیین (نیایش کنندگان) به

1- (1) و من صام من رجب أربعة أيام عوفي من البلاء كلها من الجنون و الجذام و البرص و فتنه الدجال و أجبر من عذاب القبر و كتب له أجور أولى الالباب و التوأمين الأوأیین و أعطى كتابه يمينه في أوائل العابدين.

2- (2) و من صام من رجب خمسة أيام كان حقاً على الله عزوجل أن يرضيه يوم القيامة و بعث يوم القيامة و وجهه كالقمر ليلة البدر و كتب له عدد رمل عالج حسنات و أدخل الجنة بغير حساب و يقال له تمنّ على ربك ما شئت. و من صام من رجب ستة أيام خرج من قبره و لوجهه نور يتلأأ أشدّ بياضاً من نور الشمس و أعطى ذلك نوراً يستضيء به أهل يوم الجمع القيامة و بعث من الآمنين حتّى يمرّ على الصراط بغير حساب و يعافى عقوق الوالدين و قطيعه الرحم. و من صام من رجب سبعة أيام فإنّ لجهنّم سبعة أبواب يغلق الله لصوم كلّ يوم باباً من أبوابها و حرّم الله جسده على النار.

او داده می شود و نامه عمل او در گروه اول عبادت کنندگان به دست راست او داده می شود.

(1) و هر کس پنج روز از ماه رجب را روزه بگیرد بر خداوند لازم است که روز قیامت او را خشنود نماید و صورت او در قیامت مانند ماه شب چهارده نورانی باشد و هرکس یازده روز از ماه رجب را روزه بگیرد پاداش او بیش از هر کس خواهد بود، جز کسی که همانند او یا بیشتر روزه گرفته باشد.

(2) و هر کس دوازده روز از ماه رجب را روزه بگیرد روز قیامت دو حله

1- (1) و من صام من رجب ثمانیه أيام فإنّ للجنّه ثمانیه أبواب يفتح له بصوم كلّ يوم بابا من أبوابها و يقال له: أدخل من أيّ أبواب الجنان شئت و من صام من رجب تسعه أيام خرج من قبره و هو ينادي لا اله إلاّ الله و لا يصرف وجهه دون الجنّه و خرج من قبره ولوجه نوريتلاً لأهل الجمع حتّى يقولوا هذا نبيّ مصطفى و إنّ أدهى ما يعطى أن يدخل الجنّه بغير حساب و من صام من رجب عشره أيام جعل الله عزوجل له جناحين أحضرين منضومين بالدر و الياقوت يطير بهما على الصراط كالبرق الخاطف إلى الجنان و أبدل الله سيئاته حسنات و كتب من المقرّبين القوامين لله بالقسط و كأنّه عبد الله عزوجل ألف عام قائماً صابراً محتسباً.

2- (2) و من صام أحد عشر يوماً من رجب لم يواف يوم القيامة عند ربّه أفضل ثواباً منه إلاّ من صام مثله أو زاد عليه و من صام من رجب إثنا عشر يوماً کسی يوم القيامة حلّتين خضراوين من سندس و استبرق يجير بهما لو دلّيت حلّه منهما إلى الأرض لأضاء ما بين شرقها و غربها و صارت الدنيا أطيب من ريح المسك و من صام من رجب ثلاثه عشر يوماً و ضعت له يوم القيامة مائده من ياقوت أخضر في ظلّ العرش قوائمها من درّ أوسع من الدنيا سبعين مرّه عليها

صحاف الدرّ و الياقوت في كلّ صفحه سبعون ألف لون من الطعام لا يشبه اللون اللون و لا الريح الريح فيأكل منها و الناس في شدّه شديده و كرب عظيمه.

سبز از سندس و استبرق به او پوشانده خواهد شد که به وسیله آنها به گنهکاران پناه خواهد داد و آن حله ها به قدری نورانی است که اگر یکی از آنها به طرف زمین آویخته شود شرق و غرب آن را روشن می کند و زمین خوشبوتر از مشک خواهد شد. و کسی که سیزده روز از ماه رجب را روزه بگیرد برای او در سایه عرش الهی مائده ای از یاقوت سبز قرار خواهد گرفت که پایه های آن از درّ خواهد بود (مقدار) آن بیش از هفتاد برابر دنیا است. و بر آن مائده کاسه هایی از درّ و یاقوت قرار دارد و در هر کاسه ای از آن هفتاد هزار نوع از طعام است که هر کدام آنها طعم و بوی خاصی دارد و او از آن غذاها استفاده خواهد نمود، در حالی که مردم در قیامت در بلا و سختی بزرگی خواهند بود.

(1) و کسی که چهارده روز از ماه رجب را روزه بگیرد خداوند پاداشی به او

خواهد داد که نه چشمی دیده و نه گوشی شنیده و نه بر قلب کسی

1- (1) و من صام من رجب أربعة عشر يوما أعطاه الله من الثواب مالا عين رأت ولا أذن سمعت ولا خطر على قلب بشر من قصور الجنان التي بنيت بالدر و الياقوت و من صام خمسة عشر يوما وقف يوم القيامة موقف الأمنين فلا يمر به ملك و لا رسول و لا نبي إلا قال: طوبى لك أنت آمن مشرف مقرب مقبوط محبوب ساكن الجنان.

خطور نموده است و آن قصرهایی است در بهشت که از درّ و یاقوت ساخته شده است. و کسی که پانزده روز از ماه رجب را روزه بگیرد روز قیامت در موقف آمنین قرار می گیرد و هیچ پیامبر و رسول و ملکی بر او نمی گذرد جز

آن که می گوید: خوشا به حال تو که در امن و اکرام و مقرب و مغبوط و محبوب الهی هستی و ساکن بهشت او گردیده ای!

(1) و کسی که شانزده روز از ماه رجب را روزه بگیرد از نخستین کسانی خواهد بود که بر مرکب هایی از نور سوار می شوند و در بالای عرصه بهشت پرواز می نمایند تا به مقام «دارالرحمان» می رسند.

(2) و کسی که هفده روز از ماه رجب را روزه بگیرد روز قیامت برای عبور از صراط هفتاد هزار چراغ از نور برای او قرار می دهند تا از صراط عبور نماید و داخل بهشت گردد و ملائکه او را مشایعت می کنند و به او سلام و خوش آمد می گویند.

(3) و کسی که هیجده روز از ماه رجب را روزه بگیرد در کنار حضرت 1- (1) و من صام من رجب سته عشر یوما کان من أوائل من یرکب علی دوابّ من نور یطیر بهم فی عرضه الجنان إلی دار الرحمن.

2- (2) و من صام سبعة عشر یوما وضع له یوم القیامة علی الصراط سبعون ألف مصباح من نور حتّی یمرّ علی الصراط بنور تلك المصابیح إلی الجنان یشیعہ الملائکة بالترحیب و التسلیم.

3- (3) و من صام من رجب ثمانیه عشر یوما زاحم إبراهیم فی قبه فی جنّه الخلد علی سرالدر و الیاقوت

ابراهیم خلیل علیه السلام در قبه بهشتی قرار خواهد گرفت و بر تخت هایی از درّ و یاقوت تکیه خواهد زد.

(1) و کسی که نوزده روز از ماه رجب را روزه بگیرد خداوند در بهشت مقابل قصر حضرت آدم و ابراهیم علیه السلام قصری برای او بنا خواهد نمود و چون وارد قصر خود می شود به آنان سلام می کند و آنان نیز از روی اکرام و استحقاق

چنین مقامی به او سلام می کنند و برای هر روزه ای که گرفته پاداش هزار سال روزه خواهد بود. و کسی که بیست روز از ماه رجب را روزه بگیرد مانند آن است که خدا را بیست هزار سال عبادت کرده باشد.

(2) و کسی که بیست و یک روز از ماه رجب را روزه بگیرد روز قیامت می تواند به اندازه دو قبیله (بزرگ عرب) ربیع و مضر از گنهکاران شفاعت نماید.

(3) و کسی که بیست و دو روز از ماه رجب را روزه بگیرد از آسمان به او

1- (1) و من صام من رجب تسعه عشر یوما بنی الله له قصرًا من لؤلؤ رطب بجاء قصر آدم و ابراهیم فی جنّه عدن فیسلم علیهما و یسلمان علیه تکرّمه و ایمانا بحقه و کتب له بكلّ یوم یصوم منها کصیام ألف عام:

2- (2) و من صام من رجب عشرين یوما فکأنما عبدالله عزوجل عشرين ألف عام و من صام من رجب إحدى و عشرين یوما شفّع یوم القیامه فی مثل ربیع و مضر کلّهم من أهل الخطایا و الذنوب.

3- (3) و من صام من رجب إثنين و عشرين یوما نادى مناد من السماء أبشر یا ولیّ الله من الله بالکرامه العظیمه و مرافقه الذین أنعم الله علیهم من من النبیین و الصدیقین و الشهداء و الصالحین و حسن أولئک رفیقًا. و من صام من رجب ثلاثه و عشرين یوما نودی من السماء طوبی لک یا عبدالله نصبت قلیلا و نعمت طویلا طوبی لک إذا کشف الغطاء عنک و افضیت الی جسیم ثواب ربّک الکریم و جاورت الخلیل فی دارالسلام.

ندا می شود: «ای ولی خدا! ما از سوی خداوند به تو بشارت می دهیم به کرامت بزرگ الهی و هم نشینی با پیامبران و صدیقین و شهدا و صالحین، و البته آنان هم نشینان نیکی هستند.

و کسی که بیست و سه روز از ماه رجب را روزه بگیرد از آسمان به او ندا می رسد: «خوشا به حال تو ای بنده خدا! تو در مدت کوتاهی خود را به زحمت انداختی و نعمت طولانی را به دست آوردی. خوشا به حال تو! هنگامی که پرده ها کنار رود و تو به ثواب بزرگ پروردگار کریم خویش نایل گردی و در بهشت همنشین حضرت خلیل الرحمان شوی.

(1) و کسی که بیست و چهار روز از ماه رجب را روزه بگیرد ملک الموت به صورت جوانی بالباس دیباج سبز، سوار بر اسبی از اسب های بهشتی، بر او وارد می شود، در حالی که حریر معطر و ظرفی از طلا پر از

1- (1) و من صام من رجب أربعة و عشرين يوما إذا نزل به ملك الموت يرى له في صورة شاب عليه حلة من ديباج أخضر على فرس من أفراس الجنان و بیده حریر أخضر ممسك بالمسك الاذفر و بیده قدح من ذهب مملوء من شراب الجنان فسقاه إياه عند خروج نفسه فهو عليه سكرات الموت ثم يأخذ روحه في تلك الحريرة فيفوح منها رائحة يستنشقها أهل سبع سماوات فيظل في قبره ريان و يبعث من قبره ريان حتى يرد حوض النبي صلى الله عليه و آله.

شراب بهشتی در دست دارد، و در وقت گرفتن جان او از شراب بهشتی به او می نشانند تا مرگ برای او آسان شود، و چون روح او را قبض می کند و در آن حریر می گذارد بوی خوشی از آن ساطع می گردد و اهل آسمان ها از آن استفاده می کنند، و چون وارد قبر خود می شود سیرآب و شادکام است و در قیامت نیز چون مبعوث می گردد سیرآب و شادکام خواهد بود تا این که درکنار کوثر بر رسول خدا ﷺ وارد شود.

(1) و کسی که بیست و پنج روز از ماه رجب را روزه بگیرد هنگامیکه از قبر خارج می شود هفتاد هزار ملک به استقبال او می آیند که در دست هر کدام آنان

پرچمی از درّ و یاقوت است و انواع زیورها و زینت ها را با خود آورده و می گویند: «ای ولیّ خدا! همانا تو به خدای خود پناهنده شدی.» پس او نخستین کسی خواهد بود که با مقربین و کسانی که از خدای خود راضی و خداوند از آنان راضی بوده وارد بهشت می شوند و این سعادت بزرگی خواهد بود.

(2) و کسی که بیست و شش روز از ماه رجب را روزه بگیرد خداوند در

1- (1) و من صام من رجب خسمه و عشرين يوما فإنه إذا أخرج من قبره يلقاه سبعون ألف ملك بيد كل ملك منهم لواء من در و یاقوت و معهم طرائف الحلیّ فيقولون يا ولیّ الله إلتجأت إلى ربك فهو من أوّل الناس دخولا فی جنّات عدن مع المقربین الذین رضی الله عنهم و رضوا عنه و ذلك الفوز العظيم.

2- (2) و من صام من رجب سته و عشرين يوما بنی الله له فی ظلّ العرش مأه قصر من درّ و یاقوت علی رأس كلّ قصر خیمه حریر من حریر الجنان یسکنها ناعما و الناس فی الحساب.

سایه عرش خود یکصد قصر از درّ و یاقوت برای او بنا می کند و بر بالای هر قصری خیمه ای از حریر بهشتی خواهد بود و ولیّ خدا در مدتی که مردم مشغول حساب هستند در آن خیمه های حریر متنعم می باشد.

(1) و کسی که بیست و هفت روز از ماه رجب را روزه بگیرد خداوند قبر او را به اندازه چهارصد هزار سال راه وسعت می دهد و پر از مشک و عنبر می نماید.

(2) و کسی که بیست و هشت روز از ماه رجب را روزه بگیرد خداوند بین او و آتش دوزخ هفت خندق قرار می دهد که مسافت هر خندق به اندازه فاصله زمین تا آسمان و مسافت پانصد سال راه می باشد. و کسی که بیست و نه روز از ماه رجب را روزه بگیرد خداوند او را می آمرزد، گرچه او راهزن باشد و یا

زنی باشد که هفتاد مرتبه زنا داده و سپس برای خدا و نجات از دوزخ روزه گرفته باشد است.

(3) و کسی که سی روز از ماه رجب را روزه بگیرد منادی از طرف خداوند به او می گوید: «ای بنده خدا! گذشته های تو بخشیده شد پس در

1- (1) و من صام من رجب سبعة و عشرين يوما وسَّعَ اللَّهُ عليه القبر مسيرة أربعمائه ألف عام و ملاء جميع ذلك مسكا و عنبرا.

2- (2) و من صام من رجب ثمانية و عشرين يوما جعل اللَّهُ عزَّوجلَّ بينه و بين النار سبع خنادق كلَّ خندق ما بين السماء و الأرض مسيرة خمسمائة عام.

3- (3) و من صام من رجب تسعة و عشرين يوما غفر اللَّهُ له و لو كان عشَّارا و لو كانت إمرأه فاجره فجرت سبعين مرَّة بعدما أرادت به وجهه اللَّهُ تعالى و الخلاص من جهنم يغفر اللَّهُ لها.

آینده اعمال خود را از سر بگیر.» و خداوند در هر درجه ای از درجات بهشتی چهل شهر به او عطا خواهد نمود که در هر کدام هزارهزار قصر می باشد و در هر قصری هزارهزار خانه و در هر خانه ای هزارهزار سفره از طلا و در هر سفره ای هزار هزار ظرف و در هر ظرفی هزار هزار نوع از غذا و نوشابه و در هر خانه ای از آن خانه ها چهل هزار تخت از طلا قرار دارد و مساحت هر تختی هزار ذراع در دو هزار ذراع می باشد و بر هر تختی یک حورالعین بهشتی قرار دارد که بافته های موی سر او سیصد هزار دنباله از نور است و هر دنباله ای از آن هزار میلیون نگهبان دارد که آن را با مشک و عنبر خوشبو می کنند تا این که روزه دار رجب به آن برسد. آری همه این نعمت ها برای کسی است که تمام ماه رجب را روزه گرفته باشد.»

(1) ابوسعید خدری می گوید: چون سخن رسول خدا ﷺ به این جا

1- (1) و من صام من رجب ثلاثين يوما نادى مناد من السماء يا عبدالله أما ما مضى فقد غفرلك فاستأنف العمل فيما بقى و أعطاه الله فى الجنان كلها فى كلّ جنّه أربعين مدينه و فى كلّ أربعين ألف ألف قصر فى كلّ قصر أربعون ألف ألف بيت فى كلّ بيت أربعون ألف ألف مائده من ذهب على كلّ مائده أربعون ألف ألف قصعه فى كلّ قصعه أربعون ألف ألف لون من الطعام و الشراب لكلّ طعام و شراب من ذلك لون على حده فى كلّ بيت أربعون ألف سرير من ذهب طول كلّ سرير ألف ذراع فى الفى ذراع على كلّ سرير جاريه من الحور عليها ثلاثمائه ألف ذوابه من نور يحمل كلّ ذوابه منها ألف ألف ألف وصيفه يغلقها بالمسك و العنبر إلى أن يوافيها صائم رجب هذا لمن صام شهر رجب كله.

رسید، به آن حضرت گفته شد: کسی که در اثر بیماری و ضعف و ناتوانی و یا عذر حیض و نفاس از روزه ماه رجب عاجز باشد، چه باید بکند تا به این پاداش ها برسد؟

رسول خدا ﷺ فرمود: «باید هر روزی قرص نانی را صدقه بدهد.» سپس فرمود: «سوگند به خدایی که جان من در اختیار اوست، اگر آن مقدار را صدقه بدهد آنچه گفته شد و بیشتر از آن به او داده خواهد شد.» تا این که فرمود: «اگر جمیع خلایق از اهل آسمان ها و زمین بخواهند پاداش روزه دار رجب را محاسبه نمایند هرگز نمی توانند یک دهم آن را به دست آورند.»

(1) گفته شد: یا رسول الله! کسی که از دادن این صدقه عاجز باشد چه باید بکند تا به این پاداش ها برسد؟ رسول خدا ﷺ فرمود: او باید در هر روز از ماه رجب صد مرتبه بگوید: سبحان الإله الجلیل، سبحان من لا

1- (1) قیل: یا نبیّ الله فمن عجز عن صیام رجب لضعف أو لعلّه کانت به أو إمره غیر طاهره یصنع ماذا؟ لینال ما وصفت قال: یتصدّق فی کلّ یوم برغیف

على المساكين و الذى نفسى بيده إنه إذا تصدق بهذه الصدقه فينال ما وصفت
واكثر، إنه لو اجتمع جميع الخلائق على أن يقدّروا قدر ثوابه من أهل السموات و
الأرضين ما بلغوا عشر ما يصيب فى الجنان من الفضائل و الدرجات قيل يا
رسول الله ﷺ : فمن لم يقدر على هذه الصدقه يصنع ماذا؟ لينال ما وصفت
قال: فيسيح الله عزوجل كل يوم من رجب إلى تمام ثلاثين يوما بهذا التسبيح مائة
مرة: سبحان الاله الجليل سبحان من لا ينبغي التسبيح إلا له سبحان الأعز الأكرم
سبحان من ليس العز و هوله أهل.

ينبغي التسبيح إلا له، سبحان الأعز الأكرم، سبحان من لبس العز و هوله
أهل.»

روزه داران و عبادت کنندگان در ماه رجب

(1)13- ابورمحه حضرمی می گوید: از امام باقر علیه السلام شنیدم که می فرمود: «چون روز قیامت می شود از عرش الهی ندا می رسد: «أین الرجیون» (یعنی: کجایند آنهایی که در ماه رجب روزه می گرفتند و عبادت می کردند؟) پس عده ای از اهل محشر قیام می کنند، در حالی که صورت های آنان نورانی است و بر سر آنان تاج هایی زیبا از درّ و یاقوت قرار دارد و با هر کدام آنان هزار ملک در طرف راست و هزار ملک در طرف چپ همراه هستند و به او بشارت می دهند و می گویند: گوارا باد کرامت الهی برای تو!

(2)سپس از ناحیه پروردگار به آنان ندا می رسد: ای بندگان من! به عزّت

1- (1)13- حدّثنا المظفر بن جعفر بن المظفر العلوی السمرقندی قال: حدّثنا جعفر بن محمد بن مسعود العیاشی عن أبیه قال: حدّثنا الحسین بن إشکیب عن محمد بن علی الکوفی عن أبی جمیلہ المفضل بن صالح عن أبی رمحه الحضرمی قال: سمعت جعفر بن محمد بن علی علیه السلام یقول: إذا کان یوم القیامه نادى مناد من بطنان العرش أبی الرجیون فیقوم اناس بضی ء وجوهم لأهل الجمع علی رؤسهم تیجان الملك مکّله بالدّرّ و الیاقوت مع کلّ واحد منهم ألف

2- (2)ملک عن یمینه و ألف ملک عن یساره یقولون هنیا لک کرامه اللّٰه عزوجل یا عبداللّٰه، فیأتی النداء من عنداللّٰه جلّ جلاله: عبادى و أمائى و عزّتى و جلالى لأکرمنّ متواکم و لأجزلنّ عطاکم (عطاياکم) و لأوتینکم من الجنّه غرفا تجرى من تحتها الأنهار خالدين فیها و نعم أجر العاملين انکم تطوّعتم بالصوم لى فی شهر عظمت حرمته و أوجبت حقه ملائکتى أدخلوا عبادى و إمائى الجنّه ثمّ

قال جعفر بن محمد عليه السلام : هذا لمن صام من رجب شيئاً ولو يوماً واحداً في (من) أوله أو وسطه أو آخره.

و جلالم سوگند، من شما را گرمی خواهم داشت و عطای فراوان به شما خواهم نمود و غرفه های بهشتی که در زیر آنها نهرهایی جاری است را به شما خواهم داد و شما در آن نعمت ها جاوید خواهید بود و این ها چه نیکو پاداشی است برای عمل کنندگان. همانا شما برای من در ماه رجب - که حرمت آن بزرگ بود - با میل خود روزه گرفتید. پس ای ملائکه من! بندگانم را وارد بهشت نمایید.»

سپس امام باقر عليه السلام فرمود: «این پاداش ها برای کسی است که مقداری از ماه رجب را - ولو یک روز - از اول یا وسط و یا آخر روزه گرفته باشد.»

حدیث أمّ داود و اجابت دعای او

(14(1) - ابراهیم بن عبید (عبد) الله بن علا می گوید: فاطمه

1- (14(1) - حدثنی جماعه من أصحابنا قالوا: حدّثنا أبو الحسن عبیدالله بن محمّد بن جعفر الفصبانی البغدادی قال: حدّثنا أبو عیسی عبیدالله بن الفضل بن هلال و كان أهل مصر یسمّونه شیطان الطاق لا یمانه رحمه الله قال: حدّثنا عبیدالله بن مجری البلوی قال: حدّثنا إبراهیم بن عبیدالله بن الفضل بن العلاء المدنی قال حدّثنی فاطمه بنت عبیدالله بن إبراهیم بن الحسین. و جماعه من أصحابنا قالوا: حدّثنا أبو الحسن عبیدالله بن محمّد بن جعفر القصانی قال: حدّثنا أبو محمّد الحسین بن وسیف العدل قال: حدّثنا علی بن یعقوب قال: حدّثنا إبراهیم بن عبیدالله بن العلاء المدنی قال: حدّثنی فاطمه بنت عبیدالله بن إبراهیم بن الحسین.

دختر عبدالله بن ابراهیم بن حسین برای من نقل نمود که چون ابوالدوانیق (منصور دوانیقی) عبدالله بن حسن بن حسین را پس از کشتن دو فرزند او محمّد و ابراهیم کشت، فرزند من داود بن حسین را به زنجیر بستند و با عمو زادگان او حسنین (حسین) به عراق بردند. فرزند من داود مدتی در زندان بود و من هیچ خبری از او نداشتم جز آن که به درگاه خدا تضرّع می کردم و از خداوند نجات او را می طلبیدم و به برادران خود از زهاد و اهل عبادت درخواست می کردم که از خدا بخواهند من فرزند خود را قبل از مردن ببینم. آنها نیز برای خواسته من دعا می کردند. در همین حال از بعضی به من خبر می رسید که او را کشته اند و بعضی نیز می گفتند که او زنده است، ⁽¹⁾ ولی او و عموزادگان او را زیر دیوار گذارده اند. این (گونه

1- (1) و حدَّثنا أبو محمد الحسن بن حمزه العلوى رضى الله عنه قال: حدَّثنا أبو غانم اسماعيل بن عبد الرحمن الحارثى يمكه قال: حدَّثنا أبو محمد عبدالله بن محمد العلوى قال: حدَّثنا إبراهيم بن عبيد الله بن العلاء. و حدَّثنا حمزه بن محمد بن احمد بن جعفر بن محمد بن زيد بن على بن الحسن بن على ابن أبى طالب عليه السلام قالوا: أخبرنا أبو الحسين محمد بن الحسين الدينورى قال: حدَّثنا يعقوب بن نعيم بن رقاره قال: حدَّثنا جعفر بن أحمد ابن عبد الجبار السبيعى بالمدينه عن أبيه عن إبراهيم بن عبدالله بن العلاء قال: حدثنى فاطمه بنت عبدالله بن ابراهيم. و حدَّثنا جعفر بن محمد بن قولويه قال: حدَّثنا أبو عيسى عبيد الله ابن الفضل بن محمد بن الهلال الطائى قال: حدَّثنا أبو محمد عبدالله بن محمد العلوى قال: حدَّثنا إبراهيم بن عبيد الله بن العلاء قال: حدثتنى فاطمه بنت عبدالله بن ابراهيم قالت: لما قتل ابوالدوانيق عبدالله بن الحسن ابن الحسين بعد قتل ابنه محمد و ابراهيم.

خبر (ها) مصيبت را بر من سخت تر مى کرد و و اندوه من بیشتر مى گرديد و هرچه دعا مى کردم به اجابت نمى رسيد تا اين که پير و ناتوان شدم و کار بر من سخت شد. پس خدمت امام صادق عليه السلام رسيدم، در حالى که آن حضرت بیمار بود و چون از حال او سؤال نمودم و برای شفای آن حضرت دعا کردم و خواستم از خدمتش مرخص شوم، به من فرمود: «ای امّ داود! از فرزند خود چه خبری داری؟» البته من آن حضرت را در کودکی در کنار فرزندم داود شیر داده بودم (و من مادر رضاعی او بودم و فرزندم برادر رضاعی او بود). چون امام صادق عليه السلام از فرزندم داود سؤال نمود من گریان شدم و گفتم: فدای شما شوم، داود از دستم رفت، او در عراق محبوس است و من از او هيچ خبری ندارم و از

او ناامید شده ام و دلم برای او تنگ شده است. از شما خواهش می کنم که در حق برادر خود دعا کنید.

(1) امّ داود می گوید: امام صادق علیه السلام فرمود: «ای امّ داود! برای چه از

1- (1) و حدّثنا الشریف محمّد بن الحسن بن اسحق بن الحسین بن اسحق بن موسی بن جعفر بن محمّد بن علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب علیه السلام قال: حدّثنا ابوجعفر محمّد بن حمزه بن الحسین بن سعید المدینی قال: حدّثنی ابی قال: حدّثنی أبو محمّد عبدالله بن محمّد البلوی قال: حدّثنی إِبْرَاهِیمُ بن عبیدالله بن العلاء قال: حدّثنی فاطمه بنت عبدالله بن إِبْرَاهِیمُ بن الحسین قالت: دعای استفتاح و اجابت آن غافل شده ای؟ آن دعایی است که به برکت آن خداوند درهای آسمان را باز می کند و تو می توانی ملائکه را ملاقات کنی و آنها به تو بشارت نجات خواهند داد و آن دعای مستجاب است و هرکس آن را بخواند پاداش او جز بهشت نخواهد بود.» امّ داود می گوید: گفتم: ای فرزند پاکان و صادقین! چه باید بکنم؟

(1) امام صادق علیه السلام فرمود: «ای امّ داود! ماه رجب نزدیک است و آن ماه بسیار مبارکی است و دعا در آن مستجاب است. پس تو روزهای سیزده و چهارده و پانزدهم آن را که ایّام البیض است روزه بگیر و نزدیک ظهر روز

1- (1) لَمَّا قَتَلَ ابوالدوانیق عبدالله بن الحسن بن الحسین بعد قتل ابنیه محمّد و إِبْرَاهِیمُ حمل ابنی داود بن الحسین من المدینه مکبلاً بالحديد مع بنی عمه الحسین إلى العراق فغاب عَنّی حینا وکان هناك مسجوناً فانقطع خیره و أعمی أثره و کنت أدعو الله و أتضرّع الیه و أسأله خلاصه و استعین باخوانی من الزهاد والعباد و أهل الجد و الاجتهاد و أسألهم أن يدعوا الله لی أن یجمع بینی و بین ولدی قبل موتی فکانوا یفعلون ولا یقصرون فی ذلک و کان یصل إلى أنّه قد قتل

و يقول قوم: لا، قد بنى عليه أسطوانه مع بنى عمّه فتعظم مصيبتى و اشتدّ جزنى
ولا أرى لدعائى إجابته و لا لمسألتى نجحا فضاقت بذلك ذرعى و كبر سنّى و رقّ
عظمى و صرت إلى حدّ اليأس من ولدى لضعفى و انقضاء عمرى قال: ثمّ إنى
دخلت على أبى عبدالله جعفر بن محمد عليه السلام و كان عليلا فلما سألته عن حاله
ودعوت له و هممت الانصراف قال لى:

پانزدهم غسل كن و نافله نماز ظهر را بخوان و ركوع و سجده و قنوت آن را
به نیكى انجام ده و در دو ركعت اول آن، در ركعت اول حمد و قل يا أَيُّهَا
الكافرون و در ركعت دوم آن حمد و قل هو الله أحد را بخوان و در شش ركعت
باقیمانده، بعد از حمد از (1) سوره های کوتاه هر کدام را كه خواستى بخوان، سپس
نماز ظهر را بخوان و پس از آن باز هشت ركعت نافله عصر را بخوان و ركوع و
سجود و قنوت آن را نيكو به جای آور و باید نمازهای تو در پاکیزه ترین لباس
و در اتاقى نظیف و بر روی فرشى نظیف باشد و خود را معطرّ نمایی چرا كه
ملائكه آن را دوست مى دارند و بكوش كه در آن حال كسى بر تو وارد نشود و
با تو سخن نگوید و تو را مشغول ننماید.»

(2) مؤلف گوید: مرحوم صدوق پس از آنچه گذشت مى فرماید: سایر

1- (1) یا أم داود - ما الذی بلغت عن داود؟ و كنت قد أرضعت جعفر بن
محمد بلبنه - فلما ذكره لى بكيت و قلت: جعلت فداك أين داود؟ داود محتبس
فى العراق و قد انقطع عني خبره و يئست من الاجتماع معه و إنى لشديده الشوق
اليه و التلهّف عليه و أنا أسألك الدعاء له فانه اخوك من الرضاعه قالت: قال لى
أبو عبدالله: يا أمّ داود فأين انت عن دعاء الاستفتاح و الاجابه و النجاح؟ و هوا
الدعاء الذى يفتح الله عزوجل له أبواب السماء و تتلقى الملائكه و تبشّر بالاجابه
و هو الدعاء المستجاب الذى لا يحجب عن الله عزوجلّ و لا لصاحبه عند الله

تبارک و تعالی ثواب دون الجنّه قال: قلت: و کیف لی یابن الاطهار الصادقین؟
 قال یا أمّ داود: فقد دنی هذا الشهر الحرام یرید ﷺ شهر رجب - و هو شهر
 مبارک عظیم الحرمه مسموع الدعاء فيه فصومی منه ثلاثه اَیّام الثالث عشر و
 الرابع عشر و الخامس عشر و هی الاَیّام البیض ثمّ اغتسلی فی یوم النصف منه
 عند زوال الشمس و صلّی الزوال ثمان رکعات ترسلین فیهنّ و تحسّنین رکوعهن
 و سجودهنّ و قنوتهنّ تقرأ فی الركعه الأولى بفاتحه الكتاب و قل یا اَیّها
 الکافرون و فی الثانیه قل هو الله أحد و فی الستّ البواقی من السور القصار ما
 أحببت:

2- (2) ثمّ تصلّین الظهر ثمّ ترکعین بعد الظهر ثمان رکعات تحسّنین رکوعهن و
 سجودهن و قنوتهن ولتکن صلاتک فی أظهر أثوابک فی بیت نظیف علی حصیر
 نظیف و استعملی الطیب فانه تحیه الملائکه واجتهدی أن لا یدخل علیک أحد
 یکلمک أو یشغلک - الباقی ذکر فی کتاب عمل السنه ما کتبت هاهنا من أراد أن
 یکتب فلیکتب من عمل السنه - فإذا فرغت من الدعاء فاسجدي علی الأرض و
 عفری خدیک علی الارض و قولی:

آداب عمل أمّ داود در کتاب «عمل السنّه» ذکر شده به آن کتاب مراجعه شود
 (لکن مرحوم محدث قمی در کتاب مفاتیح الجنان، از مصباح شیخ طوسی این
 قسمت را چنین بیان نموده است: «بخواند حمد را صد مرتبه و سوره اخلاص را
 صد مرتبه و آیه الكرسي را ده مرتبه و بعد از اینها بخواند سوره انعام و بنی
 اسرائیل و کهف و لقمان و یس و صافات و حَام سجده و حَامعساقآ و حم دخان
 و فتح و واقعه و ملک و نآ و إذا السماء انشقت و ما بعدش را تا آخر قرآن و

چون از اینها فارغ شود در حالی که رو به قبله باشد بگوید: صدق الله العظيم
الذى لا إله إلا هو الحى القيوم...»

(1) سپس امام صادق عليه السلام به امّ داود می فرماید: «هنگامی که از دعا فارغ

1- (1) «لک سجدت و بک آمنت فارحم ذلّی و فاقتی و کبوتی لوجهی»
واجهدی أن تسبح عیناک و لو مقدار رأس الذباب دموعا فإنّه إجابة هذا الدعاء
حرقه القلب و انسكاب العبره فاحفظی ما علّمتک ثم احذری أن يخرج عن
يديک إلى يد غیرک ممن يدعو به لغير حقّ فإنّه دعاء شریف و فيه اسم الله
الأعظم الذى اذا دعى به أجاب و أعطى ولو أن السموات و الأرض كانتا رتقا و
البحار بأجمعها من دونها و كان ذلك كلّه بینک و بین حاجتک یسهّل الله
عزوجل الوصول إلى ما تريدین و أعطاک طلبتک و قضی لک حاجتک و بلغک
آمالک و لكلّ من دعا بهذا الدعاء الاجابه من الله تعالى ذکره کان أو أنى.

گردیدی بر خاک سجده کن و گونه های خود را بر خاک بگذار و بگو: «لک
سجدت و بک آمنت فارحم ذلّی و فاقتی و کبوتی لوجهی» و بکوش و لو به
اندازه بال مگس اشک از چشم تو خارج گردد؛ همانا نشانه اجابت این دعا
سوختن دل و جاری شدن اشک است. پس (1) آنچه به تو آموختم را نگهداری
کن و سعی کن در اختیار کسی قرار ندهی که برای خواسته

1- (1) ولو أن الجنّ و الانس أعداء لولدک لکفاک الله مؤنتهم و أخرس عنک
ألستهم و ذلّ لک رقابهم إن شاء الله قالت أمّ داود: فکتب لی هذا الدعاء و
انصرفت منزلی و دخل شهر رجب فتوخیت الأيام و صمتها و دعوت کما أمرنی
و صلیت المغرب و العشاء الآخرة و أفطرت ثم صلیت من اللیل ماسنح لی مرتب
فی لیلی و رأیت فی نومی کلّ من صلیت علیه من الملائکة و الأنبياء و الشهداء و
الأبدال و العباد و رأیت النبی صلی الله علیه و آله فإذا هو یقول لی: یا بنیّه یا أمّ داود أبشری

فكلّ من ترين أعوانك و اخوانك و شفعاك و كلّ من ترين يستغفرون لك و
 يبشرونك بنجح حاجتك فابشري بمغفره الله و رضوانه فجزيت خيرا عن نفسك
 و أبشري بحفظ الله لولدك وردّه عليك إن شاء الله.

غير حقی انجام دهد؛ چراکه آن دعای شریفی است و در آن اسم اعظم خدا
 نهفته است. که اگر کسی به وسیله آن خدا را بخواند خواسته او اجابت می شود
 و خداوند او را ردّ نمی کند بلکه اگر درهای آسمان ها و زمین به روی کسی
 بسته شده باشد و دریاها سر راه حاجت او مانع باشند خداوند به وسیله این دعا
 حاجت او را برآورده می نماید و تو نیز به حاجت خود می رسی و خداوند
 مشکل تو را آسان می کند و تو را به آرزویی که داری خواهد رساند و اگر جن
 و انس دشمن فرزند تو باشند خداوند شرّ همه آنان را از او برطرف خواهد نمود
 و آنان را در مقابل تو گنگ و ذلیل می کند. إن شاء الله.»

(1) امّ داود می گوید: امام صادق علیه السلام این دعا را برای من نوشت و من به
 خانه خود باز گشتم تا این که ماه رجب رسید و من در ایّام البیض طبق دستور
 آن حضرت روزه گرفتم و دعاهایی که او امر نموده بود خواندم و (چون روز
 پانزدهم گذشت) نماز مغرب و عشا را خواندم و افطار نمودم و هنگامی که
 پاسی از شب گذشت و نماز شب را چنان که عادت داشتم

1- (1) قالت أمّ داود: فانتبهت عن نومي فوالله ما مكثت بعد ذلك إلاّ مقدار
 مسافه الطريق من العراق للراكب المجدّ المسرع حتّى قدم علىّ داود فقال يا أمّاه:
 إنّی لمحتبس بالعراق فی أضيّق المحابس و علیّ ثقل الحديد و أنا فی حال
 اليأس من الخلاص إذنمت فی ليله النصف من رجب فرأيت الدنيا قد خفضت لی
 حتّى رأيتک فی حصير فی صلاتک و حولک رجال رؤسهم فی السماء و

أرجلهم في الأرض عليهم ثياب خضر يسبحون من حولك و قال قائل جميل
الوجه حليه النبي ﷺ نظيف الثوب طيب الريح حسن الكلام فقال:

خواندم و خوابیدم در خواب کسانی که بر آنان صلوات فرستاده بودم مانند
ملائکه و پیامبران و شهدا و بندگان بزرگ خدا را مشاهده نمودم. در آن بین
رسول خدا ﷺ را دیدم و آن حضرت به من فرمود: «ای دخترم، امّ داود!
بشارت باد تو را! همه این هایی که می بینی یاران و برادران و شفعاى تواند
و همه آنها برای تو استغفار می کنند و تو را بشارت می دهند که حاجت
برآورده شده و من نیز تو را به مغفرت خدا و خوشنودی او بشارت می دهم.
خدا تو را جزای خیر بدهد. همانا خداوند فرزند تو را حفظ نمود و او را به تو
باز خواهد گرداند. ان شاء الله.»

(1) امّ داود می گوید: پس من از خواب بیدار شدم و به خدا سوگند، فاصله
خواب من و بازگشت فرزندم داود بیش از مسافت حرکت یک سوار تندرو که
از عراق به مدینه برسد نبود. و چون فرزندم را ملاقات نمودم به من گفت: ای
مادر! من در عراق در سخت ترین زندان زیر غل و زنجیر زندانی بودم و امیدی
به نجات خود نداشتم تا این که در شب نیمه

1- (1) يابن العجوز الصالحه أبشر فقد أجاب الله عزوجل دعاء أمك فانتبهت
فإذا أنا برسول أبي الدوانيق فدخلت عليه من الليل فأمر بفكّ حديدى و
الاحسان إلىّ و أمر لى بعشره آلاف درهم و أنا أحمل على نجيب و استسعى
باشد السير فاسرعت حتى دخلت إلى المدينه قالت أمّ داود: فمضيت به إلى أبى
عبدالله ﷺ فسلم عليه و حدّته بحديثه فقال له الصادق ﷺ: إنّ أبا الدوانيق
رأى فى النوم عليا ﷺ يقول له: أطلق ولدى و إلا لألقينك فى النار و رأى كأنّ
تحت قدميه النيران فاستيقظ و قد سقط فى يده فأطلقك.

رجب در خواب دیدم که دنیا زیر قدم من جمع شد و من تو را دیدم که روی
 حصیری نماز می خواندی و اطراف تو مردانی بودند که سرهای آنان در آسمان
 و پاهایشان روی زمین بود و لباس های سبزی برتن داشتند و اطراف تو تسبیح
 خدا را می گفتند. پس گوینده ای از بین آنان، زیبا صورت، با لباسی نظیف و
 معطر و صدایی دلنشین، به زیبایی پیامبر اسلام ﷺ ، به من فرمود: «ای فرزند
 پیر زن صالحه! البشاره! خداوند دعای مادر تو را مستجاب نمود.» و چون از
 خواب بیدار شدم، ناگهان دیدم فرستاده ابوالدوانیق نزد من حاضر شده و مرا نزد
 او بردند و او دستور داد آهن ها را از بدن من جدا کردند و به من احسان نمود و
 ده هزار درهم به من داد و مرا بر اسب تندرو سوار نمودند و با تمام سرعت به
 مدینه رساندند. امّ داود می گوید: پس من فرزندم را خدمت امام صادق علیه السلام
 بردم و چون بر آن حضرت سلام نمود و قصه خود را بیان کرد امام صادق
علیه السلام فرمود: «ابوالدوانیق (نیز) در آن شب علی علیه السلام را در خواب دید و آن
 حضرت به او فرمود: فرزند مرا آزاد کن و گرنه تو را در آتش خواهم انداخت.
 پس ابوالدوانیق در خواب دید که زیر قدم های او دریایی از آتش است از
 خواب بیدار شد و از وحشت و اضطرابی که پیدا نموده بود تو را آزاد کرد.»

پاداش عبادت و روزه در ماه رجب

(1)15- امام صادق عليه السلام از پدرانش، از امیرالمؤمنین عليه السلام نقل نموده که فرمود: «کسی که روز اول و یا وسط و یا آخر ماه رجب را روزه بگیرد گناهان گذشته و آینده او بخشوده خواهد شد؛ و کسی که سه روز از اول ماه رجب و سه روز از وسط و سه روز از آخر ماه رجب را روزه بگیرد گناهان گذشته و آینده او بخشیده می شود؛ و کسی که ⁽²⁾ یک شب از شب های ماه رجب را به عبادت خدا طی کند خداوند او را از آتش دوزخ آزاد می فرماید و شفاعت او را در باره هفتاد هزار نفر از گنهکاران می پذیرد؛ و کسی که در ماه رجب برای خشنودی خدا صدقه بدهد

1- (1)15- حدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ جَعْفَرُ بْنُ نَعِيمٍ الْحَاجِمُ قَالَ: حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَدْرِيسٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِي الْخَطَّابِ قَالَ: حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مِهْرَانَ وَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَوْرَاقٌ قَالَ: حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ الْهَيْثَمِ ابْنِ أَبِي مَسْرُوقٍ النَّهْدِيِّ قَالَ: حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مِهْرَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ سَفْيَانَ الثَّوْرِيِّ قَالَ: حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ مِهْرَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ سَفْيَانَ الثَّوْرِيِّ قَالَ: حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَبِيهِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَخِيهِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام :

2- (2) من صام يوماً من رجب في أوله أو في وسطه أو في آخره غفر له ما تقدّم من ذنبه و ما تأخّر و من صام ثلاثة أيّام من رجب في أوله و ثلاثة أيّام في وسطه و ثلاثة أيّام في آخره غفر له ما تقدّم من ذنبه و ما تأخّر و من أحيا ليلة من ليالي رجب أعتقه الله من النار و قبل شفاعته في سبعين ألف رجل من

المذنبين و من تصدّق بصدقه من رجب ابتغاء وجه الله أكرمه الله يوم القيامة في الجنة من الثواب ما لا عين رأت و لا اذن سمعت ولا خطر على قلب بشر.

خداوند در بهشت او را گرامی می دارد و پاداشی به او می دهد که نه چشمی دیده و نه گوشی شنیده و نه برقلب بشری خطور کرده باشد.»

(16(1)- مالک بن انس می گوید: به خدا سوگند، چشم من شخصیتی را بهتر از حضرت جعفر بن محمد صادق عليه السلام از جهت زهد و فضیلت و عبادت و ورع - ندید و من هر زمانی خدمت آن حضرت می رسیدم او به من توجه می نمود و مرا اکرام می کرد. پس روزی به آن حضرت گفتم: ای فرزند رسول خدا! پاداش کسی که یک روز از ماه رجب را از روی ایمان و خلوص روزه بگیرد چیست؟ پس آن حضرت از پدر خود، از جدّ خود نقل نمود - گرچه به خدا سوگند، اگر خود می فرمود صادق بود - که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «کسی که از روی ایمان و خلوص یک روز از ماه رجب را روزه بگیرد آمرزیده خواهد شد.» پس من به آن حضرت گفتم: پاداش کسی که یک

1- (16(1)- حدّثنا علی بن احمد بن محمد بن عمران الدقاق قال: حدّثنا محمد بن أبي عبد الله الكوفي قال: حدّثنا موسى بن عمران النخعي عن عمّه الحسين بن يزيد النوفلي قال: سمعت بن أنس الفقيه يقول: و الله ما رأت عيني أفضل من جعفر بن محمد زهدا و فضلا و عبادا و ورعا فكنت أقصده فيكرمني و يقبل على فقلت له يوما: يا بن رسول الله ما ثواب من صام يوما من رجب إيماناً و احتساباً؟ قال - و كان و الله اذا قال صدق - : حدّثني أبي عن أبيه عن جدّه قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله : من صام يوما من رجب إيماناً و احتساباً غفر له فقلت له: يا بن رسول الله فما ثواب من صام يوما من شعبان؟ قال: حدّثني أبي عن أبيه

عن جده قال: قال رسول الله صلى الله عليه و آله: من صام يوما من شعبان إيمانا و احتسابا غفر له.

روز از ماه شعبان را روزه بگیرد چیست؟ امام صادق عليه السلام باز فرمود: پدرم، از جدش امیرالمؤمنین عليه السلام نقل نمود که رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود: «کسی که از روی ایمان و خلوص یک روز از ماه شعبان را روزه بگیرد آمرزیده خواهد شد.»

(17)1- عبدالله بن طائی می گوید: امام صادق عليه السلام فرمود: «کسی که روز بیست و هفتم ماه رجب را روزه بگیرد پاداش هفتاد سال روزه برای او نوشته می شود.»

(18)2- عبدالسلام بن صالح هروی می گوید: حضرت رضا عليه السلام فرمود: «کسی که روز اول ماه رجب را روزه بگیرد روز قیامت خداوند از او راضی می شود؛ و کسی که دو روز از ماه رجب را روزه بگیرد خداوند در قیامت از او راضی می شود؛ و کسی که سه روز از ماه رجب را روزه بگیرد خداوند در روز قیامت از او راضی می شود و او را راضی خواهد نمود و طلبکاران او را نیز از او راضی خواهد نمود؛ و کسی که هفت روز

1- (17)1- حدَّثنا عبدالواحد بن محمد بن عبدوس النیشابوری العطار قال: حدَّثنا علی بن محمد بن قتیبه النیسابوری قال: حدَّثنا حمدان بن سلیمان قال: حدَّثنا علی بن نعمان قال: حدَّثنا عبدالله بن طائی عن الصادق جعفر بن محمد عليه السلام: من صام سبعة و عشرين من رجب كتب له أجر صيام سبعين سنة.

2- (18)2- حدَّثنا عثمان بن عبدالله بن تمیم القزوینی قال: حدَّثنا أبي قال: حدَّثنا أحمد بن علی الأنصاری عن عبدالسلام بن صالح الهروی قال: قال علی بن

موسی الرضا علیه السلام : من صام أوّل یوم من رجب رضی الله عنه یوم یلقاه و من صام یومین من رجب رضی الله عنه یوم یلقاه و من صام ثلاثه ایّام من رجب از ماه رجب را روزه بگیرد هنگامی که از دنیا می رود درهای آسمان های هفتگانه به روی او گشوده می شود تا به ملکوت اعلیٰ برسد؛ و کسی که هشت روز از ماه رجب را روزه بگیرد درهای هشتگانه بهشت به روی او گشوده می گردد؛ و کسی که پانزده روز از ماه رجب را روزه بگیرد خداوند هر خواسته و حاجتی داشته (1) باشد برآورده می کند مگر آن که درخواست گناه و یا درخواست قطع رحم کند؛ و کسی که همه ماه رجب را روزه بگیرد از گناهان خود پاک می شود مانند روزی که از مادر متولّد گردیده است و از دوزخ آزاد می گردد و با برگزیدگان و نیکان وارد بهشت می شود.»

تا این جا به حمد الله و المنة کتاب فضایل ماه رجب به پایان رسید. و صلی الله علی محمد و آله و سلّم.

مترجم گوید: از خداوند کریم می خواهیم که به آبروی صاحبان این احادیث علیهم السلام توفیق روزه داری و عبادت خود را در ماه رجب و ماه شعبان و ماه مبارک رمضان به ما عطا فرماید.

1- (1) رضی الله عنه و أرضاه و أرضی عنه خصمائه یوم یلقاه و من صام سبعة ایّام من رجب فتحت أبواب السماوات السبع بروحه إذا مات حتّی یصل إلى الملكوت الأعلى و من صام ثمانیه ایّام من رجب فتحت له ابواب الجنّة الثمانیه و من صام من رجب خمسة عشر یوما قضی الله عزّوجلّ له کلّ حاجه إلاّ أن یسأله فی مأثم أوفی قطیعه رحم و من صام شهر رجب کله خرج من ذنوبه کیوم ولدته أمّه و أعتق من النار و أدخل الجنّة مع المصطفین الأخیار.

باب فضایل ماه مبارک شعبان

اشاره

کتاب فضایل ماه مبارک شعبان، تألیف رئیس المحدثین ابی جعفر محمد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه قمی، معروف به صدوق رضی الله عنه این کتاب نیز همانند کتاب های دیگر مؤلف از اصول حدیث شیعه و مورد اعتماد و قبول علمای شیعه اعلی الله کلماتهم است.

پاداش روزه در ماه شعبان

(1)19- امام صادق عليه السلام فرمود: «روزه ماه رمضان اندوخته بنده است برای روز قیامت و هیچ بنده ای نیست که فراوان در ماه شعبان روزه بگیرد جز آن که خداوند امر معاش او را اصلاح و شر دشمنان را از او دفع می کند و کمترین پاداش کسی که یک روز از ماه شعبان را روزه بگیرد این است که بهشت برای او واجب می گردد.»

(2)20- امام صادق عليه السلام ، از پدران خود، از رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نقل نموده که 1- (1)19- أخبرنا الشيخ الفقيه أبو جعفر محمد بن علي بن الحسين بن بابويه رضي الله عنه قال: حدثنا أبي رحمه الله عن أحمد بن إدريس قال: حدثنا محمد بن عيسى بن عبيد عن يونس بن عبد الرحمن عن عبد الله بن فضل الهاشمي عن الصادق جعفر بن محمد عليه السلام قال: صيام شهر رمضان ذخرا للعبد يوم القيامة و ما من عبد يكثر الصيام في شعبان إلا أصلح الله أمره معيشته و كفاه شرَّ عدوه و إن أدنى ما يكون لمن يصوم يوما من شعبان أن تجب له الجنة.

2- (2)20- حدثنا أبي رضي الله عنه قال: حدثنا محمد بن أبي القاسم عن محمد بن علي الكوفي عن نصر بن مزاحم عن أبي عبد الرحمن المسعودي عن العلاء بن يزيد العرنی قال: قال الصادق جعفر بن محمد عليه السلام : حدثني أبي عن أبيه عن جده عليه السلام قال: قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شعبان شهري و شهر رمضان شهر الله فمن صام يوما من شهري كنت شفيعه يوم القيامة و من صام يومين من

آن حضرت فرمود: «ماه شعبان ماه من است و ماه رمضان ماه خداست و هرکس یک روز از ماه من را روزه بگیرد من روز قیامت او را شفاعت خواهم کرد؛ و هر کس دو روز از آن را روزه بگیرد خداوند گناهان گذشته و آینده او را

می بخشد؛ و هرکس سه روز از آن را روزه بگیرد به او گفته می شود: از گذشته پاک شدی، عمل خود را از سر بگیر.»

(1) سپس فرمود: «و هر کس ماه رمضان را روزه بگیرد و عفت و زبان خود را حفظ کند و به کسی آزاری نرساند خداوند گناهان گذشته و آینده او را می بخشد و از آتش دوزخ آزاد و در بهشت او را جایگزین خواهد نمود و شفاعت او را در باره گنهکاران از اهل توحید به عدد رمل های بیابان عالج می پذیرد.»

1- (1) شهری غفرالله له: ما تقدّم من ذنبه و ما تأخّر و من صام ثلاثه أيّام من شهری قيل له استأنف العمل و من صام شهر رمضان يحفظ فرجه و لسانه و كفّ أذاه عن الناس غفرالله ذنوبه ما تقدّم منها و ما تأخّر و اعتقه من النار و أحله دارالقرار و قبل شفاعته في عدد رمل عالج من مذنبی أهل التوحید.

پاداش استغفار در ماه شعبان

(1)21- حسن بن فضال می گوید: از حضرت رضا علیه السلام شنیدم که می فرمود: «هرکس در ماه شعبان هفتاد مرتبه استغفار نماید خداوند گناهان او را می بخشد، گرچه به اندازه ستاره های آسمان باشد.»

فضیلت شب نیمه ماه شعبان

(22(2) - حسن بن فضال نیز می گوید: از حضرت رضا علیه السلام در باره فضیلت شب نیمه ماه شعبان سؤال نمودم، فرمود: «شب نیمه شعبان شبی است که خداوند در آن شب عده ای را از آتش دوزخ آزاد می نماید و گناहانی را در آن شب می بخشد.»

گفتم: آیا افزون بر شب های دیگر نمازی برای آن شب وارد شده
1- (21(1) - حدّثنا محمد بن ابراهیم بن اسحق الطالقانی قال: حدّثنا أحمد بن محمد الهمدانی قال أخبرنا علی بن الحسین بن علی بن فضال عن أبيه قال سمعت علی بن موسی الرضا علیه السلام يقول: من استغفر الله تبارک و تعالی فی شعبان سبعین مره غفر الله ذنوبه ولو كانت مثل عدد النجوم.

2- (22(2) - و بهذا الاسناد قال: سألت علی بن موسی الرضا علیه السلام عن ليله النصف من شعبان قال: هی ليله یعتقد الله فیها الرقاب من النار و یغفر الذنوب فیها قلت هل جعل فیها صلاه زیاده علی سائر الیالی؟ فقال لیس فیها شیء مؤظف ولكن إن أحببت أن تطوّع فیها بشیء فعلیک بصلاه جعفر بن أبی طالب و أكثر فیها من ذکر الله عزوجل و من الاستغفار و الدعاء فإن أبی علیه السلام کان یقول: الدعاء فیها مستجاب قلت له: إن الناس یقولون إنها ليله الصکاک فقال علیه السلام: تلك ليله القدر فی شهر رمضان.

است؟ فرمود: «دستور خاصی در آن وراد نشده، لکن اگر دوست می داری عبادت مستحبی در آن انجام دهی بر تو باد به نماز جعفر بن ابی طالب علیه السلام و زیاد در آن شب به ذکر خدا و استغفار و دعا مشغول باش. همانا پدرم موسی بن جعفر علیه السلام می فرمود: در آن شب دعا مستجاب است.» گفتم: مردم می گویند:

آن شب، شب برات گرفتن است؟ فرمود: «شب برات گرفتن از آتش جهنم شب قدر است (که) در ماه مبارک رمضان (قرار دارد).»

(1)23- امام صادق علیه السلام فرمود: «علی علیه السلام همواره دوست می داشت که خود را برای عبادت در چهار شب فارغ نماید: 1 - شب اول ماه رجب؛ 2 - شب عید قربان؛ 3 - شب عید فطر؛ 4 - شب نیمه شعبان.»

فضیلت و شرافت ماه شعبان

(2)24- عبدالله بن عباس می گوید: خدمت رسول خدا ﷺ سخن از

1- (1)23- حدّثنا اَبی رحمه الله قال: حدّثنا اَحمد بن اِدریس قال: حدّثنا محمّد بن یحیی قال: حدّثنا اَبو جعفر اَحمد بن عبدالله عن اَبيه عن وهب بن وهب عن الصادق جعفر بن محمّد عن اَبيه عليه السلام قال: كان علی عليه السلام يعجبه أن يفرغ نفسه أربع ليالٍ من السنه: أوّل ليلة من رجب و ليلة النحر و ليلة الفطر و ليلة النصف من شعبان.

2- (2)24- حدّثنا محمّد بن اِبراهيم بن اَحمد المعادی قال: حدّثنا محمّد بن الحسين قال: حدّثنا اَبو الحسن علی بن محمّد بن علی قال: حدّثنا الحسن بن محمّد المروّی عن اَبيه عن یحیی بن عباس قال: حدّثنا علی بن عاصم الواسطی قال: أخبرنی عطاء بن السائب عن سعید بن جبیر عن ابن عباس قال: قال رسول الله ﷺ و قد تذاکروا عنده فضائل شعبان فقال شهر شریف و هو شهرى و حملة العرش تعظّمه و تعرف حقّه و هو شهر یزاد فيه أرزاق المؤمنین و هو شهر، العمل فيه یضاعف و الحسنه بسبعین و السيّئه محطوطه و الذنب مغفور و الحسنه مقبوله و الجبّار جلّ جلاله یباهی فيه بعباده و ينظر إلى صیامه و صوّامه و قوّامه و قیامه فیباهی به حملة العرش فقام علیّ ابن اَبی طالب عليه السلام فقال: بأبى أنت و أمّی یا رسول الله صف لنا شیئا من فضائله لنزداد رغبه فی صیامه و قیامه و لنجتهد للجلیل عزّوجلّ فيه فقال النبیّ صلی الله علیه و آله .

فضایل ماه شعبان به میان آمد. پس رسول خدا ﷺ فرمود: «ماه شعبان ماه با شرافتی است و آن ماه من است و حاملین عرش آن را بزرگ می دارند و حق آن را می شناسند و آن ماهی است که ارزاق مؤمنین در آن زیاد می گردد و

عبادت در آن هفتاد برابر پاداش دارد و گناه و معصیت در آن بخشوده می شود و عمل خیر در آن پذیرفته می گردد و خداوند در آن ماه به بندگان خود (که اهل عبادت هستند) (و به سحر خیزان و روزه داران خود در این ماه بر حاملین عرش مباحثات می نماید).

ابن عباس می گوید: سخن رسول خدا ﷺ که به این جا رسید علی بن ابی طالب علیه السلام برخاست و گفت: پدر و مادرم فدای شما باد! یا رسول الله! شمه ای از فضایل این ماه رایان کنید تا رغبت ما به سحر خیزی و روزه داری در آن زیاد شود و در عبادت خدا کوشا باشیم.

(1) رسول خدا ﷺ فرمود: «هرکس روز اول ماه شعبان را روزه بگیرد
1- (1) من صام اول يوم من شعبان كتب الله له سبعين حسنة تعدل عباده سنه.

خداوند هفتاد حسنه به او می دهد که هر حسنه اش معادل یک سال عبادت است.

(1) و هرکس دو روز از ماه شعبان را روزه بگیرد گناه (گناهان) (بزرگ او بخشوده می شود.

(2) و هر کس سه روز از ماه شعبان را روزه بگیرد هفتاد درجه از درجات بهشتی که از در و یاقوت ساخته شده برای او افزوده می شود.

(3) و هر کس چهار روز از ماه شعبان را روزه بگیرد وسعت روزی پیدا می کند.

(4) و هر کس پنج روز از ماه شعبان را روزه بگیرد مورد علاقه و محبت بندگان خدا قرار می گیرد.

(5) و هر کس شش روز از ماه شعبان را روزه بگیرد هفتاد نوع بلا از او دور می گردد.

(6) و هر کس هفت روز از ماه شعبان را روزه بگیرد در تمام عمر از شرّ شیطان و لشکر او محفوظ می ماند.

1- (1) و من صام یومین من شعبان حطّت عنه السيئه الموبقه.

2- (2) و من صام ثلاثه ايام من شعبان رفع له سبعين درجه في الجنان من درّ و یاقوت.

3- (3) و من صام اربعه من شعبان وسع عليه في الرزق.

4- (4) و من صام خمسته ايام من شعبان حبّب إلى العباد.

5- (5) و من صام سته ايام من شعبان صرف عنه سبعون لونا من البلاء.

6- (6) و من صام سبعة ايام من شعبان عصم من و ابليس و جنوده دهره و عمره.

(1) و هر کس هشت روز از ماه شعبان را روزه بگیرد از دنیا نمی رود تا از «حیاض القدس» بنوشد.

(2) و هر کس نه روز از ماه شعبان را روزه بگیرد منکر و نکیر در قبر با او مهربان خواهند بود.

(3) و هر کس ده روز از ماه شعبان را روزه بگیرد قبر او هفتاد ذراع وسعت پیدا می کند.

(4) و هر کس یازده روز از ماه شعبان را روزه بگیرد یازده مناره از نور بر قبر او نصب می شود.

(5) و هر کس دوازده روز از ماه شعبان را روزه بگیرد در هر روزی هفتاد هزار ملک او را در قبر زیارت می کنند تا قیامت برپا شود.

(6) و هر کس سیزده روز از ماه شعبان را روزه بگیرد ملائکه هفت آسمان برای او استغفار می کنند.

1- (1) و من صام ثعانيه أيام من شعبان لم يخرج من الدنيا حتى يسقى من حياض القدس.

2- (2) و من صام تسعه ثمانيه أيام من شعبان عطف عليه منكر و نكير عندما بسألانه.

3- (3) و من صام عشره أيام من شعبان وسع الله عليه قبره سبعين ذراعا.

4- (4) و من صام أحد عشر يوما من شعبان ضرب على قبره إحدى عشره مناره من نور.

5- (5) و من صام إثني عشر يوما من شعبان زاره في قبره كل يوم سبعون ألف ملك إلى النفخ في الصور.

6- (6) و من صام ثلاثه عشر يوما من شعبان إستغفرت له ملائكه سبع سماوات.

(1) و هر کس چهارده روز از ماه شعبان را روزه بگیرد چهارپایان و درندگان و ماهیان دریا برای او استغفار می کنند.

(2) و هر کس پانزده روز از ماه شعبان را روزه بگیرد خداوند به او خطاب خواهد نمود: من تو را به آتش نمی سوزانم.

(3) و هر کس شانزده روز از ماه شعبان را روزه بگیرد هفتاد دریای آتش از او خاموش می شود.

(4) و هر کس هفده روز از ماه شعبان را روزه بگیرد همه درهای آتش به روی او بسته خواهد شد.

(5) و هر کس هیجده روز از ماه شعبان را روزه بگیرد همه درهای بهشت به روی او گشوده می شود.

(6) و هر کس نوزده روز از ماه شعبان را روزه بگیرد هفتاد قصر از درّ و یاقوت در بهشت به او داده می شود.

1- (1) و من صام أربعة عشر يوما من شعبان ألهمت الدواب و السباع حتّى الهیتان فی البحور أن یستغفروا له.

2- (2) و من صام خمسة عشر يوما من شعبان ناداه ربّ العزّه لا أحرّقک بالنار.

3- (3) و من صام ستة عشر يوما من شعبان أطفیء عنه سبعون بحرا من النیران.

4- (4) و من صام سبعة عشر يوما من شعبان أغلقت عنه أبواب النیران کلّها.

5- (5) و من صام ثمانية عشر يوما من شعبان فتحت له أبواب الجنان کلّها.

6- (6) و من صام تسعة عشر يوما من شعبان أعطی سبعین ألف قصر من الجنان من درّ و یاقوت. و من صام عشرين يوما من شعبان زوج سبعین ألف زوجة من الحورالعین.

و هر کس بیست روز از ماه شعبان را روزه بگیرد هفتاد هزار حورالعین بهشتی به او تزویج می شود.

(1) و هر کس بیست و یک روز از ماه شعبان را روزه بگیرد ملائکه بال های خود را بر او می کشند و به او خوشآمد می گویند.

(2) و هر کس بیست و دو روز از ماه شعبان را روزه بگیرد هفتاد حلّه از سندس و استبرق به او پوشانده می شود.

(3) و هر کس بیست و سه روز از ماه شعبان را روزه بگیرد هنگامی که از قبر خارج می شود بر مرکبی از نور سوار می شود و به طرف بهشت پرواز می نماید.

(4) و هر کس بیست و چهار روز از ماه شعبان را روزه بگیرد به او براءت از نفاق داده می شود.

(5) و هر کس بیست و پنج روز از ماه شعبان را روزه بگیرد اجازه پیدا
1- (1) و من صام أحد و عشرين یوما من شعبان رحبت له الملائكة و مسحته بأجنحتها.

2- (2) و من صام إثنين و عشرين یوما من شعبان کسی سبعین حله من سندس و استبرق.

3- (3) و من صام ثلاثة و عشرين یوما من شعبان أتی بدابة من نورحین (عندخ ل) خروجه من قبره فیرکبها طیارا إلی الجنة.

4- (4) و من صام أربعة و عشرين یوما من شعبان أعطی برائه من النفاق.
5- (5) و من صام خمسة و عشرين یوما من شعبان شفع فی سبعین ألف من أهل التوحید.

می کند که هفتاد هزار از گنهکاران از اهل توحید را شفاعت نماید.
(1) و هر کس بیست و شش روز از ماه شعبان را روزه بگیرد خداوند (جواز) عبور از صراط برای او می نویسد.

(2) و هر کس بیست و هفت روز از ماه شعبان را روزه بگیرد خداوند براءت از آتش دوزخ را برای او می نویسد.

(3) و هر کس بیست و هشت روز از ماه شعبان را روزه بگیرد صورت او روز قیامت نورانی خواهد بود.

(4) و هر کس بیست و نه روز از ماه شعبان را روزه بگیرد به رضوان و خشنودی بزرگ خدا نایل می شود.

(5) و هر کس سی روز از ماه شعبان را روزه بگیرد جبرئیل عَلَيْهِ السَّلَام از مقابل عرش به او خطاب می کند: عمل خود را از سر بگیر که خداوند همه گذشته های تو را بخشید و خداوند به او خطاب می فرماید: اگر گناهان تو

1- (1) و من صام سته و عشرين يوما من شعبان كتب الله له جوازا على الصراط.

2- (2) و من صام سبعة و عشرين يوما من شعبان كتب له برائه من النار.

3- (3) و من صام ثمانية و عشرين يوما من شعبان يهّل وجهه يوم القيامة.

4- (4) و من صام تسعة و عشرين يوما من شعبان نال رضوان الله الأكبر.

5- (5) و من صام ثلاثين يوما من شعبان ناداه جبرئيل من قدّام العرش يا هذا إستأنف العمل عملا جديدا فقد غفرلك ما مضى و تقدّم من ذنوبك و الجليل عزوجل يقول: لو كان ذنوبك عدد نجوم السماء و قطر الأمطار و ورق الأشجار و عدد الرمل والثرى و أيام الدنيا لغفرتها لك و ما ذلك على الله بعزیز بعد صيامك شهر شعبان قال ابن عباس: هذا لشهر شعبان.

به اندازه ستاره های آسمان و دانه های باران و برگ درختان و رمل بیابان و روزهای دنیا باشد من برای تو بخشیدم و این رحمت و مرحمت خدا برای تو بعید نیست؛ چرا که ماه شعبان را روزه گرفته ای.»

ابن عباس در پایان این حدیث می گوید: این همه ثواب برای روزه ماه شعبان است.

سخنان حکیمانه سلمان فارسی

(1)25- امام صادق علیه السلام از پدران خود نقل نموده که رسول خدا صلی الله علیه و آله روزی به اصحاب خود فرمود: «کدامیک از شما همیشه روزه هستید؟» سلمان گفت: من، رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «کدام یک از شما همه شب ها به عبادت مشغولید؟» سلمان گفت: من، رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «کدام یک از شما هر روز یک ختم قرآن انجام می دهد؟» سلمان گفت: من، در این هنگام یکی از اصحاب رسول خدا صلی الله علیه و آله (عمر بن خطاب) به خشم آمد و گفت: یا رسول الله! سلمان فارسی می خواهد بر ما قریش فخر نماید؛

1- (1)25- حدّثنا احمد بن محمد بن یحیی العطّار قال: حدّثنا أبی عن أحمد بن محمد بن عیسی عن نوح بن شعیب النیسابوری عن عبد الله بن عبد الله الدهقان عن عروه ابن أخی شعیب العرقوفی عن شعیب عن أبی بصیر قال: سمعت الصادق علیه السلام یحدّث عن أبیه عن أبائه علیهم السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله یوما لأصحابه أیکم یصوم الدهر فقال سلمان: أنا یا رسول الله فقال رسول الله صلی الله علیه و آله: فأیکم یحیی اللیل فقال سلمان: أنا یا رسول الله قال: فأیکم یتختم القرآن فی کلّ یوم؟ فقال سلمان أنا یا رسول الله فغضب بعض أصحابه فقال: یا رسول الله:

او می گوید: من همه روزها روزه هستم، در حالی که بیشتر روزها غذا می خورد! و می گوید: همه شب ها به عبادت مشغول است، در حالی که بیشتر شب ها به خواب می رود! او می گوید: هر روز یک ختم قرآن انجام می دهد، در حالی که بیشتر اوقات در روز ساکت است!

رسول خدا ﷺ فرمود: «آرام باش ای عمر! تو کجا می توانی شخصیتی که همانند لقمان حکیم است را بشناسی؟ از او سؤال کن تا حکمت آنچه گفته را برای تو بیان نماید.»

(1) پس عمر به سلمان فارسی گفت: مگر این نیست که می گویی همیشه روزه هستی؟ سلمان فرمود: آری، عمر گفت: من تو را دیده ام که بسیاری از روزها غذا می خوری، سلمان فرمود: مقصود من چیزی نیست که تو فکر می کنی، بلکه من سه روز از هر ماه (یعنی اول و وسط و آخر آن) را روزه می گیرم و خداوند می فرماید: (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) و

1- (1) إِنَّ سُلْمَانَ رَجُلًا مِّنَ الْفَرَسِ يَرِيدُ أَنْ يَفْتَخِرَ عَلَيْنَا مَعَاشِرَ قُرَيْشٍ قُلْتُ: أَيْكُمْ يَصُومُ الدَّهْرُ فَقَالَ: أَنَا وَهُوَ أَكْثَرُ أَيَّامَهُ يَأْكُلُ وَقُلْتُ: أَيْكُمْ يَحْيِي اللَّيْلَ فَقَالَ: أَنَا وَهُوَ أَكْثَرُ لَيْلِهِ يَنَامُ وَقُلْتُ: أَيْكُمْ يَخْتِمُ الْقُرْآنَ فِي كُلِّ يَوْمٍ فَقَالَ: أَنَا وَهُوَ أَكْثَرُ نَهَارِهِ صَامِتٌ. فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: مَهْ يَا فُلَانُ أَنِّي لَكَ بِمِثْلِ لُقْمَانَ الْحَكِيمِ سَلَهُ فَإِنَّهُ يَنْبِئُكَ فَقَالَ الرَّجُلُ لِسُلْمَانَ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ: أَلَيْسَ زَعَمْتَ أَنَّكَ تَصُومُ الدَّهْرَ؟ قَالَ: نَعَمْ فَقَالَ رَأَيْتَكَ فِي أَكْثَرِ نَهَارِكَ تَأْكُلُ فَقَالَ لَيْسَ حَيْثُ تَذْهَبُ إِنِّي أَصُومُ الثَّلَاثَةَ فِي الشَّهْرِ وَ قَالَ اللَّهُ: مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَ أَصْلُ شُعْبَانَ بِشَهْرِ رَمَضَانَ فَذَلِكَ صَوْمُ الدَّهْرِ فَقَالَ: أَلَيْسَ زَعَمْتَ أَنَّكَ تَحْيِي اللَّيْلَ؟ فَقَالَ: نَعَمْ فَقَالَ: أَنْتَ أَكْثَرُ لَيْلِكَ نَائِمٌ فَقَالَ: لَيْسَ حَيْثُ تَذْهَبُ وَ لَكِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ:

ماه شعبان را (نیز) به ماه رمضان متصل می کنم و این ثواب روزه دایم را دارد.

عمر گفت: مگر نگفتی همه شب ها را به عبادت می ایستی؟ سلمان فرمود: «آری، عمر گفت: من می بینم که تو بیشتر شب ها در خواب هستی! سلمان

فرمود: مقصود من چیزی نیست که تو فکر می کنی، بلکه من از رسول خدا ﷺ شنیدم که می فرمود: «هرکس با وضو بخواند مانند آن است که همه شب را عبادت کرده باشد و من با وضو می خوابم».

(1) عمر گفت: مگر نگفتی که در هر روز یک بار قرآن را ختم می کنی؟ سلمان فرمود: آری، عمر گفت: من می بینم که تو در روز ساکت هستی و چیزی نمی خوانی! سلمان فرمود: مقصود من چنین نیست که تو فکر می کنی، بلکه من از حبیب خود رسول خدا ﷺ شنیدم که به علی بن ابی طالب علیه السلام می فرمود: «یا اباالحسن! مثل تو در امت من مثل «قل هو الله احد» است که هرکس یک مرتبه آن را قرائت کند ثلث قرآن را قرائت نموده و هرکس دو مرتبه آن را قرائت کند دو ثلث قرآن را قرائت نموده و هرکس سه مرتبه آن را قرائت کند (2) قرآن را ختم نموده است و هرکس تو

1- (1) من نام علی طهر فکأنما أحی اللیل کله و أنا أبیت علی طهر فقال: أليس زعمت أنك تختتم القرآن فی کلّ یوم؟ قال: نعم قال: فأنت أيامک صامت فقال: لیس حیث تذهب و لکنی سمعت حبیبی رسول الله ﷺ یقول: لعلى بن أبی طالب: «یا أبا الحسن مثلك فی أمتی مثل قل هو الله أحد فمن قرأها مره فقد قرأ

2- (2) ثلث القرآن و من قرأها مرتین فقد قرأ ثلثی القرآن و من قرأها ثلاثا فقد ختم القرآن و من أحبک بلسانه فقد کمل له ثلث الإیمان و من أحبک بلسانه و قلبه فقد کمل له ثلثا الإیمان و من أحبک بلسانه و قلبه و نصرک بیده فقد استکمل الإیمان و الذی بعثنی بالحق یا علیّ لو أحبک أهل الأرض کمحبه أهل السماء لک لما عذب أحد بالنار» و أنا أقرأ قل هو الله أحد فی کلّ یوم ثلاث مرّات فقام و کأنه ألقم حجرا.

را به زبان دوست بدارد یک ثلث از ایمان را یافته و هرکس تو را به زبان و
قلب دوست بدارد دو ثلث از ایمان را یافته است و هرکس تو را به زبان و قلب
دوست بدارد و با دست خود نیز تو را یاری کند ایمان او کامل گشته است. یا
علی! سوگند به خدایی که مرا به حق مبعوث نمود، اگر اهل زمین همانند اهل
آسمان تو را دوست می داشتند احدی گرفتار آتش نمی گردید.» و من هر روز
سه مرتبه سوره «قل هوالله أحد» را می خوانم. پس عمر محکوم گردید و از
کنار سلمان برخاست.

عادت رسول خدا ﷺ در باره روزه های مستحبی

(1)26- اسامه بن زید می گوید: عادت رسول خدا ﷺ این بود که

1- (1)26- حدَّثنا أحمد بن الحسن القطان قال: حدَّثنا عبدالرحمن بن محمد بن الحسين قال: حدَّثنا يزيد بن سنان البصري نزيل مصر قال: حدَّثنا عبدالرحمن بن مهدي قال: حدَّثنا ثابت بن قيس العمري قال: حدَّثني أبوسعيد المقرئ قال: حدَّثني أسامه بن زيد قال: كان رسول الله ﷺ يصوم الأيام حتى يقال: لا يفطر و يفطر حتى يقال: لا يصوم قلت رأيت يصوم من شهر مالا يصوم في شيء من الشهور؟ قال: نعم قلت أي الشهور؟ قال: شهر شعبان كان يقول: هو شهر يغفل الناس عنه بين رجب و شهر رمضان و هو شهر يرفع فيه الأعمال إلى رب العالمين جل جلاله فأحب أن يرفع لي عملي و أنا صائم.

مدتی پیاپی روزه می گرفت تا گفته می شد او همیشه روزه است و مدتی پیاپی روزه نمی گرفت تا گفته می شد دیگر روزه نمی گیرد. ابوسعید حذری می گوید: به اسامه گفتم: رسول خدا ﷺ در کدام یک از ماه ها بیشتر مقید به روزه گرفتن بود؟ اسامه گفت: ماه شعبان را مقید بود که روزه بگیرد و می فرمود: «ماه شعبان ماه من است و مردم از روزه گرفتن در آن غافلند و آن ماهی است که اعمال مردم به درگاه پروردگار عالم بالا می رود و من دوست دارم که در حال روزه اعمالم بالا رود.»

(1)27- امام باقر علیه السلام می فرماید: عادت رسول خدا ﷺ این بود که ماه

شعبان را روزه می گرفت و به ماه مبارک رمضان متصل می نمود و مردم را نهی می نمود که چنین کنند (و روزه دو ماه را برای خود واجب بدانند) و می فرمود:

«ماه شعبان و ماه رمضان ماه های خداست و روزه گرفتن در آنها کفاره گناهان گذشته و آینده است.»

مترجم گوید: شاید نهی مردم از اتصال برای این باشد که گمان نکنند روزه ماه شعبان واجب است.

(28(2- یونس بن یعقوب می گوید: از امام صادق علیه السلام سؤال کردم: آیا از

1- (1)27- حدّثنا محمد بن الحسن رحمه الله عليه قال: حدّثنا الحسين بن الحسن بن أبان عن الحسين بن سعيد بن الحسين بن علوان عن عمرو بن خالد عن أبي جعفر عليه السلام قال: كان رسول الله صلّى الله عليه وآله يصوم شعبان وشهر رمضان يصلهما و ينهي الناس أن يصلوهما و كان يقول هما شهر الله و هما كفاره لما قبلهما و ما بعدهما من الذنوب.

2- (2)28- حدّثنا أبي رحمه الله قال: حدّثنا سعد بن عبد الله قال: حدّثنا أحمد بن محمد بن عيسى عن الحسين بن سعيد عن عبد الرحمن بن أبي نجران عن يونس بن يعقوب قال: سألت أبا عبد الله عليه السلام عن صوم شعبان كان أحد من آبائك يصومه؟ فقال كان خير أيائي رسول الله صلّى الله عليه وآله كان أكثر صيامه في شعبان. پدران شما کسی اهل روزه ماه شعبان بوده است؟ امام صادق عليه السلام فرمود: «آری، بهترین پدران من رسول خدا صلّى الله عليه وآله (است که) بیشترین روزه او در ماه شعبان بوده است.»

(1)29- زید بن اسلم می گوید: از رسول خدا صلّى الله عليه وآله در باره روزه ماه رجب

سؤال شد. رسول خدا صلّى الله عليه وآله فرمود: «چرا از روزه ماه شعبان غافلید؟»

اسباب آمرزش در سخنان حضرت رضا علیه السلام

(2)30- امام صادق علیه السلام فرمود: «به خدا سوگند، روزه ماه شعبان و روزه ماه رمضان سبب آمرزش خداوند خواهد بود.»
ص: 65

1- (1)29- حدّثنا محمد بن أبی علی بن إسحاق قال: حدّثنا حامد بن شعيب قال: حدّثنا شريح بن يوسف قال: حدّثنا و كيع عن سفیان عن زید بن أسلم قال: سئل رسول الله صلی الله علیه و آله عن صوم رجب قال: و أين أنتم عن شعبان.

2- (2)30- حدّثنا أحمد بن محمد بن يحيى العطار قال: حدّثنا سعد بن عبدالله عن أحمد بن محمد عن أحمد بن محمد بن أبی نصر البزنطي عن سعد بن إبراهيم عن معاوية بن عمار عن أبی عبدالله علیه السلام قال: إن صوم الثلثين و صوم اتباعه صوم شعبان شهرين متتابعين توبه من الله و الله. (و فی نسخه: إن صوم ثلاثين يوما و صوم رمضان شهرين متتابعين توبه من الله)

(1)31- علی بن فضال می گوید: حضرت رضا علیه السلام فرمود: «هرکسی روز اول ماه شعبان را روزه بگیرد رحمت خدا بر او واجب می گردد، و هرکس دو روز از ماه شعبان را روزه بگیرد روز قیامت رحمت و مغفرت و کرامت خداوند بر او واجب می گردد، و هرکس ماه مبارک رمضان را روزه بگیرد رحمت خداوند بر او واجب می گردد. و هرکس سه روز از آخر ماه شعبان را روزه بگیرد و آن را به روزه ماه مبارک رمضان وصل کند خداوند پاداش روزه دومه پی در پی را برای او می نویسد. و هرکس ماه رمضان را از روی ایمان و خلوص

روژه بگیرد از گناهان خود خارج می گردد مانند وقتی که از مادر متولد شده است.»

(2) سپس حضرت رضا علیه السلام فرمود: پدرم از پدرانش نقل نمود که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «کسی که ماه رمضان را درک نماید و آمرزیده نشود از رحمت خدا دور است (از رحمت خدا دور باد)؛ و کسی که شب قدر را

1- (1)31- حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْحَاقَ قَالَ: حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْكُوفِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ فَضَالِ بْنِ أَبِيهِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا علیه السلام قَالَ: مَنْ صَامَ أَوَّلَ يَوْمٍ مِنْ شَعْبَانَ وَجَبَتْ لَهُ الرَّحْمَةُ وَ مَنْ صَامَ يَوْمِينَ مِنْ شَعْبَانَ وَجَبَتْ لَهُ الرَّحْمَةُ وَ الْمَغْفِرَةُ وَ الْكَرَامَةُ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ مَنْ صَامَ شَهْرَ رَمَضَانَ وَجَبَتْ لَهُ الرَّحْمَةُ وَ مَنْ صَامَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ آخِرِ شَعْبَانَ وَ وَصَلَهَا بِصِيَامِ شَهْرِ رَمَضَانَ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ صَوْمَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعِينَ وَ مَنْ صَامَ شَهْرَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَ إِحْتِسَابًا خَرَجَ مِنَ الذُّنُوبِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ.

2- (2) ثُمَّ قَالَ علیه السلام : حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ علیه السلام إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله قَالَ: مَنْ أَدْرَكَ شَهْرَ رَمَضَانَ فَلَمْ يَغْفِرْ لَهُ فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ وَ مَنْ أَدْرَكَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ فَلَمْ يَغْفِرْ لَهُ فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ وَ مَنْ حَضَرَ الْجُمُعَةَ مَعَ الْمُسْلِمِينَ فَلَمْ يَغْفِرْ لَهُ فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ وَ مَنْ أَدْرَكَ

درک کند و آمرزیده نشود از رحمت خدا دور است (از رحمت خدا دور باد)؛ و کسی که در نماز جمعه شرکت کند و آمرزیده نشود از رحمت خدا دور است (از رحمت خدا دور باد)؛ و کسی که پدر و مادر و یا یکی از آنان را درک کند و آمرزیده نشود از رحمت خدا دور است (از رحمت خدا دور باد)؛ و کسی که نام مرا بشنود و بر من صلوات بفرستد و آمرزیده نشود از رحمت خدا دور است (از رحمت خدا دور باد).»

(1) گفته شد: یا رسول الله! چگونه می شود کسی بر شما صلوات بفرستد و آمرزیده نشود؟ رسول خدا ﷺ فرمود: «اگر بنده ای بر من صلوات بفرستد و بر آل من صلوات بفرستد آن صلوات بر می گردد و بر صورت او زده می شود، در حالی که اگر کسی بر من و آل من صلوات بفرستد آمرزیده خواهد شد.»

فضیلت متصل نمودن روزه ماه شعبان به ماه رمضان

(2)32- امام صادق علیه السلام ، از پدرانش، از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل نموده که

1- (1)والدیه او أحدهما فلم یغفر له فأبعده الله و من ذكرت عنده فصلی علیّ فلم یغفر له فأبعده الله قیل یا رسول الله: کیف یصلی علیک ولا یغفرله؟ فقال: إن العبد إذا صلی علیّ و لم یصلّ علیّ آلی تلك الصلاه فضرِب بها وجهه و إذا صلی علیّ و علیّ آلی غفرله.

2- (2)32- حدّثنا علی بن أحمد بن عبدالله بن أحمد بن أبی عبدالله البرقی عن أبیه عن جدّه عن ابن فضال عن مروان بن مسلم (سلم) عن الصادق جعفر بن محمد عن أبیه عن أبائه علیهم السلام : قال رسول الله صلی الله علیه و آله : شعبان شهرى و رمضان شهر الله فمن صام من شهرى یوما وجبت له الجنّه و من صام منه یومین کان من رفقاء النبیّین و الصدیقین یوم القیامه و من صام الشهر کلّه و وصله بشهر رمضان کان ذلک توبه له من کلّ ذنب صغیر أو کبیر ولو من دم حرام.

فرمود: «ماه شعبان ماه من است و ماه رمضان ماه خداست. پس هر کس یک روز از ماه من را روزه بگیرد بهشت برای واجب می گردد، و هر کس دو روز از آن را روزه بگیرد در قیامت هم نشین پیامبران و صدیقین خواهد بود، و هر کس همه ماه شعبان را روزه بگیرد و به ماه رمضان متصل نماید این عمل توبه او خواهد بود از هر گناه کوچک و یا بزرگ، حتی ریختن خون حرام.»

اهتمام رسول خدا صلی الله علیه و آله نسبت به روزه ماه شعبان

(1)33- حضرت رضا علیه السلام فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله فراوان در ماه شعبان روزه می گرفت و همسران آن حضرت (نیز) اگر روزه ای برعهده داشتند در ماه شعبان می گرفتند که مانع از بهره مند شدن رسول خدا صلی الله علیه و آله از آنان نشده باشند

(چرا که رسول خدا ﷺ در ماه شعبان روزه می گرفت) و می فرمود: «ماه شعبان ماه من است و آن بهترین ماه هابعد از ماه مبارک رمضان است. پس هر کس یک روز آن را روزه بگیرد من در قیامت شفیع

1- (1)33- حدّثنا محمد بن إبراهيم قال: حدّثنا عبدالعزيز بن يحيى قال: حدّثني أحمد بن عبد الله الكوفي عن سليمان المروزي عن الرضا علي بن موسى صلوات الله عليه إنه قال: كان رسول الله ﷺ يكثر الصيام في شعبان ولقد كانت نسائه إذا كان عليهنّ صوم أخرنه إلى شعبان مخافه أن يمنعن رسول الله ﷺ حاجته و كان عائشة يقول:

او خواهم بود، و هرکس ماه رمضان را از روی ایمان و خلوص روزه بگیرد گناهان گذشته و آینده او بخشوده می گردد.»

(1) و می فرمود: «برای روزه دار تاوقتی که افطار می کند؛ چیزی (گناهی) نوشته نمی شود اگر کاری که ناقض روزه باشد انجام ندهد.» و فرمود: «برحاجی نیز چیزی نوشته نمی شود تا از حج فارغ گردد، مشروط به این که کاری که حج او را باطل می کند انجام نداده باشد.» و فرمود: «بر انسانی که به خواب رفته نیز چیزی نوشته نمی شود تا بیدار شود، به شرط آن که حرامی را انجام نداده باشد.» و فرمود: «بر بچه نابالغ نیز چیزی نوشته نمی شود تا وقتی که بالغ گردد.» و فرمود: «بر مجاهد فی سبیل الله نیز چیزی نوشته نمی شود تا به منزل خود باز گردد، مادامی که کاری نکرده باشد که جهاد او را باطل نماید.» و فرمود: «بر دیوانه نیز چیزی نوشته نمی شود تا از جنون خود خارج گردد.» و فرمود:

1- (1) شعبان شهری و هو أفضل الشهور بعد شهر رمضان فمن صام فيه يوما كنت شفيعه يوم القيامة و من صام شهر رمضان إيماناً و احتساباً غفرت له ذنوبه

ما تقدّم منها و ما تأخّر و إنّ الصائم لايجرى عليه القلم حتى يفطر مالم يأت بشىء ينقض و إنّ الحاج لايجرى عليه القلم حتى يرجع مالم يأت بشىء يبطل حجّه و إنّ النائم لايجرى عليه القلم حتى ينتبه مالم يكن يأت على حرام و إنّ الصبى لايجرى عليه القلم حتى يبلغ و إنّ المجاهد فى سبيل الله لايجرى عليه القلم حتى يعود إلى منزله مالم يأت بشىء يبطل جهاده و إنّ المجنون لايجرى عليه القلم حتى يفيق و إنّ المريض لايجرى عليه القلم حتى يصبح ثمّ قال ﷺ :
 إنّ مبايعه الله رخيصه فاشتروها قبل أن تغلو.

«بر مريض نیز چیزی نوشته نمی شود تا سلامت یابد.»

سپس فرمود: «معامله های خدا با شما برای شما ارزان و سودمند است. پس دریابید آنها را، قبل از آن که قیمت آن بالا رود.»

پاداش استغفار در ماه شعبان

(1)34- حضرت رضا علیه السلام فرمود: «روزه ماه شعبان کفاره گناهان بزرگ است، حتی اگر کسی خون حرامی به گردن داشته باشد و در ماه شعبان چند روز روزه بگیرد و از دنیا برود من امیدوارم که آمرزیده شود.» ابراهیم بن میمون گوید: به آن حضرت گفتم: بهترین دعادر این ماه چیست؟ فرمود: «استغفار.» سپس فرمود: «کسی که در هر روز از ماه شعبان هفتاد مرتبه استغفار کند مانند این است که در ماه های دیگر هفتاد هزار مرتبه استغفار نموده باشد.» گفتم: چگونه استغفار کنم؟ فرمود: «بگو: أستغفرالله و أسأله التوبه.»

1- (1)34- حدّثنا أحمد بن زیاد بن جعفر الهمدانی رحمه الله قال: حدّثنا علی بن إبراهيم بن هاشم، قال: حدّثنا جعفر بن سلمه الأهوازی قال: حدّثنا إبراهيم بن محمد الثقفی قال: أخبرنا إبراهيم بن میمون قال: حدّثنا عنه عليه السلام: صوم شعبان كفاره الذنوب العظام حتى لو أن رجلاً بلى بدم حرام فصام من هذا الشهر أياماً و مات رجوت له المغفرة قال: قلت: فما أفضل الدعاء في هذا الشهر؟ فقال: الإستغفار، إن من إستغفر في شعبان كل يوم سبعين مرّة كان كمن إستغفر في غيره من الشهور سبعين ألف مرّة قلت: فكيف أقول: قال: قل: أستغفرالله و أسأله التوبه.

(1)35- محمد بن ابی حمزه می گوید: امام صادق علیه السلام فرمود: «هر کس در هر روز از ماه شعبان هفتاد مرتبه بگوید: «أستغفرالله الذي لا اله إلا هو الرحمان الرحيم الحي القيوم و أتوب إليه»، نام او در افق مبین نوشته خواهد شد.» گفتم: أفق مبین چیست؟ فرمود: «فضایی است مقابل عرش الهی و در آن نهرهایی است که به اندازه ستارگان آسمان جام های نوشیدنی کنار آنها قرار دارد.»

زیارت خداوند از بنده مؤمن خود

36(2) - عبدالله بن مرحوم ازدی می گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که

1- (1)35- حدثنی محمد بن الحسن قال: حدثنی أحمد بن إدريس عن محمد بن أحمد عن موسى بن جعفر البغدادي عن محمد بن جمهور عن عبدالله بن عبدالرحمن عن محمد بن أبي حمزه عن أبي عبدالله عليه السلام قال: من قال في كل يوم من شعبان سبعين مرة: «أستغفر الله الذي لا إله إلا هو الرحمن الرحيم الحي القيوم و أتوب إليه» كتب في الأفق المبين قال: قلت: و ما الأفق المبين؟ قال: قاع بين يدي العرش فيها أنهار تطرد فيه من القدحان عدد النجوم.

2- (2)36- حدثني أبي رحمه الله قال: حدثنا سعد بن عبدالله عن علي بن أبي سلمان بن الزربي (الفروي) قال: حدثنا الحسن بن محبوب عن عبدالله بن مرحوم الازدي قال: سمعت أبا عبدالله عليه السلام يقول: من صام أول يوم من شعبان وجبت له الجنة ألبته و من صام يومين نظر الله إليه في كل يوم و ليلة في دار الدنيا و دام نظره اليه في الجنة و من صام ثلاثه أيام زار الله في عرشه من جنته في كل يوم قال: ابو جعفر محمد بن علي مصنف هذا الكتاب رضى الله عنه و أرضاه: معنى زياره الله عزوجل زياره حجب الله تعالى من زارهم فقد زار الله و من يكون له في الجنة من المحل ما يقدر على الارتفاع إلى درجه النبي و الأئمه صلوات الله عليهم حتى يزورهم فيها فمحله و زيارتهم زياره الله كما أن طاعتهم طاعه الله و معصيتهم معصيه الله و متابعتهم متابعه الله وليس ذلك على ما يذكره أهل التشبيه تعالى الله عما يقولون علوا كبيرا.

می فرمود: «هرکس روز اول ماه شعبان را روزه بگیرد به راستی بهشت برای او واجب می شود؛ و هرکس دو روز از ماه شعبان را روزه بگیرد خداوند در هر

روز و شب در دنیا به او نظر رحمت می کند و این رحمت برای او ادامه خواهد داشت تا به بهشت داخل شود؛ و هرکس سه روز از ماه شعبان را روزه بگیرد خدا را در بهشت همه روزه زیارت می نماید.» شیخ صدوق در پایان این حدیث می فرماید: معنای زیارت خداوند زیارت حجت های الهی است که هرکس آنان را زیارت کند مانند این است که خدا را زیارت نموده باشد و کسی که در بهشت بتواند از محل خود بالا رود و به درجه رسول خدا و ائمه علیهم السلام برسد و آنان را زیارت نماید مقام بلندی خواهد داشت. آری، زیارت آنان زیارت خداوند است؛ چنان که اطاعت از آنان نیز اطاعت خدا و معصیت و نافرمانی از آنان نافرمانی خداوند می باشد. سپس می گوید: زیارت خداوند که در این حدیث آمده به این معناست، نه به معنایی که اهل تشبیه می گویند (و خدا را جسم می دانند، در حالی که او منزّه از جسمانیت است).

آثار و برکات روزه ماه شعبان

(1) 37- امام صادق عليه السلام ، از پدرانش، از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل نمود که آن حضرت فرمود: «ماه شعبان ماه من است و ماه رمضان ماه خدا و بهار فقر است و خداوند عید قربان را برای این قرار داده که فقرای شما از گوشت قربانی سیر شوند. پس شما باید آنان را سیر کنید.»

(2) 38- امام صادق عليه السلام فرمود: پدرم همیشه ماه شعبان را روزه می گرفت و به ماه مبارک رمضان متصل می نمود و می فرمود: «روزه دو ماه پیایی سبب قبولی توبه خداوند است.»

(3) 39- امام صادق عليه السلام فرمود: «زن های پیامبر صلی الله علیه و آله روزه های قضای

1- (1) 37- حدّثنا جعفر بن محمد بن علی بن الحسین بن علی بن عبد الله بن المغیره الکوفی رضی الله عنه قال: حدّثنا جدّی الحسین بن علی عن جدّه عبد الله بن المغیره عن إسماعیل بن أبی زیاد عن الصادق جعفر بن محمد عن أبیه عن آبائه عليهم السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله و آله: شعبان شهرى و رمضان شهر الله و هو ربیع الفقراء و إنّما جعل الأضحی لیشبع مساکینکم من اللحم فاطعموهم.

2- (2) 38- حدّثنا محمد بن الحسن بن أحمد بن الولید قال: حدّثنا محمد بن الحسن الصفار قال: حدّثنا العباس بن معروف قال: حدّثنا علی بن مهزیار عن الحسن بن سعید عن زرعه عن المفضل بن عمر عن أبی عبد الله عليه السلام قال: کان ابی عليه السلام یصل ما بینهما و یقول: صوم شهرین متتابعین توبه من الله.

3- (3) 39- حدّثنا علی بن إبراهیم عن أبیه عن محمد بن أبی عمیر عن حفص البخنری عن أبی عبد الله عليه السلام قال: کن نساء النبی صلی الله علیه و آله إذا کان علیهن

صيام أخرن ذلك إلى شعبان كراهيه أن يمنعن رسول الله ﷺ حاجته و إذا كان شعبان صمن و صام معهنّ قال: و كان رسول الله ﷺ يقول: شعبان شهرى: خود را تأخير می انداختند تا در ماه شعبان انجام دهند تا بتوانند در اختیار رسول خدا ﷺ باشند و چون ماه شعبان می رسید آنها نیز مانند رسول خدا ﷺ روزه می گرفتند.»

امام صادق علیه السلام سپس فرمود: «رسول خدا ﷺ همیشه می فرمود: «شعبان ماه من است.»

(1)40- سماعه بن مهران می گوید: به امام صادق علیه السلام گفتم: آیا از پدران شما کسی بوده که ماه شعبان را روزه بگیرد؟ فرمود: «آری، بهترین پدران من، رسول خدا ﷺ، همیشه ماه شعبان را روزه می گرفته است.»

(2)41- ابوالصباح می گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که می فرمود: «به خدا سوگند، روزه ماه شعبان و ماه رمضان سبب پذیرفته شدن توبه از سوی خداوند است.»

1- (1)40- حدّثنا أبی رضی الله عنه قال: حدّثنا سعد بن عبد الله قال: حدّثنا أحمد بن محمد بن عيسى و محمد بن الحسين بن أبی الخطاب جمعیاً عن عمر بن عيسى عن سماعه بن مهران قال: قلت: لأبى عبد الله عليه السلام: هل صام أحد من آبائك شعبان؟ قال: خير آبائي رسول الله ﷺ و كان يصوم.

2- (2)41- حدّثنا محمد بن الحسن قال: حدّثنا محمد بن الحسين قال: حدّثنا الحسين بن أبان عن الحسين بن سعيد عن محمد بن أبی عمير عن سلمه صاحب السابري عن أبی الصباح قال: سمعت أبا عبد الله عليه السلام يقول: صوم شعبان و شهر رمضان و الله توبه من الله.

(1)42- امام صادق عليه السلام فرمود: «هرکس سه روز از ماه شعبان را روزه بگیرد بهشت برای او واجب می گردد و رسول خدا صلی الله علیه و آله در قیامت برای او شفاعت خواهد نمود.»

روزه گرفتن در ماه شعبان به احترام رسول خدا ﷺ

(2)43- امام صادق علیه السلام فرمود: «از پدرم شنیدم که می فرمود: عادت پدرم زین العابدین علیه السلام این بود که چون هلال ماه شعبان دیده می شد اصحاب خود را جمع می نمود و به آنان می فرمود: آیا می دانید این چه ماهی است؟ این ماهی است که رسول خدا ﷺ بارها می فرمود: «شعبان ماه من است.» پس آگاه باشید و برای محبت رسول خدا ﷺ و تقرب به آن حضرت در این ماه روزه بگیرید. سپس می فرمود: سوگند به آن خدایی که جان علی بن الحسین به دست اوست، من از پدرم حسین بن

1- (1)42- حدّثنا أحمد بن زیاد بن جعفر الهمدانی قال: حدّثنا علی بن إبراهيم بن هاشم عن أبيه عن ابن أبي عمير عن أبان عن أبي عبد الله عليه السلام قال: من صام ثلاثه أيام من شعبان وجبت له الجنّة و كان رسول الله ﷺ شفيعه يوم القيامة.

2- (2)43- وبهذا الاسناد قال: قال أبو عبد الله عليه السلام سمعت أبي قال: كان أبي زین العابدین علیه السلام إذا هلّ شعبان جمع أصحابه فقال: معاشر أصحابی أتدرون أی شهر هذا؟ هذا شهر شعبان و كان رسول الله ﷺ يقول: شعبان شهری ألا فصوموا فيه محبةً لنبیّکم و تقرّباً إلى ربّکم فو الذي نفس علی بن الحسین بیده لسمعت أبي الحسین بن علی يقول: سمعت أمير المؤمنين عليه السلام يقول: من صام شعبان محبةً نبیّ الله ﷺ و تقرّباً إلى الله عزوجل أحبّه الله عزوجل و قرّبه من کرامته يوم القيامة و أوجب له الجنّة.

علی علیه السلام شنیدم که می فرمود: «هرکس برای دوستی پیامبر خدا ﷺ و تقرب به خدای عزوجل ماه شعبان را روزه بگیرد خداوند او را دوست

خواهد داشت و روز قیامت او را به کرامت خویش نزدیک و بهشت را برای او واجب خواهد نمود.»

(1)44- حمزه بن حرمان می گوید: امام صادق علیه السلام فرمود: هنگامی که شب نیمه ماه شعبان می رسید عایشه گمان می کرد رسول خدا صلی الله علیه و آله نزد زن های دیگر خود رفته است پس او از غیرت زنانه خود بی تاب می شد و چادر به خود می پیچید - که به خدا سوگند چادر او از خز و دیباج و کتان و پنبه نبود بلکه تنها از مو و کلک شتر بود - و سپس به یکایک حجره های زن ها سر می زد تا این که می دید رسول خدا صلی الله علیه و آله گوشه ای در حال سجده است و با خدای خود چنین می گوید: (2)«سجد لک سوادى و

1- (1)44- حدّثنا أبی رضی الله عنه قال: حدّثنا عبد الله بن جعفر الحمیری قال: حدّثنا محمّد بن الحسین بن أبی الخطاب عن محمّد بن سنان عن حمزه بن حرمان عن أبی عبد الله علیه السلام قال: لما أن كانت ليله النصف من شعبان ظنّتم الحميراء أن رسول الله صلی الله علیه و آله بعض نساءه فدخلها من الغيره ما لم تصبر حتى قامت و تلفّفت بشمله لها و أيم الله ما كان خزا و لا دیباجا و لا کتانا و لا قطنا ولكن كان فى سدها الشعر و لحمته أوبار الابل فقامت تطلب رسول الله فى حجر نساءه حجره حجره فبینما هی كذلك إذا نظرت إلى رسول الله صلی الله علیه و آله ساجدا كالثوب الباسط على وجه الأرض فدنت منه قریبا فسمعتة و هو يقول: «سجد لک سوادى و جنانى و آمن بک فؤادى و هذه یدای و ما جنیت بهما على نفسى یا عظیم یرجى لكلّ عظیم إغفر لى الذنب العظیم فإنّه لا یغفر الذنب العظیم إلاّ العظیم» ثمّ رفع رأسه ثمّ عاد ساجدا فسمعتة و هو يقول: «أعوذ بنور وجهک الذى أضاءت له السموات والأرضون و تکشفت له الظلمات و صلح علیه أمر الأوّلین و الآخرین

من فجاء نقيمتك و من تحويل عافيتك و من زوال نعمتك اللهم ارزقني قلبا تقيا
نقيا من الشرك بريئا لا كافرا و لا شقيا» ثم وضع خده على التراب و يقول:

2- (2) «أعفر وجهي في التراب وحق لي أن أسجد لك» فلما همم الإنصراف
هرولت المرأة إلى فراشها فأتى رسول الله ﷺ فراشها و اذا لها نفس عال فقال
لها رسول الله صلى الله عليه وآله ما هذا النفس العالي أما تعلمين أي ليلة هذه
إن هذه الليلة ليلة النصف من شعبان فيها يكتب آجال و فيها تقسم أرزاق و إن
الله عز وجل ليغفر في هذه الليلة من خلقه أكثر من عدد شعر معزى بنى كلب و
ينزل الله عز وجل ملائكته إلى السماء الدنيا و إلى الأرض بمكة.

جنانی و آمن بک فوادی...» یعنی خدایا من برای تو صورت خود را به خاک
گذاردم و قلب من به تو ایمان دارد. سپس صورت مبارک خود را روی خاک
گذاشته و می گوید: «خدایا، من صورت خود را در مقابل تو به خاک می سپارم
و البته سجده نمودن صورت و به خاک ساییدن آن در پیشگاه تو سزاوار است.»
و چون رسول خدا ﷺ از عبادت خود فارغ می گردید عایشه فوراً به اتاق
خود باز گشت و چون رسول خدا به اتاقش باز گشت هنوز صدای نفس عایشه
بلند بود. پس رسول خدا ﷺ به او فرمود: «این چه شتابی است که تو داری؟
مگر نمی دانی امشب چه شبی است؟ امشب شب نیمه ماه شعبان است که در آن
عمرهای مردم تعیین می شود و ارزاق آنان تقسیم می گردد و خداوند در این
شب فراوان از بندگان خود می بخشد و ملائکه رحمت خود را امشب به آسمان
دنیا می فرستند و در سرزمین مکه فرود می آیند.»

مرحوم صدوق در پایان این حدیث می فرماید: روایات صحیح از اهل البیت
علیهم السلام رسیده که تعیین عمرها و اجل های مردم و روزی آنان در شب قدر، یعنی
شب بیست و سوم ماه رمضان خواهد بود.

(1) مترجم گوید: این روایت با آن روایات منافات ندارد و ممکن است در دو وقت آجال و ارزق مردم تعیین گردد و این دلیل اهمیت شب نیمه شعبان است؛ همان گونه که ولادت حضرت بقیه الله عجل الله فرجه الشریف نیز دلیل دیگری برای شرافت این شب است.

دستور روزه يوم الشك از اميرالمؤمنين عليه السلام

(2)45- حضرت عبدالعظيم حسنى از سهل بن سعد نقل نموده كه گويد: از حضرت رضا عليه السلام شنيدم كه مى فرمود: «روزه ماه رمضان با ديدن ماه شروع مى شود و با ديدن ماه ختم مى شود واز ما نيست كسى كه

1- (1)الصحيح عند أهل البيت عليه السلام أن كتب الآجال و قسمه الأرزاق يكون فى ليلة القدر ليلة ثلاث و عشرين من شهر رمضان.

2- (2)45- حدثنا على بن أحمد (ره) قال: حدثنا محمد بن هارون الصوفى عن أبى تراب عبيدالله بن موسى الرويانى عن عبدالعظيم بن عبدالله الحسنى عن سهل بن سعد قال سمعت الرضا عليه السلام يقول: الصوم للرويه و الفطر للرؤيه و ليس منّا من صام قبل الرؤيه للرؤيه و أفطر قبل الرؤيه للرؤيه قال: فقلت له يابن رسول الله صلى الله عليه و آله: فماترى فى صوم يوم الشك فقال: حدثنى أبى عن جدى عن آبائه عليه السلام قال: قال أميرالمؤمنين عليه السلام: لأن أصوم يوما من شعبان أحبّ إلىّ من أن أفطر يوما من شهر رمضان

قبل از ديدن ماه (رمضان به نيّت ماه رمضان) روزه بگيرد و يا قبل از ديدن ماه (شوال) افطار كند و روزه نگيرد،» سهل بن سعد مى گويد: به آن حضرت گفتم: نظر شما در باره روزه يوم الشك (يعنى روزى كه معلوم نيست آخر ماه شعبان است و يا اول ماه رمضان) چيست؟ فرمود: پدرم، از پدرانش، از اميرالمؤمنين عليه السلام نقل نمودند كه فرمود: «من يك روز از ماه شعبان را روزه بگيرم بيشتر دوست مى دارم تا اين كه يك روز از ماه رمضان را افطار نمايم.»

(1)مرحوم صدوق پس از نقل حدیث فوق می فرماید: این حدیث غریبی
است که ما جز با این سند آن را نیافته ایم و من این حدیث را جز از علی بن
احمد نشنیده ام.

روزه ماه شعبان و شفاعت رسول خدا ﷺ

- (2)46- امیرالمؤمنین علیه السلام می فرماید: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «شعبان ماه من است و ماه رمضان ماه خداست. پس کسی که ماه مرا روزه بگیرد من در قیامت شفیع او خواهم بود، و کسی که ماه خدا را روزه بگیرد
- 1- (1) قال مصنف هذا الكتاب: هذا حديث غريب لا أعرفه إلا بهذا الاسناد و لم أسمعه إلا من علي بن أحمد.
- 2- (2)46- قال: حدثنا الحسن بن محمد بن سعيد الهاشمي قال حدثنا فرات بن إبراهيم بن فرات الكوفي قال حدثنا محمد بن أحمد بن علي الهمداني قال: حدثنا الحسن بن علي المعروف بأبي علي الشامي قال: حدثنا عبدالله بن سعيد الرمّدقاني قال: حدثنا عبدالواحد بن عتاب قال: حدثنا عاصم ابن خداوند در قبر انیس او می باشد و غریب و تنهایی او را (1) برطرف می نماید و چون از قبر خارج می شود صورت او نورانی است و نامه عمل او در دست راست اوست و نامه مخلّد بودن او در بهشت در دست چپ اوست و چون در محضر پروردگار قرار می گیرد به او خطاب می شود: ای بنده من! پس خداوند می فرماید: دست بنده من را بگیرد و نزد پیامبرم ببرید. پس او را نزد من می آورند و من به او می گویم: آیا ماه من (یعنی شعبان) را روزه گرفتی؟ و چون می گوید: آری، من می گویم: امروز من شفیع تو خواهم بود. پس خدای متعال می فرماید: من حقوق خود را از بنده ام گذشت نمودم و اما حقوق خلق را پس هرکس از او بگذرد من به او چنان عوضی خواهم داد تا خشنود گردد.»
- (2) رسول خدا صلی الله علیه و آله سپس می فرماید: «پس من دست او را می گیرم و او

1- (1) امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله شعبان شهرى و رمضان شهر الله عزوجل فمن صام شهرى كنت له شفيعا يوم القيامة و من صام شهر الله عزوجل أنس الله و حشته فى قبره و وصل وحدته و خرج من قبره مبيضا وجهه أخذ الكتاب بيمينه و الخلد بيساره حتى يقف بين يدى ربه عزوجل فيقول: سليمان قال: حدثنا خزيمة عن الضحاک عن عبدی فيقول: لبيك سيدي فيقول عزوجل: صمت لى قال: فيقول: نعم يا سيدي فيقول تبارك و تعالى خذوا بيد عبدی حتى تأنوا به نبى فأوتى به فأقول: صمت شهرى فيقول: نعم فأقول له: أنا أشفع لك اليوم قال: (2) فيقول الله تعالى: أما حقوقى فقد تركتها لعبدى و أما حقوق خلقى فمن عفا عنه فعلى عوضه حتى يرضى قال النبى صلی الله علیه و آله: فأخذ بيده حتى أنهى به إلى الصراط: فأجده زحفا زلقا لا يثبت عليه أقدام الخاطئين فأخذ بيده فيقول لى صاحب الصراط من هذا يا رسول الله فأقول:

را به طرف صراط مى برم و صراط را مى بینم که باریک است و قدم های خطاکاران بر آن قرار نمی گیرد پس مأمور صراط مى گوید: این کیست یا رسول الله! من مى گویم: او فلان شخص (گنهکار) از امت من است که در دنیا ماه من رابه امید شفاعت من روزه مى گرفته و ماه رمضان رانیز به امید وعده های رحمت خدا روزه مى گرفته است. پس او به وسیله عفو الهی از صراط مى گذرد تا این که به در بهشت مى رسد. پس من برای او در بهشت را مى کوبم و رضوان به من مى گوید: ما امروز مأمور شده ایم که در بهشت را برای امت تو باز گردانیم.»

(1) امیرالمؤمنین سپس فرمود: «ماه رسول خدا صلی الله علیه و آله را روزه بگیرید تا او در قیامت شفیع شما باشد، و ماه خدا، یعنی ماه رمضان را روزه بگیرید تا از رحیق مختوم، یعنی جام های مهر شده بهشتی بنوشید، و هر کس ماه شعبان را با روزه

گرفتن به ماه مبارک رمضان متصل نماید خداوند برای او ثواب دو ماه را می نویسد.»

1- (1) هذا فلان باسمعه من أمتي كان قد صام في الدنيا شهرى إبتغاء شفاعتى
و صام شهر ربّه إبتغاء وعده فيجوز الصراط بعفو الله عزوجل حتّى ينتهى إلى
باب الجنّه فاستفتح له فيقول رضوان ذلك اليوم أمرنا ان نفتح اليوم لأمتك قال:
ثمّ قال أميرالمومنين عليه السلام : صوموا شهر رسول الله ﷺ يكن لكم شفيعا و
صوموا شهر الله تشربوا من الرحيق المختوم و من وصلها بشهر رمضان كتب له
صوم شهرين متتابعين.

پاداش نماز شب نیمه ماه شعبان

(1)47- امام حسن علیه السلام می فرماید: عایشه در انتهای حدیث مفصّلی در باره نیمه شعبان گفت: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «در این شب حبیب من جبرئیل علیه السلام بر من فرود آمد و گفت: ای محمد! به امت خود بگو در این شب ده رکعت نماز بخوانند و در هر رکعت بعد از حمد ده مرتبه قل هو الله أحد را بخوانند و سپس به سجده روند و بگویند: «اللهم لك سجد سوادى و جنانى و بياضى يا عظيم كل عظيم اغفر ذنبى العظيم و إنه لا يغفر غيرك يا عظيم» و چون این نماز را بخوانند خداوند هفتاد و دو هزار گناه را بر آنها می بخشد و به همان اندازه حسنات برای آنان می نویسد و از پدر و مادرشان نیز هفتاد و دو هزار گناه را می بخشد.»

1- (1)47- حدّثنا أبو محمد عبدوس بن علی بن العباس الجرجانی فی منزله بسمرقند قال: أخبرنا ابوالعباس جعفر بن محمد بن مرزوق السعمرانی قال: حدّثنا عبد الله بن سعيد الطائی قال: حدّثنا عباد بن صهيب عنه شام بن حيان عن الحسن بن علی بن أبی طالب علیه السلام قال: قالت عائشه فی آخر حدیث طویل فی ليله النصف أن رسول الله صلی الله علیه و آله ، قال: فی هذه الليله هبط علیّ «حبیبی جبرئیل علیه السلام فقال لی یا محمد مرأمتک اذا کان ليله النصف من شعبان أن یصلی أحدهم عشر رکعات فی کلّ رکعه یتلو فاتحه الكتاب و قل هو الله أحد: عشر مرات ثمّ یسجد و یقول: فی سجوده: «اللهم لك سجد سوادى و جنانى و بياضى يا عظيم كل عظيم اغفر ذنبى العظيم و إنه لا يغفر غيرك يا عظيم» فإذا فعل ذلك محى الله عزوجلّ إثنتين و سبعین ألف سيئه و كتب له من الحسنات مثلها و محى الله عزوجلّ عن والديه سبعین ألف سيئه.

(1)48- عمر بن حمر می گوید: رسول خدا ﷺ همیشه ماه شعبان را روزه می گرفت و به ماه رمضان متصل می نمود.

(2)49- عایشه می گوید: من ندیدم رسول خدا ﷺ در ماهی بیش از ماه شعبان روزه بگیرد.

(3)50- عایشه همچنین می گوید: ندیدم رسول خدا ﷺ در ماهی بیش از آنچه در ماه شعبان روزه می گرفت روزه بگیرد.

1- (1)48- حدّثنا ابوالاحمد محمد بن جعفر بن پندار الشافعی قال: حدّثنا أبو العباس الحماري جعفر بن بندار الشافعی قال: حدّثنا أبو عبد الله محمد بن إبراهيم بن زياد الرازي بمكّة قال: حدّثنا علي بن الأزهر الأهوازي قال: حدّثنا فضل بن عياض عن ليث عن نافع عن عمر بن حمر، أن النبي ﷺ كان يصل شعبان بشهر رمضان.

2- (2)49- حدّثنا ابوالاحمد محمد بن جعفر بن پندار الشافعی قال: حدّثنا أبو حامد أحمد بن اسحق الهروي قال: حدّثنا أبو جعفر أحمد بن يحيى بن زهر الشهرى قال: حدّثنا عبد الله بن محمد بن يحيى بن أبي بكر قال: حدّثنا عمرو بن عبد الغفار قال: حدّثنا سفيان الثوري عن صفوان بن سليمان عن عائشه قالت ما رأيت رسول الله ﷺ يصوم في شهر أكثر ما كان يصوم من شعبان.

3- (3)50- حدّثنا ابوالاحمد الحسين بن أحمد بن حمويه بن عبيد النيسابوري الوراق قال: حدّثنا محمد بن حمدون بن خالد قال: حدّثنا الربيع بن سليمان قال: حدّثنا ابن وهب قال: أخبرني ابن أبي ليعة و مالك بن أنس و عمرو بن الحرث أخبرنا النصر حدثني عن أبي سلمه بن عبد الرحمن عن عایشه زوجة النبي ﷺ : قالت: ما رأيت رسول الله ﷺ في شهر أكثر صياما منه في شعبان.

(1) کتاب فضایل ماه شعبان به حمد الهی و توفیق او در این جا خاتمه یافت و
صلی الله علی محمد و آله الطاهرين.

1- (1) ثم کتاب فضائل شعبان بحمد الله و حسن توفيقه و صلواته علی نبیه
محمد و عترته الطاهرين کتبه بیمنه الوازره الشيخ ميرزا غلام الرضا عرفانيان فی
تاریخ 1389/1/13

باب فضایل ماه مبارک رمضان

اشاره

کتاب فضایل ماه مبارک رمضان از رئیس المحدثین ابی جعفر محمد بن علی بن حسین بن بابویه قمی، معروف به صدوق رضی الله عنه، از اصول حدیث شیعه و مورد اعتماد علمای امامیه اعلی الله کلماتهم است.

خطبه رسول خدا ﷺ در آداب و فضایل ماه رمضان

(1) 51- امام باقر علیه السلام می فرماید: رسول خدا صلی الله علیه و آله در آخرین جمعه از ماه شعبان خطبه ای خواند و پس از حمد و ثنای الهی فرمود: «ای مردم! ماهی بر شما سایه افکنده که در آن شبی قرار دارد که بهتر از هزار ماه است و آن ماه مبارک رمضان است که خداوند روزه آن را بر شما واجب نموده و عبادت و نماز در هر شب از آن معادل هفتاد شب از ماه های

1- (1) 51- أخبرنا الشيخ أبو جعفر محمد بن علي بن الحسين بن موسى بن بابويه الفقيه رضي الله عنه قال: حدثنا أبي رحمه الله عن محمد بن يحيى العطار عن أحمد بن محمد بن عيسى عن الحسين بن محبوب عن أبي أيوب عن أبي الورد عن أبي جعفر عليه السلام قال: خطب رسول الله صلی الله علیه و آله في آخر جمعه من شعبان فحمد الله وأثنى عليه ثم قال: أيها الناس إنه قد أظلكم شهر فيه ليلة خير من ألف شهر و هو شهر رمضان فرض الله صيامه و جعل قيام ليلة منه بتطوع صلاه كمن تطوع بصلاه سبعين ليلة فيما سواه من الشهور و جعل لمن

دیگر است، و کسی که در این ماه کار خیر و عملی نیکی را انجام دهد مانند کسی خواهد بود که واجبی از واجبات خداوند را انجام داده باشد و کسی که واجبی از واجبات الهی را در این ماه انجام دهد مانند این است که هفتاد واجب را در ماه های دیگر انجام داده باشد.»

(1) سپس فرمود: «ماه مبارک رمضان ماه صبر است و پاداش صبر در راه خدا بهشت است و این ماه ماه مساوات و برابری و ماه مواسات و تأمین نیاز بندگان خداست و خداوند در این ماه روزی بندگان مؤمن خود را زیاد می کند. در این ماه هرکس یک مؤمن روزه دار را افطاری بدهد نزد خداوند پاداش آزاد

کردن یک بنده در راه خدا را دارد و (سبب) آمرزش گناهان گذشته او خواهد بود.» به رسول خدا ﷺ گفته شد: همه ما توانایی افطاری دادن به یک مؤمن را نداریم، چه باید بکنیم؟ رسول خدا ﷺ فرمود: «خداوند کریم است، او این پاداش را به کسی که تنها توانایی افطاری دادن با یک شربت

1- (1) تطوّع فيه بخصله من خصال الخير والبرّ كأجر من أدى فريضة من فرائض الله عزوجل ومن أدى فيه فريضة من فرائض الله كان كمن أدى سبعين فريضة فيما سواه من الشهور و هو شهر الصبر و إنّ الصبر ثوابه الجنّة و هو شهر المساواه «المواساه» و هو شهر يزيد الله فيه في رزق المؤمنين و من فطر فيه مؤمنا صائما كان له بذلك عند الله عتق رقبة و مغفره لذنوبه فيما مضى فقبل له يا رسول الله: ليس كلّنا يقدر على أن يفطر صائما فقال: إنّ الله تعالى كريم يعطى هذا الثواب منكم من لا يقدر إلّا على مذقه من لبن ففطر بها صائما أو شربه من ماء عذب أو تمرات لا يقدر على أكثر من ذلك ومن خفف فيه عن شير و يا آب و يا چند دانه خرما را دارد نیز عطا خواهد نمود.»

(1) آن گاه فرمود: «و هرکس در این ماه به مملوک خود تخفیف بدهد و بر او سخت گیری نکند خداوند حساب قیامت او را سبک می گیرد و به او سخت گیری نخواهد نمود.» سپس فرمود: «این ماهی است که اول آن رحمت و وسط آن آمرزش و آخر آن اجابت دعا و آزاد شدن از آتش دوزخ خواهد بود. و شما در این ماه از چهار خصلت بی نیاز نخواهید بود؛ با دو خصلت خدا را از خود خشنود کنید: یکی شهادت به یکانگی خداوند و دیگری شهادت به رسالت من و دو خصلت دیگر که چاره ای از آن ندارید: این که از خداوند در این ماه درخواست عافیت کنید و حواجی دنیایی و دخول در بهشت و نجات از دوزخ را خواستار شوید.»

سخنان اولیای خدا در باره فضیلت و برکات ماه رمضان

52(2)- محمد بن مسلم ثقفی می گوید: از امام باقر علیه السلام شنیدم که

1- (1) مملوکه خفف الله عنه حسابہ و هو شهر أوله رحمه و وسطه مغفره و آخره إجابہ و عتق من النار و لا غنى بكم فيه عن أربع خصال خصلتين ترضون الله تعالى بهما و خصلتين لا غنى بكم عنهما أما اللتان ترضون الله تعالى بهما فشاده أن لا إله إلا الله و أنى رسول الله و أما اللتان لا غنى بكم عنهما فتسألون الله حوائجكم و الجنه و تسألون فيه العافيه و تتعوذون من النار.

2- 52(2)- حدثنا أبى رضى الله عنه قال: حدثنا سعد بن عبد الله عن أحمد بن الحسين عن محمد بن جمهور عن محمد بن زياد عن سمع (عن مسمع) عن محمد بن مسلم الثقفى يقول: سمعت أبا جعفر محمد بن على الباقر عليه السلام يقول: إن لله تعالى ملائكة موكلين بالصائمين يستغفرون لهم فى كل يوم من شهر رمضان الى آخره، و ينادون الصائمين كل ليلة عند إفطارهم: أبشروا عباد الله فقد جمعتم قليلا و ستشبعون كثيرا بوركتكم و بورك فيكم، حتى إذا كان آخر ليلة من شهر رمضان نادى: أبشروا عباد الله غفر لكم ذنوبكم و قبل توبتكم فانظروا كيف تكونون فيما تستأنفون.

می فرمود: «خداوند را ملائکه ای است که مأموریت دارند در هر روز از ماه رمضان برای روزه داران دعا کنند تا این که ماه رمضان تمام شود آنان هر شب هنگام افطار به روزه داران می گویند: «بشارت باد شما را که گرسنگی کمی را تحمل نمودید و زود است که برای همیشه سیر باشید! شما برکت یافتید و اهل شما نیز برکت یافتند» و هنگامی که شب آخر ماه مبارک رمضان می رسد به آنان خطاب می شود: «بشارت باد شما را، ای بندگان خدا! همانا خداوند

گناهان شما را بخشید و توبه شما را پذیرفت، پس بنگیرید که در آینده چه خواهید کرد.»

(1)53- حضرت رضا علیه السلام، از پدرانش، از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل نموده که

1- (1)53- حدّثنا محمد بن ابراهیم بن اسحاق (رض) قال حدّثنا احمد بن محمد الكوفي قال: حدّثنا علی بن الحسن بن علی بن فضال عن ابيه عن ابی الحسن علی بن موسی الرضا عن آبائه علیه و علیه السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله إنّ شهر رمضان عظیم یضاعف الله فيه الحسنات و یمحو فيه السيئات و یرفع فيه الدرجات من تصدق فی هذا الشهر بصدقه غفر الله له و من أحسن فيه إلى ما ملكت یمینه غفر الله ثمّ قال علیه السلام: إنّ شهرکم هذا لیس کالشهور إذا أقبل إليکم أقبل بالبرکه و الرحمه و إذا أدبر عنکم أدبر بغفران الذنوب هذا شهر، الحسنات فيه مضاعفه و أعمال الخیر فيه مقبوله و من صلی منکم فی هذا الشهر لله عزّوجلّ رکعتین يتطوّع بهما غفر الله له ثمّ قال علیه السلام إنّ الشقیّ حقّ الشقیّ من خرج عنه هذا الشهر و لم یغفر ذنوبه فحیث یخسر حين یفوز المحسنون بجوائز الربّ الکریم.

فرمود: ماه رمضان ماه بزرگی است و خداوند برای اعمال نیک در آن پاداش دوچندان می دهد و گناهان بندگان خود را می بخشد و درجات آنان را بالا می برد؛ و هرکس در ماه رمضان صدقه بدهد خداوند او را می بخشد؛ و هرکس به زیردستان خود (که روزه دار هستند) تخفیف بدهد خداوند او را می آمرزد.» سپس فرمود: «این ماه مانند ماه های دیگر نیست. این ماه با برکت و رحمت به طرف شما خواهد آمد و چون می رود گناهان شما را می شوید. در این ماه حسنات و اعمال خیر پذیرفته می شود و پاداش دوچندان خواهد داشت؛ و هرکس در این ماه دو رکعت نماز مستحبی بخواند خداوند او را می بخشد.»

تا این که فرمود: «به راستی شقی و بدبخت است کسی که این ماه براو بگذرد و آمرزیده نشود؛ چنین کسی در آن هنگام که خداوند کریم به نیکوکاران جوایزی را می دهد زیانکار و ناامید خواهد بود.»

(1)54- محمد بن مروان می گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که

1- (1)54- حدّثنا محمد بن الحسن بن احمد بن الولید رضی الله عنه قال: حدّثنا الحسين بن الحسين بن سعيد عن ابن ابی عمیر عن جمیل ابن صالح عن محمد بن مروان قال: سمعت الصادق جعفر بن محمد علیه السلام يقول: ان لله تعالى فی کلّ لیلہ من شهر رمضان عتقاء و طلقاء من النار إلاّ من أفطر علی مسکر فإذا کان آخر لیلہ منه أعتق فیها مثل ما اعتقه فی جمیعہ.

می فرمود: «خداوند در هر شبی از شب های ماه مبارک رمضان عده ای را از آتش دوزخ آزاد می فرماید، جز کسی که با شراب افطار نموده باشد؛ و چون شب آخر ماه مبارک رمضان می رسد در آن شب خداوند به اندازه ای که در تمام این ماه آزاد نموده آزاد خواهد نمود.»

منادی رسول خدا ﷺ قبل از رسیدن ماه رمضان

(1)55- امام باقر علیه السلام می فرماید: رسول خدا صلی الله علیه و آله سه روز قبل از ماه مبارک رمضان به بلال می فرمود: «صدا بزن تا مردم جمع شوند.» سپس بر منبر بالا می رفت و حمد و ثنای خداوند را به جای می آورد و سپس می فرمود: «ای مردم! این ماه مبارک رمضان است که به شما نزدیک شده و آن بهترین ماه ها نزد خداوند است و در آن شبی است که از هزار ماه بهتر است. در این ماه درهای دوزخ بسته می شود و درهای بهشت باز

1- (1)55- حَدَّثَنَا أَبِي رَحِمَهُ اللَّهُ قَالَ: حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عِيسَى بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ فَضَالٍ عَنْ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ سَمْعِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ الْبَاقِرِ عليه السلام يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله لَمَّا حَضَرَ شَهْرُ رَمَضَانَ وَذَلِكَ لثَلَاثَ بَقِيْنَ مِنْ شَعْبَانَ قَالَ لِبَلَالٍ: نَادِ فِي النَّاسِ فَجَمَعَ النَّاسُ ثُمَّ صَعِدَ الْمَنْبِرَ فَحَمْدَ اللَّهَ وَ أَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ هَذَا الشَّهْرَ قَدْ حَضَرَكُمْ وَ هُوَ سَيِّدُ الشُّهُورِ فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ تَغْلُقُ فِيهِ أَبْوَابُ النَّارِ وَ تَفْتَحُ فِيهِ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ فَمَنْ أَدْرَكَهُ فَلَمْ يَغْفِرْ لَهُ فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ وَ مَنْ أَدْرَكَهُ وَالِدِيهِ فَلَمْ يَغْفِرْ لَهُ فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ وَ مَنْ ذَكَرَتْ عِنْدَهُ فَصَلَّى عَلَىَّ فَلَمْ يَغْفِرْ لَهُ فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ.

می گردد. پس هرکس که این ماه را درک کند و آمرزیده نشود از رحمت خدا دورباد (دور خواهد بود)، و هرکس نام مرا بشنود و صلوات بر من بفرستد و آمرزیده نگردد از رحمت خدا دور باد (دور خواهد بود).»
مترجم گوید: پیش تر گذشت که هرکس بر آن حضرت صلوات بفرستد و بر آل او نفرستد از رحمت خدا دور است، (و ملعون خواهد بود)

(1)56- ابن عباس می گوید: عادت رسول خدا ﷺ این بود که چون ماه مبارک رمضان می رسید هر اسیری را آزاد می نمود و هیچ سائلی را محروم نمی فرمود.

سخنان رسول خدا ﷺ هنگام دیدن هلال ماه مبارک رمضان

(1)62- جابر بن عبدالله انصاری می گوید: امام باقر علیه السلام فرمود: عادت رسول خدا ﷺ این بود که چون هلال ماه رمضان را می دید روی مبارک خویش را به طرف قبله می کرد و می فرمود: «خدا یا، این ماه را برای ما امن و ایمان و سلامت و اسلام و عافیت مجلل و رزق وسیع و سلامت از

1- (1)62- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْوَلِيدِ قَالَ: حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ أَبَانَ عَنْ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلْوَانَ عَنْ عَمْرِو بْنِ شَمْرٍ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ الْبَاقِرِ عليه السلام قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا نَظَرَ إِلَى هَلَالِ شَهْرِ رَمَضَانَ إِسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ بِوَجْهِهِ.

بیماری و (توفیق) تلاوت قرآن و توانایی برای نماز و روزه قرار ده. خدا یا، ما را برای روزه ماه رمضان سالم بدار و او را نیز از ناحیه ما سالم بدار (و) برکات آن را برای ما میسر فرما) تا چون ماه رمضان به پایان می رسد تو ما را آمرزیده باشی.»

(1)سپس روی مبارک خود را به طرف مردم نمود و فرمود: «ای مردم مسلمان! (بدانید) هنگامی که هلال ماه رمضان طلوع می کند شیاطین غلّ می شوند و درهای آسمان و درهای بهشت و ابواب رحمت الهی (به روی بندگان خدا) باز می گردد و درهای دوزخ بسته می شود و دعاها مستجاب می گردد و خداوند هر روز هنگام افطار عده ای را از آتش جهنم آزاد می کند، و در هر شب منادی پروردگار صدا می زند: آیا سائلی هست (که از خدای خود سؤال کند)؟ آیا استغفار کننده ای هست (که از گناه خود

1- (1) ثمّ قال: «اللّهم اهله علينا بالامن والايمان والسلامه والاسلام و العافيه المجلله و الرزق الواسع و دفع الأسقام و تلاوه القرآن و العون على الصلاه و الصيام اللهم سلّمنا لرمضان و سلّمه لنا و سلمه منّا حتى ينقضى شهر رمضان و قد غفرت لنا» ثمّ يقبل بوجهه على الناس و يقول: يا معشر المسلمين إذا طلع هلال شهر رمضان غلّت مرده الشياطين (الشيطان) و فتحت أبواب السماء و ابواب الجنان و ابواب الحرمه و غلّقت أبواب النيران و استجيب الدعاء و كان لله عزّوجلّ عند كلّ فطره عتقاء يعتقهم من النار و نادى (ينادى خ ل) مناد كلّ ليّله: هل من سائل؟ هل من مستغفر؟ اللهم اعط كلّ منفق خلفا و اعط كلّ ممسك تلفا حتّى اذا طلع هلال شوال نودى المؤمنون أن اغدوا الى جوائزكم فهو يوم الجائزه ثمّ قال ابو جعفر عليه السلام أما والذي نفسى بيده ما هي بجائزته الدنانير و الدراهم.

توبه نماید؟ سپس می گوید: خدایا، هر کس چیزی در راه تو می دهد برای او جایگزین کن، و هر کس از انفاق در راه تو خودداری می کند مال او را تلف کن. (این ندا ادامه دارد) تا هلال ماه شوال طلوع کند و چون هلال ماه شوال طلوع می کند ندا می شود: ای مؤمنان! بیاید جوایز خود را بگیرید، همانا امروز روز جایزه است.»

امام باقر عليه السلام سپس فرمود: «آگاه باشید! سوگند به خدایی که جان من در اختیار اوست، جوایز آن روز درهم و دینار نیست (، بلکه عنایات خاصّه پروردگار کریم است).»

آثار روزه و صدقه و استغفار و دعا در ماه رمضان

(1) 57- امام صادق علیه السلام می فرماید: رسول خدا صلی الله علیه و آله به اصحاب خود

1- (2) 57- حدّثنا جعفر بن علی بن الحسن بن علی بن عبد الله بن المغیره عن اسماعیل بن أبی زیاد عن الصادق جعفر بن محمد عن أبیه عن آبائه علیهم السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله لأصحابه: ألا أخبرکم بشیء إن أنتم فعلتموه تباعد الشیطان عنکم كما تباعد المشرق من المغرب قالوا بلی قال: الصوم یسود وجهه و الصدقه تکسر ظهره و الحبّ فی الله و الموازیه علی العمل الصالح یقطع دابره و الإستغفار یقطع وتینه و لكلّ شیء زکوه و زکوه الأبدان الصیام.

می فرمود: «آیا به شما کاری را یاد بدهم که اگر انجام دهید شیطان به اندازه فاصله مشرق تا مغرب از شما دور گردد؟» گفتند: آری. فرمود: «روزه بگیرید؛ که روزه صورت شیطان را سیاه می کند، و صدقه بدهید که صدقه کمر او را می شکند، و با بندگان خدا دوستی نمایید و بر عمل صالح و شایسته جدیت داشته باشید تا رشته او را قطع کند، و استغفار و توبه نمایید تا رگ حیات او را قطع نماید و هر چیزی را زکاتی است و زکات بدن روزه است.»

(1) 58- یونس بن ظبیان می گوید: به امام صادق علیه السلام گفتم: ای فرزند رسول خدا! چه چیز شیطان را از ما دور می نماید؟ فرمود: «روزه صورت او را (از خشم و ناراحتی) سیاه می کند، و صدقه کمر او را می شکند، و دوستی در راه خدا و کوشش بر اعمال خیر رشته او را قطع می کند، و استغفار و توبه رگ حیات او را جدا می سازد.»

(2) 59- امام صادق علیه السلام می فرماید: امیرالمؤمنین علیه السلام می فرمود: «بر

- 1- (1)58- حدَّثنا محمد بن علي ماجيلويه قال: حدَّثنا عمِّي محمد بن أبي القاسم عن أحمد بن أبي عبد الله البرقي عن أبيه عن محمد بن سنان عن المفضل بن عمر عن يونس بن ظبيان قال: قلت للصادق جعفر بن محمد عليه السلام: يا بن رسول الله ما الذي يباعد عنا إبليس؟ قال: الصوم يسود وجهه و الصدقه تكسر ظهره و الحب في الله و الموازرة على العمل الصالح يقطعان دابره و الاستغفار يقطع وتينه.
- 2- (2)59- حدَّثنا أبي رحمه الله قال: حدَّثنا علي بن موسى الكميذاني قال: حدَّثنا أحمد بن محمد بن عيسى عن علي بن الحسين عن محمد بن عبيد عن عتبة بن هارون قال: حدَّثنا ابويزيد عن حصين عن الصادق جعفر بن محمد عن أبيه عن آبائه عليهم السلام قال أمير المؤمنين عليه السلام: عليكم في شهر رمضان بكثرة الاستغفار و الدعاء فأما الدعاء فيدفع عنكم به البلاء فأما الاستغفار فتمحى به ذنوبكم.
- شما باد در ماه مبارک رمضان به دعا و استغفار فراوان؛ چراکه دعا بلا را از شما دفع می کند و استغفار وسیله آمرزش شما می باشد.»
- (1)60- امام صادق عليه السلام ، از پدرانش، از امیرالمؤمنین عليه السلام نقل نموده که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «خداوند شش خصلت را از من کراهت دارد و من نیز آنها را از اوصیای از فرزندانم و پیروان آنان پس از من کراهت دارم: 1- بازی کردن در نماز؛ 2- عمل زناشویی در بین روزه؛ 3- منت نهادن بعد از صدقه؛ 4- وارد شدن در مساجد در حال جنابت؛ 5- نگاه کردن در خانه های مردم؛ 6- خندیدن در قبرستان.»

1- (1)60- حدَّثنا محمد بن الحسن بن أحمد بن الوليد رضى الله عنه قال:
حدَّثنا محمد بن الحسن الصفار عن احمد بن محمد بن عيسى عن الحسين ابن
موسى عن غياث بن إبراهيم عن الصادق جعفر بن محمد عن أبيه عن آبائه عليهم السلام
قال: قال رسول الله ﷺ: إنَّ الله تبارك و تعالى كره لى ستَّ خصال و كرهتهن
للأوصياء من ولدى و أتباعهم من بعدى: العبث فى الصلاة و الرفث فى الصيام و
المنَّ بعد الصدقه و إتيان المساجد جنبا و التطلُّع فى الدور و الضحك بين القبور.

خطبه رسول خدا ﷺ در باره ماه مبارک رمضان

(1)61- امیرالمؤمنین علیه السلام می فرماید: روزی رسول خدا ﷺ برای ما خطبه خواند و فرمود: «ای مردم! ماه خدا همراه با برکت و رحمت و آمرزش به شما نزدیک گردیده است. و آن نزد خداوند بهترین ماه هاست و روزهای آن بهترین روزهاست و شب های آن بهترین شب هاست و ساعت های آن بهترین و با برکت ترین ساعت هاست. و آن ماهی است که شما در آن میهمان خدا هستید و برای ضیافت الهی دعوت شده اید و مورد انعام و کرامت او می باشید. نفس های شما در این ماه تسبیح خداوند می باشد و خواب شما عبادت است و اعمال شما در این ماه مقبول و پذیرفته است و دعاهاى شما مستجاب است. پس (اکنون) با نیت های صادق و دل های پاک از خدای خود بخواهید تا به شما در این ماه توفیق روزه داری و تلاوت کتاب خود را عطا فرماید، همانا شقى و بد سیرت است کسی که در این ماه بزرگ از آمرزش خداوند محروم بماند.»

1- (1)61- حدّثنا محمد بن إبراهيم بن اسحاق قال: حدّثنا أحمد بن محمد الهمدانی قال: حدّثنا علی بن الحسن بن علی بن فضال عن أبيه عن أبي الحسن علی بن موسی الرضا علیه السلام عن أبيه موسی بن جعفر عن أبيه الصادق جعفر بن محمد عن أبيه الباقر عن أبيه زین العابدین عن أبيه سیّد الشهداء الحسین بن علی عن أبيه سیّد الوصیین امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام قال: إن رسول الله ﷺ خطبنا ذات یوم فقال:

(1)سپس فرمود: (ای مردم!) به وسیله گرسنگی و تشنگی خود در این ماه به یاد گرسنگی و تشنگی قیامت باشید! و بر فقرا و مستمندان (در این ماه) احسان

و اتفاق نمایید و بزرگ ترهای خود را احترام کنید، و بر خردسالان ترحّم
 نمایید، و به خویشان خود صله و احسان نمایید، و زبان های خود را (از سخن
 های باطل و بیهوده و حرام) حفظ نمایید، و چشم های خود را از نگاه به آنچه
 نباید به آن نگاه کنید حفظ نمایید، و گوش های خود را از شنیدن چیزهایی که
 گوش فرا دادن به آنها حرام است نگاه دارید، و با یتیمان مردم مهربانی کنید تا
 دیگران به یتیمان شما مهربانی نمایند، و از گناهان خود در این ماه (2) به درگاه
 خداوند توبه کنید،

1- (1) أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهُ قَدْ أَقْبَلَ إِلَيْكُمْ شَهْرُ اللَّهِ بِالْبِرْكَه وَ الرَّحْمَه وَ الْمَغْفِرَه شَهْر
 هُوَ عِنْدَ اللَّهِ أَفْضَلُ الشُّهُور وَ أَيَّامَه أَفْضَلُ الْأَيَّام وَ لِيَالِيَه أَفْضَلُ اللَّيَالِي وَ سَاعَاتَه
 أَفْضَلُ السَّاعَات هُوَ شَهْر، دَعَيْتُمْ فِيهِ إِلَى ضِيَافَه اللَّهُ وَ جَعَلْتُمْ فِيهِ مِنْ أَهْلِ كَرَامَه
 اللَّهُ أَنْفَاسَكُمْ فِيهِ تَسْبِيح وَ نَوْمَكُمْ فِيهِ عِبَادَه وَ عَمَلَكُمْ فِيهِ مَقْبُول وَ دَعَائِكُمْ فِيهِ
 مُسْتَجَاب فَاسْأَلُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ بَنِيَّات صَادِقَه وَ قُلُوب طَاهِرَه أَنْ يَوْفَّقَكُمْ لَصِيَامَه وَ
 تَلَاوَه كِتَابَه فَإِنَّ الشَّقَى مِنْ حَرَمٍ مِنْ غَفَرَانِ اللَّهُ فِي هَذَا الشَّهْرِ الْعَظِيمِ وَ اذْكُرُوا
 بِجُوعِكُمْ وَ عَظَشِكُمْ فِيهِ جُوع يَوْمَ الْقِيَامَه وَ عَطَشَه وَ تَصَدَّقُوا عَلَى فَقَرَائِكُمْ وَ
 مَسَاكِينِكُمْ وَ وَقَرُوا كِبَارَكُمْ وَ ارْحَمُوا صِغَارَكُمْ وَ صَلُّوا أَرْحَامَكُمْ وَ احْفَظُوا أَلْسِنَتَكُمْ
 وَ غَضُّوا عَمَّا لَا يَحِلُّ النَّظَرَ إِلَيْهِ أَبْصَارَكُمْ وَ عَمَّا لَا يَحِلُّ الْإِسْتِمَاعَ إِلَيْهِ أَسْمَاعَكُمْ وَ
 تَحَنَّنُوا عَلَى أَيْتَامِ النَّاسِ يَتَحَنَّنْ عَلَى أَيْتَامِكُمْ.

2- (2) وَ تَوَبُّوا إِلَى اللَّهِ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَ ارْفَعُوا إِلَيْهِ أَيْدِيَكُمْ بِالْإِسْتِغْفَارِ فِي أَوْقَاتِ
 صَلَاتِكُمْ فَإِنَّهَا أَفْضَلُ السَّاعَاتِ يَنْظُرُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ فِيهَا بِالرَّحْمَه إِلَى عِبَادَه يَجِيبُهُمْ
 إِذَا نَاجَوْه وَ يَلِيهِمْ إِذَا نَادَوْه وَ يَسْتَجِيبُ لَهُمْ إِذَا دَعَوْه، يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ أَنْفُسَكُمْ
 مَرْهُونَه بِأَعْمَالِكُمْ فَفَكِّوْهَا بِاسْتِغْفَارِكُمْ وَ ظَهِّرْكُمْ ثَقِيلَه مِنْ أَوْزَارِكُمْ فَخَفِّفُوا عَنْهَا

بطول سجودکم و اعلموا أنّ الله تعالى ذکره أقسم بعزّته أن لا يعذب المصلّين و الساجدين و لا يروّعهم بالنار يوم يقوم الناس لربّ العالمين.

و در اوقات نمازها دست نیاز به درگاه او بلند کنید؛ چرا که اوقات نماز بهترین ساعاتی است که خداوند در آن به بندگان خود نظر رحمت می افکند و چون او را بخوانند نیاز آنان را اجابت می نماید و به ندای آنان لبیک می گوید و چون دعا کنند دعای آنان را مستجاب می نماید. ای مردم! شما گرو اعمالتان هستید، پس به وسیله استغفار، خود را آزاد نمایید؛ و پشت های شما از گناهانتان سنگین شده، پس با سجده های طولانی خود بار سنگین گناه را از دوش خود بردارید.

(1)(ای مردم!) بدانید که خدای متعال به عزّت خود سوگند یاد نموده که هرگز نمازگزاران و سجده کنندگان را عذاب نکند و در روزی که همه مردم برای حساب سر از قبرها در می آورند آنان را از آتش دوزخ نترساند. ای مردم! هرکس در این ماه به یک مؤمن روزه دار افطاری بدهد پاداش او آزاد کردن یک بنده و آمرزش گناهان گذشته او خواهد بود.»

1- (1) أَيُّهَا النَّاسُ مِنْ فَطَرْتُمْ مِنْكُمْ صَائِمًا مَوْمِنًا فِي هَذَا الشَّهْرِ كَانَ لَهُ بِذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ عَتَقَ نَسَمَهُ وَ مَغْفَرَهُ لَمَّا مَضَى مِنْ ذَنْبِهِ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ لَيْسَ كُلُّنَا يَقْدِرُ عَلَى ذَلِكَ فَقَالَ ﷺ : إِيَّتَقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ إِيَّتَقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشَرْبَةِ مِنْ مَاءٍ أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ حَسَنَ مِنْكُمْ فِي هَذَا الشَّهْرِ خَلَقَهُ كَانَ لَهُ جَوَازًا عَلَى الصَّرَاطِ يَوْمَ تَزَلُّ فِيهِ الْأَقْدَامُ وَمَنْ خَفَّفَ فِي هَذَا الشَّهْرِ عَمَّا مَلَكَتْ يَمِينُهُ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْهُ حَسَابَهُ وَمَنْ

گفته شد: ای رسول خدا! همه ما توانایی افطاری دادن به مؤمن را نداریم (چه باید بکنیم؟). رسول خدا ﷺ فرمود: «خود را از آتش دوزخ نجات دهید؛

گرچه افطاری دادن شما با پاره خرمایی باشد، (باز فرمود:) و خود را از آتش دوزخ نجات دهید؛ گرچه (افطاری دادن شما) با شربت آبی باشد.

(1) ای مردم! هرکس در این ماه اخلاق خویش را نیکو نماید او در روزی که مردم بر صراط می لغزند و به دوزخ سقوط می کنند گذرنامه عبور خواهد داشت؛ و هرکس در این ماه به زیردستان خود تخفیف بدهد (تا بتوانند روزه بگیرند) خداوند حساب او را در قیامت سبک خواهد نمود؛ و هرکس در این ماه از آزار رساندن به مردم خودداری کند خداوند خشم خود را در قیامت از او برخواهد داشت؛ و هرکس در این ماه به یتیمی اکرام کند خداوند در روز قیامت به او اکرام خواهد نمود؛ و هرکس در این ماه صله رحم کند (و جدایی ها را مبدل به وصل و محبت نماید) خداوند او را در قیامت به رحمت خود واصل می فرماید؛ و هرکس در این ماه با خویشان خود قطع رحم نماید خداوند روز قیامت

1- (1) كَفَّ فِيهِ شَرُّ كَفَّ اللَّهُ فِيهِ غَضَبُهُ يَوْمَ يَلْقَاهُ وَ مَنْ أَكْرَمَ فِيهِ يَتِيمًا أَكْرَمَهُ اللَّهُ يَوْمَ يَلْقَاهُ وَ مَنْ وَصَلَ فِيهِ رَحِمَهُ وَ صَلَّاهُ اللَّهُ بِرَحْمَتِهِ يَوْمَ يَلْقَاهُ وَ مَنْ قَطَعَ فِيهِ رَحِمَهُ قَطَعَ اللَّهُ عَنْهُ رَحْمَتَهُ يَوْمَ يَلْقَاهُ وَ مَنْ تَطَوَّعَ فِيهِ بِصَلَاةٍ كَتَبَ لَهُ بِرَأْهِ مِنَ النَّارِ وَ مَنْ أَدَّى فِيهِ فَرَضًا كَانَ لَهُ ثَوَابٌ مِنْ أَدَى سَبْعِينَ فَرِيضَةً فِيمَا سِوَاهُ مِنَ الشُّهُورِ وَ مَنْ أَكْثَرَ فِيهِ مِنَ الصَّلَاةِ عَلَى ثَقَلِ اللَّهُ مِيزَانَهُ يَوْمَ تَخَفَّفَ الْمَوَازِينُ وَ مَنْ تَلَا فِيهِ آيَةً مِنَ الْقُرْآنِ كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ خَتَمَ الْقُرْآنَ فِي غَيْرِهِ مِنَ الشُّهُورِ.

رحمت خود را از او قطع خواهد نمود.» سپس فرمود: «و هر کس در این ماه نماز مستحبی بخواند خداوند برائت و جدایی او را از دوزخ ثبت می فرماید؛ و هرکس در این ماه واجبی از واجبات خدا را انجام دهد مانند آن خواهد بود که هفتاد واجب خدا را در ماه های دیگر انجام داده باشد؛ و هرکس در این ماه

فراوان بر من صلوات بفرستد خداوند میزان و اعمال نیک او را در روزی که میزان ها (و اعمال مردم) سبک خواهد بود سنگین می نماید؛ و هرکس در این ماه آیه ای از قرآن را تلاوت نماید مانند آن خواهد بود که در ماه های دیگر قرآن را ختم نموده باشد.

(1) ای مردم! به راستی درهای بهشت در این ماه گشوده است، پس از خدای خود بخواهید که بر روی شما بسته نشود؛ و درهای دوزخ در این ماه بسته است، پس از خدای خود بخواهید که آنها را بر روی شما باز نفرماید؛ و شیاطین در این ماه به زنجیر بسته شده اند، پس از خدای خود بخواهید که آنان را بر شما مسلط نفرماید.»

امیرالمؤمنین علیه السلام می فرماید: سخن رسول خدا صلی الله علیه و آله چون به اینجا 1- (1) أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ أَبْوَابَ الْجَنَّةِ فِي هَذَا الشَّهْرِ مَفْتُوحَةٌ فَاسْأَلُوا رَبَّكُمْ (أَنْ لَا يَغْلِقَهَا عَلَيْكُمْ وَ أَبْوَابَ النَّارِ مَغْلُوقَةٌ فَاسْأَلُوا رَبَّكُمْ (أَنْ لَا يَفْتَحَهَا عَلَيْكُمْ وَ الشَّيَاطِينُ مَغْلُوقَةٌ فَاسْأَلُوا رَبَّكُمْ (أَنْ لَا يَسْلُطَ عَلَيْكُمْ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام (فَقَمْتُ خ ل) فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ فِي هَذَا الشَّهْرِ؟ فَقَالَ: يَا أَبَا الْحَسَنِ أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ فِي هَذَا الشَّهْرِ الْوَرَعُ عَنْ مُحَارِمِ اللَّهِ ثُمَّ بَكَى فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا يَبْكِيكَ فَقَالَ: يَا عَلِيُّ ابْكِي لِمَا يَسْتَحِلُّ مِنْكَ فِي هَذَا الشَّهْرِ كَأَنِّي رَسِيدٌ مِنْ بَرَخَاسْتُمْ وَ كُفْتُمْ: «ای رسول خدا! بهترین اعمال این ماه چیست؟» رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «ای ابوالحسن! بهترین اعمال این ماه پرهیز از محارم و کارهای حرام است.» و سپس گریان شد. پس من گفتم: «ای رسول خدا! برای چه گریان شدید؟» فرمود: «گریه می کنم برای هتک حرمتی که در این ماه نسبت به تو می شود. اکنون من می بینم که تو در حال نماز هستی و در پیشگاه پروردگار خود به عبادت ایستاده ای و شقی ترین و پست ترین اهل عالم که

همتای پی کننده ناقه صالح علیه السلام است بر می خیزد و با شمشیر ضربتی بر سر تو می زند و محاسن تو را به خون سرت خضاب می نماید!»

(1) امیرالمؤمنین علیه السلام می فرماید: من به رسول خدا صلی الله علیه و آله گفتم: «آیا در این وقت دین من سالم خواهد بود؟» فرمود: «آری، این در حال سلامت دین تو خواهد بود.» سپس فرمود: «یا علی! هرکس تو را بکشد مرا کشته است

1- (1) یک و أنت تصلی لربک و قد انبعث أشقی الأولین و الآخین شقیق عاقر ناقه ثمود فضرِبک ضربہ علی فرقک (قرنک) فحُضِبَ منها لحیتک قال: امیرالمؤمنین علیه السلام : فقلت: یا رسول الله: و ذلک فی سلامه من دینی؟ فقال: فی سلامه من دینک ثم قال علیه السلام : یا علیّ من قتلتک فقد قتلنی و من ابغضک فقد ابغضنی و من سبک فقد سبّنی لأنک منیّ کنفسی روحک من روحی و طینتک من طینتی إنّ الله تبارک و تعالی خلقنی و ایاک و اصطفانی و ایاک واختارنی للنّبوه و اختارک للامامه و من أنکر إمامتک فقد أنکرنی نبوّتی یا علیّ أنت وصیی و أبو ولدی و زوج ابنتی و خلیفتی علی امتی فی حیاتی و بعد موتی أمرک امری و نهیک نهی أقسم بالذی بعثنی بالنّبوه و جعلنی خیر البریّه أنّک لحجّه الله علی خلقه و أمینه علی سره و خلیفته علی عبادہ.

و هرکس تو را به خشم آورد مرا به خشم آورده و هرکس به تو دشنام بدهد به من دشنام داده است؛ چرا که تو مانند جان منی، روح تو از روح من است و طینت تو از طینت من است. خداوند چون من و تو را آفرید ما را از بین بندگان خود برگزید. پس مرا برای نبوت و پیامبری انتخاب نمود و تو را برای امامت و رهبری. بنابراین هرکس امامت تو را انکار نماید به راستی نبوت مرا انکار نموده است. یا علی! تو در حیات و پس از مرگ من وصیی و جانشین من و پدر فرزندان من و همسر دختر من و جانشین من بر امت من می باشی. امر تو امر

من است و نهی تو نهی من است. سوگند به خدایی که مرا به پیامبری مبعوث
کرد و بهترین خلق خود قرار داد، همانا تو حجّت خدا بر خلق او و امین الهی بر
سرّ او و جانشین او بر بندگان او هستی.»

عنايات بى شمار خداوند به روزه داران ماه رمضان

(1)63- سعيدبن جبیر می گوید: از ابن عباس سؤال کردم: پاداش کسی که ماه مبارک رمضان را روزه بگیرد و حق آن را بشناسد چیست؟ ابن عباس گفت: آماده باش ای پسر جبیر، تا حدیثی برای تو بخوانم که تا کنون گوش تو آن را نشنیده باشد و بر قلب تو خطور نکرده باشد. پس خویش را برای پاسخ به آنچه سؤال نمودی آماده کن که در آن علم اولین و آخرین نهفته است.

1- (1)63- حدّثنا محمدبن إبراهیم المعاذی قال: حدّثنا أحمدبن متویه (حیویه) الجرجانی المذکر قال: حدّثنا ابواسحاق إبراهیم بن بلال قال: حدّثنا أبوعلیّ محمدبن کرام قال: حدّثنا احمدبن عبدالله قال: حدّثنا سفیان بن عیینه قال: حدّثنا معاویه بن أبی اسحاق عن سعیدبن جبیر قال: سألت ابن عباس مالمن صام شهر رمضان و عرف حقّه؟

(1)سعيدبن جبیر می گوید: پس من از نزد ابن عباس خارج گردیدم و خود را آماده نمودم و فردای آن روز نماز صبح را خواندم و صبح گاه نزد او رفتم. سپس او را یادآوری نمودم که آن حدیث را برای من بیان کند. ابن عباس روی خود را به من نمود و گفت: به آنچه می گویم گوش کن! همانا من از رسول خدا ﷺ شنیدم که می فرمود: «اگر شما بدانید که ماه مبارک رمضان چه برکاتی برای شما دارد خدا را بیش از این شکر خواهید کرد.»

(2)سپس فرمود: «هنگامی که شب اول ماه مبارک رمضان می رسد خداوند همه گناهان امت من را که در آشکارا و پنهان انجام داده اند می بخشد و دو هزار هزار درجه به درجات شما می افزاید و پنجاه شهر در بهشت برای شما بنا می کند.

و در روز دوم برای هر گامی که در آن بر می دارید عبادت یک سال و

1- (1) قال: تهيأ يابن جبير حتى أحدثك بمالم تسمع اذناك و لم يمر على قلبك و فرغ نفسك لما سألتني عنه فما اردته فهو علم الأولين و الآخرين قال سعيد بن جبير: فخرجت من عنده فتهيأت له من الغد فبكرت اليه مع طلوع الفجر فصليت الفجر ثم ذكر الحديث فحول وجهه إلى فقال: إسمع مني ما اقول: سمعت رسول الله ﷺ يقول: لو علمتم مالكم في شهر رمضان لزدتم لله شكرا.

2- (2) إذا كان أول ليله غفر الله تعالى لامتي الذنوب كلها سرها و علانياتها و رفع لكم ألف درجة و بيني لكم خمسون مدينه و كتب الله عزوجل لكم يوم الثاني بكل خطوه تخطونها في ذلك اليوم عبادة سنه و ثواب نبي و كتب لكم صوم سنه.

روژه یک سال و پاداش یک پیامبر را برای شما می نویسد.

(1) و در روز سوم به اندازه هر مویی که در بدن شما هست باغی در بهشت از در سفید به شما عطا می کند که در بالای آن دوازده هزار اتاق از نور و در پایین آن نیز دوازده هزار اتاق از نور است و در هر خانه ای هزار تخت و بر هر تختی حوریه ای قرار دارد و در هر روزی هزار ملک به دیدن شما می آیند و هر کدام هدیه ای برای شما می آورند.

(2) و در روز چهارم هفتاد هزار قصر بهشتی به شما عطا می فرماید که در هر قصری هفتاد هزار اتاق است و در هر اتاقی پنجاه هزار تخت و بر هر تختی حوریه ای نشسته و مقابل هر حوریه ای هزار خادمه خمّار قرار دارد که یکی از آنان بهتر است از دنیا و آنچه در دنیا است.

(3) و در روز پنجم هزار هزار شهر بهشتی به شما عطا می کند که در هر شهری هزار اتاق و در هر اتاقی هفتاد هزار مائده بهشتی است و بر هر

1- (1) و أعطاكم الله يوم الثالث بكلّ شعره على ابدانكم جنّه فى الفردوس من درّه بيضاء فى أعلاها إثنى عشر ألف بيت من النور و فى أسفلها اثنى عشر ألف بيت فى كلّ بيت ألف سرير على كلّ سرير حوراء يدخل عليكم كلّ يوم ألف ملك مع كلّ ملك هديّه. و أعطاكم الله يوم الرابع فى جنّه الخلد سبعين ألف قصر فى كلّ قصر سبعون ألف بيت فى كلّ بيت خمسون ألف سرير على كلّ (2) سرير حوراء بين يدي كلّ حوراء ألف وصيفه خمار احديهن خير من الدنيا و ما فيها. (3) و أعطاكم الله يوم الخامس فى جنّه المأوى ألف ألف مدینه فى كلّ مدینه سبعون ألف بيت فى كلّ بيت سبعون ألف مائده على كلّ مائده سبعون ألف قصعه فى كلّ قصعه سبعون ألف نوع من الطعام لا يشبه بعضه بعضا.

مائده اى هفتاد هزار از ظرف غذا و در هر ظرفى هفتاد هزار نوع غذاست كه هيچ کدام به ديگرى شباهت ندارد.

(1) و در روز ششم در دارالسلام بهشتى يكصد هزار شهر به شما عطا مى فرمايد كه در هر شهرى يكصد خانه است و در هر خانه اى يكصد هزار اتاق و در هر اتاقى يكصد هزار تخت طلاست و طول هر تختى هزار ذراع است و بر هر تختى همسرى از حورالعين قرار دارد كه بر او سى هزار چادر زينت قرار دارد كه از درّ و ياقوت بافته شده و هر چادر را يكصد جاريه حمل مى كنند.

(2) و در روز هفتم در جنّه النعيم پاداش چهل هزار شهيد و چهل هزار صدّيق به شما عطا خواهد نمود.

(3) و در روز هشتم پاداش عمل شصت هزار عابد و شصت هزار زاهد را به شما عطا خواهد نمود.

1- (1) و أعطاكم الله عزّوجلّ يوم السادس فى دارالسلام مائة ألف مدینه فى كلّ مدینه مائة دار فى كلّ دار مائة ألف بيت فى كلّ بيت مائة ألف سرير من ذهب

طول كل سرير ألف ذراع على كل سرير زوجه من الحورالعین علیها ثلاثون ألف ذوابه منسوجه بالدر و الياقوت يحمل كل ذوابه ماء جاریه.

2- (2) و أعطاکم الله يوم السابع فی جنّه النعیم ثواب أربعین ألف شهید و أربعین ألف صدیق. (3) و أعطاکم الله يوم الثامن عمل ستین ألف عابد و ستین ألف زاهد. و أعطاکم الله عزوجل يوم التاسع ما يعطى ألف عالم و ألف معتکف و ألف مرابط.

(1) و در روزنهم خداوند عزوجل پاداش هزار عالم و هزار معتکف و هزار مجاهد فی سبیل الله را به شما عطا می کند. و در روز دهم استحقاق انجام هفتاد هزار حاجت را به شما عطا می فرماید و برای شما خورشید و ماه و ستاره ها و چهارپایان و پرندگان و درندگان و هر سنگ و کلوخ و هر خشک و تر و ماهیان دریاها و برگ درختان استغفار می کنند.

(2) و در روز یازدهم پاداش چهار حج و چهار عمره برای شما نوشته می شود که هر حجی با پیامبری از پیامبران و هر عمره ای با صدیق و شهیدی انجام گرفته باشد.

(3) و در روز دوازدهم خداوند ایمانی به شما می دهد که گناهان شما مبدل به حسنات و حسنات شما چندین برابر مضاعف گردد و برای شما هر حسنه ای هزار حسنه نوشته شود.

(4) و در روز سیزدهم خداوند برای شما سیزده برابر عبادت اهل مکه و 1- (1) و أعطاکم الله عزوجل يوم العاشر قضاء سبعین ألف حاجه و استغفر لکم الشمس و القمر والنجوم و الدواب و الطیر و السباع و کل حجر ومدر و کل رطب و یابس و الحیتان فی البحار و الأوراق علی الاشجار.

2- (2) و کتب الله عزوجلّ لكم يوم أحد عشر ثواب أربع حجّات و عمرات کلّ حجّه مع نبیّ من الانبیا و کلّ عمره مع صديق و شهيد.

3- (3) و جعل الله عزوجلّ لكم يوم اثناعشر ايماناً یبدل الله سیئاتکم حسنات و یجعل حسناتکم اضعافاً و یکتب لکم لکلّ حسنه ألف حسنه.

4- (4) و کتب الله عزوجلّ لكم يوم ثلاثه عشر مثل عبادہ أهل مکّه و المدينه و أعطاکم الله بکلّ حجر و مدر ما بین مکّه و المدينه شفاعه.

مدينه را می نویسد و به اندازه هر سنگ و کلوخی که بین مکّه و مدينه هست حق شفاعت به شما خواهد داد.

(1) و در روز چهاردهم مانند این می مانید که حضرت آدم و نوح و ابراهیم و موسی و داود و سلیمان عليهم السلام را ملاقات نموده و با هر پیامبری دویست سال خدا را عبادت کرده باشید.

(2) و در روز پانزدهم خداوند حوایج دنیا و آخرت شما را برآورده می فرماید و پاداش حضرت ایوب را به شما عطا می کند و حاملین عرش برای شما استغفار می کنند و در قیامت خداوند چهل نور برای شما قرار می دهد؛ ده نور در سمت راست و ده نور در سمت چپ و ده نور در جلو و ده نور در پشت سر خواهید داشت.

(3) و در روز شانزدهم پاداش شما این است که چون از قبر خارج می شوید شصت حله بهشتی بر شما پوشیده می شود و بر شتری سوار

1- (1) و یوم اربعه عشر فکأنما لقیتم آدم و نوحاً و بعدهما إبراهیم و موسی و بعده داود و سلیمان و کأنما عبدتم الله عزوجلّ مع کلّ نبیّ مأتی سنه

2- (2) و قضی لکم عزوجلّ يوم خمسه عشر حوائج الدنیا و الآخره و أعطاکم الله ما یعطی الله ایوب و استغفر لکم حملہ العرش و أعطاکم الله عزوجلّ

يوم القيامة أربعين نورا عشرة عن يمينكم و عشرة عن يساركم و عشرة امامكم و
عشرة خلفكم.

3- (3) و أعطاكم الله يوم ستّه عشر اذا خرجتم من القبر ستّين حلّه تلبسونها
و ناقه تركبونها و بعث الله اليكم غمامه تظللکم من حرّ ذلك اليوم
می شوید و ابری بر سر شما سایه می افکند تا از حرارت آن روز آسیب
نبینید.

(1) و در روز هفدهم خداوند عزّوجلّ می فرماید: من روزه داران و پدر و
مادر آنان را بخشیدم و سختی های قیامت را از آنان برطرف نمودم.
(2) و در روز هیجدهم خداوند عزّوجلّ جبرائیل و میکائیل و اسرافیل و
حاملین عرش و کرویین را امر می نماید تا برای امت حضرت محمّد
ﷺ تا سال آینده استغفار نمایند و پاداش مجاهدین جنگ بدر را به شما عطا
خواهد نمودم.

(3) و در روز نوزدهم هیچ ملکی در آسمان ها و زمین باقی نمی ماند جز آن
که از پروردگار خود برای زیارت قبور شما در هر روز اذن می گیرند و هنگامی
که قبور شما را زیارت می کنند با خود هدیه و نوشابه ای می آورند.

(4) و چون بیست روز از ماه مبارک رمضان می گذرد خداوند هفتاد هزار
1- (1) و يوم سبعة عشر يقول الله عزّوجلّ: إني قد غفرت لهم و لآبائهم
و دفعت عنهم شدائدهم يوم القيامة.

2- (2) و إذا كان يوم ثمانية عشر أمر الله عزّوجلّ جبرئیل و میکائیل و
إسرافیل و حامله العرش و الكرویین أن يستغفروا لأمه محمّد ﷺ إلى السنة
القبالة و أعطاكم الله عزّوجلّ ثواب البدریین.

3- (3) فإذا كان يوم التاسع عشر لم يبق ملك في السموات و الأرض الا استأذنوا ربهم في زياده قبوركم في كل يوم و مع كل ملك هديه و شراب.

4- (4) فإذا تم لكم عشرون يوما بعث الله عزوجل اليكم سبعين ألف ملك يحفظونكم من كل شيطان رجيم و كتب الله عزوجل لكم بكل يوم صتم صوم مأه سنه و جعل بينكم وبين النار خندقا و أعطاكم ثواب من في التوراه و الانجيل و الزبور والفرقان و كتب الله عزوجل لكم بكل ريشه على جبرئيل عليه السلام عبادته سنه و أعطاكم ثواب تسبيح العرش و الكرسي و زوجكم بكل آيه في القرآن ألف حوراء.

ملك را می فرستد تا شما را از شر هر شیطان رجیمی حفظ نمایند و به اندازه هر روزی که روزه گرفته اید خداوند برای شما پاداش یکصد سال روزه می نویسد و بین شما و بین دوزخ خندقی قرار می دهد و پاداش همه کسانی که تورات و انجیل و زبور و قرآن را قرائت نموده اند را به شما خواهد داد و به اندازه هر پری از بال های جبرئیل عليه السلام عبادت یک سال را به شما عطا می کند و پاداش تسبیح عرش و کرسی را به شما می دهد و به اندازه آیات قرآن برای هر آیه هزار حوریه به شما تزویج می نماید.

(1) و در روز بیست و یکم قبرهای شما را به اندازه هزار فرسنگ وسعت می دهد و تاریکی و وحشت را از شما برطرف می نماید.

(2) و در روز بیست و دوم خداوند ملک الموت را همان گونه که بر پیامبران عليه السلام می فرستد نزد شما می فرستد و ترس منکر و نکیر و اندوه دنیا و آخرت را از شما برطرف می فرماید.

1- (1) و يوم أحد و عشرين وسع الله عليكم القبر ألف فرسخ و يرفع عنكم الظلمه و الوحشه و يجعل قبوركم كقبور الشهداء و يجعل وجوهكم كوجه يوسف بن يعقوب عليه السلام .

2- (2) و يوم إثنين و عشرين يبعث الله عزوجل اليكم ملك الموت كما يبعث إلى الأنبياء عليهم السلام و يرفع عنكم هول منكر و نكير و يرفع عنكم هم الدنيا و الآخرة.

(1) و در روز بیست و سوم (تقدیر می فرماید تا) با پیامبران و صدیقین و شهدا (به آسانی) بر صراط بگذرید و مانند آن می مانید که هر یتیم و هر عریانی را از امت مرا سیر نموده و پوشانده باشید.

(2) و در روز بیست و چهارم (تقدیر می شود که) از دنیا خارج نشوید تا هر کدام از شما مکان خود را در بهشت ببیند و پاداش هزار مریض و هزار غریب که در راه خدا حرکت نموده باشند و آزاد کردن هزار بنده از فرزندان اسماعیل را به شما می دهند.

(3) و در روز بیست و پنجم از ماه مبارک رمضان خداوند برای شما هزار قبه سبز بنا می کند و بر بالای هر قبه ای خیمه ای از نور زده می شود و

1- (1) و يوم ثلاث و عشرين تمرون على الصراط مع النبيين و الصديقين و الشهداء فكأنما أشبعتم كل یتیم فی امتی و كسوتهم كل عریان من امتی.

2- (2) و يوم اربعه و عشرين لا تخرجون من الدنيا حتى یری كل واحد منكم مكانه من الجنة و يعطى كل واحد ثواب ألف مریض و ألف غریب خرجوا فی طاعه الله عزوجل و أعطاكم ثواب ألف رقبه من ولد اسماعیل.

3- (3) و يوم خمس و عشرين منه بنی الله عزوجل لكم تحت العرش ألف قبه خضراء على رأس كل قبه خیمه من نور يقول الله تبارک و تعالی یا أمه

محمّد انا ربّکم و انتم عبیدی و اِمائی استظلّوا بظلّ عرشی فی هذه القباب و کلووا و اشربوا هنیئاً فلاخوف علیکم ولا انتم تحزنون یا أمّه محمّد و عزّتی و جلالی لا بعثنکم الی الجنّه یتعجّب منکم الأوّلون و الآخرون و لأتوجنّ کلّ واحد منکم بألف تاج من نور ولأرکبنّ کلّ واحد منکم علی ناقه خلقت من نور، زمامها من نور، و فی ذلک الزمام ألف حلقة من ذهب فی کلّ حلقة ملک قائم علیها من الملائکه بید کلّ ملک عمود من نور حتی یدخل الجنّه بغير حساب.

خداوند می فرماید: ای امت محمّد! من پروردگار شمایم و شما بندگان من هستید، زیر سایه عرش من در این قبه ها استراحت کنید و بخورید و بیاشامید و گوارا باد این نعمت ها برای شما! اکنون نه خوفی بر شما هست و نه اندوهی دارید. ای امت محمّد! به عزّت و جلالم سوگند، من شما را به گونه ای به بهشت خواهم برد که اولین و آخرین به شگفت آیند و بر سر هر کدام از شما هزار تاج از نور خواهم گذارد و شما را بر شتری از نور سوار خواهم نمود که افسار آن نیز از نور است و آن افسرار هزار حلقه از طلا دارد و بر هر حلقه ای ملکی از ملائکه ایستاده و به دست هر ملکی عمودی از نور است تا شما بدون حساب وارد بهشت شوید.

(1) و در روز بیست و ششم ماه مبارک رمضان خداوند به شما نظر رحمت می افکند و همه گناهانتان را می بخشد جز خون ها(ی به ناحق ریخته شده) و رشوه ها و اموال حرام، و خانه های شما هر روز هفتاد هزار مرتبه از غیبت و دروغ و بهتان تقدیس و پاک می گردد.

(2) و در روز بیست و هفتم مانند این می مانید که هر مؤمنی را هفتاد هزار سال یاری کرده و او را پوشانده و به هر مجاهد فی سبیل الله

1- (1) و إذا كان يوم سته و عشرين ينظر الله اليكم بالرحمه فيغفر لكم الذنوب كلها الا الرشا (الدماء) و الأموال و قدس بيتكم كل يوم سبعين ألف مره من الغيبه و الكذب و البهتان.

2- (2) و يوم سبعة و عشرين فكأنما نصرتم كل مؤمن و مؤمنه و كسوتهم سبعين ألف عار و خدمتم ألف مرابط و كأنما قرأتم كل كتاب أنزل الله عزوجل على أنبيائه.

خدمت کرده باشید و هر کتابی را که بر پیامبران گذشته نازل شده قرائت نموده باشید.

(1) و در روز بیست و هشتم خداوند برای شما در بهشت خلد یکصد هزار شهر از نور و در «جنه الماوی» یکصد هزار قصر از نقره قرار می دهد و در «جنه الجلال» سه هزار منبر از مشک قرار می دهد و در جوف هر منبری هزار خانه از زعفران قرار می دهد که در هر بیتی از آنها تختی از درّ و یاقوت و بر هر تختی همسری از حورالعین قرار دارد.

(2) و در روز بیست و نهم خداوند هزار هزار جایگاه و مقام به شما می دهد که در داخل هر مقام و جایگاه قبه سفیدی است و بر هر قبه سفیدی تختی از کافور سفید قرار دارد و بر هر تختی هزار بستر از سندس سبز پهن شده و بر روی هر بستری حوریه ای است که بر او هفتاد هزار حله قرار دارد که به هشتاد هزار رشته نور از درّ و یاقوت مزین است.

1- (1) و يوم ثمانيه وعشرين جعل الله لكم في جنه الخلد ماء ألف مدینه من نور و أعطاكم الله عزوجل في جنه الماوی ماء ألف قصر من فضه و أعطاكم الله عزوجل في جنه الجلال ثلاثه الاف منبر من مسك في جوف كل منبر ألف بيت

من زعفران فی کلّ بیت سریر من در و یاقوت علی کلّ سریر زوجه من الحورالعین.

2- (2) فإذا کان یوم تسعه و عشرين أعطاکم الله عزّوجلّ ألف ألف محلّه فی جوف کلّ محلّه قبه بیضاء فی کلّ قبه سریر من کافور ابيض علی ذلک السریر ألف فراش من السندس الأخضر فوق کلّ فراش حوراء علیها سبعون ألف حلّه و علی رأسها ثمانون ألف ذوابه مکّله بالدرّ و الیاقوت.

(1) و هنگامی که ماه مبارک رمضان تمام می شود خداوند برای هر روزی از آن برای شما پاداش هزار شهید و هزار صدیق و عبادت پنجاه سال و روزه دو هزار روز (که در ماه های دیگر انجام شود) را می نویسد و به عدد گیاهانی که به وسیله رود نیل روییده می شود درجات شما را بالا می برد و خداوند برای شما برائت از آتش دوزخ و عبور از صراط و امان از عذاب را می نویسد؛ و بهشت را دری است به نام ریّان که جز در قیامت گشوده نمی شود و آن در به روی امت محمد ﷺ که در ماه مبارک رمضان روزه می گرفته اند گشوده می شود و رضوان خازن بهشت ندا می کند: ای امت محمد ﷺ! به طرف ریّان بشتابید! پس امت من از این در وارد بهشت می شوند.»

سپس فرمود: «کسی که در ماه رمضان بخشوده نشود در چه ماهی می تواند بخشیده شود؟ و لاحول و لا قوه الا بالله العلیّ العظیم.»

1- (1) فاذا تم ثلاثون یوما کتب الله عزّوجلّ لکم بکلّ یوم مرعلیکم ثواب ألف شهید و ألف صدیق و کتب الله عزّوجلّ لکم عبادہ خمسين سنه و کتب الله عزّوجلّ لکم بکلّ یوم صوم الفی یوم و رفع لکم علی قدر ما انبت النبل درجات و کتب الله عزّوجلّ لکم برأه من النار و جوازا علی الصراط و أمانا من العذاب وللجنّه باب یقال لها الریان لا یفتح ذلک (الی خ ل) الا یوم القیامه ثمّ یفتح

لِلصَّائِمِينَ وَ الصَّائِمَاتِ مِنْ أُمَّه مُحَمَّد ﷺ ثُمَّ ينادى رضوان خازن الجنّة يا أُمَّه
مُحَمَّد ﷺ هَلِّمُوا إِلَى الرِّيَانِ فَيَدْخُلُ أُمَّتِي فِي ذَلِكَ الْبَابِ إِلَى الْجَنَّةِ فَمَنْ لَمْ
يَغْفِرْ لَهُ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ فَفِي أَيِّ شَهْرٍ يَغْفِرْ لَهُ وَ لَاحَوْلَ وَ لَاقُوهُ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ
الْعَظِيمِ.

دعاهای مستجاب

(1)64- امام صادق علیه السلام ، از پدرانش، از امیرالمؤمنین علیه السلام از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل نموده که فرمود: «برای چهار گروه درهای آسمان گشوده می شود و دعای آنان مستجاب می گردد و به عرش الهی می رسد: 1- دعای پدر برای فرزندی؛ 2- نفرین مظلوم بر ظالم؛ 3- دعای معتمر (کسی که عمره انجام داده) تا وقتی که باز گردد؛ 4- دعای روزه دار تا وقتی که افطار کند.»

پایه های دیانت

(2)65- امام صادق علیه السلام فرمود: «اسلام بر پنج چیز پایه گذاری شده

1- (1)64- حدّثنا محمد بن الحسن بن احمد بن الوليد رضى الله عنه قال: حدّثنا محمد بن الحسن الصفّار عن محمد بن الحسين بن أبى الخطاب عن على بن النعمان عن عبد الله بن طلحه النهدي عن جعفر بن محمد عن أبيه عن آبائه عن على عليه السلام قال: قال رسول الله صلى الله عليه وآله: أربعه لا تردّ لهم دعوه ويفتح لهم أبواب السماء و يصير إلى العرش، دعاء الوالد لولده والمظلوم على من ظلمه و المعتمر حتّى يرجع و الصائم حتّى يفطر.

2- (2)65- حدّثنا محمد بن موسى بن المتوكّل رحمه الله قال: حدّثنا على ابن الحسين البغدادى عن احمد بن أبى عبد الله البرقى عن أبيه عن محمد بن سنان عن المفضل بن عمر عن الصادق جعفر بن محمد عليه السلام قال: بنى الاسلام على خمس دعائم على الصلاه و الزكاه والصوم والحجّ و ولايه أمير المؤمنين و الائمه من ولده صلوات الله عليهم.

است: 1- نماز؛ 2- زکات؛ 3- روزه؛ 4- حج؛ 5- ولایت امیرالمؤمنین و امامان از فرزندان او صلوات الله عليهم اجمعين.»

بهترین ماه ها و بهترین شب ها

(1)66- امام صادق علیه السلام فرمود: «عدد ماه ها از ابتدای خلقت آسمان ها و زمین نزد خداوند در قرآن دوازده عدد و بهترین آنها نزد خداوند شهر الله، یعنی ماه مبارک رمضان است و قلب ماه رمضان شب قدر است. و قرآن در نخستین شب ماه رمضان نازل گردیده و ماه رمضان با قرآن آغاز شده است.»

کیفیت نزول قرآن در ماه رمضان

(2)67- حفص بن غیاث می گوید: به امام صادق علیه السلام گفتیم: از معنای آیه

1- (1)66- حدّثنا احمد بن علی بن ابراهیم قال: حدّثنا أبی عن أبیه ابراهیم بن هاشم عن عبد الله بن المغیره عن عمر الشامی عن الصادق جعفر بن محمد علیه السلام قال: إنّ عدّه الشهور عند الله اثنا عشر شهرا في كتاب الله يوم خلق السموات و الأرض فغره الشهور شهر الله عزّوجلّ و هو شهر رمضان و قلب شهر رمضان ليله القدر و نزل القرآن في أوّل ليله من شهر رمضان و استقبل الشهر بالقرآن.

2- (2)67- حدّثنا أحمد بن محمد بن يحيى العطّار قال: حدّثنا سعد بن عبد الله عن القاسم بن محمد عن سليمان بن داود المنقری عن حفص بن غياث قال: قلت للصادق جعفر بن محمد علیه السلام: أخبرني عن قول الله عزّوجلّ «شهر رمضان الذي أنزل فيه القرآن» كيف أنزل القرآن في شهر رمضان؟ و إنّما أنزل القرآن في مدّه عشرين سنه اوله و آخره فقال علیه السلام: أنزل القرآن جملة واحدة في شهر رمضان إلى البيت المعمور ثمّ أنزل من البيت المعمور في مدّه عشرين سنه.

«شهر رمضان الذي انزل فيه القرآن» مرا با خبر نماييد که چگونه قرآن در ماه مبارک نازل گردید، در حالی که از ابتدا تا انتهای آن در مدت بیست سال نزول یافته است؟ امام صادق علیه السلام فرمود: «قرآن نخست یکجا در ماه رمضان در بیت المعمور نازل گردید، سپس در مدت بیست سال از بیت المعمور تدریجا نزول یافت.»

مناجات حضرت موسیٰ علیهِ السلام با خدای خود

(1)68- زیاد بن منذر می گوید: امام باقر علیهِ السلام فرمود: چون خداوند با موسی بن عمران علیهِ السلام تکلم نمود، موسی علیهِ السلام گفت: خدایا، پاداش کسی که به نبوت و پیامبری من و سخن گفتن تو با من گواهی بدهد و ایمان بیاورد چیست؟ خداوند متعال به او فرمود: ای موسی! ملائکه من نزد او می آیند و به او بشارت بهشت می دهند.

موسی علیهِ السلام عرض کرد: خدایا، پاداش کسی که مقابل تو بایستد و نماز 1- (1)68- حدّثنا محمد بن علیّ ماجیلویه قال: حدّثنی عمّی محمد بن اُبی القاسم عن محمد بن اُبی عبد الله البرقی قال: حدّثنی محمد بن علیّ القرشی قال: حدّثنی محمد بن سنان عن زیاد بن المنذر عن اُبی جعفر محمد بن علیّ الباقر علیهِ السلام قال: لما کلم الله موسی بن عمران علیهِ السلام قال موسی: الهی ماجزاء من شهد اُنی رسولک و نبیک و انک کلمتني؟ قال: یا موسی تأتیه ملائکتی فتبشّره بجنتی قال موسی: الهی ماجزاء من قام بین یدیک فصلی؟

بخواند چیست؟ خطاب شد: ای موسی! من به او در مقابل ملائکه خود مباحات می نمایم که او رکوع و سجود و قیام و قعود می کند و هرکس را من به او بر ملائکه خود مباحات کنم هرگز عذاب نخواهم نمود، موسی علیهِ السلام عرض کرد: خدایا، پاداش کسی که مسکین و فقیری را برای رضای تو اطعام کند چیست؟ خطاب شد: ای موسی! به منادی خود دستور می دهم در روز قیامت مقابل همه خلائق بگویم: فلان بن فلان را خداوند از آتش دوزخ آزاد نمود. موسی علیهِ السلام عرض کرد: خدایا، پاداش کسی که صله رحم می کند چیست؟ خطاب شد: ای موسی! عمر او را طولانی می کنم و سختی جان دادن را از او

بر می دارم و خازنان بهشت به او می گویند: از هر دری که می خواهی وارد بهشت شو.

(1) موسی علیه السلام عرض کرد: خدایا، پاداش کسی که به مردم آزار نرساند و به آنها احسان نماید چیست؟ خطاب شد: ای موسی! روز قیامت آتش دوزخ به او خطاب می کند: من راهی به تو ندارم.

1- (1) فقال: یا موسی آیاہی بہم ملائکتی راکعا و ساجدا و قائما و قاعدا و من باہیت بہ ملائکتی لا أعذبہ قال موسی: إلهی ما جزاء من أطمع مسکینا ابتغاء وجهک؟ قال یا موسی: آمر منادیا ینادی یوم القیامہ علی رؤس الخلائق: فلان بن فلان من عتقاء اللہ من النار قال: الہی فما جزاء من وصل رحمہ؟ قال: یا موسی انسی فی عمرہ و اھون علیہ سكرات الموت و ینادیہ خزنہ الجنۃ هلّم الینا فادخل من أیّ أبوابھا شئت قال موسی: الہی فما جزاء من کف اذاہ عن الناس و بذل معروفہ لہم؟

موسی علیه السلام عرض کرد: خدایا، پاداش کسی که با قلب و زبان خود به یاد تو باشد چیست؟ خطاب شد: ای موسی! من او را در روز قیامت در زیر سایه عرش و در پناه خود قرار خواهم داد.

موسی علیه السلام عرض کرد: خدایا، پاداش کسی که در آشکارا و پنهان به یاد حکمت (و عجایب خلقت) تو باشد چیست؟ خطاب شد: ای موسی! چنین کسی مانند برق خاطف از صراط عبور خواهد نمود.

موسی علیه السلام عرض کرد: خدایا، پاداش کسی که بر آزار و دشنام مردم صبر می کند چیست؟ خطاب شد: من او را در سختی ها و وحشت های قیامت کمک خواهم نمود.

(1) موسی ﷺ عرض کرد: خدایا، پاداش کسی که از ترس تو چشمانش گریان شود چیست؟ خطاب شد: ای موسی! من صورت او را از حرارت آتش ایمن می دارم و او از وحشت بزرگ قیامت ایمن خواهد بود. موسی ﷺ عرض کرد: خدایا، پاداش کسی که در وقت بلا و مصیبت

1- (1) قال یاموسی: یناجیه النار یوم القیامه لا سبیل لی الیک قال موسی: الہی ما جزاء من ذکرک بلسانہ وقلبہ؟ قال یاموسی اظلہ یوم القیامه بظل عرشی واجعلہ فی کنفی قال الہی فما جزاء من تلا حکمتک سرّاً و جہراً؟ قال یا موسی: یمر علی الصراط کالبرق الخاطف قال موسی: فما جزاء من صبر علی أذی الناس و شتمہم؟ قال: اعینہ علی احوال یوم القیامه قال: الہی ما جزاء من دمت عیناہ من خشیتک؟ قال: یاموسی آمن وجہہ من حرّ النار و أومن یوم الفزع الأكبر قال: الہی فما جزاء من صبر عند المصیبہ و انفذ أمرک؟ قال: یاموسی لہ بکلّ نفس یتنفس درجہ فی الجنّہ و الدرجہ خیر من الدنیا و ما فیہا

صبر می کند و امر تو را اجرا می نماید چیست؟ خطاب شد: ای موسی! برای او به هر نفسی که می کشد درجه ای در بهشت خواهد بود و درجه بهشتی بهتر است از دنیا و آنچه در آن است.

موسی ﷺ عرض کرد: خدایا، پاداش کسی که برای انجام واجبات تو صبر می کند چیست؟ خطاب شد: ای موسی! به هر واجبی که انجام می دهد درجه ای از درجات عالیه بهشتی را خواهم داد.

موسی ﷺ عرض کرد: خدایا، پاداش کسی که در تاریکی شب برای اطاعت تو حرکت می کند چیست؟ خطاب شد: من در طول قیامت نور را برای او واجب می کنم و به عدد آنچه تاریکی شب و نور روز و نور ستارگان بر آنها می تابد پاداش نیک به او می دهم.

(1) موسی علیه السلام عرض کرد: خدایا، کیفر کسی که دست از معصیت تو بر نمی دارد چیست؟ خطاب شد: ای موسی! من نامه عمل او را از پشت سر

1- (1) قال: إلهی فما جزاء من صبر علی فرائضک؟ قال: یا موسی له بكلّ فريضه يؤدّيها درجه من درجات العلی قال: إلهی فما جزاء من مشی فی ظلمه اللیل الی طاعتک؟ قال: أوجب له النور الدائم یوم القیامه أن له من الحسنات بعدد کلّ شیء مرّ علیه سواد اللیل و ضوء النهار و نور الکواکب قال: إلهی فما جزاء من لم یکف عن معاصیک؟ قال یا موسی: اعطیه کتابه بشماله من وراء ظهره قال: إلهی فما جزاء من زنا فرجه؟ قال یا موسی: یدخن یوم القیامه بدخان أنتن من ریح الجیف و یرفع فوق الناس قال: إلهی فما جزاء من أحبّ اهل طاعتک لحبّک؟ قال یا موسی احرّمه علی ناری قال: إلهی فما جزاء من لم یفتر لسانه عن ذکرک و التضرّع و الاستعانه لک فی الدنیا؟

به دست چپ او می دهم. (و این نشانه عذاب و دوزخ خواهد بود)

موسی علیه السلام عرض کرد: خدایا، کیفر کسی که زنا می کند (و یا زنا می دهد) چیست؟ خطاب شد: ای موسی! در روز قیامت او به صورت دودی می شود بدبوتر از مردار و از سر مردم بالا می رود.

موسی علیه السلام عرض کرد: خدایا، پاداش کسی که اهل طاعت تو را به خاطر تو دوست می دارد چیست؟ خطاب شد: ای موسی! من او را بر آتش دوزخ حرام خواهم نمود.

موسی علیه السلام عرض کرد: خدایا، پاداش کسی که زبان او از ذکر تو و تضرّع و استعانت (و اظهار ذلّت به) تو خسته نمی شود چیست خطاب شد: ای موسی! من او را در سختی های آخرت کمک خواهم نمود.

موسی ﷺ عرض کرد: خدایا، کیفر کسی که از روی عمد مؤمنی را بکشد چیست؟ خطاب شد: من روز قیامت نظر رحمت به او نمی کنم و از لغزش های او نمی گذرم.

موسی ﷺ عرض کرد: خدایا، پاداش کسی که یک نفر کافر را دعوت به اسلام بکند (تا مسلمان شود) چیست؟ خطاب شد: ای موسی! او روز قیامت اجازه دارد برای هر که می خواهد شفاعت کند.

(1) موسی ﷺ عرض کرد: خدایا، پاداش کسی که یک نفر را تشویق به

1- (1) قال یا موسی: أعینه علی شدائد الآخرة قال: إلهی فما جزاء من قتل مؤمنا معتمدا؟ قال: لا أنظر إلیه یوم القیامه و لا أقبله عشرته قال: إلهی فما جزاء من دعا نفسا کافره الی الاسلام؟ قال یا موسی: اذن یوم القیامه فی الشفاعه لمن یرید قال: یا موسی احشره یوم القیامه فی زمره المتقین قال: إلهی فما جزاء من صلی الصلاه لوقتها لم یشغلها عن وقتها دنیا؟

اطاعت از تو بکند و از نافرمانی تو بازدارد چیست؟ خطاب شد: ای موسی! من او را روز قیامت با متقین و پرهیزکاران محشور خواهم نمود.

موسی ﷺ عرض کرد: خدایا، پاداش کسی که نماز خود را اول وقت می خواند و دنیا او را به خود مشغول نمی کند چیست؟ خطاب شد: ای موسی! من خواسته او را به او عطا می کنم و بهشت خود را برای او مباح می نمایم. موسی ﷺ عرض کرد: خدایا، پاداش کسی که یتیمی را کفالت کند چیست؟ خطاب شد: ای موسی! من او را در قیامت در زیر سایه عرش خود قرار می دهم.

(1) موسی ﷺ عرض کرد: خدایا، پاداش کسی که وضوی خود را از ترس تو کامل انجام می دهد چیست؟ خطاب شد: ای موسی! چون او را در قیامت محشور می کنم نوری از بین دو چشم او ساطع خواهد بود. موسی ﷺ عرض

کرد: خدایا، پاداش کسی که ماه رمضان را برای خشنودی مردم روزه می گیرد چیست؟ خطاب شد: او مانند کسی است که روزه نگرفته باشد.

1- (1) یا موسی أعطیه سؤلہ و أبیحہ جنتی قال: إلهی فما جزاء من کفل الیتیم؟ قال: اظللّه یوم القیامہ فی ظلّ عرشی قال: فما جزاء من أتمّ الوضوء من خشیتک؟ قال: یا موسی ابعثه یوم القیامہ له نور یتلألأ بین عینیہ قال: إلهی فما جزاء من صام شهر رمضان یرید به الناس؟ قال: یا موسی ثوابه کثواب من لم یصمه قال: إلهی فما جزاء من صام فی بیاض النهار یلتمس بذلک رضاک؟

(1) موسی علیه السلام عرض کرد: خدایا، پاداش کسی که برای تو روزه بگیرد چیست؟ خطاب شد: ای موسی! برای او در قیامت بهشت و امان از هر خوفی و آزادی از دوزخ خواهد بود.»

عنايات خاص خداوند به امت محمد ﷺ

(2)69- جابر بن عبدالله انصاری می گوید: رسول خدا ﷺ فرمود: «خداوند به امت من در ماه رمضان پنج خصلت داده که به امت هیچ پیامبری قبل از من نداده است:

(3)1- هنگامی که شب اول ماه رمضان می رسد به آنان نظر رحمت می نماید و به هرکس نظر رحمت بکند او را عذاب نخواهد نمود؛

(4)2- بوی دهان آنان نزدیک افطار نزد خداوند بهتر از بوی مشک است؛

1- (1)قال: يا موسى له جنتي و له الأمان من كل هول يوم القيامة و العتق من النار.

2- (2)69- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زِيَادٍ بْنُ جَعْفَرٍ الْهَمْدَانِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ أَبِي عَمِيرٍ عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ عَمْرِو بْنِ جَابِرٍ بْنِ يَزِيدَ الْجَعْفِيِّ عَنْ أَبِي نَصْرَةَ (أَبِي حَمْزَةَ) عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَعْطَيْتُ أُمَّتِي خَمْسَ خِصَالٍ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ لَمْ يُعْطَهُنَّ أُمَّهُ نَبِيٌّ قَبْلِي.

3- (3)أما واحده فانه إذا كان أول ليلة من شهر رمضان نظر الله عز وجل إليهم و من نظر الله إليه لم يعذبه.

4- (4)و الثانية: خلوف أفواههم حين يمسون أطيب عند الله من ريح المسك.

(1)3- ملائكه در هر شب و روزی برای آنان استغفار می نمایند؛

(2)4- خداوند به بهشت می گوید: خود را زینت کن و برای (ورود) بندگان

من آماده باش؛ شاید آنها از سختی ها و رنج های دنیا نجات یابند و به دار کرامت من وارد شوند؛

(3)5- هنگامی که شب آخر ماه رمضان می رسد خداوند همه آنان را می
آمرزد.»

پس مردی از اصحاب عرض کرد: یا رسول الله! آیا شب آخر ماه رمضان
شب قدر است؟ رسول خدا ﷺ فرمود: خیر، لکن مگر نمی بینید که کارگران
در پایان کار اجرت های خود را دریافت می کنند؟»

سخنان امیرالمؤمنین (علیه السلام) در باره بلاهای آخرالزمان

(4)70- اصبع بن نباته می گوید: امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرمود: «زمانی براین

1- (1) و الثالثه: يستغفر لهم الملائكة في كل يوم وليله.

2- (2) و الرابعه: يقول الله عزوجل لجنه: تزيني و استعدادی لعبادی یوشک آن

یستریحوا من نصب الدنيا و أذاها و یصیروا إلى دار کرامتی.

3- (3) و الخامسه: إذا كان آخر ليله من شهر رمضان غفر الله عزوجل لهم

جميعا فقال رجل: يا رسول الله أهي ليله القدر؟ قال: لا أما ترون العمال إذا عملوا كيف يؤتون أجورهم؟

4- (4)70- حدثنا أحمد بن محمد بن يحيى العطار (رضي الله عنه) قال:

حدثنا سعد بن عبد الله قال: حدثنا أبو الجوزا المبنه بن عبد الله قال: حدثنا الحسين بن علوان عن عمرو بن ثابت بن هرمل الحداد عن سعد بن ظريف عن الاصمعي بن نباته قال: قال أمير المؤمنين علي بن أبي طالب (علیه السلام): يأتي على الناس زمان يرتفع فيه الفاحشه و التصنع و تنهتك فيه المحارم و يعلن فيه الزنا و يستحل فيه أموال اليتامى و يؤكل فيه الربا و يطفف في المكائيل و الموازين و يستحل الخمر بالنبيذ و الرشوه بالهديه و الخيانه بالامانه و يتشبه الرجال بالنساء و

مردم خواهد آمد که حرمت اعمال زشت و ریاکاری از بین می رود و محارم

الهی شکسته می شود و زنا آشکار می گردد و خوردن اموال یتیم حلال شمرده

می شود و ربا و کم فروشی آشکار می گردد و شراب را با نام نبیذ و رشوه را با

نام هدیه حلال می دانند و (در آن زمان) به امانت خیانت می شود و مردها به

شکل زن ها در می آیند و زن ها به شکل مردها می شوند و به حدود و احکام

نماز بی اعتنایی می گردد و حج را برای غیر خدا انجام می دهند در چنین

زمانی بسا ماه شب اول زخامت پیدا می کند و به صورت شب دوم دیده می شود و بسا پنهان می گردد و مردم روز اول ماه رمضان روزه نمی گیرند و در آخر ماه روز عید فطر را روزه می گیرند.»

(1) سپس فرمود: «از چنین زمانی بترسید، زیرا ممکن است خداوند مردم را به واسطه گناهان غافلگیرانه کیفر دهد؛ چرا که به دنبال آن گناهان مرگ های فراوان رخ می دهد و مردم به ناگهانی می میرند تا جایی که شخصی اول روز سالم است و شامگاه در قبر خواهد بود و یا اول شب

1- (1) النساء بالرجال و يستخفّ بحدود الصلاة و يحجّ فيه لغير الله فإذا كان ذلك الزمان انتفخت الأهله تاره حتّى يرى الهلال ليلتين و خفيت تاره حتّى يفطر شهر رمضان فى أوله و يصام للعید فى آخره فالحذر الحذر حينئذ من اخذ الله على غفله فان من وراء ذلك موت ذریع یختطف الناس اختطافا حتّى أنّ الرجل لیصبح سالما و یمسى دفینا و یمسى حیّا و یصبح میّتا. فإذا كان ذلك

سالم است و صبح گاه مرده او از خانه خارج می گردد. در چنین زمانی واجب است پیش دستی کردن در وصیت قبل از نزول بلا و خواندن نماز در اول اوقات از ترس آن که در آخر وقت مهلت خواندن نباشد.»

(1) سپس فرمود: «پس هر کدام از شما چنین زمانی را درک کند نباید در بستر برود مگر با طهارت و اگر بتواند که در همه حالات با طهارت و وضو باشد چنین کند؛ چرا که او هراس دارد که در چه ساعتی مأمور الهی برای قبض روح او می آید.» تا اینکه فرمود: «من به شما اعلان خطر نمودم و آگاهی لازم را به شما دادم! اگر بینا باشید و بدانید. و شما را موعظه نمودم؛ اگر پند بگیرید. پس در آشکارا و پنهان از خدای خود بترسید (و بکوشید) که جز مسلمان از

دنیا نروید ؛ چرا که خداوند می فرماید) همانا هر که آیینی غیر از اسلام را بپذیرد هرگز از او قبول نمی شود و او در آخرت از زیانکاران خواهد بود.»

1- (1)الزمان وجب التقدّم فی الوصیّه قبل نزول البلیّه و وجب تقدیم الصلاه فی أوّل وقتها خشیه فوتها فی آخر وقتها فمن بلغ منکم ذلک الزمان فلا یبیتنّ لیله الاّ علی طهرو إن قدر أن لا یكون فی جمیع أحواله إلاّ طاهرا فلیفعل فإنّنه علی وجل لا یدری متى یأتیه رسول الله لقبض روحه و قد حذّرتکم و عرفتکم إن عرفتم و وعظتکم إن اتعظتم فاتقوا الله فی سرائرکم و علانیّتکم و لاتموتنّ إلاّ وأنتم مسلمون و من یتغ غیر الاسلام دینا فلن یقبل منه و هو فی الآخره من الخاسرین.

راه های پیروزی بر شیطان

(1)71- یونس بن ظبیان می گوید: به امام صادق علیه السلام گفتم: چه چیز شیطان را از ما دور می کند؟ امام صادق علیه السلام فرمود: «روزه روی او را سیاه می کند و صدقه کمر او را می شکند و دوستی در راه خدا و کوشش در اعمال صالح و کارهای خیر دنباله او را قطع می نمایند و استغفار رگ حیات او را قطع می کند.»

استحباب سحری خوردن و خواب قیلوله

(2)72- امام صادق عليه السلام می فرماید: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «با خوردن سحری برای روزه گرفتن کمک بگیرید و با خواب (اول شب و خواب قیلوله) برای نماز شب کمک بگیرید.»

1- (1)71- حدّثنا محمد بن علیّ ما جیلویه (ره) قال: حدّثنی عمّی محمد بن أبی القاسم قال: حدّثنا محمد بن علی الكوفی قال: حدّثنا محمد بن سنان عن الفضل بن عمر عن یونس بن ظبیان قال: قلت للصادق عليه السلام ما الذی یباعد عنّا ابلیس؟ قال: الصوم یسوّد وجهه و الصدقه تکسر ظهره و الحبّ فی الله و الموازیه علی العمل الصالح یقطعان دابره و الاستغفار یقطع و تینه.

2- (2)72- حدّثنا محمد بن موسی بن المتوکل قال: حدّثنا محمد بن یحیی العطّار قال: حدّثنا محمد بن أحمد بن یحیی بن عمران الأشعری قال: حدّثنا ابو عبد الله الرازی عن الحسن بن علی بن أبی حمزه عن رفاعه عن أبی عبد الله عليه السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله: تعاونوا بأکلّ السحر علی صیام النهار و بالنوم علی الصلاه باللیل.

رمضان یکی از نام های پروردگار است

(1)73- امام صادق علیه السلام ، از پدر خود، از پدرانش نقل نموده که فرمود:
«نگویید «رمضان رفت و رمضان آمد»، بلکه بگویید «ماه رمضان (آمد و رفت)»؛ چراکه شما نمی دانید رمضان چیست، (و نام کیست. همانا رمضان یکی از نام های خداوند است).»

خطر روزه نگرفتن در ماه رمضان

(2)74- یونس بن عمار می گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که می فرمود: «کسی که یک روز از ماه رمضان را روزه نگیرد روح ایمان از او گرفته می شود.»

1- (1)73- حدّثنا اَبی رحمہ اللہ قال: حدّثنا سعد بن عبد اللہ قال: حدّثنا محمّد بن الحسن قال: حدّثنا محمّد بن الحسین بن اَبی الخطاب عن محمّد بن یحیی الخزاز عن طلحہ بن زید عن الصادق جعفر بن محمّد عن اَبیہ عن آباءہ علیہم السلام قال: لا تقولوا رمضان ولا جاء رمضان قولوا: شهر رمضان فانکم لا تدرون ما رمضان.

2- (2)74- حدّثنا محمّد بن الحسن قال: حدّثنا أحمد بن ادريس عن محمّد بن أحمد بن یحیی بن عمران الأشعری عن إبراهيم بن هشام عن موسى بن عمران الهمدانی عن یونس بن عبد الرحمن عن یونس بن عمار قال: سمعت ابا عبد اللہ علیه السلام يقول: من افطر یوما من شهر رمضان خرج الايمان منه.

اول ماه و اول افطار

(1)75- امام صادق علیه السلام فرمود: «هنگامی که ماه رجب مشخص گردید از اول رجب پنجاه و نه روز که گذشت (پس از آن ماه رمضان شروع می شود) پس تو روز شصتم را روزه بگیر.»

(2)76- امام باقر علیه السلام فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «چون قرص خورشید پنهان می شود روزه دار می تواند افطار کند و وقت نماز نیز داخل شده است.»

روزه گرفتن در مسافرت

77(3) - امام صادق عليه السلام فرمود: «روزه گرفتن در ماه رمضان در مسافرت

مانند خوردن روزه در وطن است.»

1 - 75(1) - حدَّثنا أبي رحمه الله قال: حدَّثنا محمد بن يحيى العطار عن

محمد بن أحمد عن إبراهيم بن هاشم عن حمزه بن يعلى عن محمد بن الحسين بن
أبي خالد رفعه إلى أبي عبد الله عليه السلام قال: إذا صحَّ هلال رجب فعد تسعه و
خمسین یوما و صم یوم ستین.

2 - 76(2) - حدَّثنا محمد بن علیّ ما جیلویه عن عمه محمد بن أبي القاسم عن

أحمد بن أبي عبد الله عن أبيه عن أحمد بن نصر الخراز عن عمرو بن شمر عن جابر
عن أبي جعفر الباقر عليه السلام قال: قال رسول الله صلى الله عليه وآله: إذا غاب القرص أفطر
الصائم و دخل وقت الصلاة.

3 - 77(3) - حدَّثنا أبي رحمه الله قال: حدَّثنا سعد بن عبد الله قال: حدَّثنا

أحمد بن محمد بن عيسى عن علي بن الحكم عن عبد الملك بن عتيه عن اسحاق
بن عمار عن يحيى بن أبي العلى عن أبي عبد الله عليه السلام قال: الصائم فى شهر
رمضان فى السفر كالمفطر فيه فى الحضر.

حفظ حرمت ماه مبارك رمضان

(1)78- امام صادق عليه السلام می فرماید: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «ماه رمضان ماه خداست و آن ماهی است که پاداش حسنات و کارهای نیک در آن دو چندان است و گناهان در آن بخشوده می گردد و آن ماه برکت و ماه انابه به درگاه خدا و ماه توبه و ماه آمرزش و ماه آزاد شدن از آتش دوزخ و ماه به دست آوردن بهشت است. پس ای مردم، آگاه باشید و در این ماه از محرمات الهی دوری کنید و فراوان قرآن بخوانید و حوایج خود را از خداوند طلب کنید و همواره مشغول به ذکر پروردگار خویش باشید.»

سپس فرمود: «مبادا ماه رمضان نزد شما مانند ماه های دیگر باشد؛ چرا که ماه رمضان نسبت به ماه های دیگر حرمت و فضیلت بیشتری دارد.

1- (1)78- حدّثنا محمد بن علیّ ماجیلویه قال: حدّثنی علی بن ابراهیم بن هاشم عن ابيه عن محمد بن أبي عمير عن غير واحد عن أبي عبد الله الصادق عليه السلام قال و قال رسول الله صلی الله علیه و آله: شهر رمضان شهر الله عزوجلّ و هو شهر يضاعف الله فيه الحسنات و يمحو فيه السيئات و هو شهر البركه و هو شهر الانابه و هو شهر التوبه و هو شهر المغفره و هو شهر العتق من النار و الفوز بالجنه الا فاجتنبوا فيه كلّ حرام و اكثروا فيه من تلاوه القرآن و سلوا فيه حوائجكم و اشتغلوا فيه بذكر ربكم و لا يكوننّ شهر رمضان عندكم كغيره من الشهور فان له عند الله حرمة و فضلا على سائر الشهور و لا يكوننّ شهر رمضان يوم صومكم كيوم فطرکم.

و مبادا روزهایی که در ماه رمضان روزه می گیرید برای شما مانند روزهای دیگر باشد (و شما حرمت ماه رمضان را حفظ نکنید).»

(1)79- امام صادق علیه السلام فرمود: «کسی که عمل خلاف و خطایی (و یا اعتقاد غیر صحیحی) داشته باشد و در ماه شعبان و ماه رمضان توبه نکند خطا و گناه او بخشوده نخواهد شد تا به ماه شعبان و ماه رمضان آینده برسد.»

پاداش دعا و انفاق در وقت افطار

(2)80- امام رضا علیه السلام می فرماید: «کسی که هنگام افطار قرص نانی را به فقیری بدهد خداوند گناهان او را می بخشد و پاداش آزاد کردن یک بنده از فرزندان اسماعیل علیه السلام را به او عطا می کند.»

(3)81- امام هشتم علیه السلام نیز می فرماید: «هرکس هنگام افطار بگوید:

1- (1)79- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ الْوَلِيدِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الصَّفَّارُ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِي الْخَطَّابِ عَنِ النَّضْرِ بْنِ شَعِيبٍ عَنْ عَبْدِ الْغَفَّارِ الْجَازِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: مَنْ كَانَ عَلَى أَمْرِ لَيْسَ بِحَقٍّ لَمْ يَتَبَّ مِنْهُ لَمْ يَغْفَرْ لَهُ فِي شَعْبَانَ وَشَهْرِ رَمَضَانَ لَمْ يَزَلْ عَلَيْهِ إِلَى قَابِلٍ.

2- (2)80- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْحَاقَ قَالَ: حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْهَمْدَانِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ فَضَالٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا عليه السلام : مَنْ تَصَدَّقَ وَقْتُ إِفْطَارِهِ عَلَى مُسْكِينٍ بِرَغِيفٍ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ذَنْبَهُ وَكُتِبَ لَهُ ثَوَابُ عَتَقِ رَقَبَةٍ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ.

3- (3)81- وَبِهَذَا الْإِسْنَادِ قَالَ: قَالَ الرِّضَا عليه السلام : مَنْ قَالَ عِنْدَ إِفْطَارِهِ «اللَّهُمَّ لَكَ صَمْنَا بِتَوْفِيقِكَ وَ عَلَى رِزْقِكَ أَفْطَرْنَا بِأَمْرِكَ فَتَقَبَّلْهُ مِنَّا وَ اغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ». غَفَرَ اللَّهُ مَا ادْخَلَ عَلَى صَوْمِهِ مِنَ النِّقْصَانِ بِذَنْبِهِ.

«خدایا، ما با توفیق تو روزه گرفتیم و به امر تو با رزق تو افطار کردیم، پس تو روزه ما را قبول کن و ما را ببخش که تو بخشنده و مهربانی»، خداوند گناهانی که او در آن روز انجام داده و سبب نقصان روزه او شده است را می بخشد.»

پاداش کارهای نیک در ماه مبارک رمضان

82(1)- حضرت رضا علیه السلام می فرماید: «حسنات و اعمال نیک در ماه رمضان پذیرفته است و گناهان بخشوده می شود؛ و هرکس در ماه رمضان یک آیه از قرآن را تلاوت کند مانند کسی خواهد بود که در غیر ماه

1- 82(1)- و بهذا الاسناد قال الرضا عليه السلام: الحسنات في شهر رمضان مقبولة و السيئات فيه مغفورة من قرأ في شهر رمضان آية من كتاب الله عز وجل كان كمن ختم القرآن في غيره من الشهور و من ضحك فيه في وجه أخيه المؤمن لم يلقه يوم القيامة إلا ضحك في وجهه و بشره بالجنة و من أعان فيه مؤمناً أعانه الله تعالى على الجواز على الصراط يوم تزل فيه الأقدام و من كف فيه غضبه كف الله عنه غضبه يوم القيامة و من نصر فيه مظلوما نصره الله على كل من عاداه في الدنيا و نصره يوم القيامة عند الحساب و الميزان، شهر رمضان شهر البركة و شهر الرحمة و شهر المغفرة و شهر التوبة و الانابه، من لم يغفر له في شهر رمضان ففي أي شهر يغفر له فاسألوا الله أن يتقبل منكم فيه الصيام و لا يجعله آخر العهد منكم و أن يوفقكم فيه لطاعته و يعصمكم من معصيته إنه خير مسؤل.

رمضان قرآن را ختم نموده باشد؛ و کسی که در ماه رمضان (از روی محبت) به روی برادر مؤمن خود لبخند بزند در روز قیامت او را ملاقات نخواهد نمود جز با لبخند و بشارت به بهشت؛ و کسی که در ماه رمضان به مؤمنی کمک کند خداوند در روزی که قدم ها بر صراط می لغزد، هنگام عبور از صراط، به او کمک خواهد نمود؛ و کسی که در این ماه خشم خود را فرو به برد خداوند در قیامت خشم و غضب خود را از او برخواهد داشت؛ و کسی که در این ماه

مظلومی را یاری کند خداوند در دنیا در مقابل دشمنانش و در قیامت نیز در وقت حساب و میزان او را یاری خواهد نمود.»

سپس فرمود: «ماه رمضان ماه برکت و رحمت و مغفرت و توبه و انابه به درگاه خداوند است و کسی که در این ماه آمرزیده نشود درچه ماهی می تواند آمرزیده شود؟ پس شما باید از خداوند درخواست کنید که او در این ماه روزه های شما را قبول فرماید و این ماه رمضان را آخرین ماه رمضان شما قرار ندهد و در این ماه توفیق اطاعت و بندگی به شما بدهد و از نافرمانی و معصیت خود شما را حفظ نماید. همانا او بهترین مسؤول (و اجابت کننده دعای) شماست.»

آثار و پاداش روزه داری

(1)83- امام صادق علیه السلام می فرماید: امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: «روزه (واجب در) ماه رمضان و سه روز روزه (مستحب در) هر ماهی (اول و وسط و آخر) اضطراب و وسوسه سینه ها را از بین می برد.»

همچنین روایت شده که روزه سه روز در هر ماه پاداش روزه داریم را دارد، و خداوند فرموده است: «هرکس یک حسنه و عمل نیک انجام دهد ما پاداش او را ده برابر می دهیم.»

سفارشات حضرت رضا علیه السلام در باره رؤیت هلال ماه رمضان

(2)84- حسن بن علی خزاز می گوید: من در آخرین جمعه ماه شعبان

1- (1)83- حدّثنا محمد بن الحسن بن أحمد بن الولید رضی الله عنه قال: حدّثنا محمد بن الحسن الصفار عن احمد بن محمد بن عیسی عن محمد بن أبی عمیر عن حماد بن عثمان عن الحلبي عن أبی عبد الله علیه السلام قال: قال امیرالمؤمنین علیه السلام: صیام شهر الصبر و صیام ثلاثه أيام فی کلّ شهر یذهب بلا بل الصدور، و روى: صیام ثلاثه أيام فی کلّ شهر صیام الدهر، إن الله عزوجلّ یقول: من جاء بالحسنه فله عشر أمثالها.

2- (2)84- حدّثنا محمد بن إبراهیم بن اسحاق رضی الله عنه قال: حدّثنا أحمد بن محمد الكوفی قال: اخبرنا المنذر بن محمد قال: حدّثنا الحسن بن علی الخزاز قال: دخلت علی أبی الحسن علی بن موسی الرضا علیه السلام آخر جمعه من شعبان و عنده نفر من أصحابه منهم عبدالسلام بن صالح و صفوان بن یحیی و أحمد بن محمد بن محمد بن أبی نصر و محمد بن اسماعیل بن بزیع و محمد بن سنان و خادماه یاسر و نادر و غیرهما فقال:

خدمت حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام رسیدم و عده ای از اصحاب او نیز مانند عبدالسلام هروی و صوّان بن یحیی و احمد بن محمد بن ابی نصر و محمد بن اسماعیل بن بزیع و محمد بن سنان و دو خادم آن حضرت یاسر و نادر و چند نفر دیگر نزد آن حضرت بودند. پس حضرت رضا علیه السلام فرمود: «ای شیعیان من! این آخرین روز از ماه شعبان است، هرکس در این روز روزه بگیرد آمرزیده خواهد شد.»

(1) محمد بن اسماعیل عرض کرد: ای فرزند رسول خدا! با روایتی که نقل شده که نباید یک روز و یا دو روز قبل از آمدن رمضان روزه گرفت چه باید کرد؟ حضرت رضا علیه السلام فرمود: «ای محمد بن اسماعیل! رمضان یکی از نام های پروردگار است، از این رو، نباید گفته شود: «رمضان آمد و رمضان رفت». ماه رمضان ماه خداست و باید گفته شود: «ماه رمضان» آمد و یا ماه رمضان رفت.

محمد بن اسماعیل پرسید: آیا صحیح است کسی بگوید من یک روز

1- (1) معاشر شیعی هذا آخر یوم من شعبان من صامه احتساباً بغفرله فقال له محمد بن اسماعیل: یابن رسول الله فما تصنع بالخبر الذی روی فی النهی عن استقبال رمضان بیوم أو یومین فقال علیه السلام: یابن اسماعیل إن رمضان اسم من اسماء الله عزوجل فلا یقال له: جاء و ذهب و استقبل، و الشهر شهر الله عزوجل و هو مضاف الیه فقال محمد بن اسماعیل: فهل یجوز لأحد أن یقول: استقبلت شهر رمضان بیوم أو یومین قال: لا، لأن الاستقبال إنما بقع لشیء موجود یدرک فأما ما لم یخلق فكیف یرستقبل؟ فقال یابن رسول الله: شهر رمضان و ان لم یخلق قبل دخوله فقد وقع الیقین بأنه سیکون فقال:

و یا دو روز به استقبال ماه رمضان رفتم؟ حضرت فرمود: «خیر؛ چرا که استقبال در جایی گفته می شود که چیزی که به استقبال آن می روند وجود پیدا کرده باشد، اما چیزی که هنوز به وجود نیامده چگونه می توان به استقبال آن رفت؟» محمد بن اسماعیل گفت: ای فرزند رسول خدا! ماه رمضان گرچه قبل از رسیدن به آن خلق نشده، لکن ما یقین داریم که خلق خواهد شد. حضرت رضا علیه السلام فرمود:

(1) «ای محمد بن اسماعیل! تو از کجا یقین پیدا کرده ای که ماه رمضان خواهد آمد؟ ممکن است شب اول ماه رمضان طولانی شود و صبح آن صبح

قیامت باشد و دیگر ماه رمضانی در دنیا وجود پیدا نکند و مردم پس از آن دیگر خورشید را نبینند و مساجدی روی زمین نباشد و کعبه و مسجدالحرام به آسمان برده شوند و حافظ قرآنی و ذاکر خدایی یافت نشود، زیرا در آن هنگام خداوند حجت خود را از روی زمین بر می دارد

1- (1) یا محمد إن وقع لك اليقين أنه سيكون (فكيف وقع لك اليقين بأنه سيكون) و ربما طالت ليله أول يوم من شهر رمضان حتى يكون صباحها يوم القيامة فلا يكون شهر رمضان في الدنيا أبدا فيصبح الناس لا يرون شمسا و لانهارا و لا يرون من مساجد الله على وجه الأرض شيئا و يرفع الله الكعبه و المسجد الحرام إلى السماء و أنسى في مثل ذلك الزمان القرآن حتى لا يوجد فيهم للقرآن حافظ و لشيء من تمجيد الله ذاکر فحينئذ يرفع الله عزوجل حجته من الارض فتسيخ بأهلها و تسير جبالها و تسجر بحارها و تبعثر قبورها و يکور عن السماء شمسها و ينکدر نجومها و ينتثر کواکبها فيومئذ وقعت الواقعة و انشقت السماء فهي يومئذ واهیه

و بالا می برد و زمین اهل خود را فرو می برد و کوه ها به حرکت در می آیند و دریاها آتش می شوند و قبرها صاحبان خود را بیرون می ریزند و خورشید دگرگون می شود و ستارگان آسمان تاریک و پراکنده می شوند و حادثه قیامت رخ می دهد و آسمان شکافته می شود: (فَهِیَ یَوْمَئِذٍ وَّاهِیَّةٌ) (یعنی: در آن روز آسمان دگرگون خواهد بود).

(1) سپس فرمود: «ای شیعیان من! هنگامی که هلال ماه رمضان طلوع نمود با انگشتان خود به آن اشاره نکنید، لکن رو به قبله بایستید و دست های خود را به سوی آسمان بلند کنید و هلال ماه رمضان را مخاطب قرار دهید و بگویید: «پروردگار ما و پروردگار تو خداست و او ربّ العالمین است.»

سپس بگوید: «خدایا، هلال ماه مبارک رمضان را برای ما مبارک گردان و توفیق روزه ماه مبارک را به ما عطا فرما و ما را در آن سالم بدار و آن را در عافیت و آسانی از ما بپذیر و ما را به طاعت خود در این ماه

1- (1) ثم قال ﷺ معاشر شیعتی إذا طلع هلال شهر رمضان فلا تشيروا إليه بالاصابع ولكن استقبلوا القبلة و ارفعوا ايديكم إلى السماء و خاطبوا الهلال و قولوا: «ربنا و ربك الله رب العالمين اللهم اجعله علينا هلالاً مبارکاً و وفقنا لصيام شهر رمضان و سلمنا فيه و تسلمنا منه في يسر و عافيه و استعملنا فيه بطاعتك انك على كل شيء قدير» فما من عبد فعل ذلك إلا كتبه الله تبارک و تعالی في جملة المرحومين و أثبتة في ديوان المغفورين و لقد كانت فاطمه سيده نساء العالمين ﷺ تقول ذلك سنة فإذا طلع هلال شهر رمضان فكان نورها يغلب الهلال يخفي فإذا غابت عنه ظهر.

و ا بدار، همانا تو بر هر چیزی قادر و توانایی.»

سپس فرمود: «هر بنده ای که هنگام دیدن هلال ماه رمضان چنین کند خداوند او را از مرحومین و کسانی که مورد رحمت خدا قرار گرفته اند قرار می دهد و نام او را در دفتر آمرزیده شدگان ثبت می نماید.»

سپس فرمود: «عادت حضرت فاطمه سيده زنان عالم ﷺ چنین بود. او چنین می گفت و چون هلال ماه رمضان طلوع می نمود نور آن بزرگوار بر نور ماه غالب بود و چون ماه نور فاطمه ﷺ را می دید پنهان می شد و چون فاطمه ﷺ از مقابل او دور می شد ظاهر می گردید.»

ندای رحمت الهی در ماه مبارک رمضان

(1)85- عبدالله بن عباس می گوید: از رسول خدا ﷺ در ماه رمضان

شنیدم که می فرمود: خداوند جلّ جلاله در هر شب از ماه رمضان

1- (1)85- حدّثنا محمد بن علیّ ما جیلویه قال: حدّثنا عمّی محمد بن أبی

القاسم قال: حدّثنی محمد بن علی القرشی قال: حدّثنا أبو الربیع أخبر به عن لیث

بن أبی سلیم عن مجاهد قال: قال عبدالله بن عباس: سمعت رسول الله ﷺ ، و

ذلك فی شهر رمضان: إنّ الله جلّ جلاله يقول كلّ لیل من هذا الشهر: و عزّتی و

جلالی لقد أمرت ملائکتی بفتح أبواب سماواتی للداعین من عبادی و إمائی

فمالی أری عبدی الغافل ساهیا عنّی متی سألتی فلم أعطه؟ و متی نادانی فلم

أجبه؟ و متی ناجانی فلم أقر به؟ و متی رجانی فخیّبتّه؟ و متی أملنی فحرمتّه و

متی قصد بابی فحجبتّه و متی تقرب فباعده و متی هرب منی فلم أدعه و متی

رجع إلّیّ فلم أقبله؟

می فرماید: «سوگند به عزّت و جلالم، همانا من ملائکه خود را امر نمودم که

درهای آسمان ها را برای دعای بندگانم باز کنند. چرا می بینم که بنده من غافل

مانده است؟ او در چه ساعتی با من مناجات کرد که من به او نزدیک نبودم؟ و

کی به من امیدوار شد که من او را ناامید کردم؟ و کی از من آرزویی داشت که او

را محروم نمودم؟ و کی در خانه من را زد که من پاسخ او را ندادم؟ و کی به من

تقرّب جست که من او را دور کردم؟ و کی از من فرار کرد که من او را رها

کردم؟ و کی به من باز گشت و من او را نپذیرفتم؟ و کی اقرار به گناهان خود

نمود که من به او ترحّم نکردم؟ و کی از من درخواست عفو نمود که من گناه او

را نبخشیدم؟ و کی از گذشته های خود توبه نمود که من توبه او را نپذیرفتم؟

(1) ای بنده من! چگونه است که تو به در خانه پادشاهی می روی (و به عطای او امیدوار می شوی)، در حالی که او مملوک من است و به در خانه من نمی آیی و به من امیدوار نمی شوی؟ در حالی که من ملک الملوک و پادشاه پادشاهان هستم؟ آیا از کسی درخواست می کنی که خود از فقر و

1- (1) و متی اَقْرَ بذنوبه فلم أرحمه؟ و متی اِسْتَغْفِرْنِي فلم اغفر له ذنبه؟ و متی تاب فلم اَقبله توبته؟ عیدی کیف تقصد برجائک ملکا مملوکا و لا تقصدنی برجائک و انا ملک الملوک؟ أم کیف تسأل من يخاف الفقر؟ و لا تسألنی و انا الغنی الذی لا افتقر؟ أم کیف تخدم ملکا ینام و یموت و لا تخدمنی و انا الحی الذی لا یموت و لا یاخذنی سنه و لا نوم؟ یا سوئه لمن عصانی و یا بؤسا للقائین من رحمתי بعزّتی حلفت لا آخذنه أخذ عزیز مقتدر یغضب لغضبه السماء و الأرض فأین تفرّ منی إلاّ الیّ و انا الله العزیز الحکیم.

ناداری هراس دارد؟! و از من که غنی و بی نیاز هستم سؤال نمی کنی؟! چگونه خدمتگذار پادشاهی می شوی که نیازه خواب دارد و عمر او پایان می پذیرد و به من که زنده و قیوم هستم و مرگی برای من نیست و هرگز خوابی ندارم خدمت نمی کنی؟

چه زشت است حال کسی که معصیت مرا بکند و چه خطرناک است حال کسانی که از رحمت من ناامید باشند! به عزّت و جلالم سوگند، او را با خشم و قدرت خود مؤاخذه خواهم نمود. همانا برای خشم من آسمانها و زمین خشم می کنند. پس ای بنده من! برای چه و به کجا از من فرار می کنی؟ (مگر این نیست که همه چیز تو از من است و تو به سوی من باز خواهی گشت و من پروردگار عزیز و حکیم تو هستم.»

تقدیر امور در شب قدر

(1)86 - عبدالله بن عباس می گوید: از رسول خدا ﷺ شنیدم که می فرمود: «ماه رمضان مانند ماه های دیگر نیست؛ چراکه در ماه رمضان پادشاه ها چند برابر داده می شود و ماه رمضان ماه روزه و ماه عبادت و

1- (1)86- حدّثنا محمد بن علیّ ما جیلویه رضی الله عنه قال: حدّثنی عمی محمد بن اَبی القاسم قال: حدّثنی محمد بن علی القرشی قال: حدّثنا ابو الرّبیع قال: حدّثنا جریر عن لیث بن اَبی سلیم عن مجاهد قال: قال عبدالله بن عباس: سمعت رسول الله ﷺ يقول: شهر رمضان ليس كالشهور لما تضاعف فيه من الاجور هو شهر الصيام و شهر القيام و شهر التوبه و الاستغفار و شهر تلاوة القرآن هو شهر أبواب الجنان فيه مفتّحه و أبواب النيران فيه مغلقه هو

ماه توبه و ماه استغفار و ماه تلاوت قرآن است و آن ماهی است که درهای بهشت در آن گشوده و درهای دوزخ بسته است و در این ماه عمرهای مردم تعیین می گردد و ارزاق آنان تقسیم می شود و در آن شبی است که همه چیز در آن تعیین می گردد و نام حجاج خانه خدا در آن سال نوشته می شود و ملائکه و روح (که اعظم ملائکه است) در آن شب به اذن خداوند بر روزه داران نازل می گردند و همه

(1)حوادث و مقدرات را (خدمت امام علیّ یا پیامبر ﷺ) ابلاغ می نمایند (و تا طلوع صبح پی در پی خدمت پیامبر و امام علیّ سلام می کنند) و کسی که در ماه رمضان بخشیده نشود تا سال آینده بخشوده نخواهد شد (جز آنکه عرفات را درک کند).»

سپس فرمود: «اکنون به اعمال صالحه و کارهای نیک بشتابید؛ چرا که باب توبه باز و دعا در این ماه مستجاب است. (پس در عبادت خداوند کوشا باشید) قبل از آن که قیامت فرا رسد و هرکس بگوید که واسفا که من چه خطاهایی در پیشگاه الهی مرتکب شدم و به راستی در دنیا از سخریه کنندگان بودم!»

1- (1) شهر یکتب فیہ الأجل و یثّ فیہ الأرزاق و فیہ لیلہ فیہا یفرق کلّ أمر حکیم و یکتب فیہا وفد بیت اللہ الحرام تنزل الملائکة و الروح فیہا علی الصائمین و الصائمات باذن ربّهم فی کلّ أمر سلام هی حتی مطلع الفجر من لم یغفر له فی شهر رمضان لم یغفر إلی قابل فبادروا بالأعمال الصالحات الآن و باب التوبه مفتوح و الدعاء مستجاب قبل أن تقول نفس یا حسرتی علیّ ما فرطت فی جنب اللّٰه و إن كنت لمن الساخرین.

حکمت و آثار سی روز روزه ماه مبارک رمضان

(1)87- امیرالمؤمنین علیه السلام می فرماید: عده ای از قوم یهود و خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله رسیدند و آن کس که از همه آنان دانش بیشتری داشت مسایلی را از رسول خدا صلی الله علیه و آله سؤال نمود و در بین سؤالات خود گفت: چرا خداوند بر امت شما سی روز روزه واجب نموده و بر امت های دیگر بیش از این واجب نموده است؟

(2) رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «آدم علیه السلام هنگامی که از آن شجره و گندم بهشت خورد سی روز در شکم او باقی ماند. پس خداوند بر فرزندان او 1- (1)87- حدّثنا علی بن احمد بن عبدالله بن اُبی عبدالله البرقی قال: حدّثنا اُبی عن جدّه أحمد بن اُبی عبدالله قال: حدّثنا أبو الحسن علی بن الحسین البرقی قال: حدّثنا اُبی عن عبدالله بن جبلة عن معاویه بن عمار عن الحسن بن عبدالله عن آبائه عن جدّه الحسن بن علی بن اُبی طالب علیه السلام قال: جاء نفر من اليهود الى رسول الله صلی الله علیه و آله فسأله اعلمهم عن مسائل فكان فيما سأله أن قال له: لأى شیء فرض الله عزّوجلّ الصوم على امتك بالنهاة ثلاثین یوما و فرض الله على الامم اکثر من ذلك؟

2- (2) فقال النبی صلی الله علیه و آله: إنَّ آدمَ لمّا أكلَ من الشجرة بقى فی بطنه ثلاثین یوما ففرض الله عزّوجلّ على ذریّته ثلاثین یوما الجوع و العطش و الذى یأکلونه باللیل تفضّل من الله عزّوجلّ علیهم و کذلک کان علی آدم ففرض الله ذلک على أمّتی ثمّ تلا رسول الله صلی الله علیه و آله هذه الآیه: «کتب علیکم الصیام کما کتب علی الذین من قبلکم لعلکم تتقون آیاما معدودات» قال اليهودی: صدقت

یا محمدؐ فما جزاء من صامها؟ فقال النبی ﷺ ما من مؤمن یصوم شهر رمضان
إحتساباً إلا أوجب الله عزوجل له سبع خصال

واجب نمود که سی روز گرسنه و تشنه باشند و آنچه در شب می خورند
تفضل الهی بر آنان است. بنابراین خداوند بر امت من نیز همین روزه را واجب
نمود. «سپس رسول خدا ﷺ آیه وجوب روزه را قرائت نمود که خداوند می
فرماید: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن
قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ).

مرد یهودی گفت: راست گفתי ای محمد! سپس گفت: ای محمد! پاداش
کسی که ماه رمضان را روزه بگیرد چیست؟ رسول خدا ﷺ فرمود: «هیچ
مؤمنی ماه رمضان را برای خدا روزه نمی گیرد جز آن که خداوند هفت خصلت
را برای او واجب خواهد نمود:

- 1(1)- هرچه از حرام در بدن او هست ذوب خواهد شد؛
- 2- به رحمت الهی نزدیک می شود؛
- 3- با روزه خود کفاره خطای پدرش آدم علیهِ السلام را می پردازد؛
- 4- سختی جان دادن بر او آسان می شود؛
- 5- روزه او (سبب) نجات از گرسنگی و تشنگی قیامت خواهد بود؛
- 6- با روزه ماه رمضان خداوند به او برائت و نجات از دوزخ را عطا می
فرماید؛

- 1- (1)أولها - یذوب الحرام فی جسده. و الثانيه - یقرب من رحمه الله
عزوجل. و الثالثه - یكون قد كفر خطیئه أبیه آدم. و الرابعه - یهون علیه سكرات
الموت. و الخامسه - أمان من الجوع و العطش يوم القیام ء. و السادسه - یعطیه

اللّٰه برائه من النار. و السابعه - يطعمه اللّٰه عزّوجلّ من طيبات الجنّه قال: صدقت يا محمّد.

7- خداوند او را از طعام های بهشتی اطعام می نماید.»

مرد یهودی گفت: راست گفتی ای محمّد ﷺ

(1)88- هشام بن حکم می گوید: از امام صادق ﷺ در باره حکمت روزه سؤال نمودم. امام ﷺ فرمود: «حکمت و علت روزه این است که غنی و فقیر در یک صف قرار بگیرند؛ چرا که غنی و صاحب مال هیچ گاه گرسنگی را لمس نمی کند تا به فکر ترحم نمودن به فقیر باشد. او همیشه آنچه را بخواهد توانایی تهیه و استفاده از آن را دارد و خداوند خواسته است با روزه گرفتن (مساواتی بین خلق خود برقرار نماید و طعم گرسنگی و تشنگی را به افراد ثروتمند بچشانند تا بر ضعیف ترحم نمایند و گرسنه ها را سیر کنند.»

روزه داری که بهشت برای او واجب می گردد

(2)89- ابوسعید خدری می گوید: رسول خدا ﷺ فرمود: «هیچ

1- (1)88- حدّثنا أحمد بن زیاد بن جعفر الهمدانی قال: حدّثنا علی بن ابراهیم بن هاشم عن أبيه عن محمد بن أبي عمير قال: حدّثنا هشام بن الحكم قال: سألت أبا عبد الله عليه السلام عن علّة الصيام قال: العلّة في الصيام ليستوى به الغنيّ و الفقير و ذلك أنّ الغنيّ لم يكن ليجد مسّ الجوع فيرحم الفقير لأنّ الغنيّ كلّما أراد شيئاً قدر عليه فأراد الله عزّوجلّ أن يسوّى بين خلقه و أن يذيق الغنيّ مسّ الجوع و الألم ليحسن على الضعيف و يطعم الجائع.

2- (2)89- حدّثنا محمد بن موسى بن المتوكّل رحمه الله قال: حدّثنا علی بن الحسين السعد آبادی عن أحمد بن محمد بن خالد عن سعيد بن محمد عن عمرو بن عطیّه العوفی عن أبي سعيد الخدری قال: قال رسول الله ﷺ: ما من عبد دخل عليه شهر رمضان فصام نهاره و كفّ شرّه و غضّ بصره واجتنب ما حرّم الله عليه إلّا أوجب الله له الجنّة.

بنده ای نیست که ماه رمضان را درک کند و روزه بگیرد و به مردم آزار نرساند و چشم خود را از حرام ببندد و از آنچه خداوند بر او حرام نموده پرهیز نماید جز آن که خداوند بهشت را برای او واجب خواهد نمود.»

ثبت نام حجاج در ماه مبارک رمضان

(1)90- اسحاق بن عمار از مسمعی نقل نموده که گوید: امام صادق علیه السلام را دیدم که فرزندان خود را وصیت می نمود و می فرمود: «هنگامی که ماه مبارک رمضان می رسد سخت در عبادت خدا بکوشید. همانا در ماه رمضان روزی ها تقسیم می شود و عمرها تعیین می گردد و نام حجاج خانه خدا در آن سال نوشته می شود و در ماه رمضان شبی هست که عبادت در آن بهتر از عبادت در هزار ماه است.»

1- (1)90- حدّثنا أبی رحمه الله قال: حدّثنا أحمد بن ادریس عن محمد بن عبد الجبار عن صفوان بن یحیی عن اسحاق بن عمّار عن المسمعی أنّه سمع ابا عبد الله علیه السلام یوصی ولده و یقول: إذا دخل شهر رمضان فأجهدوا انفسکم فان فیہ یقسم الأرزاق و یکتب الآجال و فیہ یکتب وفد الله الذین یفدون إلیه و فیہ لیله العمل فیها خیر من العمل فی ألف شهر.

شب قدر و پاداش احیای آن

(1)91- صالح بن ابی حمّاد می گوید: نامه ای به حضرت عسکری علیه السلام نوشتم و از آن حضرت در باره غسل در شب های ماه رمضان سؤال نمودم. امام علیه السلام در پاسخ من نوشت: «اگر می توانی در شب هفدهم و نوزدهم و شب بیست و یکم و شب بیست و سوم غسل کن. همانا در این شب ها امید شب قدر می رود و اگر نتوانستی همه این شب ها را احیا بگیری مواظبت کن که احیای شب بیست و سوم از تو فوت نشود. پس در آن شب یکصد رکعت نماز بخوان و در هر رکعت یک حمد و ده مرتبه سوره قل هو الله أحد را قرائت کن.»

استغفار ملائکه و آمرزش خداوند برای روزه داران

(2)92- حسن بن فضال می گوید: حضرت رضا علیه السلام فرمود: «خداوند

1- (1)91- حدّثنا علی بن احمد بن موسی رضی الله عنه قال: حدّثنی محمد بن أبی عبد الله الکوفی قال: حدّثنا ابوالخیر صالح بن أبی حماد قال: کتبت الی أبی محمد الحسن بن علی بن محمد بن علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن الحسین بن علی بن أبی طالب علیهم الصلاه و السلام، أسأله عن الغسل فی لیالی شهر رمضان فکتب علیه السلام: إن استطعت ان تغتسل ليله سبعه عشره و ليله تسعه عشره و ليله احدى و عشرين و ليله ثلاث و عشرين فافعل فان فیها ترجی ليله القدر فان لم تقدر علی احيائها فلا یفوتنک احياء ليله ثلاث و عشرين تصلی فیها ماء رکعه تقرأ فی کل رکعه الحمد مرّه و قل هو الله أحد، عشر مرّات.

2- (2)92- حدّثنا محمد بن إبراهیم بن اسحاق قال: أخبرنا احمد بن محمد الهمدانی عن علی بن الحسین بن علی بن فضال عن أبیه عن أبی الحسن علی بن موسی الرضا علیه السلام إنه قال: إن لله تبارک و تعالی ملائکه موکّلین بالصائمین و الصائمات یمسحونهم بأجنحتهم ویسقطون عنهم ذنوبهم و إن لله تبارک و تعالی ملائکه قد و کلّهم بالاستغفار للصائمین و الصائمات لایعلم عددهم الا الله عزوجل.

ملائکه ای را مأمور روزه داران نموده که آنها بال های خود را بر روزه داران می کشند و گناهان را از دوش روزه داران برطرف می نمایند و خداوند ملائکه دیگری را - که عدد آنها را جز او کسی نمی داند - نیز مأمور نموده که برای روزه داران استغفار نمایند.»

(1)93- امام باقر علیه السلام می فرماید: «چون شب آخر ماه رمضان می رسد خداوند به اندازه ای که در تمام ماه رمضان از بندگان خود آمرزیده و از آتش دوزخ آزاد نموده آزاد خواهد نمود.»

(2)94- ابن عباس می گوید: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «کسی که ماه رمضان را از روی ایمان و خلوص روزه بگیرد گناهان گذشته و آینده او

1- (1)93- و بهذا الاسناد قال: قال لی ابو جعفر الباقر علیه السلام : اذا كان آخر ليله من شهر رمضان اعتق فيها مثل ما اعتق في جميعه.

2- (2)94- حدّثنا محمد بن موسى بن المتوكل قال: حدّثنا علی بن الحسین السعد آبادی عن أحمد بن أبي عبدالله البرقی عن أبيه عن خلف بن حماد الأشهری عن أبي الحسین العبدی عن الأعمش عن عبايه بن ربیع عن عبدالله بن عباس قال: قال النبی صلی الله علیه و آله : من صام شهر رمضان إيمانا و إحتسابا غفر له ما تقدّم من ذنبه و ما تأخر و من قام ليلة القدر إيمانا و إحتسابا غفر له ما تقدّم من ذنبه و ما تأخر.

بخشیده می شود و نیز کسی که از روی ایمان و خلوص شب قدر را احیا بدار و به عبادت خداوند مشغول باشد گناهان گذشته و آینده او بخشیده می گردد.»

مقام شیعیان نزد معصومین علیهم السلام

(1)95- ابن ابی نجران می گوید: از حضرت کاظم علیه السلام شنیدم که می فرمود: «هرکس با شیعیان ما دشمن باشد با ما دشمن خواهد بود و هرکس آنان را دوست بدارد ما را دوست داشته است؛ چرا که آنها از ما هستند و از طینت ما آفریده شده اند؛ و هرکس آنان را دوست بدارد او از ما خواهد بود و هرکس دشمن آنان باشد از ما نخواهد بود، همانا شیعیان ما بانور خداوند نظر می کنند و در رحمت خدا به سر می برند و با کرامت خداوند رستگارند. سپس فرمود: هیچ یک از شیعیان ما مریض نمی شود جز آن که ما نیز به خاطر او مریض خواهیم بود، و هیچ یک از آنان اندوهی پیدا نمی کند جز آن که ما نیز به خاطر او اندوهناک می شویم، و هیچ یک از آنان شاد

1- (1)95- حدّثنا أبی رحمه الله قال: حدّثنا عبد الله بن جعفر عن احمد بن محمد عن ابن أبي نجران قال: سمعت اباالحسين علیه السلام يقول: من عادی شیعتنا فقد عادانا و من والاهم فقد والانا لانهم منّا خلقوا من طینتنا من أحبهم فهو منّا ومن ابغضهم فلیس منّا شیعتنا ینظرون بنور الله و یتقلبون فی رحمه الله و یفوزون بکرامه الله ما من أحد من شیعتنا یمرض إلا مرضنا لمرضه و لا یغتم إلا اغتمنا لغمه و لا یفرح إلا فرحنا لفرحه و لا یغیب عنا أحد من شیعتنا این

نمی شود جز آن که ما نیز به سبب شادی او شاد می شویم، و هیچ یک از شیعیان ما در شرق و غرب عالم از خاطر ما دور نیستند و هر کدام آنان از دنیا بروند و دینی به عهده او باشد دین او به عهده ما خواهد بود و اگر مالی به جای گذارد آن مال مربوط به ورثه او خواهد بود.»

(1) سپس فرمود: «شیعیان ما کسانی هستند که نماز را برپا می دارند و زکات مال خود را می پردازند و حج خانه خدا را انجام می دهند و ماه رمضان را روزه می گیرند و ولایت و محبت اهل بیت پیامبر خود ﷺ را پذیرفته اند و از دشمنان آنان بیزار هستند.

آنان اهل ایمان و تقوا و پرهیزکاری می باشند. هرکس آنان را ردّ کند و مقامشان را انکار نماید خدا را ردّ نموده است، و هرکس آنان را متهم کند و نسبت ناروا به آنان بدهد برخدای خود اتهام وارد نموده؛ چرا که آنها بندگان راستین و دوستان حقیقی خدا هستند. به خدا سوگند، اگر یک نفر آنها در قیامت در باره جمعیتی مثل ربیعہ و مضرّ (دو قبیله بزرگ عرب) شفاعت کند خداوند شفاعت او را می پذیرد؛ به خاطر آن حرمتی که نزد

1- (1) کان فی شرق الأرض و غربها و من ترک من شیعتنا دینا فهو علینا و من ترک منهم مالا فالورثه (فهو لورثته) شیعتنا الذین یقیمون الصلاه و یؤتون الزکاه و یحجّون البیت الحرام و یصومون شهر رمضان و یوالون أهل البیت و یرؤن من أعدائنا اولئک أهل الایمان و التقی و أهل الورع و التقوی من ردّ علیهم فقد ردّ علی الله و من طعن علیهم فقد طعن علی الله لأنّهم عبادالله حقّا و اولیاءه صدقا و الله إن أحدهم لیشفع فی مثل ربیعہ و مضر فیشفّعه الله فیهم لکرامته علی الله عزّوجلّ.

خداوند دارد.»

ماه توبه و بازگشت به خداوند

(1) 96- حسن بن فضال می گوید: امام هشتم علیه السلام فرمود: «هرکس می خواهد از گناهی به درگاه خدا توبه کند باید در ماه رمضان توبه کند؛ چرا که ماه رمضان ماه توبه و بازگشت و ماه آمرزش و رحمت الهی است و هیچ شبی از شب های آن نیست مگر آن که خداوند در آن شب عده ای را از آتش جهنم آزاد می کند که همه آنها در اثر گناهان خود مستحق عذاب بوده اند.»

(2) 97- حضرت رضا علیه السلام فرمود: «هرکس هنگام افطار به فقیری صدقه بدهد یعنی قرص نانی و یا چیز دیگری به او بدهد (خداوند گناه او را می بخشد و پاداش آزاد کردن یک بنده از فرزندان اسماعیل علیه السلام را نیز به

1- (1) 96- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرَانَ الْقَاشِي قَالَ: حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْهَمْدَانِيُّ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ قَالَ: أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ فَضَالٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا عليه السلام أَنَّهُ قَالَ: مَنْ كَانَ تَائِبًا مِنْ ذَنْبٍ فَلْيَتَّبِعْ إِلَى اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى مِنْهُ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ فَإِنَّهُ شَهْرُ التَّوْبَةِ وَالْإِنَابَةِ وَشَهْرُ الْمَغْفِرَةِ وَالرَّحْمَةِ وَمَا مِنْ لَيْلَةٍ مِنْ لَيَالِيهِ (إِلَّا) وَلِلَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِيهَا عِتْقَاءٌ مِنَ النَّارِ كُلِّهِمْ قَدْ اسْتَوْجَبُوا بِذُنُوبِهِمُ النَّارَ.

2- (2) 97- وَبِهَذَا الْإِسْنَادِ قَالَ: قَالَ عَلِيُّ بْنُ مُوسَى الرِّضَا عليه السلام مَنْ تَصَدَّقَ وَقْتُ افْطَارِ عَلَى مُسْكِينٍ بِرَغِيفٍ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ذَنْبَهُ وَكُتِبَ لَهُ ثَوَابُ عِتْقِ رَقَبَةٍ مِنْ وَلَدِ اسْمَاعِيلَ.

او می دهد.»

(1) 98- حضرت رضا علیه السلام فرمود: «هرکس هنگام افطار بگوید: «خدایا، ما با توفیق تو و برای تو روزه گرفتیم و با روزی تو به دستور تو افطار کردیم، پس

تو روزه ما را قبول کن و مارا بیامرز، همانا تو بخشنده و مهربان هستی»،
خداوند گناهانی را که آن شخص در بین روزه خود انجام داده و نقصانی در
روزه او وارد شده است را می آمرزد.»

روزه روز آخر ماه شعبان

(2)99- امیرالمؤمنین علیه السلام در باره روزی که معلوم نیست روز آخر ماه شعبان است و یا اول ماه رمضان فرمود: «من یک روز از ماه شعبان را روزه بگیرم بیشتر دوست می دارم تا این که یک روز از ماه رمضان را افطار کنم (و روزه نگیرم).»

مترجم گوید: مقصود امام علیه السلام این است که روزه روز شک واجب
1- (1)98- و بهذا الاسناد قال: قال علی بن موسی الرضا علیه السلام : من قال عند إفطاره: «اللهم لك صمنا بتوفيقك و علی رزقك افطرنّا بامرک فتقبله منّا و اغفر لنا انک انت الغفور الرحیم» غفر الله ما ادخل علی صومه من النقصان بذنوبه.
2- (2)99- حدّثنا محمد بن الحسن بن احمد بن الولید رضی الله عنه قال: حدّثنا الحسن بن ایان عن الحسن بن سعید عن ابراهیم بن اَبی البلاد عن اَبیه رفعه إلى أمير المؤمنين علیه السلام انه سئل عن اليوم المشکوک فيه فقال: أصوم یوما من شعبان أحب إلى من أن أفطر یوما من شهر رمضان.

نیست و حرام است کسی آن روز را به قصد ماه رمضان روزه بگیر، لکن اگر به قصد آخر ماه شعبان روزه بگیرد و سپس روشن شود که آن روز از ماه رمضان بوده کفایت می کند و قضای آن روز واجب نیست و اگر معلوم نشود و یا معلوم شود که روز آخر ماه شعبان بوده آن روزه پاداش روزه ماه شعبان را خواهد داشت.

(1)100- سماعه بن مهران می گوید: از امام صادق علیه السلام در باره مردی که روز اول ماه رمضان را روزه گرفته و نمی دانسته که آن روز روز آخر ماه شعبان

است و یا اول ماه رمضان سؤال نمودم. آن حضرت فرمود: «این مرد موفق به این روزه شده و قضایی برعهده او نیست.»

مترجم گوید: فقها فرموده اند روزه یوم الشک به قصد ماه رمضان حرام است، لکن بعضی از فقها طبق این روایت فرموده اند اگر این روز را به صورت مردد روزه بگیرد و بگوید: اگر از ماه رمضان است روزه ماه رمضان باشد و اگر از ماه شعبان است روزه ماه شعبان باشد، جایز و صحیح خواهد بود.

1- (1)100- و بهذا الاسناد عن الحسين بن سعيد عن عثمان بن عيسى عن سماعة بن مهران قال: سألت أبا عبد الله عليه السلام عن رجل صام أول يوم من شهر رمضان و هو شك لا يدري أمن شعبان أم من رمضان؟ و كان من شهر رمضان فقال: هو يوم وفق لأقضاء له.

خطبه امیرالمؤمنین علیه السلام در باره فضیلت ماه رمضان

101(1) - امام صادق علیه السلام ، از پدرانش، از امیرالمؤمنین علیه السلام نقل نموده که آن حضرت در روز اول ماه رمضان در مسجد کوفه خطبه ای خواند و حمد و ثنای الهی را به بهترین و زیباترین عبارت بیان نمود و بر محمد و آل آن حضرت علیهم السلام درود فرستاد و سپس فرمود: «ای مردم! این ماه را خداوند بر سایر ماه ها شرافت داده؛ همانند شرافت ما خانواده بر سایر مردم، و این ماه ماهی است که درهای رحمت خداوند در آن باز است و درهای دوزخ بسته است، و این ماهی است که خداوند ندای بندگان خود را در آن می شنود و دعاهاى آنان را مستجاب می کند و به اشک مؤمن

1- 101(1) - حدّثنا احمد بن هارون الفامی رضی الله عنه قال: حدّثنی محمد بن عبد الله بن جعفر بن جامع عن أبيه عن هارون بن مسلم عن مسعدة الرّبعی عن الصادق جعفر بن محمد عن أبيه عن آبائه علیهم السلام قال: خطب أمير المؤمنين علیه السلام فی أوّل یوم من شهر رمضان فی مسجد الکوفه فحمد الله بأفضل الحمد و أشرفها و أبلغها و اثنی علیه بأحسن الثناء و صلّى علی محمد نبیّه صلی الله علیه و آله ثمّ قال: أيّها الناس: إنّ هذا الشهر شهر فضله الله علی سائر الشهور كفضلنا اهل البيت علی سائر الناس و هو شهر یفتح فیہ ابواب السماء و ابواب الرحمة و یغلق فیہ ابواب النیران و هو شهر یسمع فیہ النداء و یتستجاب فیہ الدعاء و یرحم فیہ البکاء و هو شهر فیہ لیله نزلت الملائکة فیها من السماء فتسلم علی الصائمین و الصائمات باذن ربهم الی مطلع الفجر و هی لیله قدر فیها ولایتی قبل أن خلق آدم علیه السلام بالفی عام صیام یومها أفضل من صیام ألف شهر و العمل فیها أفضل من العمل فی ألف شهر،

روزه دار در این ماه تَرَحُّم می کند و در این ماه شبی است که ملائکه در آن به زمین فرود می آیند و با اذن پروردگار خود تا صبح به روزه داران سلام می کنند و آن شب قدر است که ولایت من دوهزار سال قبل از خلقت آدم عَلَيْهِ السَّلَام در آن تقدیر و تثبیت شده است و روزه روز قدر و عبادت در آن بهتر از عبادت در هزار ماه است

(1) سپس فرمود: «ای مردم! خورشید در این ماه همراه با رحمت بر روزه داران طلوع می کند؛ چنان که ماه نیز در این ماه همراه رحمت بر آنان طلوع می نماید؛ و هیچ شب و روزی در این ماه نیست جز آن که از طرف خداوند بر این امت از آسمان احسان و رحمت الهی پخش می شود و این نثار خداوند است بر آنان. پس کسی که در این ماه از نثار الهی به بدره ای دست یابد در قیامت مورد اکرام خدا خواهد بود و اکرام خداوند چیزی جز بهشت نخواهد بود.

1- (1) أَيُّهَا النَّاسُ انْ شَمُوسُ شَهْرِ رَمَضَانَ لِتَطْلُعَ عَلَى الصَّائِمِينَ وَ الصَّائِمَاتِ وَ انْ اقْمَارُهُ لِيَطْلُعَ عَلَيْهِمُ بِالرَّحْمَةِ وَ مَا مِنْ يَوْمٍ وَ لَيْلَةٍ مِنَ الشَّهْرِ إِلَّا وَ الْبَرُّ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى يَنْتَازِرُ مِنَ السَّمَاءِ عَلَى هَذِهِ الْأُمَمَةِ فَمَنْ ظَفَرَ مِنْ نَثَارِ اللَّهِ بِدَرَةٍ كَرَّمَ عَلَى اللَّهِ يَوْمَ يَلْقَاهَا وَ مَا كَرَّمَ عَبْدٌ عَلَى اللَّهِ إِلَّا جَعَلَ الْجَنَّةَ مَثْوَاهُ عِبَادَ اللَّهِ إِنْ شَهِرْكَ لَيْسَ كَالشُّهُورِ أَيَّامُهُ أَفْضَلُ الْأَيَّامِ وَ لَيَالِيهِ أَفْضَلُ اللَّيَالِي وَ سَاعَاتُهُ أَفْضَلُ السَّاعَاتِ هُوَ شَهْرُ الشَّيَاطِينِ فِيهِ مَغْلُولُهُ مَحْبُوسُهُ هُوَ شَهْرُ يَزِيدُ اللَّهَ فِيهِ الْأَرْزَاقَ وَ الْآجَالَ وَ يَكْتُبُ فِيهِ وَ فِدَ بَيْتُهُ وَ هُوَ شَهْرُ يَقْبَلُ أَهْلَ الْإِيمَانِ بِالْمَغْفِرَةِ وَ الرِّضْوَانِ وَ الرُّوحِ وَ الرِّيحَانِ وَ مَرْضَاتِ الْمَلِكِ الدِّيَانِ.

(1) سپس فرمود: «ای بندگان خدا! این ماه مانند ماه های دیگر نیست. همانا روزهای آن بهترین روزها و شب های آن بهترین شب ها و ساعت های آن بهترین ساعت هاست، و این ماه ماهی است که شیاطین در آن در غل و محبوس

هستند، و خداوند ارزاق و عمرهای مردم را در آن زیاد می کند و نام حجاج خانه خدا در آن نوشته می شود، و این ماهی است که با آمرزش و خشنودی خدا و روح و ریحان و شادی به طرف اهل ایمان می آید.»

(2) سپس فرمود: «ای روزه دار! تدبیر و اندیشه ای در کار خود بکن. که

1- (1) أَيُّهَا الصَّائِمُ تدبر امرک فانک فی شهرک هذا ضیف ربّک انظر کیف تكون فی لیلک و نهارک و کیف تحفظ جوارحک عن معاصی ربّک، انظر أن لا تكون باللیل نائما و بالنهار غافلا فینقضی شهرک و قد بقی علیک وزرک فتكون عند استیفاء الصائمین اجورهم من الخاسرین و عند فوزهم بکرامه ملیکهم من المحرومین و عند سعادتهم بمجاوره ربهم من المطرودین أَيُّهَا الصَّائِمُ إن طردت عن باب ملیکک فأیّ باب تقصد و ان حرمک ربّک فمن ذا الذی یرزقک و ان اهانک فمن ذا الذی یکرمک و إن أذلّک فمن ذا الذی یعزک و إن خذلک فمن ذا الذی ینصرک و إن لم یقبلک فی زمره عبیده فإلی من ترجع بعبودیّتک و إن لم یقلک عثرتک فمن ترجو لغفران ذنوبک و إن طالبک بحقّه فماذا یکون حجتک.

2- (2) أَيُّهَا الصَّائِمُ تقرب إلى الله بتلاوه کتابه فی لیلک و نهارک فان کتاب الله شافع مشفع یشفع یوم القیامه لأهل تلاوته فیعلمون درجات الجنّه بقراءه آیاته، بشر أَيُّهَا الصَّائِمُ فانک فی شهر صیامک فیهِ مفروض و نفسک فیهِ تسبیح و نومک فیهِ عبادۀ و طاعتک فیهِ مقبوله و ذنوبک فیهِ مغفوره و اصواتک فیهِ مسموعه و مناجاتک فیهِ مرحومه و لقد سمعت حبیبی رسول الله ﷺ یقول:

تو در این ماه میهمان پروردگار خود هستی. پس بنگر که در شب و روز آن چگونه خواهی بود و چگونه خود را از نافرمانی خداوند حفظ می کنی؟ پس خوب بیندیش که شب را به خواب و روز را به غفلت تمام نکنی و بترس که این ماه بگذرد و هنوز گناهان تو بر دوش تو مانده باشد و هنگامی که روزه دارها

در پایان این ماه مزد خود را می گیرند تو از زیانکاران باشی و چون خداوند به آنان انعام می دهد تو محروم باشی و چون آنان در اثر عبادت و بندگی او سعادتمند می شوند تو از رانده شده ها باشی.»

(1) سپس فرمود: «ای روزه دار! اگر در این ماه از خانه پروردگارت رانده شوی به در خانه چه کسی رو می کنی؟ و اگر خداوند تو را در این ماه از رحمت خود محروم نمود چه کسی به تو روزی خواهد داد؟ و اگر مورد اهانت او واقع شدی چه کسی می تواند تو را گرامی بدارد؟ و اگر او تو را ذلیل نمود چه کسی تو را عزیز خواهد نمود؟ و اگر تو را به خود واگذار نمود چه کسی تو را یاری خواهد نمود؟ و اگر تو را در زمره بندگان خود نپذیرفت به چه کسی در بندگی خود مراجعه خواهی نمود و اگر از لغزش های تو گذشت نکرد به چه کسی برای آمرزش گناهان خود امیدوار می شوی؟ و اگر حق خود را از تو مطالبه نمود چه حجتی در مقابل او خواهی داشت؟

1- (1) إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى عِنْدَ فِطْرِ كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ عَتَقَ مِنَ النَّارِ لَا يَعْلَمُ عَدَدَهُمْ إِلَّا اللَّهُ هُوَ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَهُ فَإِذَا كَانَ آخِرَ لَيْلَةٍ مِنْهُ أَعْتَقَ فِيهَا مِثْلَ مَا أَعْتَقَ فِي جَمِيعِهِ، فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ مِنْ هَمْدَانَ فَقَالَ:

سپس فرمود: «ای روزه دار! با تلاوت قرآن در شب و روز (ماه رمضان) به خدای خود تقرب بجوی، همانا کتاب خدا در روز قیامت برای اهل خود شفاعت می کند و شفاعت او پذیرفته می شود و مردم درجات بهشت را با تلاوت قرآن به دست می آورند. ای روزه دار! بشارت باد تو را! همانا تو در ماه صیام هستی و روزه بر تو واجب گردیده است. و نفس تو (که روزه دار هستی) در این ماه تسبیح خداوند است و خواب تو در این ماه عبادت است و عبادت

تو مقبول است و گناهان تو بخشوده است و دعای تو مستجاب است و مناجات تو مورد عنایت و رحمت خداوند است.»

سپس فرمود: «همانا من از حبیب خود رسول خدا ﷺ شنیدم که می فرمود: خداوند هنگام افطار ماه رمضان عده ای را از آتش دوزخ آزاد می کند که عدد آنان را جز خدا کسی نمی داند و چون آخرین شب ماه رمضان می رسد در آن شب خداوند به اندازه ای که در همه ماه رمضان از آتش دوزخ آزاد نموده آزاد خواهد نمود.»

(1) پس مردی از اهل همدان برخاست و گفت: یا امیرالمؤمنین! از آنچه از حبیب خود رسول خدا ﷺ شنیده ای بیش از این بیان کن.

1- (1) یا امیرالمؤمنین زدنا مما حدثک به حبیبک فی شهر رمضان فقال: نعم سمعت أخی و ابن عمی رسول الله ﷺ يقول: من صام شهر رمضان فحفظ فيه نفسه من المحارم: دخل الجنة قال الهمدانی: یا امیرالمؤمنین زدنا مما حدثک به أخوک و ابن عمک فی شهر رمضان قال: نعم سمعت خلیلی رسول الله ﷺ يقول: من صام رمضان ایمانا و احتسابا دخل الجنة قال الهمدانی.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: «آری، شنیدم از برادر و پسرعم خود رسول خدا ﷺ که می فرمود: هرکس ماه رمضان را روزه بگیرد و در آن ماه خود را از محارم الهی باز دارد داخل بهشت خواهد شد.»

(1) مرد همدانی گفت: بیش از این بگو! امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: «آری، شنیدم از خلیل خود رسول خدا ﷺ که می فرمود: هرکس از روی ایمان و خلوص ماه رمضان را روزه بگیرد داخل بهشت خواهد شد.»

(2) مرد همدانی گفت: یا امیرالمؤمنین! بیش از این برای ما بگو! امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: «آری، شنیدم از سید اولین و آخرین - رسول خدا ﷺ - که می

فرمود: هرکس ماه رمضان را روزه بگیرد و در هیچ شبی از شب های آن باحرام افطار نکند داخل بهشت خواهد شد.»

مرد همدانی گفت: یا امیرالمؤمنین! بیش از این بگو! امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: «آری، شنیدم از افضل پیامبران و مرسلین و ملائکه مقربین که

1- (1) یا امیرالمؤمنین زدنا ممّا حدّثک به خلیک فی هذا الشهر فقال: نعم سمعت سیّدالأولین و الآخین رسول الله صلی الله علیه و آله یقول: من صام رمضان فلم یفطر فی شیء من لیالیه علی حرام دخل الجنّه،

2- (2) فقال الهمدانی: یا امیرالمؤمنین زدنا ممّا حدّثک به سیّدالأولین و الآخین فی هذا الشهر فقال: نعم سمعت أفضل الأنبياء والمرسلین و الملائکه المقربین یقول: انّ سیّد الوصیین یقتل فی سیّد الشهور فقلت یا رسول الله و ما سیّد الشهور و من سیّد الوصیین قال: أمّا سیّد الشهور ف شهر رمضان و أمّا سیّد الوصیین فانت یا علیّ فقلت یا رسول الله فإنّ ذلك لكائن؟ قال: ای و ربّی إنّه ینبعث أشقی أمّتی شقیق عاقر ناقه ثمود ثمّ یضربک ضربه علی فرقک تخضب منها لحیتک فأخذ الناس بالبكاء و النحیب فقطع علیه السلام خطبته و نزل.

می فرمود: همانا سید اوصیا در سید ماه ها شهید خواهد شد. پس من گفتم: یا رسول الله! سیّد و آقای ماها و سیّد و آقای اوصیا کدام است؟ رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: أمّا سیّد و آقای ماه ها ماه رمضان است و اما سید و آقای اوصیا تو هستی یا علی! پس من گفتم: یا رسول الله! آیا این خبر به وقوع می پیوندد؟ فرمود: آری، به خدا سوگند، چنین خواهد شد و شقی ترین امت من که همتای پی کننده ناقه صالح علیه السلام است حرکت خواهد نمود و ضربتی بر فرق تو خواهد زد که محاسن تو به خون سرت خضاب می شود.»

پس مردم شروع به گریه و ناله نمودند و امیرالمؤمنین علیه السلام خطبه خود را
قطع نمود و از منبر پایین آمد.

نورانیّت ماه رمضان بین ماه های دیگر

(102(1) - عبدالله بن عامر، از پدر خود، از حضرت رضا علیه السلام نقل نموده

1 - (102(1) - حدّثنا الحسن بن أحمد بن ادريس عن أبيه عن عبدالله بن عامر قال: حدّثني أبي عن الرضا علیه السلام أنّه قال: إذا كان يوم القيامة زفّت الشهور إلى الحشر يقدمها شهر رمضان عليه من كلّ زينه حسنه فهو بين الشهور يومئذ كالقمر بين الكواكب فيقول اهل الجمع بعضهم لبعض: وددنا لو عرفنا هذه الصور فينادى مناد من عندالله جل جلاله: يا معشر الخلائق هذه صور الشهور التي عدّتها عندالله إثنا عشر شهرا في كتاب الله يوم خلق السموات والأرض سيّدها و أفضلها شهر رمضان ابرزتها لتعرفوا فضل شهرى على سائر الشهور و ليشفع للصائمين من عبادى و إمائى و اشفعه فيهم.

که فرمود: «هنگامی که قیامت برپا می گردد همه ماه ها به صورت زیبایی در محشر حاضر می شوند، در حالی که ماه مبارک رمضان با تمام زیبایی از جلو حرکت می کند و مانند ماه در میان ستارگان نورانیت دارد. پس اهل محشر می گویند: ای کاش می دانستیم این صورت های زیبا کیانند؟ پس ندایی از سوی پروردگار می رسد که: ای مردم! این صورت ماه هایی است که خداوند در قرآن آنان را از زمان خلقت آسمان ها و زمین دوازده ماه معرفی نموده است و با شرافت ترین و آقای همه آنها ماه مبارک رمضان است. من آنها را ظاهر نمودم تا شما فضیلت ماه من را (ماه رمضان را) بر سایر ماه ها بدانید. و امروز او در حق روزه داران از بندگان من شفاعت می کند و من شفاعت او را می پذیرم.»

شرط قبولی نماز و زکات و روزه و حج

103(1)- عمار ساباطی می گوید: امام صادق علیه السلام فرمود: «چون روز

قیامت فرا می رسد، نخستین چیزی که از بنده خدا پرسیده می شود

1- 103(1)- حدّثنی محمد بن موسی رحمه الله قال: حدّثنی عبدالله بن

جعفر الحمیری عن محمد بن الحسین بن أبی الخطّاب عن الحسن بن محبوب عن هشام بن سالم عن عمار الساباطی عن أبی عبدالله علیه السلام قال: أوّل ما یسئل عنه العبد اذا وقف بین یدی الله عزّوجلّ الصلوات المفروضات و عن الزکاه و عن الصیام المفروض و عن الحجّ و عن ولایتنا أهل البیت فان أقرب ولایتنا ثمّ مات علیها قبلت منه صلاته و صومه و زکاته و حجه فان لم یقر بولایتنا بین یدی الله عزّوجلّ لم یقبل منه شیئا من أعماله.

نمازهای واجب است، و سپس از زکات و از روزه واجب و از حج و از ولایت ما خاندان نبوت سؤال خواهد شد. پس اگر کسی با اقرار به ولایت ما از دنیا رفته باشد نماز و روزه و زکات و حج او پذیرفته می شود و اگر در پیشگاه خداوند به ولایت ما اقرار نکند هیچ کدام از اعمال او پذیرفته نمی شود.»

دعاهای مستجاب

(1) 104- امام صادق علیه السلام ، از پدرانش، از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل می فرماید که آن حضرت فرمود: دعای چهار دسته از مردم مستجاب می گردد و درهای آسمان برای آنان گشوده می شود و دعایشان به عرش الهی می رسد:

1- دعای پدر در حق فرزند خود؛ 2- دعا و نفرین مظلوم در حق ظالم؛ 3- دعای معتمر (کسی که عمره به جا می آورد) تا وقتی که باز گردد؛ 4- دعای روزه دار تا وقتی که افطار کند.»

1- (1) 104- حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ الْوَلِيدِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الصَّفَّارُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِي الْخَطَّابِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ طَلْحَةَ النَّهْدِيِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ عليهم السلام قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَرْبَعَةٌ لَا تَرُدُّ لَهُمْ دَعْوُهُ وَتُفْتَحُ لَهَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَتَصِيرُ إِلَى الْعَرْشِ، دَعَا الْوَالِدِ لَوْلَدِهِ، وَ الْمَظْلُومِ عَلَى مَنْ ظَلَمَهُ وَ الْمُعْتَمِرِ حَتَّى يَرْجِعَ وَ الصَّائِمِ حَتَّى يَفْطُرَ.

(1) 105- سلیمان دیلمی می گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که می فرمود: «زمستان، بهار (عبادت) مؤمن است که از شب های طولانی آن برای عبادت و از روزهای کوتاه آن برای روزه گرفتن استفاده می کند.»

(2) 106- مفضل می گوید: امام صادق علیه السلام فرمود: «اسلام بر پنج پایه و اساس بنا گردیده است: بر نماز و زکات و روزه و حج و ولایت امیرالمؤمنین و امامان از فرزندان آن حضرت صلوات الله علیهم اجمعین.»

خواب رسول ﷺ خدا در باره آثار اعمال نیک

107(3) - عبدالرحمان بن هبیره می گوید: روزی خدمت رسول

1- 105(1) - حدَّثنا مُحَمَّدُ بن الحسن بن أحمد بن الوليد رضى الله عنه قال:

حدَّثنا احمد بن ادريس قال: حدَّثنا مُحَمَّدُ بن احمد بن يحيى بن عمران الأشعري عن إبراهيم بن اسحاق النهاوندى عن مُحَمَّدُ بن سليمان الديلمي عن أبيه قال: سمعت الصادق عليه السلام يقول: الشتاء ربيع المؤمن يطول فيه ليله فيستعين به على قيامه و يقصر فيه نهاره فيستعين به على صيامه.

2- 106(2) - حدَّثنا مُحَمَّدُ بن موسى بن المتوكل قال: حدَّثنا على بن الحسين

السعدآبادى عن أحمد بن أبي عبد الله عن أبيه عن مُحَمَّدُ بن سنان عن المفضل بن عمر عن الصادق جعفر بن محمد عليه السلام قال: بنى الاسلام على خمس دعائم على الصلاة و الزكاة و الصوم و الحجّ و ولايه أمير المؤمنين و الائمه من ولده صلوات الله عليهم.

3- 107(3) - حدَّثنا صالح بن عيسى العجلي قال: حدَّثنا مُحَمَّدُ بن على بن

على قال: حدَّثنا مُحَمَّدُ بن الصلت قال: حدَّثنا مُحَمَّدُ بن بكير قال: حدَّثنا عباد بن عباد المهلبى قال: حدَّثنا سعد بن عبد الله عن هلال بن عبد الله عن يعلى بن زيد بن جذعان عن سعيد بن المسيّب عن عبدالرحمن بن هبیره قال: كنا عند رسول الله ﷺ يوما فقال:

خدا ﷺ نشسته بودیم. رسول خدا ﷺ فرمود: «دیشب در خواب عجایبی

را دیدم.» پس ما گفتیم: فدای شما شود جان و اهل و اولاد ما! آنچه در خواب دیده اید را برای ما بیان فرمایید. رسول خدا ﷺ فرمود:

«من دیشب در خواب مردی از امت خود را دیدم که ملک الموت برای گرفتن جان او آمده بود، پس احسان او به پدر و مادر آمد و ملک الموت را از او دفع نمود.

(1) و مردی را دیدم از امت خود که گرفتار عذاب قبر بود، پس وضوی او آمد و او را نجات داد. و مردی را دیدم از امت خود که شیاطین او را احاطه نموده بودند، پس نماز او آمد و او را نجات داد. و مردی را از امت خود دیدم که از تشنگی بی تاب بود و هرچه می خواست وارد بر حوض شود او را منع می کردند، پس روزه او در ماه

1- (1) رأیت البارحه عجایب قال: فقلنا یا رسول الله و ما رأیت حدّثنا فداک أنفسنا و اهلونا و أولادنا فقال: رأیت رجلا من أمّتی قد أتاه ملک الموت لقبض روحه فجاءه بره بوالدیه فمنعه منه و رأیت رجلا من أمّتی علیه عذاب القبر فجاءه و ضوئه فمنعه منه و رأیت رجلا من أمّتی قد احتوشته الشیاطین فجاءه ذکر الله عزّوجلّ فنجاه من بینهم و رأیت رجلا من أمّتی قد احتوشته ملائکة العذاب فجاءه صلاته فمنعته منهم و رأیت رجلا من أمّتی یلهث عطشا کما ورد حوضا منع فجاءه صیام رمضان فسقاه و ارواه و رأیت رجلا من أمّتی و النبیین رمضان آمد و او را سیرآب نمود. و مردی را دیدم از امت خود که هرچه می خواست داخل جمعیت پیامبران ﷺ برود او را منع می کردند، پس غسل جنابت او آمد و او را گرفت و در کنار من قرارش داد.

(1) و مردی را از امت خود دیدم که اطراف او را تاریکی احاطه نموده بود، پس حج و عمره او آمدند و او را از تاریکی نجات دادند و وارد نور نمودند. و مردی را از امت خود دیدم که با مؤمنین سخن می گفت و آنان با او سخن نمی گفتند، پس صله رحم او آمد و گفت: ای مؤمنین! با او سخن بگویید، او اهل

صله رحم بوده است، پس مؤمنین با اوسخن گفتند و او را بین خود قرار دادند و با او مصافحه نمودند. و مردی را از امت خود دیدم که با دست و صورت خود مقابل آتش و شراره آن قرار گرفته بود و می کوشید تا خود را از آتش نجات دهد، پس راستگویی او آمد و بر سر او سایه افکند و او را از آتش نجات داد.

1- (1) حلقا حلقا کَلَّمَا أَتَى حَلَقَهُ طَرْدُ فِجَائِهِ اغْتَسَالُهُ مِنَ الْجَنَابَةِ فَأَخَذَهُ بِيَدِهِ فَاجْلَسَهُ إِلَى جَنْبِي وَرَأَيْتُ رَجُلًا مِنْ أُمَّتِي مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ ظَلَمَهُ وَ مِنْ خَلْفِهِ ظَلَمَهُ وَ عَنْ يَمِينِهِ ظَلَمَهُ وَ عَنْ شِمَالِهِ ظَلَمَهُ وَ مِنْ تَحْتِهِ ظَلَمَهُ مُسْتَنْقِعًا فِي الظُّلْمَةِ فِجَاءَهُ حُجَّهً وَ عَمْرَتَهُ فَأَخْرَجَاهُ مِنَ الظُّلْمَةِ وَ أَدْخَلَاهُ النُّورَ وَ رَأَيْتُ رَجُلًا مِنْ أُمَّتِي يَكَلِّمُ الْمُؤْمِنِينَ فَلَا يَكَلِّمُونَهُ فِجَائِهِ صَلَاتُهُ الرَّحِمَ قَالَ: يَا مَعْشَرَ الْمُؤْمِنِينَ كَلِّمُوهُ فَإِنَّهُ كَانَ وَاصِلًا لِرَحْمَةِ فَكَلَّمَهُ الْمُؤْمِنُونَ وَ صَافَحُوهُ وَ كَانَ مَعَهُمْ وَ رَأَيْتُ رَجُلًا مِنْ أُمَّتِي يَتَّقِي حَرَّ النَّارِ وَ شَرَرَهَا بِيَدِهِ وَ وَجْهَهُ فِجَائَتُهُ صَدَقْتُهُ فَكَانَ ظَلًّا عَلَى رَأْسِهِ وَ

(1) و مردی را از امت خود دیدم که شعله های آتش از هر سو او را گرفته بود، پس امر به معروف و نهی از منکر او آمدند و او را نجات دادند و بین ملائکه رحمت قرار دادند. و مردی را از امت خود دیدم که با سر زانوهای خود حرکت می کند و بین او و بین رحمت خدا حجابی قرار گرفته است، پس اخلاق نیک او آمد و دست او را گرفت و او را داخل در رحمت خدا نمود. و مردی را از امت خود دیدم که لب پرتگاه دوزخ قرار گرفته بود، پس امید او به رحمت خدا آمد و او را نجات داد؛ و مردی را از امت خود دیدم که در آتش دوزخ سقوط نمود، پس اشک های او از خوف خدا آمد و او را نجات داد.

(2) و مردی را از امت خود دیدم که بر روی صراط مانند شاخه ای که باد 1- (1) سترای علی وجهه و رأیت رجلاً من أمتی قد اخذته الزبانية من كل مكان فجاءه أمره بالمعروف و نهيه عن المنكر فخلّصاه من بينهم فجعلاه مع

ملائكه الرحمه و رأيت رجلا من أمتي جاثيا على ركبتيه بينه و بين رحمه الله حجاب فجاءه حسن خلقه فأخذ بيده فأدخله في رحمه الله و رأيت رجلا من أمتي قائما على شفيع جهنم فجاءه رجائه من الله عزوجل فاستنقذه من ذلك و رأيت رجلا من أمتي قد هوى في النار فجاءته دموعه التي بكى من خشيه الله فاستخرجه من ذلك ،

2- (2) و رأيت رجلا من أمتي على الصراط يرتعدكما ترتعد السعفه في يوم ريح عاصف فجاءه حسن ظنه بالله فسكن رعدته و مضى على الصراط و رأيت رجلا من أمتي على الصراط يرجف احيانا و يحيد احيانا و يتعلق احيانا فجاءته صلوته على فاقامته على قدميه و مضى على الصراط و رأيت رجلا من أمتي انتهى الى ابواب الجنه كلما انتهى الى باب اغلق فجاءته شهاده ان لا اله الا الله صادقا فافتتحت الابواب و دخل الجنه.

تند او را حرکت دهد ساعتی آرام و ساعتی لرزان بود، پس حسن ظنّ و گمان نیک او به خدا آمد و او را آرام نمود و از صراط عبور کرد؛

و مردی را دیدم از امت خود که بر روی صراط گاهی می لرزید و گاهی آرام بود و گاهی آویزان می گردید، پس صلوات او بر من آمد و او را استوار نمود تا از صراط عبور کرد. و مردی را از امت خود دیدم که هرچه خود را به یکی از درهای بهشت می رساند آن در به روی او بسته می گردید، پس شهادت او به یگانگی خداوند از روی صدق آمد و درهای بهشت به روی او گشوده شد و داخل بهشت گردید.»

(1)مرحوم صدوق می فرماید: من این حدیث را به این خاطر در اینجا ذکر نمودم که نام روزه ماه رمضان در آن برده شده بود.

کسی که ماه رمضان را درک کند و آمرزیده نشود

108(2) - جابر بن عبدالله انصاری می گوید: روزی رسول خدا

ﷺ

1- (1) قال مصنف هذا الكتاب رضى الله عنه: ذكرت هذا الحديث في هذا

الموضع لما فيه من ذكر صوم شهر رمضان.

2- 108(2) - حدثنا أبي رحمه الله قال: حدثنا سعد بن عبدالله قال: حدثنا

أحمد بن أبي عبدالله البرقي عن أبيه عن محمد بن زياد عن عصام بن زيد عن محمد بن المنكدر (المكندر) عن جابر بن عبدالله الانصاري قال: ان رسول الله

ﷺ رقى المنبر فقال: آمين إلى أن رقى الدرجة الأولى ثم رقى الثانيه فقال:

آمين ثم رقى الدرجة الثالثه فقال: آمين فقالوا: يا رسول الله قلت: آمين ثلاث

مرات فقال: جئني جبرئيل ﷺ فقال: شقى عبد ذكرت عنده فلم يصل عليك

فقلت: آمين ثم قال: شقى عبد ادرك شهر رمضان فانسلك عنه و لم يغفرله فقلت:

آمين ثم قال: شقى عبد أدرك و الديه او احدهما فلم يدخله الجنة فقلت: آمين.

بالای منبر رفت و چون قدم به پله اول منبر گذارد فرمود: «آمّین!» و چون

قدم به پله دوم گذارد فرمود: «آمّین!» و چون قدم به پله سوم گذارد فرمود:

«آمّین!» پس اصحاب گفتند: یا رسول الله! برای چه سه مرتبه آمّین فرمودید؟

رسول خدا ﷺ فرمود: «جبرئیل ﷺ آمد و گفت: از رحمت خدا دور است

کسی که نام تو را بشنود و بر تو صلوات نفرستد، پس من گفتم: آمّین! سپس

جبرئیل ﷺ گفت: از رحمت خدا دور است کسی که ماه رمضان را درک کند و

آمرزیده نشود، پس من گفتم: آمّین! و چون قدم بر پله سوم گذاردم جبرئیل

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ گفت: از رحمت خدا دور است بنده ای که پدر و مادر خود و یا یکی از آنان را درک کند و داخل بهشت نشود، پس من گفتم: آمین!»

متصل نمودن روزه ماه شعبان به ماه رمضان

(1)109- حسن بن فضال از حضرت رضا علیه السلام نقل نموده که فرمود:

1- (1)109- حدّثنا محمد بن إبراهيم بن اسحاق قال: حدّثنا احمد بن محمد الكوفي عن علي بن الحسن بن علي بن فضال عن أبيه عن أبي الحسن علي بن موسى الرضا عليه السلام قال: من صام ثلاثة ايام من آخر شعبان و وصلها بشهر رمضان كتب الله له صوم شهرين متتابعين و من صام رمضان إيماناً واحتساباً خرج من الذنوب كيوم ولدته أمه قال عليه السلام حدّثني أبي عن جده عليه السلام ان رسول الله صلى الله عليه وآله قال: من أدرك شهر رمضان فلم يغفر له فأبعده الله و من أدرك ليلة القدر فلم يغفر له فأبعده الله و من ذكرت عنده فصلى علىّ و لم يغفر له فأبعده الله قيل يا رسول الله: كيف يصلي عليك و لم يغفر له فقال عليه السلام: إن العبد إذا صلّى علىّ و لم يصل علىّ الى لفت تلك الصلاة و ضرب بها وجهه و إذا صلّى علىّ و علىّ آلى غفرله.

«هرکس سه روز از آخر ماه شعبان را روزه بگیرد و آن را به ماه رمضان متصل نماید خداوند پاداش دو ماه روزه متوالی برای او می نویسد؛ و هرکس ماه رمضان را از روی ایمان و خلوص روزه بگیرد از گناهان خود خارج می شود مانند روزی که از مادر متولد شده است.» سپس فرمود: پدرم از جد خود علیه السلام نقل نموده که رسول خدا صلى الله عليه وآله فرمود: «کسی که ماه رمضان را درک کند و آمرزیده نشود از رحمت خدا دور است، و کسی که شب قدر را درک کند و آمرزیده نشود از رحمت خدا دور است، و کسی که نام مرا بشنود و بر من صلوات بفرستد و آمرزیده نشود از رحمت خدا دور است.» گفته شد: یا رسول الله! چگونه بر تو صلوات می فرستد و آمرزیده نمی شود؟ رسول خدا صلى الله عليه وآله

فرمود: «اگر بنده ای بر من صلوات بفرستد و بر آل من صلوات نفرستد صلوات او پیچیده می شود و بر صورت او زده می شود و اگر بر من و آل من صلوات بفرستد آمرزیده خواهد شد.»

(1)110- هارون بن مسلم، از امام صادق عليه السلام، از پدرانش، از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل نموده که فرمود: «ماه شعبان ماه من است و ماه رمضان ماه خداست. پس کسی که یک روز از ماه من را روزه بگیرد بهشت برای او واجب می گردد، و کسی که دو روز از آن را روزه بگیرد در قیامت از رفقای پیامبران و صدیقین و شهدا و صالحین خواهد بود، و کسی که سه روز از آن را روزه بگیرد او در درجات بهشتی همنشین من خواهد بود؛ و کسی که همه ماه شعبان را روزه بگیرد و آن را به ماه رمضان متصل کند برای او توبه از هر گناه کوچک و بزرگی خواهد بود؛ گرچه گناه او ریختن خون بی گناهی بوده باشد.»

1- (1)110- حدّثنا علی بن احمد بن علی بن عبدالله البرقی قال: حدّثنی اَبی عن جدّه أحمد بن اَبی عبدالله عن اَبیه عن ابن فضال عن هارون بن مسلم عن الصادق جعفر بن محمد عن آباءه عليهم السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله: شعبان شهر رمضان شهر الله تبارک و تعالی فمن صام من شهر یوما وجبت له الجنّه و من صام منه یومین کان من رفقاء النبیین و الصدیقین و الشهداء و الصالحین یوم القیامه و من صام ثلاثه ایّام کان معی فی درجتی یوم القیامه و من صام الشهر کلّه و وصله بشهر رمضان کان ذلک توبه له من کلّ ذنب صغیرا و کبیرا ولو من دم حرام.

چیزی بر روزه دار نوشته نمی شود تا افطار نماید

(1)111- سلیمان مروزی از حضرت رضا علیه السلام نقل نموده که فرمود: «کسی که ماه رمضان را از روی ایمان و خلوص روزه بگیرد گناهان گذشته و آینده او بخشیده می شود.» سپس فرمود: «بر روزه دار چیزی نوشته نمی شود تا افطار نماید، مشروط به آن که چیزی که روزه را باطل می کند انجام نداده باشد؛ چنان که بر حاجی نیز چیزی نوشته نمی شود تا از حج باز گردد، مشروط به آن که کاری که حج را باطل می کند انجام نداده باشد؛ و بر شخصی که در خواب است نیز چیزی نوشته نمی شود تا بیدار شود، مشروط به آن که حرامی را انجام نداده (2) باشد؛ و بر بچه صغیر نیز چیزی نوشته نمی شود تا وقتی که بالغ گردد؛ و بر مجاهد فی سبیل الله نیز چیزی نوشته نمی شود تا به منزل خود باز گردد، مشروط به

1- (1)111- حدّثنا محمد بن ابراهیم بن اسحاق قال: حدّثنا عبدالعزیز بن یحیی قال: حدّثنا محمد بن زکریا قال: حدّثنا أحمد بن أبی عبداللّٰه الکوفی عن سلیمان المروزی عن الرضا علی بن موسی علیه السلام أنّه قال: من صام شهر رمضان إیماناً و احتساباً غفرت له ذنوبه ما تقدّم من ذنبه و ما تأخّر و إنّ الصائم لا یجرى علیه القلم حتّٰی یفطر مالم یأت بشیء فینقض صومه و ان الحاج لا یجرى علیه القلم حتّٰی یرجع مالم یأت بشیء ینقض حجه و ان النائم لا یجرى علیه القلم حتّٰی یتنبه مالم یکن یأت علی حرام و إنّ الصبی لا یجرى علیه القلم حتّٰی یبلغ و إنّ المجاهد فی سبیل الله لا یجرى علیه القلم حتّٰی یعود إلی منزله مالم یأت بشیء ینقض جهاده و إنّ المجنون لا یجرى علیه القلم حتّٰی یفیک و إنّ

المريض لايجرى عليه القلم حتى يصح ثم قال عليه السلام : إنَّ سلعة الله رخيصة
فاشتروها قبل أن تغلو.

آن که کاری نکرده باشد که جهاد او را باطل نماید؛ و بر دیوانه نیز چیزی
نوشته نمی شود تا عاقل گردد؛ و بر مریض نیز چیزی نوشته نمی شود تا شفا
یابد.» سپس حضرت رضا عليه السلام فرمود: «(ای مردم!) متاع خداوند را در دنیا به
ارزانی می توان خرید. پس بکوشید تا قیمت آن بالا نرفته است آن را خریداری
کنید.»

بکوشید تا در ماه رمضان آمرزیده شوید

(1)112- امام حسن علیه السلام می فرماید: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «همانا بین

ماه شعبان و ماه شوال ماه رمضان است که در آن قرآن نازل شده و آن ماه

1- (1)112- حدّثنا علی بن احمد بن عبدالله بن احمد بن أبی عبدالله

البرقی قال: حدّثنی أبی عن جدّه احمد بن أبی عبدالله عن ابیه عن علی بن

الحسین البرقی: قال: حدّثنی أبی عن جدّه الحسن بن علی بن أبی طالب علیه السلام

قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله: إنّ بین شعبان و شوال شهر رمضان الذی أنزل فیهِ

القرآن و هو شهر الله تعالی ذکره و هو شهر البرکه و هو شهر المغفره و هو شهر

الرحمه و هو شهر التوبه و هو شهر الانابه و هو شهر قراءه القرآن و هو شهر

الاستغفار و هو شهر الصیام و هو شهر الدعاء و هو شهر العباده و هو شهر الطاعه

و هو شهر العتق من النار و الفوز بالجنّه من لم یغفر له فی شهر رمضان لم یغفر له

الی قابل فأیکم منتق (یثق) یبلوغ شهر رمضان قابل، صوموه صیام من یری انه

لا یصوم بعده ابدافکم من صائم له عاما أوّل أمسی عامکم هذا فی القبر مدفونا و

أصبح فی التراب وحیدا فريدا ینبّهکم الله من رقدہ الغافلین و غفرلنا و لکم يوم

الدين.

خدا و ماه برکت و آمرزش و رحمت و توبه و انابه و تلاوت قرآن و استغفار

و روزه و دعا و عبادت و طاعت و آزاد شدن از آتش دوزخ و رسیدن به بهشت

است، و کسی که در این ماه آمرزیده نشود آمرزیده نخواهد شد تا ماه رمضان

سال بعد برسد. پس کدام یک از شما اطمینان دارید که به ماه رمضان سال بعد

برسید؟ در این ماه مانند کسی روزه بگیرید که هرگز امید به روزه گرفتن بعد از

آن را نداشته باشد؛ چه بسا روزه داری در این سال روزه بگیرد و سپس در قبر
تنها به سر به برد (یعنی مرگ او فرا رسد).

خداوند ما را از خواب غفلت بیدار نماید و ما و شما را بیامرزد.»

آثار و برکات خواندن سوره قدر

(1)113- امام صادق علیه السلام می فرماید: از پدرم شنیدم که می فرمود: «هیچ

1- (1)113- حدّثنا محمّد بن موسی بن المتوکلّ رضی الله عنه قال: حدّثنا

محمّد بن أبی عبد الله الکوفی عن سهل بن زیاد عن الحسن بن عباس بن جریش
الرازی عن أبی جعفر محمّد بن علی بن موسی بن جعفر بن محمّد بن علی بن
الحسین بن علی بن أبی طالب علیه السلام عن أبیه عن جدّه علیه السلام قال: قال الصادق
علیه السلام: سمعت أبی علیه السلام: يقول: ما قرأ عبد إنا انزلناه ألف مرّة يوم الاثنين و ألف
مرّة يوم الخميس إلّا خلق الله تبارک و تعالی منها ملکا بدعی العوّی راحته اکبر
من سبع سماوات و سبع أرضین فی موضع کلّ ذرّه من جسده ألف شعره فی کلّ
شعره ألف لسان ينطق کلّ لسان لقوه السنه الثقلین يستغفر لقاریها و یضاعف الربّ
تعالی استغفار الفی سنه ألف مرّة.

بنده ای سوره «إنا انزلناه فی ليله القدر» را هزار مرتبه در روز دوشنبه و روز
پنج شنبه نمی خواند جز آن که خداوند از آن ملکی را به نام عوّی (و یا کلوسی
عری) خلق خواهد نمود که کفّ دست او از آسمان ها و زمین های هفتگانه
وسیع تر است و در هر ذره ای از بدن او هزار مو هست و هر مویی هزار زبان
دارد و با هر زبانی با قدرت جن و انس برای قرائت کننده خود استغفار می
نماید و خداوند نیز به اندازه پاداش استغفار دو هزار سال که هزار مرتبه تکرار
شود را بر پاداش او می افزاید.»

(1)114- امام باقر علیه السلام می فرماید: «هرکس شب قدر را احیا بگیرد و به عبادت خدا مشغول باشد گناهان او بخشیده می شود؛ گرچه به اندازه ستارگان آسمان و مثقال های کوه ها و کیل های دریاها باشد.»

(2)115- امام باقر علیه السلام نیز می فرماید: «هرکس سوره «اَنَا أَنْزَلْنَاهُ» را در حرم خدا (در مکه) هزار مرتبه بخواند خداوند برای او پاداش هر حج و 1- (1)114- و بهذا الاسناد قال: قال ابو جعفر الباقر علیه السلام: مَنْ أَحْيَى لَيْلَهُ الْقَدْرِ غُفِرَتْ لَهُ ذُنُوبُهُ وَلَوْ كَانَتْ عِدْدَ نَجُومِ السَّمَاءِ وَ مِثْقَالَ الْجِبَالِ وَ مَكَائِلِ الْبَحَارِ.

2- (2)115- و بهذا الاسناد قال: قال ابو جعفر محمد بن علی الباقر علیه السلام مَنْ قَرَأَ اِنَّا اَنْزَلْنَاهُ فِي حَرَمِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ اَلْفَ مَرَّةٍ كَتَبَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لَهُ اَجْرَ كُلِّ حَجَّةٍ اَوْ عَمْرَةٍ كَانَتْ اَوْ تَكُونُ وَ مَنْ قَرَأَهَا فِي مَوْقِفِ عَرْفِهِ مِائَةً مَرَّةً: كَانَ لَهُ اَجْرُ الْمَجَاهِدِينَ اِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ مَنْ قَرَأَهَا فِي مَسْجِدِ مَنْى سَبْعِينَ مَرَّةً كَانَ لَهُ اَجْرُ كُلِّ صَدَقَةٍ تَصَدَّقَ بِهَا اَوْ يَتَصَدَّقَ بِهَا اِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ مَنْ قَرَأَهَا فِي جَوْفِ الْكَعْبَةِ كَانَ لَهُ اَجُورُ الصِّدِّيقِينَ وَ الشَّهَدَاءِ اِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ مَنْ قَرَأَهَا فِي مَسْجِدِ الْمَدِينَةِ عِنْدَ قَبْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَحَدِي وَ عَشْرِينَ مَرَّةً كَانَ لَهُ اَجُورُ أَهْلِ الْجَنَّةِ اِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ كَتَبَ لَهُ مِثْلُ اَجْرِ النَّبِيِّينَ.

عمره ای که انجام شده و یا انجام خواهد شد را می نویسد، و کسی که این سوره را در عرفات یکصد مرتبه بخواند خداوند پاداش مجاهدین را تا قیامت به او خواهد داد، و کسی که این سوره را در مسجد منی (مسجد خیف) هفتاد مرتبه بخواند خداوند پاداش هر صدقه ای که تاکنون داده شده و تا قیامت داده خواهد شد را به او می هد، و کسی که این سوره را در داخل کعبه بخواند خداوند پاداش شهدا و صدیقین را تا قیامت به او خواهد داد، و کسی که این سوره را در

مسجد مدینه نزد قبر رسول خدا ﷺ بیست و یک مرتبه بخواند خداوند پاداش اهل بهشت را تا قیامت و پاداش پیامبران ﷺ را به او خواهد داد.»

مترجم گوید: ارتباط حدیث فوق با ماه مبارک رمضان به اعتبار سوره مبارکه قدر است که ارزش و فضیلت شب قدر را بیان نموده است؛ چنان که روایت بعد نیز به همین مناسبت ذکر شده است.

(1)116- مفضل می گوید: امام صادق علیه السلام سخن از سوره «إنا أنزلناه» نمود و فرمود: «چه قدر فضیلت این سوره بر سوره های دیگر قرآن روشن است!» پس من به آن حضرت گفتم: چه چیز سبب فضیلت آن

1- (1)116- حدّثنا أبی رضی الله عنه قال: حدّثنا سعد بن عبد الله عن محمد بن الحسين بن أبی الخطاب عن محمد بن عبد الله بن مهران عن صالح بن عقبه عن المفضل بن عمر قال: ذکر ابو عبد الله الصادق علیه السلام انا أنزلناه فقال: ما أبین فضلها علی السور قال: قلت و أی شیء أفضلها قال: نزلت ولایه امیر المؤمنین علیه السلام فی لیلہ القدر التي نرتجیها من رمضان قال: هی لیلہ قدرت السموات و الأرض فیها.

شده است؟ فرمود: «ولایت امیر المؤمنین علیه السلام در این سوره نازل گردیده است.» گفتم آیا ولایت امیر المؤمنین علیه السلام در همان شب قدر نازل گردید که ما بیش از همه شب ها در آن امید رحمت داریم؟ (فرمود: «آری») آن شبی است که در آن تقدیر آسمان ها و زمین انجام می گیرد.»

(1)117- زرارہ بن اعین می گوید: امام باقر علیه السلام فرمود: «اسلام بر پنج چیز پایه گذاری شده است: نماز، زکات، روزه، حج، ولایت اهل بیت پیامبر ﷺ

رسول خدا ﷺ فرمود: «روزه (برای مؤمن) در قیامت سپری در مقابل آتش دوزخ است.

نگاه روزه دار به آب و غذا

(2)118- امام صادق علیه السلام فرمود: «هنگامی که روزه دار می بیند که عده ای غذا می خورند و یا شخصی را می بیند که غذا می خورد هر مویی از بدن او (برای او) تسبیح می گوید.»

1- (1)117- حدّثنا أبی رضی الله عنه عن سعد بن عبدالله عن یعقوب بن یزید عن حماد بن عیسی عن حرّیز بن عبدالله عن زرارہ بن أعین عن أبی جعفر محمد علیه السلام قال: بنی الاسلام علی خمسہ أشياء علی الصلاه و الزکاه و الصوم والحج و الولایه و قال رسول الله صلی الله علیہ و آله و سلم: الصوم جنّه من النار.

2- (2)118- حدّثنا أبی رحمہ الله قال: حدّثنا علی بن إبراهیم عن أبيه عن محمد بن أبی عمیر عن السمان الأرمني عن أبی عبدالله علیه السلام قال: اذا رأى الصائم قوما يأكلون او رجلا يأكل سبّحت کلّ شعره منه.

روزه گرفتن در هوای گرم

(1)119- امام صادق علیه السلام فرمود: «کسی که در هوای گرم یک روز روزه بگیرد و تشنه شود خداوند هزار ملک را مأمور می کند که صورت او را مسح کنند و او را بشارت دهند، و چون وقت افطار می رسد خداوند به او خطاب می فرماید: چه قدر بوی نیکویی داری! ای ملائکه! گواه باشید که من او را بخشیدم.»

شادی روزه دار

(2)120- امام صادق علیه السلام فرمود: «برای روزه دار دو نوبت شادمانی

حاصل می شود: یکی هنگام افطار و دیگری هنگام لقای پروردگار.»

1- (1)119- حدّثنا أبی رضی الله عنه قال: حدّثنا محمد بن یحیی العطار عن

سهل بن زیاد الآدمی عن بکر بن صالح عن محمد بن سنان عن عمر بن یزید عن یونس بن ظبیان قال: قال ابو عبد الله علیه السلام: من صام لله عزّوجلّ یوما فی شدّه الحرّ فأصابه ظمأ و کلّ الله به ألف ملک یمسحون بوجهه و یشّرونه حتّی اذا أفطر قال الله عزّوجلّ: ما اطیب ریحک و روحک، ملائکتی اشهدوا أنّی قد غفرت له.

2- (2)120- حدّثنا أبی رحمه الله قال: حدّثنا علی بن إبراهیم عن أبیه

إبراهیم بن هاشم عن محمد بن أبی عمیر عن سلمه بیاع السابری عن أبی الصباح الكنانی عن أبی عبد الله علیه السلام قال: للصائم فرحتان فرحه عند إفطاره و فرحه عند لقاء ربه عزّوجلّ.

به روزه دار در خواب آب و غذا داده می شود

(1)121- امام کاظم علیه السلام فرمود: «قبل از ظهر مقداری بخوابید! چرا که خداوند روزه دار را در خواب آب و غذا می دهد.»

بوی دهان روزه دار

(2)122- امام صادق علیه السلام فرمود: «خداوند به حضرت موسی علیه السلام وحی نمود: چه چیز تو را از مناجات با من منع نموده است؟ حضرت موسی علیه السلام عرض کرد: خدایا، دهان من خوشبو نیست و من حیا می کنم که بادهان بدبو با تو سخن بگویم. پس خداوند به او وحی نمود: ای موسی! بوی دهان روزه دار نزد من از بوی مشک بهتر است.»

دعای ملائکه در حق روزه دار

(3)123- مسعده بن صدقه می گوید: امام صادق علیه السلام می فرماید: رسول

1- (1)121- حدّثنا أحمد بن محمد بن یحیی العطّار قال: حدّثنا أبی عن سهل

بن زیاد الأزدي عن منصور بن العباس عن عمرو بن سعيد عن الحسن بن صدقه
قال: قال ابو الحسن علیه السلام : قیلوا فإنّ الله یطعم الصائم فی منامه و یسقیه.

2- (2)122- حدّثنا محمد بن الحسن بن أحمد بن الولید رضی الله عنه قال:

حدّثنا محمد بن الحسن الصفار عن إبراهيم بن هاشم عن محمد بن أبی عمیر عن
بعض أصحابنا عن أبی عبد الله علیه السلام قال: أوحی الله تبارک و تعالیٰ إلی موسی
علیه السلام ما یمنعک من مناجاتی فقال: یا ربّ اجلّک عن المناجاة لخلوف فم الصائم
فأوحی الله تبارک و تعالیٰ الیه: یا موسی لخلوف فم الصائم أطیب عندی من
ریح المسک.

3- (3)123- حدّثنا أبی رضی الله عنه قال: حدّثنا علی بن إبراهيم بن هاشم

عن هارون بن مسلم عن مسعده عن أبی عبد الله علیه السلام إنّ رسول الله صلی الله علیه و آله : قال:
إنّ الله عزّوجلّ و کلّ ملائکة بالدعاء للصائمين و قال: أخبرنی جبرئیل علیه السلام عن
ربّی تبارک و تعالیٰ إنّہ قال: ما أمرت ملائکتی بالدعاء لأحد من خلقی إلّا
استجبت لهم فیہ.

خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «خداوند ملائکه ای را مأمور نموده که به روزه داران دعا

کنند.» سپس فرمود: «جبرئیل از ناحیه خداوند به من خبر داد که خداوند می
فرماید: من هرگز ملائکه خود را مأمور به دعا برای کسی نمی کنم جز آن که
دعای آنان را مستجاب خواهم نمود.»

خواب روزه دار

(1)124- امام صادق عليه السلام می فرماید: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «روزه دار گرچه در خواب باشد در حال عبادت خواهد بود، مشروط به آن که غیبت مسلمانی را نکند.»

نماز و روزه سبب حل مشکلات می شوند

(2)125- امام صادق عليه السلام در تفسیر آیه «و استعینوا بالصبر و الصلاه»
1- (1)124- حدّثنا الحسین بن أحمد بن إدريس قال: حدّثنا أبي عن محمد بن حسان عن محمد بن علي عن علي بن النعمان عن عبد الله بن طلحه عن أبي عبد الله عليه السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله: الصائم في عبادة و ان كان نائما على فراشه مالم يغترب مسلما.
2- (2)125- حدّثنا أبي قال: حدّثنا علي بن إبراهيم بن هاشم عن أبيه عن محمد بن أبي عمير عن سليم عن ذكره عن أبي عبد الله عليه السلام في قول الله عزوجل: «و استعینوا بالصبر و الصلاه» یعنی الصيام و الصلاه و قال عليه السلام إذا نزلت الرجل النازله والشده فليصم فإن الله عزوجل يقول: و استعینوا بالصبر یعنی الصيام.

می فرماید: «مقصود از این آیه این است که (برای حل مشکلات خود) از روزه و نماز کمک بگیرید.» سپس فرمود: «هنگامی که حادثه و بلیه ای برای کسی رخ می دهد باید روزه بگیرد؛ چرا که خداوند می فرماید (وَأَسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ) و مقصود از صبر در این آیه روزه است.»

روزه سپری در مقابل آتش

(1)126- علی بن عبدالعزیز می گوید: امام صادق علیه السلام به من فرمود: «آیا می خواهی من اصل و فرع و اساس اسلام و مراحل عالیه آن را برای تو بیان کنم؟» گفتم: آری. فرمود: «اصل اسلام نماز است و فرع آن زکات است و مرحله عالی آن جهاد در راه خداست.» سپس فرمود: «آیا می خواهی راه ها و درهای خیر را برای تو بیان کنم؟ همانا روزه برای مؤمن سپری در مقابل آتش دوزخ است.»

1- (1)126- حدّثنا محمد بن علیّ ما جیلویه قال: حدّثنا محمد بن یحیی العطّار عن أحمد بن یحیی بن عیسی عن الحسین بن علی بن فضال عن علی بن عبدالعزیز قال: قال لی أبو عبد الله علیه السلام: «ألا أخبرک بأصل الاسلام و فرعه و ذروه الاسلام و سنامه؟ قلت: بلی قال: أصله الصلاه و فرعه الزکاه و ذروته و سنامه الجهاد فی سبیل الله ألا أخبرک بأبواب الخیر؟ الصوم جنّه.

(1)127- هشام بن حکم، از امام صادق، از پدرانش، از امیرالمؤمنین، از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل نموده که فرمود: «برای هر چیزی زکاتی است و زکات بدن روزه است.»

سفارشات امام صادق علیه السلام در باره ماه مبارک رمضان

(2)128- هشام بن حکم می گوید: امام صادق علیه السلام فرمود: کسی که در ماه رمضان آمرزیده نشود تا ماه رمضان آینده آمرزیده نخواهد شد جز آن که عرفه را درک کند.

(3)129- شخصی به نام مسمعی می گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که
1- (1)127- حدّثنی اَبی رحمہ اللہ قال: حدّثنا علی بن ابراهیم بن ہاشم عن اُبیہ عن الحسین بن یزید عن ابن اَبی عمیر عن ہشام بن الحکم عن اَبی عبد اللہ علیه السلام عن آباءہ عن اُمیر المؤمنین علیہ السلام قال: قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ: لكلّ شیء زکاء و زکاء الأبدان الصیام. (3)129- حدّثنا الحسین بن احمد بن ادريس قال: حدّثنا اَبی عن محمّد بن عبد الجبّار عن صفوان بن یحیی عن اسحاق بن عمار عن المسمعی إنّہ سمع ابا عبد اللہ علیہ السلام یوصی ولده و یقول: اذا دخل شهر رمضان فاجهدوا انفسکم فیہ فإنّ فیہ تقسیم الأرزاق و یثبت الآجال و یکتب و فد اللہ الذین یفدون إلیہ و فیہ لیلہ العمل فیہا خیر من العمل فی ألف شهر.

2- (2)128- حدّثنا اَبی رحمہ اللہ قال: حدّثنا سعد بن عبد اللہ قال: حدّثنا یعقوب بن یزید عن ابن اَبی عمیر عن ہشام بن الحکم عن اَبی عبد اللہ علیہ السلام قال: من لم یغفر له فی شهر رمضان لم یغفر له الی قابل إلاّ أن یشہد عرفہ.

به فرزندان خود سفارش می نمود و می فرمود: «هنگامی که ماه مبارک رمضان می رسد در عبادت خداوند بکوشید؛ چرا که در آن ماه ارزاق مردم تقسیم می شود و عمرهای آنان معین می گردد و نام حجاج خانه خدا نوشته می

شود و در آن ماه شبی وجود دارد که عبادت و عمل خیر در آن از عبادت هزار
ماه بهتر است.»

روزه داری که بدون حساب وارد بهشت می شود

(1)130- امام باقر علیه السلام فرمود: «ماه رمضان ماه خداست و روزه داران در آن میهمانان خداوند و مورد اکرام او هستند، و هرکس ماه رمضان را درک کند و روزهای آن را روزه بگیرد و مقداری از شب های آن را به عبادت مشغول باشد و از آنچه خداوند بر او حرام نموده است پرهیز نماید بدون حساب وارد بهشت خواهد شد.»

1- (1)130- حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الشَّيْبَانِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْكُوفِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا الْبُرْمَكِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَنَانَ عَنْ زِيَادِ بْنِ الْمُنْذِرِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْبَاقِرِ عليه السلام قَالَ: شَهْرُ رَمَضَانَ شَهْرُ الصَّائِمِينَ فِيهِ أَضْيَافُ اللَّهِ وَ أَهْلُ كَرَامَتِهِ مِنْ دَخَلَ عَلَيْهِ شَهْرُ رَمَضَانَ فَصَامَ نَهَارَهُ وَ قَامَ وَرَدًا مِنْ لَيْلِهِ وَاجْتَنَبَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ.

منت خداوند بر امت محمد ﷺ

(1)131- حفص بن غیاث نخعی می گوید: از امام صادق ع شنیدم که می فرمود: «خداوند روزه ماه رمضان را بر امت های پیشین واجب نفرموده است.» پس من به آن حضرت عرض کردم: پس معنای آیه شریفه (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوا) چگونه خواهد بود؟ امام صادق ع فرمود: «خداوند روزه ماه رمضان را تنها بر پیامبران پیشین واجب نمود، نه بر امت های آنان، لکن این امت را گرامی داشت و روزه ماه رمضان را بر رسول خود ﷺ و بر امت او واجب نمود.»

شفاعت پیامبر اسلام ﷺ از روزه داران

132(2) - امیرالمؤمنین علیؑ می فرماید: رسول خدا ﷺ فرمود: «ماه

1 - 131(1) - حدَّثنا أبی رضی اللہ عنہ قال: حدَّثنا سعد بن عبد اللہ عن القسم

بن محمد الاصفهانی عن سلیمان بن داود المنقری عن حفص بن غیاث النخعی قال: سمعت أبا عبد الله ﷺ يقول: إنَّ شهر رمضان لم يفرض الله صيامه على أحد من الأمم قبلنا فقلت له فقول الله عزوجل: «يا أيها الذين آمنوا كتب عليكم الصيام كما كتب على الذين من قبلكم لعلكم تتقون» قال: إنَّما فرض الله صيام شهر رمضان على الأنبياء دون الأمم ففضلَّ به هذه الأمَّة وجعل صيامه فرضاً على رسول الله ﷺ و على أمته.

2 - 132(2) - حدَّثنا الحسن بن محمد بن سعيد الهاشمی قال: حدَّثنا فرات بن

إبراهيم الكوفي قال: حدَّثنا محمد بن احمد بن علي الهمداني قال: حدَّثنا الحسن علي بن المعروف بأبي علي الشامي قال: حدَّثنا عبد الله بن سعيد الزبرقاني قال: حدَّثنا عبد الواحد بن غياث قال: حدَّثنا عاصم بن سليمان قال: حدَّثنا جويبر عن الضحاک عن امیرالمؤمنین علی بن أبی طالب ﷺ قال: قال رسول الله ﷺ: شعبان شهري و شهر رمضان شهر الله فمن صام شهري كنت له شفيعا يوم القيامة و من صام شهر الله عزوجلَّ أنس الله وحشته في قبره و وصل وحدته و خرج من قبره مبياضاً وجهه و أخذ الكتاب بيمينه و الخلد بيساره حتَّى يقف بين يدي ربه عزوجلَّ فيقول: عبدی فيقولم ليبيك سيدي فيقول عزوجل: صمت لى قال فيقول: نعم يا سيدي فيقول تبارك و تعالى:

شعبان ماه من است و ماه رمضان ماه خداست. پس کسی که ماه من را روزه

بگیرد من در قیامت از او شفاعت خواهم نمود و کسی که ماه خدا را روزه بگیرد

خداوند در قبر انیس او خواهد بود و وحشت و غربت او را برطرف خواهد نمود و چون در قیامت از قبر خارج می شود صورت او سفید و نامه عمل او به دست راست او و نامه مخلد و جاوید بودن او در بهشت به دست چپ او خواهد بود و چون در محضر پروردگار خود قرار می گیرد خداوند به او می فرماید: بنده من! پس او می گوید: لَبَّيْكَ، سَيِّدِي! پس خداوند به او می فرماید: تو برای من روزه گرفتی؟ او می گوید: آری، ای مولای من! پس خداوند به ملائکه خود می فرماید: دست بنده من را بگیرید و او را به (مقام قرب) من نزدیک کنید.

(1) و چون او را به مقام قرب الهی نزدیک می کنند، من به او می گویم: آیا

1- (1) خذوا بید عبدی حتّی تأتوا به منی فأوتی به فأقول: له صمت شهری فيقول نعم فأقول: انا اشفع لك اليوم قال: فيقول الله تبارك و تعالی: أما حقوقی فقد تركتها لعبدی و أما حقوق خلقی فمن عفا عنه فعلى عوضه حتّی یرضى قال النبى ﷺ فأخذه بیده حتّی انتهى به إلى الصراط فأجده دحضا مزلقا لا يثبت عليه اقدام الخاطئين فأخذ بیده فيقول لى صاحب الصراط من هذا یا

ماه من (یعنی ماه شعبان) را نیز روزه گرفتی؟ پس او می گوید: آری. پس من به او می گویم: امروز من از تو شفاعت خواهم نمود؛ و خدای متعال نیز به او می گوید: من حقوق خود را از بنده خویش بر داشتیم و اما نسبت به حقوق خلق من، پس هرکس او را حلال کند من به او پاداشی خواهم داد تا راضی شود.»

(1) رسول خدا ﷺ سپس فرمود: «پس من دست او را می گیرم و نزد صراط می برم، ولی صراط برای او قابل عبور نخواهد بود و صاحب صراط به من می گوید: یا رسول الله! این کیست که با خود آورده ای؟ من می گویم: این فلان شخص از امت من است که ماه شعبان را برای رسیدن به شفاعت من روزه گرفته است و ماه رمضان را برای رسیدن به وعده خداوند روزه گرفته است.

پس او با عفو خداوند از صراط عبور می نماید تا به در بهشت می رسد و من
برای او در بهشت را می گویم، پس رضوان به من می گوید: ما مأمور هستیم که
امروز در بهشت را بر روی تو و امت تو بگشاییم.»

سپس امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: «ماه رسول خدا صلی الله علیه و آله را روزه بگیرید تا
1- (1) رسول الله فاقول هذا فلان من أمتي كان قد صام بالدنيا شهري ابتغاء
شفاعتي و صام شهر ربه ابتغاء وعده فيجوز الصراط بعفو الله عز وجل حتى ينتهي
الى باب الجنتين فاستفتح له فيقول رضوان: لك امرنا أن نفتح اليوم و لامتك قال:
ثم قال أمير المؤمنين عليه السلام: صوموا شهر رسول الله صلی الله علیه و آله يكن لكم شفيعا وصوموا
شهر الله تشربوا من الرحيق المختوم،
او در قیامت شفیع شما باشد و ماه خدا را روزه بگیرید تا از نوشابه های مهر
زده بهشتی بنوشید.»

بهشت را برای روزه داران زینت می کند

(1)133- عبدالله بن عباس می گوید: از رسول خدا ﷺ شنیدم که می فرمود: «همانا برای رسیدن ماه مبارک رمضان بهشت را از این ماه تا ماه رمضان بعد آراسته و زینت می کنند و چون شب اول ماه رمضان می رسد از زیر عرش بادی می وزد به نام منتزه (منزه) و برگ های درختان بهشتی و درهای بهشت را بر هم می زند و صدای طنین انداز شیرینی از آن شنیده می شود که تاکنون صدایی زیباتر از آن شنیده نشده است. پس حوریان بهشتی زینت می کنند و بر شرفه های بهشتی می ایستند و می گویند: آیا خواستگاری هست که به نزد خدا از ما خواستگاری کند و ما با او ازدواج نماییم؟

(2)سپس آنان به رضوان (خازن بهشت) می گویند: ای رضوان! این چه 1- (1)133- حدّثنا أبو الحسن علی بن عبد الله بن الأحمّدانی الأسواری الفقیه قال: حدّثنا مکی بن احمد بن سعدویه البروغی قال: حدّثنا احمد بن عبد الله الفقیه قال: حدّثنا ابو عمرو یعقوب بن یوسف القزوینی ببغداد قال أبو القاسم بن الحکم العری قال: حدّثنا هاشم بن الولید عن حماد بن سلیمان السدوسی قال: حدّثنا شیخ یکنی أبا الحسن عن الضحاک بن مزاحم عن عبد الله بن عباس إنّهُ سمع رسول الله ﷺ یقول:

2- (2)إِنَّ الْجَنَّةَ لَتَحْبِرُو تَزِينُ مِنَ الْحَوْلِ إِلَى الْحَوْلِ لَدْخُولِ شَهْرِ رَمَضَانَ فَإِذَا كَانَتْ أَوَّلَ لَيْلِهِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ هَبَّتْ رِيحٌ مِنْ تَحْتِ الْعَرْشِ يُقَالُ لَهَا: الْمُنْتَزَهُ يَصْفُقُ وَرَقَ الْأَشْجَارِ مِنَ الْجَنَّةِ وَحَلَقَ الْمَصَارِيحَ فَيَسْمَعُ مِنْ ذَلِكَ طَنِينَ لَمْ يَسْمَعْ صَوْتٌ بِأَحْسَنَ مِنْهُ فَتَتَزَيَّنُّ الْحَوَارِ الْعَيْنُ تَقِفُ بَيْنَ شَرَفِ الْجَنَّةِ فَيَنَادِيَنَّ هَلْ مِنْ خَاطِبٍ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ فَتَنْتَزِجُهُ ثُمَّ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا رِضْوَانُ مَا هَذِهِ اللَّيْلَةُ

فيلبيهن بالتلبيه ثم يقول: يا خيرات حسان هذه أول ليلة من شهر رمضان فتحت الجنان للصائمين من أمه محمد و يقول الله عزوجل يا رضوان افتح ابواب الجنان يا مالك أغلق ابواب الجحيم عن الصائمين القائمين من أمه محمد يا جبرئيل اهبط الى الارض فصفد مرده الشياطين و غلهم بالأغلال ثم اقدفهم في لجج البحار حتى لا يفسدوا في أمه حبيبي صيامهم قال:

شبی است؟ او پاسخ آنان را با لبیک می دهد و می گوید: ای زنان نیکوی بهشتی! این شب، شب اول ماه رمضان است که درهای بهشت برای روزه داران از امت محمد ﷺ گشوده شده است. سپس خداوند عزوجل به رضوان می فرماید: ای رضوان! درهای بهشت را باز کن، و به مالک دوزخ نیز می فرماید: ای مالک! درهای دوزخ را بر روی روزه داران و شب خیزان از امت محمد ﷺ ببند، و به جبرئیل می فرماید: ای جبرئیل! به زمین هبوط کن و شیاطین را زنجیر کن و آنان را در دره های دریاها بینداز تا در بین امت حبيب من رخنه نکنند و روزه های آنان را فاسد نمایند.»

(1) سپس رسول خدا ﷺ فرمود: «پس از آن خداوند ملائکه خود را در 1- (1) و ينزل الله عزوجل ملائکته فی کلّ ليلة فی شهر رمضان ثلاث مرات يقول الله عزوجل هل من سائل فاعطيه سؤله هل من تائب فاتوب عليه هل من مستغفر فاغفرله من يقرض الملى غير المعدم والوفى غير الظلوم فان الله تبارک و تعالی فی کلّ يوم من شهر رمضان عند الافطار عتيق من النار فاذا كانت ليلة الجمعة و يوم الجمعة أعتق فی کلّ ساعه منهما ألف ألف عتيق من النار کلهم قد استوجبوا العذاب فاذا كان فی آخر يوم من شهر رمضان أعتق فی ذلک اليوم بعدد ما اعتق من أول الشهر الى آخره فاذا كان ليلة القدر أمر الله عزوجل جبرئيل فهبط فی کوکبه من الملائکه إلى الارض ومعه لواء أخضر فيرکز اللواء على ظهر

الکعبه وله ستماء جناح منها جناحان لا ينشرهما الا في ليلة القدر فينشرهما في تلك الليلة فيتجاوز المشرق و المغرب و يبث جبرئيل عليه السلام الملائكه في هذه الامه فيسلمون على كل قائم و قاعد و مصل و ذاکر و يصافحونهم و يؤمنون على دعائهم حتى يطلع الفجر فإذا طلع الفجر نادى جبرئيل يا معشر الملائكه الرحيل الرحيل فيقولون يا جبرئيل ما صنع الله في حوائج المؤمنين من امه محمد؟ فيقول:

هر شب از ماه رمضان سه مرتبه فرو می فرستد و آنان از ناحیه خداوند می گویند: آیا سؤال کننده ای هست که من خواسته او را عطا کنم؟ و آیا توبه کننده ای هست که من توبه او را بپذیرم؟ و آیا استغفار کننده ای هست که من او را بیمارزم؟ و آیا کسی هست که به خدای بی نیاز عادل خود قرض بدهد؟

(1) همانا خدای تبارک و تعالی در هر روزی از ماه مبارک هنگام افطار
 1- (1) إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ قَدْ نَظَرَ إِلَيْهِمْ فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَ غَفَرَ لَهُمُ الْآرْبَعَةَ فَقِيلَ:
 یا رسول الله من هؤلاء الاربعه قال: رجل مات مدمن خمر و عاق و الدیه و قاطع رحم و مشاخن قیل یا رسول الله و ما المشاخن؟ قال: هو المصارم فإذا كانت ليله الفطر سميت تلك الليلة ليله الجائزه فإذا كانت غداه الفطره بعث الله عزوجل الملائكه في كل البلاد فيهبطون إلى الأرض فيطوفون (على) إلى أفواه السكك فينادون بصوت يسمعه جميع من خلق الله إلا الجن و الانس فيقولون يا أمه محمد اخرجوا إلى ربكم رب كريم يعطى الجزيل و يغفر العظيم فإذا برزوا إلى مصلاهم يقول الله عزوجل:

عده ای را از آتش دوزخ آزاد می نماید، و چون شب جمعه و روز جمعه می رسد در هر ساعتی هزارهزار نفر را از آتش دوزخ آزاد می نماید که همه آنها مستحق عذاب بوده اند، و هنگامی که روز آخر ماه رمضان می شود به اندازه

آنچه از اول تا آخر ماه رمضان آزاد نموده آزاد خواهد نمود. سپس فرمود: در شب قدر خداوند جبرئیل را در بین عده ای از ملائکه به زمین می فرستد و او پرچم سبزی را همراه خود می آورد و بر بام کعبه نصب می نماید؛ آن پرچم ششصد بال دارد که دو بال آن را تنها در شب قدر باز می نماید و بیش از مشرق تا مغرب را احاطه می کند؛ و در آن شب جبرئیل عَلَيْهِ السَّلَام ملائکه را در بین این امت منتشر می نماید و آنان بر هر روزه دار و نمازگزار و ذاکر خدا سلام می کنند و با آنان مصافحه می نمایند و دعاهای آنان را آمین می گویند تا صبح طلوع کند و چون طلوع فجر می شود جبرئیل ندا می کند: ای ملائکه! باز گردید! باز گردید! پس ملائکه می گویند: ای جبرئیل! خداوند با حوایج مؤمنین از امت محمد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ چه کرد؟ جبرئیل در پاسخ می گوید: خداوند در این شب به آنان نظر رحمت نمود، و همه آنان را بخشید، جز چهار نفر را.» گفته شد: یا رسول الله! آن چهار نفر کیانند؟ رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمود: «شخصی که اهل شراب باشد (و توبه نکند)، و کسی که عاق والدین باشد، و کسی که قاطع رحم باشد، و کسی که مشاخن باشد.» گفته شد: یا رسول الله! مشاخن کیست؟ فرمود: «مشاخن کسی است که به مردم توهین می کند.»

سپس فرمود:

شب عید فطر شب جایزه

(1) و چون شب عید فطر می رسد آن شب، شب جایزه است و چون صبح عید فطر می رسد خداوند متعال ملائکه خود را به همه بلاد و شهرها می فرستد و آنان به زمین هبوط می کنند و با صدایی که همه خلائق جز جن و انس می شنوند صدا می زنند: ای امت محمد! برخیزید برای گرفتن جایزه بزرگ خود از پروردگار کریم! همانا او امروز (روز عید فطر) به بندگان روزه دار خود پاداش فراوان و آمرزش بزرگی عطا می کند.

و هنگامی که مردم (برای نماز عید فطر) به مصلاهی خود می روند، خداوند به ملائکه خود می فرماید: ای ملائکه! پاداش اجیر هنگامی که عمل خود را به پایان می رساند چیست؟ ملائکه می گویند: پروردگارا، باید پاداش کار او به طور کامل داده شود. پس خداوند عزوجل به ملائکه

1- (1) یا ملائکتی ما جزاء الأجیر إذا عمل عمله؟ فيقول الملائكة إلهنا و سيدنا جزاؤه أن توفيّه أجره قال: فيقول عزوجل: فاني أشهدكم ملائكتي أنّي قد جعلت ثوابهم عن صيامهم شهر رمضان و قيامهم رضائي و مغفرتي و يقول جل جلاله: يا عبادي سلوني فوعزّتي و جلالتي لا تسألوني اليوم شيئا في جمعكم لا خرتكم إلّا أعطيتكم ولدنياكم إلّا نظرت لكم و عزّتي لأسترنّ عليكم عثراتكم ما رأيتموني و عزّتي لا اخزيتكم و لا أفضحنكم بين يدي أصحاب الخلود إنصرفوا مغفورا لكم قدأرضيتموني فرضيت عنكم فتعرج الملائكة و تستبشر بما يعطى الله عزوجل هذه الأمة اذا أفطروا من شهر رمضان.

خود می فرماید: شما گواه باشید که من پاداش روزه ماه مبارک رمضان و عبادت آنان را در شب های این ماه رضایت و خشنودی خود و آمرزش آنان قرار دادم.

(1) سپس خدای متعال می فرماید: ای بندگان (روزه دار) من! به عزت و جلالم سوگند، امروز شما هیچ درخواستی برای آخرت خود نخواهید نمود جز آن که من به شما عطا خواهم نمود و برای دنیای خود نیز هر چه درخواست کنید برای شما ذخیره خواهم کرد، سوگند به عزّتم که لغزش های شما را می پوشانم و شما را بین اصحاب خلود (یعنی اهل بهشت) مفتضح و رسوا نخواهم نمود. پس شما از مصلاّی خود آمرزیده باز گردید، همانا شما مرا خشنود کردید و من نیز از شما خشنود شدم. پس ملائکه با خشنود شدن از پاداش خداوند به این امت، در پایان ماه مبارک رمضان به آسمان بالا می روند.»

حدیث سلمان در باره روز ماه مبارک رمضان

(2)134- سلمان فارسی می گوید: رسول خدا ﷺ در آخرین روز از ماه

1- (1) قال ابو عمرو القزوينی: سألنی عن هذا الحديث الحسن بن عرفة العبدي
سنه ستّ و أربعين فحدّثه به و كان الحسن يحدث عن رجل عن قاسم بن الحكم
العرني

2- (2)134- حدّثنا ابو الحسن علي بن عبد الله بن أحمد الأسوري قال:
حدّثنا مكّي بن أحمد بن سعدويه البردعي قال: أخبرنا ابواسحاق إبراهيم بن
سحون قال: حدّثنا عمرو بن زبال ابو حفص قال: خاتم بن عبيده قال: حدّثنا
علي بن حجر قال: حدّثنا يوسف بن زياد عن همام بن يحيى عن علي بن زيد بن
جدعان عن سعيد بن المسيب عن سلمان الفارسي قال: خطبنا رسول الله
ﷺ في آخر يوم من شعبان فقال: ايّها الناس فانه قد أظلكم شهر عظيم شهر
مبارك شهر فيه ليلة خير من ألف شهر جعل الله صيامه فريضة، من تقرب فيه
بخصلة من خصال الخير كان كمن أدى فريضة فيما سواه و من أدى فيه فريضة
كمن أدى سبعين فريضة فيما سواه (و هو) فهو شهر الصبر و الصبر ثوابه الجنّة و
شهر المواساة و شهر يزداد فيه الرزق للمؤمنين من فطر فيه صائما كان مغفرا
لذنوبه و عتق رقبة من النار من غير أن ينتقص من أجره شيئا،

شعبان برای ما خطبه ای خواند و فرمود: «ای مردم! ماه مبارک رمضان بر
شما سایه افکنده و آن ماه بزرگی است و در آن شبی وجود دارد که بهتر از هزار
ماه است. خداوند روزه این ماه را واجب نموده و هرکس در این ماه به خصلتی
از خصلت های نیک دست یابد مانند کسی خواهد بود که واجبی را در غیر این

ماه انجام داده باشد؛ و هرکس واجبی از واجبات خداوند را در این ماه انجام دهد مانند کسی خواهد بود که هفتاد واجب الهی را در غیر این ماه انجام داده باشد.» سپس فرمود: «این ماه ماه صبر است و پاداش صبر بهشت است، و این ماه، ماه مواسات و کمک و انجام حوایج مؤمنین است. در این ماه روزی مؤمنین فراوان می گردد و هرکس در این ماه به یک روزه دار مؤمن افطاری بدهد گناهان او آمرزیده می شود و از آتش دوزخ آزاد می گردد.»

(1) گفته شد: یا رسول الله! همه ما قدرت و توان افطاری دادن نداریم.

1- (1) قیل: یا رسول الله لیس کلنا بحد ما یفطر به الصائم فقال ﷺ یعطی الله هذا الثواب من فطر صائماً علی قطره من لبن أو شربه من ماء و من أشبع صائماً سقاه الله من حوضه شربه لا یظماً بعده حتی یدخل الجنه و هو شهر أوله رحمه و أوسطه مغفره و آخره عتق من النار و من خفف فيه عن مملوکه غفر الله له واعتقه من النار فاستکثروا فيه من أربع خصال خصلتین ترضون بهما ربکم و خصلتین لا غنی بکم عنهما فأما الخصلتان اللتان ترضون بهما ربکم فشهادة أن لا إله إلا الله و تستغفرونه و أما اللتان لا غنی بکم عنهما فتسألون الله الجنه و تتعوذون به من النار.

رسول خدا ﷺ فرمود: (خداوند کریم است) او این پاداش را به کسی که با مختصری از شیر و یا شربتی از آب افطاری بدهد نیز خواهد داد و هرکس روزه داری را غذای کامل بدهد و او را سیر کند خداوند از حوض خود در قیامت چنان او را سیر خواهد نمود که پس از آن تشنه نشود تا وارد بهشت گردد.»

سپس فرمود: «این ماهی است که اول آن رحمت و وسط آن آمرزش و آخر آن آزاد شدن از آتش دوزخ است و هرکس در این ماه بر مملوک (و اجیر) خود

تخفیف بدهد و کار را بر او سبک کند (تا بتواند روزه بگیرد) خداوند او را می
آمرزد و از آتش دوزخ آزاد می نماید.»

آن گاه فرمود: «در این ماه برای به دست آوردن چهار خصلت بکوشید؛ با دو
خصلت آن خدای خویش را خشنود کنید و با دو خصلت دیگر که چاره ای جز
انجام آنها را ندارید، نجات خویش را دریابید. اما آن دو خصلتی که مایه
خشنودی خدای شما می شود یکی شهادت و گواهی به یگانگی خداوند و گفتن
لا إله إلا الله است و دیگری استغفار و درخواست آمرزش است؛ و اما آن دو
خصلتی که چاره ای از آنها ندارید یکی این است که فراوان از خداوند
درخواست بهشت بکنید و دیگری این است که فراوان از او درخواست آزاد
شدن از آتش دوزخ را بنمایید.»

(1)135- همان حدیث قبل به روایت دیگری از سلمان رضی الله عنه.

انعام خداوند به روزه داران

(2)136- جابر بن عبدالله انصاری می گوید: رسول خدا ﷺ فرمود: «پنج چیز در ماه مبارک رمضان به امت من داده شده است که به هیچ امت دیگری از امت های پیامبران گذشته داده نشده است:

(3)1- در شب اول ماه مبارک رمضان خداوند به آنان نظر رحمت

1- (1)135- و حدَّثنا بهذا الحديث أبو محمد عبد الله بن حامد (خالد) قال: حدَّثنا حامد (بن محمد) الرقاء الهروي قال: حدَّثنا الحسين بن ابن ادريس قال: حدَّثنا علي بن حجر قال: حدَّثنا يوسف بن زياد عن همام بن يحيى عن علي بن زيد عن سعيد بن المسيّب عن سلمان قال: خطبنا رسول الله ﷺ في آخر شعبان و ذكر الحديث مثله سواء.

2- (2)136- و حدَّثنا أبو الحسن محمد بن عمرو علي بن عبد الله البصري قال: حدَّثنا أبو الفضل أحمد بن محمد بن حمدون النسائي قال: حدَّثنا محمد بن عبد الله الأزدي ببغداد و كان ثقه قال: حدَّثنا الحسن بن عبد الوهاب بن عطا قال: حدَّثنا الهيثم بن أبي الحداري عن زيد العمي عن أبي نضرة عن جابر بن عبد الله عن النبي ﷺ قال: أعطيت أمتي في شهر رمضان خمسا لم يعطن أمه نبي قبلي.

3- (3)3- اما واحده - فإذا كان أوّل ليلة من شهر رمضان نظر الله إليهم و من نظر الله إليه لم يعذبه أبدا.

می افکند و کسانی که خداوند به آنان نظر رحمت نماید هرگز آنان را عذاب نخواهد نمود؛

(1)2- بوی دهان آنان در وقت افطار نزد خداوند از بوی مشک بهتر خواهد

بود؛

(2)3- ملائکه رحمت در شب و روز ماه مبارک رمضان برای آنان استغفار

می نمایند؛

(3)4- خداوند به بهشت دستور می دهد که خود را برای بندگان (روزه دار)

آماده و زینت کند شاید سختی های آنان در دنیا به پایان برسد و به بهشت و دار کرامت خدا وارد شوند؛

(4)5- هنگامی که شب آخر ماه رمضان می رسد خداوند همه آنان را می

آمرزد. «پس مردی عرض کرد: یا رسول الله: مگر شب قدر خداوند آنان را نمی آمرزد؟ رسول خدا ﷺ فرمود: «مگر تو نمی بینی که کارگران هنگامی که از کار خود فارغ می گردند مزد آنان داده می شود؟»

1- (1)و أمّا الثانيه - فَإِنَّ خَلُوفَ أَفْوَاهِهِمْ حِينَ يَمْسُونَ أَطْيَبَ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ

ريح المسك.

2- (2)و أمّا الثالثه - فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ يَسْتَغْفِرُونَ لَهُمْ فِي لَيْلِهِمْ وَ نَهَارِهِمْ.

3- (3)و أمّا الرابعه - فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَأْمُرُ جَنَّتَهُ أَنْ اسْتَعْدِيَ وَ تَزَيَّنِيَ لِعِبَادِي

فِيوَشْكَ أَنْ يَذْهَبَ عَنْهُمْ نَصَبُ الدُّنْيَا وَ أَذَاهَا وَ بَصِيرُوا إِلَى جَنَّتِي وَ كَرَامَتِي.

4- (4)و أمّا الخامسه - فَإِذَا كَانَ آخِرَ لَيْلِهِ غُفِرَ لَهُمْ جَمِيعًا فَقَالَ رَجُلٌ: لَيْلَهُ

الْقَدَرِ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: أَلَمْ تَرَ إِلَى الْعَمَّالِ إِذَا فَرَّغُوا مِنْ أَعْمَالِهِمْ وَفَوَّا.

(1)137- جابر بن عبد الله می گوید: رسول خدا ﷺ فرمود: «به امت من در

ماه مبارک رمضان پنج چیز داده شده که به امت هیچ پیامبری قبل از من داده نشده است...» ادامه این سخنان در حدیث قبل بیان شد.

(2)138- ابوسعید خدری می گوید: از رسول خدا ﷺ شنیدم که می

فرمود: «هرکس ماه رمضان را روزه بگیرد، در حالی که حدود آن را بشناسد و آنچه شایسته حرمت ماه رمضان است را (مانند ایمان و خلوص و حفظ زبان و

حفظ حیا و عفت و گوش و چشم و سایر اعضای بدن از گناه را) رعایت کند
گناهان گذشته او آمرزیده می شود.»

1- (1)137- حدَّثنا بهذا الحديث أبو محمد عبد الله بن حامد قال: أخبرني
إبراهيم بن محمد عن الهيثم بن الحراري عن زيد العمي عن أبي نضرة قال:
سمعت جابر بن عبد الله يقول: قال رسول الله ﷺ أعطيت أمتي في شهر رمضان
خمسا لم يعطهنَّ أمه نبيّ قبلي و ذكر الحديث مثله سواء.

2- (2)138- حدَّثنا أبو الحسن محمد بن عمرو بن علي بن عبد الله البصري
قال: حدَّثنا أبو عمرو محمد بن خالد (جابر) البخاري قال: حدَّثنا أبو سهل محمد بن
عبد الله بن سهل المطوعي قال: حدَّثنا سفيان بن عبد الحكيم قال: أخبرني يحيى
بن عبد الله السلمي قال: حدَّثنا عبد الله بن المبارك قال: حدَّثنا يحيى بن أيوب
قال: حدَّثنا عبد الله بن قريط عن عطاء بن يسار عن أبي سعيد الخدري قال:
سمعت رسول الله صلى الله عليه وآله يقول: من صام شهر رمضان يعرف حدوده و
يتحفظ كما يتبغى له أن يتحفظ فقد كفر ما كان قبله.

هم نشینی با حضرت ابراهیم خلیل علیه السلام در بهشت

(1)139- ابوهریره می گوید: رسول خدا صلی الله علیه و آله (همواره قبل از ماه رمضان) خطبه ای می خواند و می فرمود: «ای مردم! هرکس ماه رمضان را همراه با سکوت و حفظ گوش و چشم و زبان - از دروغ و حرام و غیبت و آزار به مردم - روزه بگیرد مقام او در قیامت بالا می رود تا در کنار حضرت ابراهیم خلیل الرحمن علیه السلام قرار می گیرد.»

اشتیاق حورالعین بهشتی به روزه داران

(2)140- عایشه می گوید: از رسول خدا صلی الله علیه و آله شنیدم که می فرمود:
1- (1)139- حدّثنا ابوالحسن محمد بن عمرو بن علی البصری قال: حدّثنا أبو عمرو محمد بن جابر البخاری قال: حدّثنا أبو سهل المطوعی قال: حدّثنا سفیان بن عبدالحکیم قال: حدّثنا یحیی بن عبد الله السملی قال: حدّثنا عبد الله بن المبرد قال: حدّثنا إسماعیل بن جعفر عن محمد بن عمرو عن أبي سلمه عن أبي هريره قال: كان رسول الله صلی الله علیه و آله يخطب فقال في خطبته: أيها الناس من صام شهر رمضان في إنصات و سكون و كف سمعه و بصره و لسانه من الكذب و الحرام و الغيبه و الأذى قرب يوم القيامة حتّى تمسّ ركبتيه ركبه إبراهيم خليل الرحمن عليه السلام.

2- (2)140- حدّثنا ابوالحسن محمد بن عمرو بن علی البصری قال: حدّثنا أبو عمرو أحمد بن محمد البستری ببستر قال: حدّثنا أبو جعفر أحمد بن یحیی بن زهیر العسری قال: حدّثنا جریر بن عبد الرحمن عن أبي أسحاق عن مسروق عن

عایشه أنها قالت سمعت رسول الله ﷺ يقول: ما من عبد أصبح صائما إلا فتحت له أبواب السماء إلى أن توارى بالحجاب فان صلى ركعه أو ركعتين تطوعا أضئت له السموات نورا من أزواجه الحورالعین و قلن اللهم اقضه الينا فقد إشتقنا إلى رؤيته و إن هلل أو سبح تلقاه سبعون ألف ملك يكتبون إلى أن توارى بالحجاب.

«هیچ بنده ای روزه دار نمی شود جز آن که درهای آسمان (از رحمت الهی) به روی او گشوده می گردد تا وقتی که خورشید غروب کند و اگر یک رکعت و یادو رکعت نماز مستحبی بخواند همسران او از حورالعین بهشتی با نور خود آسمان ها را روشن می کنند و می گویند: خدایا، او را به سوی ما بفرست، همانا ما مشتاق دیدار او هستیم. و اگر در بین روز «لا اله الا الله» و یا «سبحان الله» بگوید هفتاد هزار از ملائکه او را احاطه می کنند و تا آخر روز تهلیل و تسبیح او را می نویسند.»

باز شدن درهای آسمان در شب اول ماه رمضان

(141(1) - ابوسعید خدری می گوید: روزی رسول خدا ﷺ فرمود:

1- (141(1) - أخبرنا ابوالحسن محمد بن علی بن الشاه بمرور الرود قال: حدثنا ابوبکر محمد بن إبراهيم بن عبدالله بن يعقوب الأنطاکی بانطاکیه قال: حدثنا محمد بن أحمد بن أبي جعفر الحلبي بالصیصیه قال: حدثنا الصیغیه الكبير بن المعانی قال: حدثنا محمد بن مروان قال: حدثنا داود بن أبي هند (عند) عن أبي نضره عن عطاء بن أبي رباح عن أبي سعيد الخدری إن رسول الله ﷺ قال ذات يوم: إن ابواب السماء لتفتح في أول ليلة من شهر رمضان ثم لا تغلق إلى آخر ليلة منه و ليس من عبد يصلي في ليلة منها إلا كتب الله له بكل سجده ألفا و خمسمائة حسنه و يبني له بيت في الجنة من ياقوته حمراء لها سبعون ألف باب فإذا صام يوما من شهر رمضان غفر له كل ذنب تقدم إلى ذلك اليوم من شهر رمضان و كان كفاره إلى مثلها من الحول و كان له بكل يوم يصومه من شهر رمضان قصر له ألف باب من ذهب و استغفر له سبعون ألف ملك يدعونه إلى ان توارى بالحجاب و كان له بكل سجده يسجدها من ليل أو نهار شجرة يسير فيها الراكب ألف عام.

«درهای آسمان در شب اول ماه رمضان گشوده می شود و تا شب آخر ماه گشوده است و هیچ بنده ای نیست که در شبی از شب های ماه رمضان نماز (مستحبی) بخواند جز آن که خداوند به واسطه هر سجده ای که می کند یک هزار و پانصد حسنه برای او می نویسد و برای او در بهشت خانه ای از یاقوت سرخ بنا می گردد که هفتاد هزار در دارد و بر هر دری قصری از طلا مزین به یاقوت سرخ قرار دارد و هر قصری هفتاد هزار در دارد و هنگامی که مؤمن یک

روز از ماه رمضان را روزه می گیرد گناهان گذشته او تا آن روز بخشوده می گردد و آنروز كفاره گناهان او تا سال آینده نیز خواهد بود و خداوند به جای هر روزی که از ماه رمضان روزه می گیرد قصری به او می دهد که هزار در از طلا دارد و هفتاد هزار از ملائکه برای او استغفار می کنند تا آن روز به پایان برسد و برای اوست به هر سجده ای که در شب و یا روز می کند درختی در بهشت که یک اسب سوار می تواند هزار سال در زیر آن حرکت کند.»

روزه از من است و من پاداش آن هستم

(1421) - ابن عباس می گوید: از رسول خدا ﷺ شنیدم که می فرمود:

1 - (1421) - حدّثنا أبو محمد عبدوس بن علی بن العباس الجرجانی قال: حدّثنا أبو القاسم عبید الله بن یعقوب بن یوسف الرازی قال: حدّثنا محمد بن یونس الکریمی قال: حدّثنا ابو عامر قال: حدّثنا زمعه عن سلمه عن عکرمه عن ابن عباس قال: سمعت رسول الله ﷺ يقول: قال الله عزّوجلّ کلّ عمل ابن آدم هو له غیر الصیام هو لی و أنا اجزی به والصیام جنّه العبد المؤمن من النار يوم القيامة كما یقی أحدکم سلاحه فی الدنیا و لخلوف فم الصائم أطیب عند الله عزّوجلّ من ریح المسک و إنّ للصائم فرحتین حین یفطر فیطعم و یشرب و حین یلقانی فأدخله الجنّه.

خدا می فرماید: «همه اعمال فرزند آدم از اوست جز روزه او که آن از من است و من پاداش آن را می دهم (من پاداش او هستم)، و روزه در روز قیامت سپر بنده مؤمن است در مقابل آتش دوزخ همان گونه که شخص مجاهد به وسیله سپر از خود محافظت می نماید.» سپس فرمود: «و بوی دهان مؤمن روزه دار نزد خداوند از بوی مشک بهتر است و خداوند می فرماید: دو ساعت برای روزه دار ساعت مسرت و شادی است: یکی هنگام افطار که می خورد و می آشامد و دیگری هنگام ملاقات من (در ساعت مرگ یا قیامت) که من او را داخل بهشت خواهم نمود.»

نماز شب آخر ماه مبارک رمضان

(1)143- عبدالله بن مسعود می گوید: رسول خدا ﷺ فرمود: «سوگند

1- (1)143- حدّثنا ابو محمد عبدوس بن علی بن العباس الجرجانی قال: حدّثنا أبو عمران موسى بن الحسين الباغشی المؤدّب قال: حدّثنا أبو عبدالله محمد بن أحمد القرشي (القرمي) قال: أخبرنا الحسين بن علی بن خالد قال: حدّثنا معروف بن الوليد قال: حدّثنا سعد بن عبدالله قال: حدّثنا ابوطيبه عن كرد بن وبرد الحاد عن الربيع بن خيثم عن عبدالله بن مسعود عن النبي ﷺ: و الذي بعثني بالحق أن جبرئيل أخبرني عن اسرافيل عن ربّه تبارك و تعالی أنه قال: من صلّى في آخر ليلة من شهر رمضان عشر ركعات يقرأ في كلّ ركعه فاتحه الكتاب مرّه و قل هو الله أحد، عشر مرّات و يقول في ركوعه و سجوده عشر مرات: سبحان الله والحمد لله و لا إله إلاّ الله و الله اكبر و يتشهد في كلّ ركعتين ثمّ يسلم فإذا فرغ من آخر عشر ركعات قال بعد فراغه من التسليم: استغفر الله، ألف مره، فإذا فرغ من الاستغفار سجد و يقول في سجوده: «يا حيّ يا قيّوم يا ذا الجلال و الاكرام يا رحمن الدنيا و الآخرة و رحيمهما يا أرحم الراحمين يا إله الأوّلين و الآخريّن اغفر لنا ذنوبنا و تقبّل منّا صلواتنا و صيامنا و قيامنا»

به خدایی که مرا به حق به پیامبری مبعوث نمود، همانا جبرئیل از اسرافیل، از پروردگار متعال نقل نمود که خداوند می فرماید: هرکس در شب آخر ماه رمضان ده رکعت نماز بخواند و در هر رکعت سوره حمد را یک مرتبه و سوره «قل هو الله احد» را ده مرتبه بخواند و در هر کدام از رکوع و سجود خود ده مرتبه بگوید:

(1) «سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اكبر» و پس از هر دو رکعت تشهد و سلام بگوید و بعد از سلام آخر هزار مرتبه «استغفرالله»

1- (1) قال النبي ﷺ : و الذي بعثنى بالحق أنه لا يرفع رأسه من السجود حتى يغفر الله له و يتقبل منه شهر رمضان و يتجاوز عن ذنوبه و إن كان قد اذنب سبعين دنبا كل ذنب أعظم من ذنوب العباد و يتقبل من جميع أهل الكوره التي هو فيها و قال النبي ﷺ لجبرئيل عليه السلام :

بگوید و چون از استغفار فارغ گردید به سجده برود و بگوید «یا حی یا قیوم یا ذالجلال و الإکرام یا رحمان الدنيا و الآخرة و رحیمهما یا أرحم الراحمین و یا إله الأولین و الآخرین اغفر لنا ذنوبنا و تقبل منا صلاتنا و صیامنا و قیامنا»، سوگند به خدایی که مرا به حق به پیامبری مبعوث نموده، سر از سجده خود بر نمی دارد جز آن که خداوند او را می آمرزد و روزه ماه رمضان را از او قبول می کند و از گناهان او می گذرد؛ گرچه هفتاد گناه کرده باشد که هرگناهی از آن بزرگ تر از گناهان بندگان خدا باشد، و به واسطه او خداوند عبادت همه اهل شهر او رانیز می آمرزد.»

(1) آن گاه رسول خدا ﷺ به جبرئیل علیه السلام فرمود: «ای جبرئیل! آیا خداوند عبادت او را به طور خاص و ویژه در ماه رمضان می پذیرد و عبادت همه اهل شهر او را به طور عام؟ جبرئیل علیه السلام فرمود: «آری، به خدایی که تو را به پیامبری مبعوث نموده، این به واسطه کرامت و بزرگی منزلت این بنده در پیشگاه خداوند است که به واسطه او از او و از همه اهل شهر او نماز و روزه و عباداتشان را می پذیرد و گناهان آنان را می آمرزد و دعاهاى آن بنده را نیز مستجاب می نماید.»

1- (1) یا جبرئیل یتقبل الله منه خاصه شهر رمضان و من جميع اهل بلاده عامه قال: نعم والذى بعثك أنه من كرامته عليه و عظم منزلته لربه یتقبل الله منه و منهم صلاتهم و صيامهم و قیامهم و یغفر لهم ذنوبهم و یتستجیب له دعائه و الذى بعثنى بالحق أنه متى صلی هذه الصلاه واستغفر هذا الاستغفار یتقبل الله منه صلاته و صيامه و قیامه و یغفر له و یتستجیب دعائه لديه لأن الله جلّ جلاله یقول فى كتابه: استغفروا ربکم إنه کان غفّاراً و یقول:

(1) سپس رسول خدا ﷺ فرمود: «سوگند به خدایی که مرا به حق به پیامبری مبعوث نمود، هنگامی که بنده خدا این نماز را می خواند و این استغفار را می نماید نماز و روزه و عبادات او را می پذیرد و او را می آمرزد و دعای او را مستجاب می نماید؛ چرا که خداوند در کتاب خود می فرماید: (فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا) و می فرماید: (اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ) و می فرماید: (وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرِ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ) و می فرماید: (وَأَنْ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُمَتِّعْكُمْ مَتَاعًا حَسَنًا إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَيُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيرٍ) و می فرماید: (وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا) .»

رسول خدا ﷺ سپس فرمود: «این (نماز و استغفار) هدیه مخصوص خداوند برای من و امت من است و خداوند به امت های دیگر چنین هدیه ای را عطا نفرموده است.»

1- (1) و استغفروا ربکم ثمّ توبوا إليه و قال: و الذين اذا فعلوا فاحشه أو ظلموا أنفسهم ذكروا الله فاستغفروا لذنوبهم و من یغفر الذنوب إلاّ الله و یقول عزوجل: و أن استغفروا ربکم ثمّ توبوا اليه یمتّعکم متاعا حسنا إلى أجل مسمى و یؤت کلّ ذی فضل فضله و قال عزوجل: و استغفره إنه کان توّاباً و قال النبی ﷺ: هذه

هديه لى خاصه و لامتى من الرجال و النساء لم يعطها الله عزوجلّ أحدا ممّن
كان قبلى من الأنبياء و غيرهم.

ارزش عبادت در شب قدر

(1)144- ابوهریره می گوید: رسول خدا ﷺ فرمود: «هرکس شب قدر را از روی ایمان و خلوص به عبادت سپری کند گناهان گذشته او بخشیده خواهد شد.» او می گوید: رسول خدا ﷺ همیشه شب قدر را احیا می گرفت، لکن به پایان نمی رساند.

فضیلت درک ماه رمضان در مکه معظمه

(2)145- ابن عباس می گوید: رسول خدا ﷺ فرمود: «هرکس ماه 1- (1)144- حدّثنا ابوالأحمد محمد بن جعفر البندار الشافعی بفرغانه قال: حدّثنا محمد بن الحسن القاضي أبوعلى التمار قال: حدّثنا جعفر بن محمد المستفاض الفرياني القاضي قال: حدّثنا عبدالأعلى بن حماد البرسی قال: حدّثنا سفيان بن عيينه عن الزهري عن أبي سلمه عن أبي هريره قال: قال رسول الله ﷺ: من قام ليلة القدر إيماناً واحتساباً غفر له ما تقدم من ذنبه و كان رسول الله ﷺ يحييه و لا يخرمه.

2- (2)145- حدّثنا أبو أحمد محمد بن جعفر البندار قال: حدّثنا جعفر بن محمد بن نوح قال: حدّثنا أبو محمد عبد الله بن أحمد بن حماد قال: حدّثنا عبد الرحيم بن زيد عن أبيه عن سعيد بن جبیر عن ابن عباس قال: قال رسول الله ﷺ: من أدرك شهر رمضان بمكّه فصامه و قامه بما تيسر له عدل ما ألف شهر فيما سواه من البلد و كان له بكلّ يوم حملان فرس فى سبيل الله و كلّ ليلة

حملان فرس فی سبیل اللّٰه فی کلّ لیلہ عتق رقبعه و کلّ یوم صدقه و کلّ لیلہ صدقه و کلّ یوم شفاعه و کلّ لیلہ شفاعه و کلّ یوم درجه.

رمضان را در مکه درک کند و روزهای آن را روزه بگیرد و شب های آن رابه آنچه برای اوممكن است به عبادت مشغول باشد مانند آن است که یکصد هزار ماه در غیر ماه رمضان در مکه عبادت کرده باشد و برای اوست در هر روزی و هر شبی پاداش دوبار اسب که در راه خدا انفاق نماید و پاداش یک بنده که در راه خدا آزاد کند و برای هر روز و هر شبی از ماه رمضان برای او پاداش صدقه و حق شفاعت و درجه ای در بهشت خواهد بود.»

فضیلت غسل در شب های ماه رمضان

(1)146- حضرت کاظم علیه السلام فرمود: «هرکس شب قدر غسل کند و آن

شب را تا طلوع فجر احیا بدارد از گناهان خود خارج می شود.»

(2)147- اسماعیل بن مهران می گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که

1- (1)146- حدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ يَحْيَى الْعَطَّارُ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ:

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي الصَّهْبَانَ عَنْ ابْنِ أَبِي عَمِيرٍ قَالَ: قَالَ مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ عليه السلام:
مَنْ اغْتَسَلَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ وَاحْيَاهَا إِلَى طُلُوعِ الْفَجْرِ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ.

2- (2)147- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ الْقَطَّانُ قَالَ: حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنُ

زَكَرِيَا الْقَطَّانُ قَالَ: حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَبِيبٍ قَالَ: حَدَّثَنَا تَمِيمُ بْنُ بَهْلُولٍ قَالَ:

حَدَّثَنَا أَبُو مَعَاوِيَةَ الضَّرِيرُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مَهْرَانَ قَالَ سَمِعْتُ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ عليه السلام يَقُولُ: مَنْ اغْتَسَلَ لَيْلَى الْغَسْلِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَهَيْئَةِ يَوْمِ

وُلِدَتْهُ أُمُّهُ فَقُلْتُ: يَا بَنَ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وآله مَا لَيْلَى الْغَسْلِ؟ قَالَ: لَيْلَةُ سَبْعِ عَشْرَةٍ وَ

لَيْلَةُ تِسْعِ عَشْرَةٍ وَ لَيْلَةُ أَحَدَى وَ عَشْرِينَ وَ لَيْلَةُ ثَلَاثٍ وَ عَشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ

قَالَ: فَقُلْتُ: هَلْ فِيهَا صَلَاةٌ غَيْرُ مَافِي سَائِرِ لَيْلَى الشَّهْرِ قَالَ: لَا، إِلَّا فِي لَيْلَةِ إِحْدَى

وَ عَشْرِينَ وَ ثَلَاثٍ وَ عَشْرِينَ (لَا) فَانْ فِيهَا يَرْجُو لَيْلَةَ الْقَدْرِ وَ يَسْتَحِبُّ أَنْ يَصَلِّيَ

فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْهَا مَاءَ رُكْعَةٍ فِي كُلِّ رُكْعَةٍ الْحَمْدَ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ فَانْ فَعَلَ

ذَلِكَ اعْتَقَهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ وَ أَوْجِبَ لَهُ الْجَنَّةَ وَ شَفَعَهُ فِي مِثْلِ رَبِيعَةٍ وَ مَضْرٍ.

می فرمود: «کسی که غسل های شب های ماه رمضان را انجام دهد از

گناهانش خارج می گردد مانند وقتی که از مادر متولد شده است.» پس من به

آن حضرت عرض کردم: ای فرزند رسول خدا! شب های غسل در ماه رمضان

کدام است؟ امام صادق علیه السلام فرمود: «شب هفدهم و شب نوزدهم و شب بیست

و یکم و شب بیست و سوم.» گفتم: آیا در این شب ها افزون بر شب های دیگر
نمازی وارد شده است؟ فرمود: «خیر، جز در شب بیست و یکم و شب بیست و
سوم که در آنها امید شب قدر می رود و مستحب است در هر شبی از این دو
شب یکصد رکعت نماز خوانده شود و در هر رکعت حمد یک مرتبه و «قل
هو الله احد» یکصد مرتبه خوانده شود، و اگر کسی این نمازها را بخواند خداوند
او را از آتش دوزخ آزاد می کند و بهشت را برای او واجب می گرداند و به
اندازه جمعیت دو قبیله ربیعہ و مضر (دو قبیله بزرگ عرب) به او حق شفاعت
می دهد.»

فضیلت احیا و نماز در شب قدر

(148) - جابر جعفی می گوید: امام باقر علیه السلام فرمود: «هرکس شب

1 - (148) - حدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ الْقَطَّانُ قَالَ: حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ السَّكْرِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زَكْرِيَّا الْجَوْهَرِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَمَارَهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدَ الْجَعْفِيِّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْبَاقِرِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمَا قَالَ: مَنْ أَحْيَى لَيْلَهُ ثَلَاثَ وَ عَشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ وَصَلَّى فِيهَا مِائَةَ رُكْعَةٍ وَسَعَى اللَّهُ عَلَيْهِ مَعِيشَتَهُ وَ كَفَاهُ أَمْرَ مِنْ بَعَادِيهِ وَ أَعَاذَهُ مِنَ الْغَرَقِ وَ الْهَدْمِ وَ السَّرَقِ مِنْ شَرِّ الدُّنْيَا وَ رَفَعَ عَنْهُ هَوْلَ مَنْكَرٍ وَ نَكِيرٍ وَ خَرَجَ مِنْ قَبْرِهِ وَ نَوْرُهُ يَتَلَأَلُّ لَأَهْلِ الْجَمْعِ وَ يُعْطَى كِتَابُهُ بِبَيْمِينِهِ وَ يَكْتُبُ لَهُ بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ وَ جَوَازٌ عَلَى الصَّرَاطِ وَ أَمَانٌ مِنَ الْعَذَابِ وَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَ يُجْعَلُ فِيهِ رَفَقَاءُ النَّبِيِّينَ وَ الصَّادِقِينَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِينَ وَ حَسَنٌ أَوْلَئِكَ رَفِيقًا.

بیست و سوم ماه رمضان را احیا بگیرد و یکصد رکعت نماز در آن بخواند، خداوند معیشت و زندگی او را وسعت می دهد و دشمن را از او دفع میکند و از شر غرق شدن و زیر دیوار رفتن و سرقت نجات می دهد و ترس از منکر و نکیر در قبر از او برداشته می شود و چون از قبر خارج می گردد نور او برای اهل محشر جلوه می کند و نامه عمل او به دست راست او داده می شود و برائت از دوزخ و عبور از صراط و امان از عذاب برای او نوشته می شود و بدون حساب وارد بهشت می گردد و همنشین پیامبران و صدیقین و شهدا و صالحین خواهد بود و آنان نیکو رفیقانی هستند.»

وداع با ماه مبارک رمضان

(1)149- جابر بن عبدالله انصاری می گوید: در آخرین جمعه ماه

1- (1)149- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ الْقَطَّانُ قَالَ: حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ السَّعِيدِ الْهَمْدَانِيُّ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْإِنصَارِيِّ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي آخِرِ جُمُعَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ فَلَمَّا بَصُرْتَنِي قَالَ لِي: يَا جَابِرُ هَذَا آخِرُ جُمُعَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ فَوَدَّعَهُ وَقَالَ: «اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ صِيَامِنَا إِيَّاهُ فَإِنْ جَعَلْتَهُ فَاجْعَلْنِي مَرْحُومًا وَلَا تَجْعَلْنِي مَحْرُومًا» فَانْهَ مِنْ قَالَ ذَلِكَ ظَفَرَ بِأَحَدِ الْحَسَنِيِّينَ إِذَا بَلَغَ شَهْرَ رَمَضَانَ وَامَّا يَغْفِرُ اللَّهُ وَرَحْمَتُهُ ثُمَّ قَالَ ﷺ :

رمضان خدمت رسول خدا ﷺ رسیدم و چون آن حضرت مرا مشاهده نمود فرمود: «ای جابر! این آخرین جمعه ماه رمضان است. پس تو با ماه رمضان وداع کن و بگو: «اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ صِيَامِنَا إِيَّاهُ فَإِنْ جَعَلْتَهُ فَاجْعَلْنِي مَرْحُومًا وَلَا تَجْعَلْنِي مَحْرُومًا» (؛ یعنی: خدایا، این ماه را ماه آخر روزه داری ما قرار مده و اگر چنین خواهی کرد، پس مرا از کسانی قرار ده که مورد رحمت تو قرار گرفته اند و من را از محرومین قرارم مده.».»

سپس رسول خدا ﷺ فرمود: «هرکس این وداع را انجام دهد یکی از دو خیر به او می رسد: یا به ماه مبارک رمضان آینده خواهد رسید، و یا مورد آمرزش و رحمت خدا واقع خواهد شد.»

(1)سپس فرمود: «خداوند تبارک و تعالی روزه ماه مبارک رمضان را در

گذشته تنها بر پیامبران واجب نمود، نه بر امت های آنان، و به دلیل عنایت

1- (1) إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَمْ يَفْرُضْ مِنْ صِيَامِ شَهْرِ رَمَضَانَ فِيمَا مَضَى إِلَّا عَلَى الْأَنْبِيَاءِ دُونَ أَمَمِهِمْ وَإِنَّمَا فَرَضَ عَلَيْكُمْ مَا فَرَضَ عَلَى أَنْبِيَائِهِ وَرَسُولِهِ قَبْلِي أَكْرَامًا وَتَفْضِيلًا وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ مَا أَعْطَى اللَّهَ نَبِيًّا مِنْ أَنْبِيَائِهِ فَضِيلَهُ إِلَّا أَعْطَانِيهَا وَلَقَدْ أَعْطَانِي مَا لَمْ يَعْطِهِمْ وَفَضَّلَنِي عَلَى كَافَتِهِمْ وَأَنَا سَيِّدُهُمْ وَخَيْرُهُمْ وَأَفْضَلُهُمْ وَلَا فَخْرَ.

و تفضلی که بر شما داشت روزه ماه مبارک رمضان را بر شما (امت آخرالزمان) نیز واجب فرمود.»

آن گاه فرمود: «سوگند به خدایی که مرا به حق به پیامبری مبعوث نمود، خداوند هیچ فضیلتی را به پیامبران گذشته عطا نفرمود جز آن که به من نیز عطا فرمود و افزون بر آنها چیزهایی به من عطا نمود که به هیچ کدام از آنان عطا نفرمود؛ او مرا بر همه آنان فضیلت داد و من آقا و سید و افضل و بهترین آنان هستم، لکن فخری نمی کنم (بلکه نعمت های خداوند را بر خود بازگو می نمایم).»

منافق و ماه مبارک رمضان

(1)150- انس بن مالک می گوید: چون ماه مبارک رمضان می رسید

رسول خدا ﷺ سه مرتبه می فرمود: «سبحان الله! چه ماه نیکی به طرف

1- (1)150- حدّثنا أبو محمّد عبد الله بن حامد قال: أخبرنا مكي بن عبدان

قال: حدّثنا محمّد بن حمويه الاسفراي قال: حدّثنا مسلم بن إبراهيم قال: حدّثنا

عمرو بن حرّ العبيني قال: حدّثنا خلف بن الربيع عن أنس بن مالك قال: قال

رسول الله ﷺ: لما حضر شهر رمضان: سبحان الله ماذا يستقبلكم و ماذا

تستقبلون؟ قالها ثلاثا فقال عمر بن الخطاب: يا رسول الله أوحى نزل أو عدو

حضر؟ قال: لا ولكن الله عزّوجلّ يغفر في أوّل ليلة من رمضان لكلّ أهل هذه

القبلة قال: و في ناحيه القوم رجل يهز رأسه و يقول: بخّ بخّ فقال له النبيّ

ﷺ: ضاق صدرك بما سمعت قال: لا و الله يا رسول الله ولكن ذكرت

المنافقين فقال النبيّ ﷺ: ان المنافق كافر و ليس لكافر فيها شيء.

شما می آید! و چه قدر شما به آن بی توجه هستید!» پس عمر بن خطاب

گفت: یا رسول الله! آیا وحیی نازل شده و یا دشمنی به طرف ما آمده است؟

رسول خدا ﷺ فرمود: «چنین نشده، لکن خداوند در شب اول ماه رمضان هر

مسلمانی را می آمرزد.»

انس بن مالک می گوید: شخص دیگری از گوشه مجلس سرخود را بالا کرد

و از روی تعجب گفت: بخ بخ (به به!). پس رسول خدا ﷺ به او فرمود: «سینه

تو نتوانست این سخن را بپذیرد؟» آن مرد گفت: یا رسول الله! به خدا سوگند،

سینه من از پذیرفتن این سخن تنگ نشد، لکن من به یاد منافقین افتادم. پس

رسول خدا ﷺ فرمود: «منافق کافر است و کافر از این سخنان بهره ای نخواهد برد.»

ای کاش ماه رمضان یک سال می بود

(1)151- عبدالله بن مسعود می گوید: از رسول خدا ﷺ شنیدم که در

1- (1)151- حدّثنا أبو محمّد عبدالله بن حامد قال: أخبرنا حامد بن محمّد الرقا الهروی قال: حدّثنا محمّد بن یونس قال: حدّثنا عبدالله بن رجا قال: حدّثنا حریر بن ایوب البجلی عن الشعبي عن نافع بن برده عن ابن مسعود أنّه سمع رسول الله ﷺ يقول - وقد أهلّ رمضان -: لو يعلم العباد ما فی رمضان لتمنّت أن یكون رمضان سنه فقال رجل من خزاعه: حدّثنا عنه یا رسول الله قال: إن الجنّه تزین من رأس الحول إلى الحول حتّى إذا كان أوّل یوم من شهر رمضان هبت ریح من تحت العرش فصفقت ورق الجنّه فینظر حورالعین إلى ذلک فیقلن: یا ربّ اجعل لنا من لدنک عبادک فی هذا الشهر ازواجاً تقرّ أعیننا و تقرّ أعینهم بناقما من عبد یصوم شهر رمضان الازوج زوجه من الحورالعین فی خیمه من درمّجوف ممّانعت الله عزّوجلّ: «حور مقصورات فی الخیام» علی کلّ امرأه منهنّ سبعون حلّه لیس منها حلّه علی لون الأخری و سبعون لونا من الطیب لیس فیها لون علی ریح الآخر لکلّ امرأه منهنّ سبعین سریراً من یاقوته حمراء منسوجه بالدر علی کلّ سریر سبعون فراشا بطائنها من استبرق و فوق السبعین سبعون أریکه لکلّ امرأه سبعون ألف و صیف و سبعون ألف و صیفه مع کلّ و صیف صحفه من ذهب فیها لون من الطعام یجد لآخر لقمه منها لذه لا یجد لأولها و یعطی زوجها مثل ذلک علی سریر من یاقوت أحمر علیه سوار من ذهب منسوج بیاقوت أحمر، هذا لکلّ یوم صام من رمضان سوی ما عمل من الحسنات.

وقت رؤیت هلال ماه رمضان می فرمود: «اگر مردم می دانستند که در ماه رمضان چه برکاتی نهفته است آرزو می کردند که ماه رمضان یک سال می بود.»

در این هنگام مردی از قبیله خزاعه گفت: یا رسول الله! برکات ماه رمضان را برای ما بیان کنید. رسول خدا ﷺ فرمود: «بهشت به خاطر ماه رمضان از اول سال تا آخر سال زینت می شود و چون روز اول ماه رمضان می رسد از زیر عرش بادی می وزد و برگ درختان بهشت به هم می خورد و چون حورالعین این صدا را می شنود می گویند: خدایا، ما را به بندگان بهشتی خود تزویج کن و چشم ما و آنان را با این عمل روشن فرما. پس هیچ بنده این ماه رمضان را روزه نمی گیرد جز آن که خداوند او را در خیمه ای از درّ با یکی از حورالعین تزویج خواهد نمود چنان که در قرآن می فرماید: (حُورٌ مَّقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ)؛ و بر هر کدام از حورالعین هفتاد حله قرار دارد که هر کدام رنگ مخصوصی دارند و هفتاد نوع از بوی خوش نیز در آنها وجود دارد که هر کدام بوی مخصوصی دارند و برای هر کدام از حورالعین تختی از یاقوت سرخ است که با درّ بافته شده است و بر هر تختی هفتاد بستر از استبرق پهن شده است و بر روی هر تختی هفتاد متکاست و هر یک از حورالعین هفتاد هزار خدمتکار مرد و هفتاد هزار خدمتکار زن دارند و در دست هر خدمتکاری ظرفی از طلا با نوعی از طعام است که اگر کسی یک لقمه از آن را بردارد لذّتی از آن می یابد که از لقمه قبل از آن نیافته است، و به همسر او نیز نعمت هایی داده می شود و او نیز بر تختی از یاقوت سرخ قرار دارد و در دست او دستبندی از طلای سرخ منسوج به یاقوت می باشد. سپس فرمود: آنچه گفته شد پاداش یک روز از روزه ماه رمضان است و پاداش بقیه اعمال نیک او نیز محفوظ خواهد بود.»

بسته شدن درهای دوزخ و باز شدن درهای بهشت

(1)152- حضرت ابو جعفر عليه السلام می فرماید: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «هنگامی که هلال ماه رمضان دیده می شود درهای دوزخ بسته می گردد و درهای بهشت گشوده می شود و شیاطین به زنجیر کشیده می شوند.»

1- (1)152- حدّثنا أبو محمّد عبد الله بن حامد قال: أخبرنا مكي بن عبدان قال: حدّثنا منصور قال: حدّثنا عبدالعزيز عن أبي سهل نافع بن مالك عن أبيه عن أبي جعفر قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله إذا استهل شهر رمضان غلقت أبواب النار و فتحت له أبواب الجنّة و صفت الشیاطین.

(1)153- رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «هنگامی که ماه رمضان می رسد درهای رحمت گشوده می شود و درهای دوزخ بسته می گردد و شیاطین به زنجیر کشیده می شوند.»

روزه افراد با تقوا و بی تقوا

(2)154- رسول خدا ﷺ فرمود: «هرکس از روی خلوص و ایمان ماه رمضان را روزه بگیرد خداوند گناهان گذشته او را می بخشد.»

(3)155- رسول خدا ﷺ فرمود: «هر کس ماه رمضان را از روی ایمان

1- (1)153- حدّثنا أبو محمّد عبد الله بن حامد قال: أخبرنا مكي بن عبدان قال: حدّثنا عبد الرحمن بن كثير قال: أخبرنا ابن جريح قال: أخبرنا ابن شهاب قال: أخبرني ابن أبي أنيس (أمين) عن أبيه أنه سمع أبا هريره يقول: قال رسول الله ﷺ: إذا دخل شهر رمضان فتحت أبواب الرحمة و غلقت أبواب جهنم و سلسلت الشياطين.

2- (2)154- حدّثنا أبو محمّد عبد الله بن حامد قال: أخبرنا محمّد بن الحسين الزعفراني بواسط قال: حدّثنا إسماعيل بن محمّد قال: حدّثني ابن إبراهيم قال: أخبرنا هشام عن يحيى بن كثير عن أبي سلمه عن أبي هريره: أن رسول الله ﷺ صليّ لله عليه و آله و سلم قال: من صام رمضان إيماناً و احتساباً غفر له ما تقدم من ذنبه.

3- (3)155- حدّثنا أبو محمّد عبد الله بن حامد قال: حدّثنا الحسن بن يعقوب قال: حدّثنا نقيب بن أبي طالب قال: أخبرنا عبد الوهاب بن عطا قال: حدّثنا محمّد بن عمر عن أبي سلمه عن أبي هريره قال: قال رسول الله ﷺ: من صام رمضان إيماناً و احتساباً غفر الله ما مضى من ذنوبه.

و اخلاص روزه بگیرد گناهان گذشته او آمرزیده می شود.»

(1)156- ابوهريره می گوید: رسول خدا ﷺ فرمود: «هر عمل نیکی که فرزند آدم انجام دهد، طبق فرموده قرآن از ده برابر تا هفتصد برابر پاداش دارد

جز روزه که خداوند می فرماید: روزه مخصوص من است و چون روزه دار برای من از شهوت و میل نفسانی خود صرف نظر می کند من پاداش او را می دهم (من خود پاداش او هستم) و برای روزه دار دو شادی و مسرت حاصل می شود: یکی در وقت افطار، و دیگری در وقت ملاقات با خداوند. و بوی دهان روزه دار نزد من بهتر از بوی مشک است و روزه برای مؤمن در قیامت سپری در مقابل آتش دوزخ است.»

157(2) - رسول خدا ﷺ فرمود: «دعای سه دسته از مردم مستجاب است:

1- دعای روزه دار (در وقت افطار)؛ 2- دعای مسافر؛ 3- دعای مظلوم.»

1- (1) 156- قال: حدَّثنا أبو محمد عبد الله بن حامد قال: حدَّثنا مكي ابن عبدان قال: حدَّثنا عبد الله بن هاشم قال: حدَّثنا عبد الله بن نمير عن الأعمش عن أبي صالح عن أبي هريره قال: قال رسول الله ﷺ: حسنه يعملها ابن آدم تضاعف عشر الى سبعمائه ضعف يقول الله عز وجل إلا الصيام هولي و أنا أجزى به بترك شهوته من أجلى: فرحتان للصائم فرحه عند فطره و فرحه يوم يلقى ربه و خلوف فم الصائم أطيب عند الله من ريح المسك، الصوم جنه.

2- (2) 157- حدَّثنا أبو محمد عبد الله بن حامد قال: أخبرنا حامد بن محمد قال: حدَّثنا أبو مسلم قال: حدَّثنا أبو عاصم عن الحجَّاج و هو ابن أبي عثمان عن الحسين عن محمد بن علي عن أبي هريره قال: قال رسول الله ﷺ: ثلاث دعوات مستجابات دعوه الصائم و دعوه المسافر و دعوه المظلوم.

(1) 158- رسول خدا ﷺ فرمود: «چه بسا روزه داری که (در اثر بی

تقوایی) از روزه خود بهره ای جز گرسنگی نخواهد داشت و چه بسا سحر خیزی که (در اثر بی تقوایی) بهره ای از سحر خیزی خود جز بیداری نخواهد داشت.»

مؤلف گوید: اگر همه آنچه گذشت را فراموش نمودیم حدیث آخر را نباید فراموش کنیم. در پایان خدا را شاکر هستیم که توفیق ترجمه این کتاب را به من عطا فرمود.

و آخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين.

يقول المترجم: و هذه هديّة منّي لسيدى و مولاي الحجّة بن الحسن المهدىّ
عجل الله فرجه الشريف
يا أيّها العزيز مسّنّا و أهلنا الضّرّ و جئنا ببضاعه مزجاء فأوف لنا الكيل و
تصدّق علينا إنّ الله يجزى المتصدّقين.

1- (158) - حدّثنا: أبو محمّد عبد الله بن حامد قال: أخبرنا إبراهيم بن
محمّد بن عبد الله قال: حدّثنا حامد بن شعيب البلخي قال: حدّثنا يحيى بن أيوب
العابد قال: حدّثنا إسماعيل بن جعفر عن عمرو بن أبي عمرو المطلب عن أبي
سعيد بن سعيد المقرئ عن أبي هريره قال: قال رسول الله ﷺ: ربّ صائم حظّه
من صيامه الجوع و ربّ قائم حظّه من قيامه السهر.

اوقات استجابہ الدعاء

قال الصادق عليه السلام: أطلبوا الدعاء في أربع ساعات: عند هبوب الرياح، و زوال
الأفياء، و نزول القطر، و أوّل قطره من دم القتيل المؤمن، فإنّ أبواب السماء تفتح
عند هذه الأشياء. (كافي 477/2)

و قال عليه السلام: يستجاب الدعاء في أربعة مواطن: في الوتر، و بعد الفجر، و بعد
الظهر، و بعد المغرب (المصدر)

و قال أمير المؤمنين عليه السلام: اغتنموا الدعاء عند أربع: عند قرأه القرآن، و عند
الأذان، و عند نزول الغيث، و عند إلتقاء الصّفين للشهادة. (المصدر)

و قال رسول الله ﷺ : خير وقت دعوتكم الله عزوجل فيه الأسحار، و تلا
هذه الآية في قول يعقوب: «سوف أستغفر لكم ربّي» قال ﷺ : «آخرهم إلى
السحر». (المصدر)

و عن الصادق عليه السلام قال: إنّ في الليل لساعة ما يوافقها عبد مسلم... إلّا
إستجاب الله له في كلّ ليلة... إذا مضى نصف الليل و هي السدس الأوّل من أوّل
النصف. (المصدر ص 478)

و عنه عليه السلام قال: يستجاب الدعاء يوم الجمعة ما بين فراغ الإمام من الخطبه
الى أن تستوى الصفوف بالناس، و ساعه أخرى من آخر النهار الى غروب
الشمس. (مصباح المتجدين ص 245)

آثار مؤلف تاکنون

- 1 - الحجّ و الزیاره، عربی
- 2 - آداب حج و زیارت حرمین شریفین، فارسی
- 3 - میزان الحق یا حقیقت مظلوم، فارسی عربی
- 4 - آیات الفضائل یا فضائل علی علیه السلام در قرآن، عربی فارسی
- 5 - دوله المهدی علیه السلام یا حکومت امام زمان عجل الله فرجه الشریف، فارسی عربی
- 6 - اسوه النساء، بانوی نمونه عالم، فارسی عربی
- 7 - امام الشهدا و سالار شهیدان، فارسی عربی
- 8 - انتظار مهدی علیه السلام و نشانه های ظهور، فارسی عربی
- 9 - شهید خراسان و پناه شیعیان، فارسی عربی
- 10 - عاشقان کربلا، زیارات عتبات عالیات عراق
- 11 - آیین همسرداری و آداب زندگی در اسلام، فارسی عربی
- 12 - بشارت های معصومین علیهم السلام فارسی عربی
- 13 - مژده های رحمت در قرآن، فارسی عربی
- 14 - محرمات اسلام، فارسی عربی
- 15 - ماه های نزول رحمت، فارسی عربی (کتاب حاضر)
- 16 - امام صادق علیه السلام ترجمه کتاب «الامام الصادق علیه السلام» از مرحوم علامه مظفر (فارسی)

فهرست مطالب

2	مقدمه
3	انگیزه تألیف
4	شخصیت مرحوم صدوق علیه السلام
6	باب فضایل ماه مبارک رجب
7	پاداش روزه در ماه رجب
14	نام های ماه رجب و رحمت فراوان خداوند
26	روزه داران و عبادت کنندگان در ماه رجب
28	حدیث أمّ داود و اجابت دعای او
37	پاداش عبادت و روزه در ماه رجب
41	باب فضایل ماه مبارک شعبان
42	پاداش روزه در ماه شعبان
44	پاداش استغفار در ماه شعبان
45	فضیلت شب نیمه ماه شعبان
47	فضیلت و شرافت ماه شعبان
54	سخنان حکیمانه سلمان فارسی
58	عادت رسول خدا صلی الله علیه و آله در باره روزه های مستحبی
60	اسباب آمرزش در سخنان حضرت رضا علیه السلام
63	فضیلت متصل نمودن روزه ماه شعبان به ماه رمضان
66	پاداش استغفار در ماه شعبان
67	زیارت خداوند از بنده مؤمن خود
69	آثار و برکات روزه ماه شعبان

72	روزه گرفتن در ماه شعبان به احترام رسول خدا ﷺ
76	دستور روزه يوم الشک از امیرالمؤمنین علی علیه السلام
78	روزه ماه شعبان و شفاعت رسول خدا ﷺ
81	پاداش نماز شب نیمه ماه شعبان
84	باب فضایل ماه مبارک رمضان
85	خطبه رسول خدا ﷺ در آداب و فضایل ماه رمضان
87	سخنان اولیای خدا در باره فضیلت و برکات ماه رمضان
90	منادی رسول خدا ﷺ قبل از رسیدن ماه رمضان
94	آثار روزه و صدقه و استغفار و دعا در ماه رمضان
97	خطبه رسول خدا ﷺ در باره ماه مبارک رمضان
116	دعاهای مستجاب
117	پایه های دیانت
118	بهترین ماه ها و بهترین شب ها
119	کیفیت نزول قرآن در ماه رمضان
120	مناجات حضرت موسی علی السلام با خدای خود
126	عنایات خاص خداوند به امت محمد ﷺ
128	سخنان امیرالمؤمنین علی علیه السلام در باره بلاهای آخرالزمان
131	راه های پیروزی بر شیطان
132	استحباب سحری خوردن و خواب قیلوله
133	رمضان یکی از نام های پروردگار است
134	خطر روزه نگرفتن در ماه رمضان
135	روزه گرفتن در مسافرت
136	حفظ حرمت ماه مبارک رمضان
138	پاداش دعا و انفاق در وقت افطار

139	پاداش کارهای نیک در ماه مبارک رمضان
141	آثار و پاداش روزه داری
142	سفارشات حضرت رضا علیه السلام در باره رؤیت هلال ماه رمضان
146	ندای رحمت الهی در ماه مبارک رمضان
148	تقدیر امور در شب قدر
150	حکمت و آثار سی روز روزه ماه مبارک رمضان
153	روزه داری که بهشت برای او واجب می گردد
154	ثبت نام حجاج در ماه مبارک رمضان
155	شب قدر و پاداش احیای آن
156	استغفار ملائکه و آمرزش خداوند برای روزه داران
158	مقام شیعیان نزد معصومین علیهم السلام
160	ماه توبه و بازگشت به خداوند
162	روزه روز آخر ماه شعبان
164	خطبه امیرالمؤمنین علیه السلام در باره فضیلت ماه رمضان
171	نورانیّت ماه رمضان بین ماه های دیگر
172	شرط قبولی نماز و زکات و روزه و حج
173	دعاهای مستجاب
178	کسی که ماه رمضان را درک کند و آمرزیده نشود
180	متصل نمودن روزه ماه شعبان به ماه رمضان
182	چیزی بر روزه دار نوشته نمی شود تا افطار نماید
184	بکوشید تا در ماه رمضان آمرزیده شوید
186	آثار و برکات خواندن سوره قدر
189	نگاه روزه دار به آب و غذا
190	روزه گرفتن در هوای گرم

191	شادی روزه دار
192	به روزه دار در خواب آب و غذا داده می شود
192	بوی دهان روزه دار
193	دعای ملائکه در حق روزه دار
194	خواب روزه دار
194	نماز و روزه سبب حل مشکلات می شوند
195	روزه سپری در مقابل آتش
196	سفارشات امام صادق علیه السلام در باره ماه مبارک رمضان
198	روزه داری که بدون حساب وارد بهشت می شود
199	منت خداوند بر امت محمد صلی الله علیه و آله
200	شفاعت پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله از روزه داران
203	بهشت را برای روزه داران زینت می کنند
207	شب عید فطر شب جایزه
209	حدیث سلمان در باره روز ماه مبارک رمضان
212	انعام خداوند به روزه داران
215	هم نشینی با حضرت ابراهیم خلیل علیه السلام در بهشت
215	اشتیاق حورالعین بهشتی به روزه داران
217	باز شدن درهای آسمان در شب اول ماه رمضان
219	روزه از من است و من پاداش آن هستم
220	نماز شب آخر ماه مبارک رمضان
224	ارزش عبادت در شب قدر
224	فضیلت درک ماه رمضان در مکه معظمه
226	فضیلت غسل در شب های ماه رمضان
228	فضیلت احیا و نماز در شب قدر

229	وداع با ماه مبارک رمضان
231	منافق و ماه مبارک رمضان
233	ای کاش ماه رمضان یک سال می بود
235	بسته شدن درهای دوزخ و باز شدن درهای بهشت
236	روزه افراد با تقوا و بی تقوا
240	آثار مؤلف تاکنون
241	فهرست مطالب